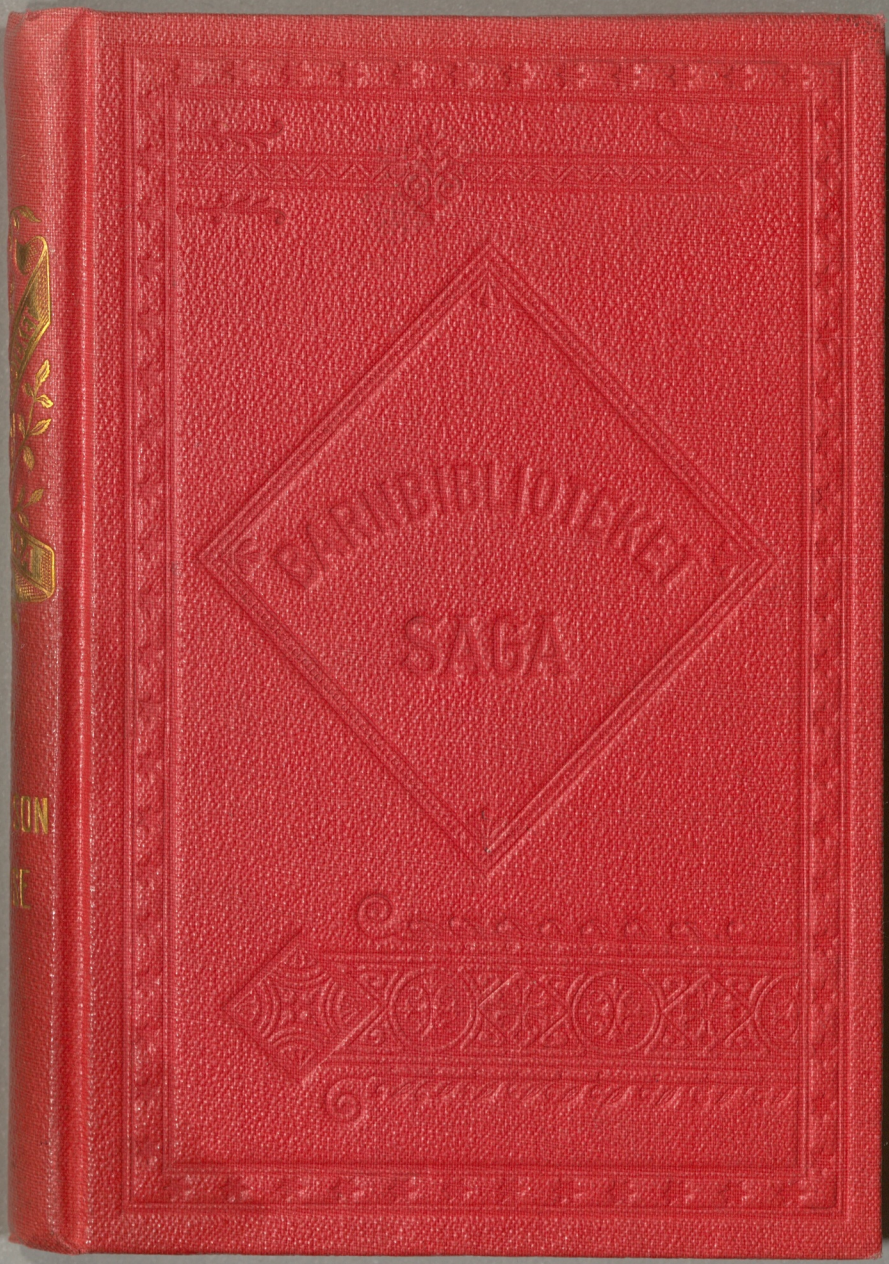
SAGA

Arkiv SSD u-bib
STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK
U-Arkiv

Margit

till

"utställningsarkivet"

tillgivnast

Sigrid Vranér

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK
u-Arkiv.

BARNBIBLIOTEKET SAGA

2.

ROBINSON KRUSE

BERÄTTAD FÖR SVERIGES UNGDOM

AF

HENRIK WRANÉR

MED TECKNINGAR AF

GERDA TIRÉN

STOCKHOLM

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1899
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI.

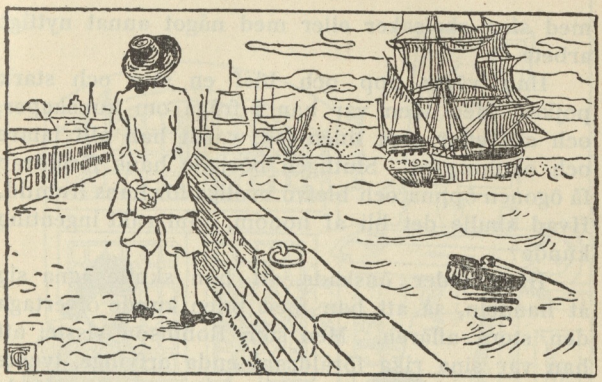

FÖRSTA KAPITLET.

Robinsons barndom.

I Hamburg bodde för många, många år sedan en rik köpman, som hette Kruse. Han hade haft tre söner, men af dem var endast en i lifvet. Denne hette Robinson, och han var sina föräldrars enda hopp och glädje. Men så blef han ock bortskämd, så att det förslog. Redan som liten pys fick han allt, hvad han pekade på, och han gjorde bara, hvad som föll honom i smaken. Alla tjänarne hade han på sina fem fingrar, som man säger. Som de flesta pojkar här i världen tyckte han mer om att leka än att läsa, och han var gärna med öfverallt, där det gick gladt och lustigt till. Men sällan såg man honom syssla

med sina skolsaker eller med något annat nyttigt arbete.

Han växte upp och blef en stor och stark pojke. Men klen var han i fråga om kunskaper, och allt efter som tiden led, vardt han allt latare och okunnigare. Slutligen började hans föräldrar få ögonen öppna och blefvo oroliga för hans framtid. Hvad skulle det bli af honom, som rakt ingenting kunde?

Hans fader önskade, att han skulle ägna sig åt handeln, så att han med tiden kunde öfvertaga den stora affären. Men som Robinson visste, att han var sina rika föräldrars enda arfvinge, tyckte han, att det betydde rakt ingenting, om han lärde sig något eller ej.

Helst höll han till nere vid hamnen. Där rådde ett rörligt lif: där lossade och lastade fartygen, där kommo och gingo sjömän från alla länder. Där var alltid något nytt att se och höra.

Ett par af hans skolkamrater, som gått till sjös, hade just kommit hem från sin första resa. De hade så mycket att förtälja om lifvet i de stora städerna ute i världen, om flytande isberg i polarhafven, om doftande apelsinlundar, om svarta och bruna och gula människor och om eldsprutande berg. Robinson lyssnade begärligt på deras tal — ett sådant lif skulle just vara någonting för honom. Naturligtvis ville han ej gå ut som simpel sjöman: inte hade han lust att sköta en hop grof-sysslor och lyda kommando bittida och sent. Nej, han ville resa endast för sitt nöjes skull och vara sin egen herre.

Han var nu sjutton år, och med hvar dag blef hans reslust större. Men när han slutligen en vac-

»Hvad skulle det tjäna till att skicka dig ut på resor?»

ker dag kom och bad sin far om pengar och lof att få komma ut i världen och se sig om, fick han ett bestämdt *nej* till svar.

— Hvad skulle det tjäna till att skicka dig ut på resor? sade fadern. Främmande språk har du ju aldrig velat lära dig, och ingenting kan du, om det nu gäller geografi eller historia eller naturvetenskap. Af en sådan resa skulle du hvarken ha gagn eller glädje.

Och modern anförde skriftens ord: »Blif i ditt land och föd dig redeligen!»

Robinson tyckte förstås, att föräldrarna handlade mycket orätt, då de afslogo hans begäran: han hade ju aldrig varit van att få *nej*, hvad han så bad dem om. Men den här gången var han tvungen att ge efter. Resor kosta pengar, mycket pengar, och dem måste han ha af sin far, ty själf kunde han ingenting förtjäna.

ANDRA KAPITLET.

Robinsons första sjöresa.

En dag stod Robinson nere vid hamnen och såg på, hur ett stort skepp gjordes klart att gå till segels. I förstäfven arbetade matroserna vid vindspelet under munter sång för att hifva upp ankaret, och andra voro sysselsatta med att kasta loss och hala in de stora trossarna, som hållit skeppet fast vid kajen.

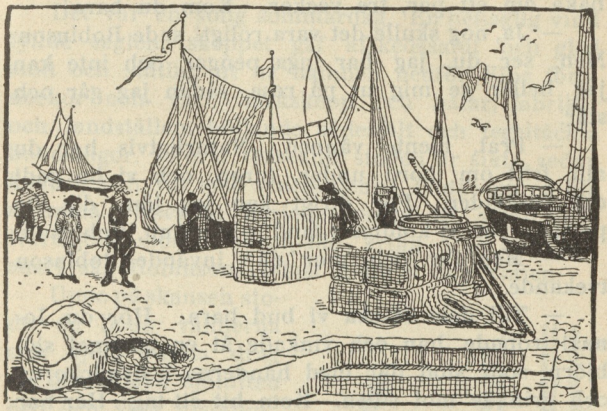

Då kom en ung man i sjömansdräkt springande öfver landgången, som ännu icke var indragen. Det var en af Robinsons goda vänner, och han skulle nu göra sin första sjöresa. Han var son till kaptenen på fartyget.

— Farväl Robinson! ropade han. Nu bär det af!

Han skakade hjärtligt Robinsons hand, och hans ögon strålade af glädje.

— Ack, den som vore i dina kläder! sade Robinson suckande. En annan stackare kommer väl aldrig längre än här på kajen!

— Följ med! sade vännen ifrigt. Följ med bara! Jag skall säga till far, och du skall få se, att han inte säger *nej*, när jag talar om, att du är min bästa vän och så gärna vill komma ut. För resten blir det ju bara en liten lusttur. Vi ämna

oss inte längre än till England, så att vi äro tillbaka om ett par, tre veckor. Kom du bara!

— Ja, nog skulle det vara roligt! sade Robinson. Men, ser du, jag har inga pengar, och inte kan jag heller ge mig ut på resa, sådan jag går och står.

— Prat, mente vännen. Naturligtvis har du allt fritt om bord under turen, och vi ha godt om reskläder. För öfrigt kan jag låna dig lite pengar, när vi komma i land — kom nu, Robinson!

— Men far och mor då? invände Robinson tvekande.

— Till dem skicka vi bud bara. Hör du, Jonas! ropade han och vinkade åt en gammal sjöbjörn, som stod där med händerna i byxfickorna och grinade mot solen. Kom hit ett tag! Här har du en slant, och så kilar du i röda rappet upp till köpman Kruses och hälsar så mycket, att deras Robinson gör en liten tur med oss till England! Men rör på spelet!

— Skall ske! sade Jonas och traskade åstad.

— Så, nu drages landgången in! Kom!

Med ett hopp stod den unge sjömannen på däck. Men som han höll Robinsons hand i sin, måste denne följa med, antingen han ville det eller ej.

Han var alldeles yr i mössan af larmet och sorlet omkring honom. Han såg efter Jonas för att sända en särskild hälsning till föräldrarna men — hvad skulle han säga dem? Det var redan för sent. Jonas hade försvunnit, skeppet gled ut från kajen, och innan han riktigt kunde fatta, hur det gått till, var Robinson hastigt och lustigt på väg till sin längtans mål: att få skåda främmande land.

Det var en solig sommardag. En behaglig vind fyllde seglen, skeppet gaf afskedssalut och gled stolt och ståtligt ut ur hamnen nedför Elbe förbi dockor och varf, barkskepp och båtar, fabriker och landställen, böljande sädesfält och tegeltäckta bondstugor. Först försvann staden ur sikte, sedan kusten, och till sist syntes denna blott som en blå strimma. Skeppet började gunga så smått, när Nordsjöns böljor skvalpade kring dess bog, och snart såg Robinson endast himmel och vatten.

Uppe på skansen stodo de båda vännerna och njöto i fulla drag af den friska sjöluften och den vida utsikten.

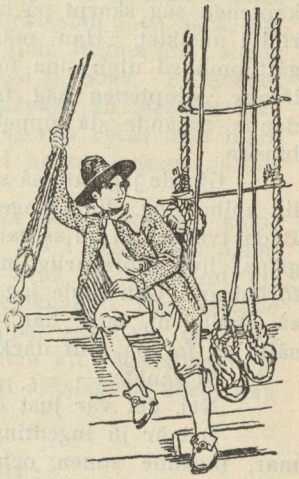

Kaptenen kom bort till dem. Han slog Robinson på axeln och sade muntert:

— Nå, min unge vän! Hvad tycker ni om seglatsen?

— Jo, det är riktigt härligt! Tack kapten, för att jag fick följa med!

— Å ja, i sådant här väder är det ingen konst att vara på sjön. Men det kan vara så lagom trefligt ibland. Tål ni sjön?

— Ja, det vet jag inte, kapten! svarade Robinson. Det är första gången jag far till sjös, men jag hoppas det bästa.

— Det står en sky där borta i syd, och det

kan nog hända, att den kommer med lite mer vind, än vi precis behöfva. Har ni oljekläder med er?

— Nej, inföll kaptenens son. Robinson kom lite hufvudstupa ombord, men jag lofvade, att han skulle få låna kläder af oss — vi ha ju godt om dem.

— Ja, gärna det. Och kanske det är så godt att plocka fram dem med samma.

De gingo ned i kajutan.

— Hvar har ni er koffert?

— Det har jag ingen, sade Robinson. Och när kaptenen såg skarpt på honom, blef han blossande röd i ansiktet. Han måste nu erkänna, att han gått ombord utan sina föräldrars vetskap och tillåtelse. Kaptenen såg frågande på sin son, och denne erkände då öppet, att han öfvertalat Robinson.

— Gjorde jag rätt, så skulle du ha dig en ordentlig kölhalning, din slyngel! utbrast kaptenen vred. Båda två äro ni nu så gamla, att ni bort kunna begripa, hur oförsvarligt ni handlat mot Robinsons föräldrar. Och hade jag haft en aning om detta, så skulle ni, sade han till Robinson, aldrig fått sätta er fot på mitt däck.

— Vi tänkte — —

— Nej, det var just det ni inte gjorde!

— Det är ju ingenting, som Robinson försummar, invände sonen, och vi sände bud till hans föräldrar, att han reste och — —

Här afbröts samtalet af en matros, som ropade:

— Kapten, nu ha vi stormbyn här!

Kaptenen rusade åstad. De båda vännerna sökte fram oljekläder och sjöstöflar. Kaptenens

son kom fort nog i dem och sprang upp för kajuttrappan, men långsammare gick det för Robinson. Han blef yr i hufvudet, när skeppet började kränga. Ena ögonblicket reste det sig, och andra ögonblicket sjönk det undan, så att han trodde, det bar bums till bottnen. Vinden tjöt i vanter och tåg, kajutdörren slog igen med en förskräcklig smäll, och hela skeppet skakades våldsamt. Det svindlade för Robinsons ögon, och han trodde, hans sista stund var kommen. Nu förstod han, hvad sjösjuka ville säga.

Än blixtrade det, så att hela himlen tycktes stå i lågor, än var det mörkt som i en säck, och åskan rullade med väldigt dån. Regnet föll i strida strömmar, och böljorna gingo skyhöga. Än hördes rop och tunga steg från däcket, än blef det tyst, så att han trodde, att vågorna ryckt hela manskapet med sig och lämnat honom ensam på fartyget.

Då kom det en blixt så skarp, att hela kajutan ett ögonblick tycktes stå i lågor, och ögonblicket därpå hördes ett brak så våldsamt, att Robinson aldrig hört något liknande. Han halkade ner från bänken, då skeppet reste sig, och han blef liggande på golfvet utan att våga stiga upp. Ännu en blixt och ännu ett åskslag! Så hörde han tunga steg och höga rop.

— Kapa tågverket!

— Alle man till pumparna!

— Två fots vatten i lasten!

Han väntade, att en störtsjö skulle bryta in i kajutan, men han kunde dock ej stiga upp. Han slöt ögonen, höll sig fast i ett bordsben och snyftade:

— Far och mor! Förlåt mig! Ack, jag får aldrig se er mer! O Gud, finns det ingen räddning?

Ett nytt dån hördes. Denna gång var det icke något åskslag utan ett nödskott. Ännu ett! Robinson låg som i dvala: han visste ej, om timmar eller minuter förflutit — om det var natt eller dag.

Då flög kajutdörren upp. Men det var ingen störtsjö, som for in — det var kaptenens son. Han var blek som ett lik.

— Opp med dig! skrek han och ruskade Robinson. Fort! Skeppet är läck, och de fira ned storbåten — den är vår enda räddning. Skynda dig!

— Låt mig ligga! kved Robinson. Jag kan lika så gärna dö här. Hälsa far och mor och bed dem förlåta mig — —

— Sådant prat! ropade vännen. Visst ha vi burit oss illa åt mot din far och mor — det vet jag nog. Men vill du inte lefva för din egen skull, så är du så god och gör det för deras, förstår du — det är din skyldighet.

Och därmed gaf han den stackars Robinson en knuff, så att denne kom på benen fortare än vanligt. Vid kajutdörren var det en näfve, som tog ett bastant tag i nacken på honom, halade honom uppför trappan och öfver däcket, slängde honom som en vante öfver relingen och lät honom falla ner — han visste ej hvar. Så hörde han kaptenen ropa: »Låt gå!» Och så förlorade han medvetandet.

Det var ett underverk, att man fick båten klar för vraket, och hög tid var det, ty endast ett par minuter efteråt sjönk skeppet. Kaptenen behöfde

»Låt gå!»

all sin skicklighet för att klara de väldiga störtsjöarna, som voro nära att fylla båten.

Ja, nu voro de visserligen räddade, men mörkt såg det i alla fall ut för dem. De sutto som packade sillar; ingenting hade de att äta, ingenting att dricka; långt voro de från land, och natten nalkades. Det var föga hopp, att något fartyg varit så nära, att nödskotten blifvit hörda.

Robinson låg sanslös på båtens botten, och ingen hade tid att syssla med honom. Så sköljde en sjö öfver relingen och slog honom midt i ansiktet, och då vaknade han. Matt var han och bruten i alla leder och hufvudyr, men sjösjukan var han kvitt för alltid. Han jämrade sig för törst. Men något vatten fanns ej att få. En af matroserna drōp några droppar brännvin på en sockerbit och räckte honom, och det satte lif i honom.

I detsamma reste sig en af sjömännen, satte händerna för munnen och ropade af alla krafter: »Skepp, ohoj!» Hela manskapet upphof ett jubelskri. Ty mot den guldgula kvällshimlen syntes den mörka riggen af en skonert, som närmade sig. De ropade än en gång, ovissa om de blifvit bemärkta. De sväfvade i en förskräcklig spänning, tills de märkte, att skeppet styrde rakt mot dem.

En half timme senare voro de lyckligen om bord, och skonerten fortsatte sin kurs mot London. Ännu innan de hunnit fram till Englands hufvudstad, tog kaptenen Robinson i allvarsamt förhör, förehöll honom, hur illa han burit sig åt mot sina föräldrar, och tillsade honom strängeligen att, så fort de kommit till England, strax söka lägenhet till Hamburg. Robinson kunde aldrig, sade han, hoppas på någon framgång eller glädje

i världen, förrän han sökt upp sin far och mor och fått deras förlåtelse. Detta grep Robinson djupt, och han fattade den bestämda föresatsen att snarast möjligt fara hem.

Så lade de i land. Men i världsstaden var det så oändligen mycket att se och höra, att Robinson snart glömde både det förflutna och alla sina föresatser för framtiden. Emellertid gick han en dag till en skeppsmäklare för att höra efter, om något skepp snart skulle segla till Hamburg. Olyckligtvis skulle intet fartyg vid den tiden göra någon tur dit.

På kontoret träffade Robinson en sjökapten, som var från samma stad som han och som var en riktig äfventyrare. Med honom kunde han tala sitt modersmål, och det gladde honom. De flesta i London begrep han ej, ty på grund af sin lättja i skolan var han ej vidare slängd i engelska. Hamburgaren bjöd honom på en kopp té ombord på sitt fartyg, och de språkade både länge och väl.

Då Robinson omtalat alltsamman för sin nye vän, erbjöd denne honom att följa med på en långtur till Guinea. Allting skulle han få fritt ombord, och kaptenen ville dessutom låna honom litet penningar till inköp af en hop småkram; detta skulle han sedan byta bort till vildarna mot guld, elfenben och andra dyrbarheter.

Först blef Robinson förskräckt. Hade han ej föresatt sig att fara hem till sina föräldrar? Visserligen. Men andra tankar kommo. Hvad skulle hans fader säga om hans olofliga resa? Hur skulle den ångerfulle sonen bli mottagen? Och hvad miner skulle alla hans gamla lekkamrater göra, när han komme hem med två tomma händer och ingenting

hade att berätta? Ingenting hade han ju sett utom ett par gator i London. Hur länge kunde han inte få ligga och vänta på ett fartyg till Hamburg, han, som ingenting ägde och knappt visste, hur han skulle få mat i morgon! Så slets han mellan sitt samvete och sitt lättsinne.

Men lättsinnet segrade. Han skulle få komma ut och se de varma länderna, segla jorden rundt, och då han en dag komme hem, skulle han ha fickorna fulla af guldpengar, och han skulle kunna berätta historier om alla möjliga underbara äfventyr, som han upplefvat.

Han slog till, fick pengarna af kaptenen, köpte sig för dem kläder och en skeppskista samt dessutom en mängd bytesvaror, såsom glaspärlor, knifvar, saxar, yxor, band, nålar m. m. Och så bar det af med honom ut i vida världen.

TREDJE KAPITLET.

Robinson ute på långresa.

Ju längre mot söder färden bar, dess angenämare vardt resan. De gingo i land å Madeira, och Robinson kunde ej nog beundra den härliga naturen på denna ö. Så långt hans öga kunde se, voro bergen täckta af vingårdar med de härligaste drufvor. Det vattnades riktigt i munnen på honom. Och hvad han mojade sig, när kaptenen

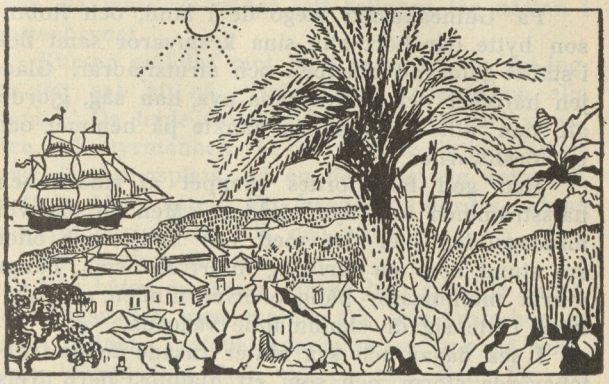

gaf honom lof att taga för sig och äta så mycket han orkade!

Under uppehållet här gjorde Robinson bekantskap med kaptenen på ett spanskt fartyg, som var på väg till Brasilien. Denne språkade beständigt om de stora guldklimpar och de diamanter, som man kunde hitta i Brasilien, och snart kunde Robinson icke styra sin längtan att komma dit. Han talade med sin tyske kapten, och denne brydde sig inte vidare om honom utan lät honom gärna fara med spanjoren.

Robinson njöt i fulla drag af allt hvad han såg under färden. En afton foro de förbi ön Teneriffa. Solen hade längesedan gått ner, och mörker låg öfver hafvet, men bergens toppar glödde ännu i solens sista strålar. En annan gång höjde sig ett stim flygfiskar öfver hafsytan. De glänste som silfver, och rundt kring dem syntes ett glittrande sken som af ljusstrålar.

På Guineakusten stego de i land, och Robinson bytte där bort alla sina kramvaror samt fick i stället guldsand, elfenben och strutsfjädrar. Glädjen häröfver och det myckna nya, han såg, gjorde, att han allt mera sällan tänkte på hemmet och på föräldrarna.

Med god fart fördes skeppet af vinden och hafsströmmen mot nya världen. Men en dag vid middagstiden blef det med ens stiltje, och efter en stund kom en färfärlig hvirfvelstorm. Tunga svarta molnmassor hängde öfver himlen, och skyhöga reste sig de skummande vågorna.

I sex dagar och sex nätter rasade denna fruktansvärda storm, och som ett hjälplöst flarn drefs skeppet hit och dit. Slutligen visste ingen, hvar de voro. Men just i gryningen på den sjunde dagen ropade utkiken: land! Glädjen vardt stor, och alla ansågo sig hafva lyckligt sluppit undan faran.

Jublet förvandlades dock snart i förskräckelse. Innan de visste ordet af, fick skeppet en våldsam stöt, så att det stannade. Alla föllo omkull. Skeppet hade stött på ett korallref, och nu stod det där alldeles fastkiladt. Störtsjöarna vräkte öfver fördäcket med sådan fart, att folket måste fly ned i kajutorna för att ej spolas bort. Några bådo, andra skreko och svuro, somliga vredo händerna i förtviflan, andra voro förlamade af fasa. Robinson var mera död än lefvande.

Det var klart för alla, att fartyget var sin undergång nära; det hade remnat, och ingen minut var att förlora. Den första båt de satte ut, slogs i bitar mot skeppet och sjönk; med den andra lyckades det bättre. Alla kommo lyckligt ner i den,

men de voro så många, att relingen låg nästan i vattenbrynet.

Kursen ställdes mot land, men dit var det ingen lätt sak att nå. Bränningar brusade på alla kanter. De hade emellertid hunnit helt nära stranden, och styrmannen vid rodret reste sig just för att utse landningsplats, då en förfärlig våg kom och bröt in öfver båten. Ett fasans skri hördes, och så var allt borta: båt, folk och allt.

Allt — utom Robinson.

När båten kantrade, drogs han som de andra in i vågsvallet, men samma sjö, som förde honom ut i vattnet, kastade honom också upp på land. Han klängde sig fast vid en stor sten, för att bränningen ej måtte draga honom ut igen. Ändtligen fick han fotfäste och kraflade sig så långt upp, att böljorna ej kunde nå honom.

Sjövatten hade han i ögon, näsa och mun, så att han knappast kunde se eller andas. Trött och matt, sönderslagen och blödande, föll han sanslös ner, så fort han kommit på det torra.

När han ändtligen åter vaknade till lif, såg han sig om. Hvilken förfärlig syn! Af fartyget, båten, hans olyckskamrater märktes intet spår. Endast några lösryckta skeppsplankor drefvos mot stranden.

Han var således den ende, som Gud hade frälst ifrån döden.

Med ansträngning af sina sista krafter och darrande på samma gång af glädje och ångest kastade han sig på knä och tackade i en innerlig bön hafvens, jordens och himlarnas Herre för sin underbara räddning.

FJÄRDE KAPITLET.

Ensam på en obebodd ö.

Så började han öfvertänka sin ställning. Han såg sig om. Ingenstädes några spår af inbyggare. Tänk om han skulle nödgas lefva alldeles ensam i ett främmande land! Men vid en annan ännu förfärligare tanke reste sig håren på hans hufvud. Hvad skulle han taga sig till, om här funnes vildar eller rofdjur? Han skalf af rädsla och tordes ej röra sig från stället på en lång stund.

En olidlig törst tvang honom dock att gå på upptäcktsfärd efter en källa. Han fann slutligen en och läskade sig af hjärtans lust. Aldrig förr än nu hade han vetat, att en dryck klart, svalkande vatten är en af lifvets största välgärningar.

Han hoppades, att Den, som föder fåglarna under himmelen, äfven skulle gifva honom något att äta. Egendomligt nog kände han sig dock icke hungrig. Ångest och rädsla hade betagit honom all

»Han satte sig till rätta och somnade.»

matlust. Desto mer längtade han efter hvila. Han orkade knappt stå på benen.

Men hvar skulle han taga vägen öfver natten? Skulle han sofva på marken och under bar himmel? Där kunde ju vilda djur eller människoätare komma och döda honom. Ingenstädes kunde han se någon hydda eller håla. Slutligen beslöt han att göra som fåglarna och sätta sig i ett träd. Han fann också ett sådant med så tjocka grenar, att han kunde sitta bekvämt på dem och ha stöd för ryggen. Han klättrade upp, läste sin aftonbön, satte sig till rätta och somnade.

Lugn blef dock icke hans sömn, ty hans själ var orolig. Han började drömma om allt möjligt och mest om de faror, som han nyligen med knapp nöd undsluppit. Slutligen drömde han, att han red på en planka ute på villande hafvet, och på stranden stodo hans bekymrade föräldrar. De vinkade åt honom, och tårarna tillrade ned för deras kinder. Han fäktade med händer och fötter för att komma till dem, men förgäfves — plankan dref allt längre ut bland vågorna. Då ropade han högt till dem: »Här är jag — nu kommer jag!» Och därmed kastade han sig i sjön för att simma i land.

Men i detsamma vaknade han: han hade fallit ned från trädet. Lyckligtvis var marken beväxt med tätt gräs, så att han ej blef skadad i fallet.

Det var i själfva soluppgången. Vinden hade lagt sig, men bruset från bränningarna hördes ännu ute bland klippor och skär. Han var hungrig efter sömnen. Men hvad skulle han få att äta? Han hade hvarken bröd eller kött, mjölk eller frukt, ingen gryta att koka i och icke ens någon eld.

Alla träd, som han kunde upptäcka, voro så kallade färgträd: deras röda ved är af stort värde i färgerierna, men de bära inga frukter utan blott blad. Hans ångest tilltog allt mer. Han ref upp jorden för att söka ätliga rötter, han spanade på buskarna efter bär. Men han sökte förgäfves. Han brast i gråt och kastade sig i gräset för att där afbida en långsam, kvalfull hungersdöd.

Plågad af oro reste han sig upp efter en stund och såg då en hafsörn, som med sitt byte i näbben höjde sig från vattenytan. Han kom därvid i håg en psalmvers, som han en gång läst i skolan:

Gud, som uti molnen ljungar
och i morgonsolen ler,
du, som föder örnens ungar,
mig du icke öfverger.

Och denna tanke gaf honom nytt hopp och nya krafter. Han stapplade ned till stranden. Och där fann han några ostronskal. Han kände strax igen dem: vid de kräsliga gästabuden i det rika föräldrahemmet hörde ostron till läckerheterna. Här var en rätt, som var färdig att spisas genast. Robinson sökte upp en skarp sten, öppnade skalen och fann, att hafvet hade bjudit honom på en präktig frukost. Den gången glömde han icke att tacka Gud, när han slutat äta. Och han blygdes, när han kom ihåg, hur ofta han glömt bort det där hemma eller gjort det endast med läpparna.

Robinsons närmaste omsorg var att uppsöka en plats, där han kunde tillbringa nätterna och inrätta sig en bostad i skydd för vilda djur och människor. Icke kunde han sitta hvar natt som »hönan på en pinne»! Tänk, om en stor tiger

skulle komma, spärra upp sitt röda gap och visa sina skarpa tänder! Eller ett lejon!

Han måste ut och se sig om.

Han följde bäckens fåra uppför sluttningen. På afstånd syntes en kulle, och dit tänkte han hinna, innan solen komme att steka allt för hett. Han skyndade sig af alla krafter, och snart stod han på kullens topp.

Här var fri utsikt. Men på alla håll såg han endast hafvet, och han förstod, att han var på en ö. Landet sluttade på alla sidor ner mot stranden, än brant, än långsamt. Här och där växte gräs, på andra ställen täcktes marken af träd och täta busksnår. Ett och annat träd sköt högt upp öfver busksnåren med sin smärta, raka stam utan grenar men med en väldig topp af långa blad. Robinson visste, att det var palmer och sökte erinra sig, hvad han i skolan fått läsa om dessa.

Men ingenstädes såg han hus eller något annat tecken till, att mänskliga varelser vistades på ön. Han fann, att han var ensam, utan föda, utan verktyg, utan möjlighet att kunna lämna ön. Kanske för hela lifvet. Det var en tung tanke, att han kanske aldrig skulle få se far och mor, aldrig få deras förlåtelse. Men han kände och erkände, att han skördade, som han sått, och ångern medförde en ödmjuk förtröstan på hjälparen i all nöd. Och för hans minne framträdde några rader ur en psalm, som hans moder ofta plägade läsa för honom, sedan han lagt sig:

Befall i Herrens händer
din möda och din väg!
Och hur sig världen vänder,
hans ord i hjärtat äg!

Han fick nu brådt att samla ihop så många, han kunde bära.

Tro ej han löftet bryter,
tro ej han från dig flyr,
när stormen mot dig ryter
och dundret kring dig gnyr!

Han går på stormens vingar,
han far på dundrets vagn
och själfva skadan tvingar
att tjäna dig till gagn.

Styrkt af barndomsminnena, som först nu fingo värde för hans själ, vandrade han långsamt ned för kullen för att vid stranden söka sig flera ostron. Då stötte hans fot mot något, som låg på marken. Det var en aflång, trekantig frukt, nästan så stor som ett barnhufvud. Han grät af glädje — det var ju en *kokosnöt!*

Robinson kände genast igen den: han hade sett sådana både på Guineakusten och hos kaptener, som kommo tillbaka till Hamburg från långresor.

Han såg upp. Flera kokospalmer stodo på sluttningen, och gårdagens svåra storm hade säkerligen skakat ner nötterna från palmerna. Naturligtvis fick han nu brådt att samla ihop så många, han kunde bära — detta var en upptäckt, som för honom var mer värd än guld och ädla stenar. Lättare om hjärtat fortsatte han med raska steg sin vandring längs bäcken för att om möjligt finna en lämplig plats, där han kunde göra sig en bostad.

FEMTE KAPITLET.

Hålan i klippväggen.

Efter en stunds vandring stannade Robinson. Till vänster flöt bäcken, till höger reste sig en brant klippvägg, och rakt framför honom lågo två väldiga färgträd, som blifvit kullblåsta af en orkan. Men troligtvis hade detta skett för många år sedan, ty ett helt nät af starka slingerväxter hade flätat sig kring trädens stammar och grenar, så att det hela bildade en ogenomtränglig mur på flera meters höjd.

Robinson märkte vidare, att den högra klippväggen ofvantill bestod af en hård, tät stenart och sköt långt fram. Men dess nedre del var bildad af en svart, lös skiffer. En stor massa af denna hade vittrat och fallit ut, så att det i jämnhöjd med jordytan hade uppstått en djup håla i berget.

Robinson insåg, att han svårligen kunde påträffa en plats, som vore mera lämplig till bostad för honom än denna. Hålan liknade en djup bakugn, och han måste krypa för att komma in genom den trånga ingången. Men då han kände, hur lös skiffern var, insåg han, att han här lätt skulle kunna åstadkomma en rymlig bostad af flera meters höjd, om han endast haft en hacka. Många ting hade han önskat sig på den tid, han ännu var i sitt rika hem, och alla hade han fått. Men aldrig hade han önskat sig en hacka, och aldrig hade han trott, att den tid kunde komma, då han

framför allt annat skulle förgäfves önska sig en sådan.

Af vandringen hade Robinson blifvit mycket hungrig, och han beslöt därför att intaga en ordentlig måltid. Han satte sig vid bäckens rand, tog en af kokosnötterna och afslet det yttre bastet.

Innanför detta fann han ett mjukt, svampartadt omhölje och därinnanför ett stenhårdt skal. På detta skal såg han tre runda hål. Han sög i ett af hålen och fick munnen full af en söt, mjölklik saft. Han måste beundra visheten och ändamålsenligheten i denna anordning: hade han varit tvungen att krossa skalet för att komma åt mjölksaften, så skulle största delen af denna hafva blifvit utspilld. När han druckit ungefär så mycket som en kopp mjölksaft, krossade han skalet med en sten och fann då inuti nöten en fast och hvit

kärna. Han bet i denna. Den smakade nästan som en vanlig nötkärna.

Sedan han på detta sätt förtärt flera kokosnötter, drack han vatten ur bäcken och ilade sedan till stranden för att förskaffa sig några ostron till efterrätt. Men det var nu flod, så att hafsvattnet stod högt upp på stranden, och han fann därför inga.

Solen började sjunka i väster, och Robinson måste åter tänka på att skaffa sig nattläger. Han uppsökte det träd, där han tillbragt föregående natt och klättrade upp i detta. Men för att han ej ånyo skulle falla ned, lade han sina strumpeband öfver bröstet och knöt fast dem vid den gren, som tjänade honom till ryggstöd. Därefter läste han sin aftonbön och inslumrade lugnt.

På morgonen kände han sig stärkt af sömnen, gick till stranden och fann där några ostron, åt dem till frukost och begaf sig sedan åter ut på upptäcktsfärd.

SJETTE KAPITLET.

Nöden är uppfinningarnas moder.

Oupphörligen funderade Robinson på hur han skulle kunna skaffa sig ett verktyg, hvarmed han kunde utvidga hålan i bergväggen. Vid stranden och i bäcken funnos många stenar, både stora och små. Robinson slog dem mot hvarandra och valde ut sådana, som tycktes honom vara de hårdaste.

Slutligen fann han två, som syntes honom lämpliga. Den ena var en aflång flintsten, formad som en klubba med tjockt, rundt hufvud; den andra liknade en kil.

Dessa båda stenar tog han med sig, kröp så genom den trånga öppningen in i hålan och började strax sitt arbete. I vänstra handen höll han kilen, hvars spets han satte mot skifferväggen, och med klubban slog han sedan på kilens bredare ofvandel. På detta sätt lyckades det honom att löshugga stora stycken af väggarna i hålan och att så småningom utvidga den till en riktig grotta. Likaledes ökade han grottans höjd genom att slå ned skifferstycken, tills han kunde stå rak öfverallt därinne. Med ett

stort musselskal skyfflade han sedan ut skifferhögarna. Med detta arbete fortsatte han från morgon till kväll i flera dagar. Ingången formade han till en dörröppning.

Kokosnötter och ostron voro under tiden hans föda, och sin törst släckte han i bäckens friska vatten. Under de stunder, då han hvilade sig från stenhuggeriarbetet i grottan, uppryckte han en mängd gräs och utbredde det i solen. Då grottan var färdig, bar han in det hö, han sålunda fick, och beredde sig däraf ett mjukt och torrt läger.

Hvad det kändes skönt för honom att ännu en gång få sofva som en människa, sedan han tillbragt så många nätter sittande som en fågel på gren! Han riktigt njöt af att få sträcka ut sina trötta lemmar på den mjuka höbädden. Aldrig hade hans säng därhemma med de mjuka ejderdunskuddarna smakat honom så härligt.

Följande dag var en söndag. Robinson hade ju hvarken kyrka eller präst på sin ödsliga ö, men han ville dock efter bästa förmåga helga hvilodagen. Innerligt tackade han Gud, som så nådigt beskyddat honom, gifvit honom tak öfver hufvudet och beredt honom ett nödtorftigt uppehälle. Han bad äfven Gud att beskydda hans föräldrar och att låta honom ännu en gång få återse sitt hem.

Fåfängt spejade han ut öfver det vida blånande hafvet för att upptäcka ett segel. Men icke ett spår af människor kunde han se, hvarken när eller fjärran.

För att han skulle kunna hålla reda på dagarna, beslöt han att göra sig en almanacka. För detta ändamål utvalde han fyra träd, som hade jämn bark och stodo intill hvarandra. I det första

ristade han med en hvass sten ett streck för hvarje dag, som han hade uppehållit sig på ön. I det andra ämnade han rista ett för hvar vecka, i det tredje ett för hvar månad och i det fjärde ett streck för hvart år, som gick. Men af innersta hjärta bad han, att han aldrig skulle behöfva det fjärde trädet för sin almanacka.

Medan han höll på härmed, föll det honom in, att månaderna icke äro lika långa. Men hur många dagar hade då hvarje månad? Han funderade länge härpå. Slutligen kom han ihåg en lek, som han lärt i sin barndom. Han knöt vänstra handen, pekade på de fyra knogarna och de tre fördjupningarna dem emellan och räknade därvid i ordning upp månadernas namn: första knogen januari, första fördjupningen februari, andra knogen mars, andra fördjupningen april, tredje knogen maj, tredje fördjupningen juni, fjärde knogen juli, första knogen augusti, första fördjupningen september, andra knogen oktober, andra fördjupningen november, tredje knogen december. Nu ville han minnas, att hvarje månad, som föll på en knoge, skulle ha 31 dagar, och att hvarje månad, som föll på en fördjupning, skulle ha 30 dagar utom februari, som skulle ha bara 28. Alltså: januari 31, februari 28, mars 31, april 30, maj 31, juni 30, juli 31, augusti också 31, september 30, oktober 31, november 30, december 31.

— Bara jag nu inte ändå misstar mig, tänkte Robinson, ty om jag det gör, så blir ju min almanacka alldeles på tok. Bestämdt var det något annat sätt, jag fick lära mig i skolan. Jo, nu minns jag. Så här var det:

»Första knogen januari.»

Tretti dagar har november,
april, juni och september,
februari tjuguåtta allen,
alla de öfriga tretti-en.

Låt mig nu se, hur det stämmer med den där räkningen på knogarna. Jo, det slår in på pricken. Det var då för väl, att jag hade lärt mig den där versen, så att jag kom ihåg den riktigt säkert.

Denna lilla upptäckt gladde Robinson och stärkte hans mod. Men han kunde icke låta bli att säga till sig själf:

— Huru mycket annat godt och nyttigt hade jag ej kunnat inhämta, om jag ej varit så lat i skolan!

Sedan han nu hade skaffat sig en bostad, måste han söka trygga densamma mot angrepp af vilda djur eller människor. På ena sidan reste sig berget och på den andra den mur, som bildades af de kullfallna färgträden. Från dessa båda sidor hotade alltså ingen fara. Men de andra två voro ohägnade, och Robinson insåg, att han omöjligen kunde tryggt gå till hvila, förrän han fått stängsel äfven där.

Efter mycket funderande beslöt han att här genom plantering skaffa sig ett lefvande stängsel. I närheten växte nämligen en mängd pilträd. Af dem skulle han nog kunna plantera en häck så tät, att ingen kunde genomtränga den. Men innan han tog ihop med detta arbete, måste han hafva flera verktyg.

Han gick åter ned och letade i bäcken, och där fann han någonting, som gjorde honom öfvermåttan glad. Det var en tämligen stor flintsten. Nära ena kanten af denna sten gick det ett hål

tvärs igenom densamma, ungefär så stort som en enkrona. Robinson undrade först, huru det hålet kunde hafva kommit till. Efter en stund upptäckte han, att det satt litet krita i hålet, och då förstod han, att hålet från början varit fylldt med krita, men att bäckens vatten under många år skvalpat mot stenen, tills det slutligen sköljt bort kritan.

Här hade Robinson ett godt ämne till en yxa. Han tog en annan sten, som hade skarpa kanter. Den begagnade han som huggjärn, och klubban hade han till hammare. På detta sätt högg han bort en flisa efter en annan af flintstenen. Inte gick det just så fort, men till slut liknade flintstycket i alla fall något så när en yxa af samma form som de, hvilka ofta blifvit funna i grafhögar från stenåldern äfven i vårt land.

Då Robinson fått yxan färdig, bröt han af en lagom tjock gren och stack in den i hålet. Så sökte han ut de längsta och starkaste fibrerna af den bast, som han slitit af kokosnötterna, blötte dem i vatten och snodde ihop dem till ett snöre. Med detta snöre surrade han skaftet och yxan riktigt fast ihop med hvarandra. Så var yxan färdig. Robinson jublade.

Han skyndade nu att hugga ned ett ungt träd, och af dess stam yxade han till ett spadskaft. Till spadblad tog han det stora musselskal, hvarmed han skrapat ut skifferflisorna ur grottan. Med en flintspets borrade han fyra hål i skalet och band det sedan med bastsnören fast vid skaftet. Det blef ingen oäfven spade.

Nu gräfde Robinson en dubbel rad med hål i marken från bergväggen och ned mot bäcken. Så

sökte han ut en del unga pilträd, gräfde upp dem försiktigt och planterade ett i hvart hål, fyllde sedan hålen med jord och trampade denna tätt samman omkring de unga plantorna. Från de tvänne yttersta träden närmast bäcken satte han en liknande dubbel rad med träd upp till den mur, som bildades af de kullfallna färgträden. Men då det måhända kunde dröja flera år, innan denna inhägnad af sig själf blefve tillräckligt stark, afhögg han med sin yxa hundratals slingerväxter och späda videkvistar och flätade in dem emellan träden i den yttre raden ända från marken, så högt upp han kunde nå.

Detta stängsel var nog bra, men det var dock en sak, som vållade Robinson mycket bekymmer. Han måste naturligtvis ha en öppning på stängslet, som han själf kunde gå ut och in igenom. Men den kunde ju hans fiender också begagna sig af, och då vore han fortfarande lika värnlös. Dock, äfven för den saken fann han på råd. Han tog nämligen bastfibrer af kokosnötter och förfärdigade af dem så många snören som möjligt; dessa snören tvinnade han sedan samman till starka rep,

finare och gröfre. Af de starkaste gjorde han sig så en repstege, hvars ena ända han fäste vid ett stort träd, som växte på berget ofvanför hans grotta. Så kunde han på stegen komma upp och ned, och därför stängde han fullständigt sin häck. Nu bodde han som i en fästning.

SJUNDE KAPITLET.

Solskärmen och väskan.

Kokosnötterna började emellertid minskas, och Robinson blef rädd, att de en dag skulle taga slut. Hur skulle han då bära sig åt? Han hade ju knappast annat att lefva af. Han beslöt därför att göra en ny tur in öfver ön för att se, om han ej kunde upptäcka något annat att lifnära sig med. Visserligen var han rädd för de vilda djuren, men nöden har ingen lag. »Svulten varg väjer inte», säger ordspråket.

Solen brände glödhet. Han måste därför laga sig en solskärm. Af en mängd fina pilkvistar flätade han samman ett slags paraply-stomme. En

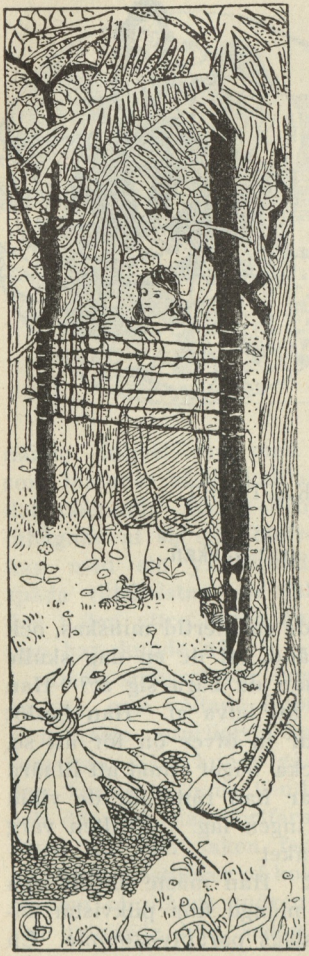

lång pilkäpp tog han till skaft, stack den igenom öppningen i toppen och band den med snören fast vid pilkvistarna. Ofvanpå stommen lade han stora kokosblad. Skaften på dessa vände han uppåt och band dem därefter samman kring käppens öfra ända. Slutligen fäste han bladen vid hvarandra med nålar. Men hvarifrån fick han sådana? Jo, af fiskben, som han hittat vid hafvet. Det hände nämligen ibland, att vågorna kastade döda fiskar upp på stranden. När så köttet hade ruttnat eller blifvit uppätet af fåglarna, låg skelettet kvar. Robinson plockade upp de finaste benen och begagnade dem som nålar.

Så hade han då en solskärm. Inte kunde han fälla ihop den som en paraply, och inte heller var den någonting att ståta med. Men den var stark och bra och uppfyllde sitt ändamål.

När Robinson nu skulle ge sig ut på långturer, måste han ju hafva matsäck med sig, och om han därunder fann någonting, som han kunde ha nytta af, behöfde han också något att bära detta uti. Han funderade länge på att skaffa sig en väska. Slutligen fann han på att göra sig en sådan af bastsnören. Mellan tvänne träd, som stodo ungefär en meter från hvarandra, fäste han en hel hop snören, det ena under det andra. Detta var som »varpen» i väfven. Sedan knöt han ändan af ett snöre omkring det öfversta samt slog därpå en knut om det nästa och på samma sätt om alla de följande från ofvan och nedigenom. Tätt bredvid det förra knöt han ett nytt snöre, och så gick det hela vägen ända fram till det andra trädet. Detta var väfvens »inslag». Hvad han sålunda fick liknade närmast ett fisknät. Då det var färdigt, löste han det från träden och band samman både varpändarna och inslagsändarna, och så var väskan färdig. En öppning gjorde han på den, och vid båda sidorna band han fast ett starkt rep, så att han skulle kunna bära den öfver axeln. Nu kunde han ändtligen bege sig af på upptäcktsfärd.

ÅTTONDE KAPITLET.

Laman.

Det var en härlig morgon. Solen steg strålande upp liksom ur själfva hafvet. Tusentals fåglar med brokiga och bjärta färger flögo

bland träden och jublade sin morgonsång till Skaparen. Luften var ren och frisk, och från blad och blommor bredde sig de skönaste dofter ut i rymden. Robinson måste stämma in i naturens lofsång. Han sjöng den vackra morgonpsalmen:

Min Gud och Fader käre,
mitt hjärta prise dig
och ödmjuk tack dig bäre,
som vakar öfver mig!

Genom de täta skogssnåren vågade han icke gå af fruktan för de vilda djuren. Han höll sig helst på öppna fältet. Därför dröjde det också länge, innan han fann någonting, som han kunde använda.

Rätt som det var, fastnade hans fot bland några växter, som stodo tätt tillsamman. Somliga hade blå, andra röda och andra åter hvita blommor. Alla hade de gröna bär, stora som små äpplen. Han bet i ett af bären, men det smakade illa. Då slet han upp hela ståndet och tänkte kasta bort det men varseblef därvid till sin stora förvåning, att vid roten hängde en hop större och mindre knölar. En af dessa torkade han af och bet sönder. Innanför det tunna, röda skalet fanns ett hvitt, mjöligt kött, som smakade sött. I hopp om att kunna använda dessa knölar som födoämne plockade Robinson upp ett halft tjog af dem och lade dem i sin väska.

Solen stod nu högt på himmelen, och då Robinson kommit till en bäck, beslöt han att äta middag. Kokosnötter hade han tagit med sig. Men just som han satt sig, blef han uppskrämd af ett buller i närheten. Tänk om det vore ett rofdjur! Oaktadt han hade sin flintyxa med sig,

»De sågo ut nästan som hjortar.»

sprang han i största hast och gömde sig bakom ett stort träd. Därifrån såg han en hel flock djur närma sig och trafva rakt förbi honom. Farliga tycktes de emellertid icke vara. De sågo ut nästan som hjortar, men halsen var längre, och hufvudet liknade fårets. Det var ett slags idisslare, som kallas fårkamel eller *lama*. Dess egentliga hemland är Peru i Sydamerika, och redan för många århundraden sedan hade folket där lärt sig att tämja den och använda den som lastdjur samt att göra sig kläder af dess skinn.

Men Robinson visste icke, hvad slags djur det var. De sågo emellertid fredliga ut, och han fick lust att försöka fälla ett af dem för att sålunda skaffa sig ett stycke kött — något, som han icke smakat på länge. Han hoppades, att något af djuren skulle komma honom så nära, att han kunde träffa det med sin yxa.

Så skedde ock. Lama-djuren, som säkerligen aldrig mött en fiende, gingo utan aning om någon fara tätt förbi Robinson för att dricka ur bäcken. Robinson afvaktade ett gynnsamt ögonblick, och då en unge kom honom nära, svingade han sin yxa med sådan fart mot djuret, att det ögonblickligen störtade dödt till jorden.

Först när Robinson såg det dräpta djuret vid sina fötter, föll det honom in, att han hvarken hade gryta eller panna att koka eller steka köttet uti. Han hade ju ej ens någon eld. Hvad skulle han då med köttet? Nå, kanske han sedan kunde hitta på råd. Han åt sina kokosnötter, kastade så den döda lama-ungen öfver axeln och gick hemåt.

Under hemvägen gjorde han ännu ett fynd.

Han gick förbi en grupp citronträd, och under dem låg en hel hop nedfallna, mogna citroner. Han stack dem i sin väska och tog noga märke på, hvar träden växte.

När han kom hem, var hans första göromål att med sina flintknifvar flå det fällda djuret. Skinnet spände han ut mellan två träd, så att det kunde torka i solen. Hans skor började se skröpliga ut — han måste tänka på att skaffa sig andra, om han ej skulle nödgas gå barfota.

Sedan han tagit ut lamans inälfvor, skar han ut ett stort stycke kött ur djurets ena lår. Det skulle bli en präktig stek. I stället för stekpanna kunde han ju använda ett stekspett. Han skulle spetsa en gren, sticka den genom köttstycket och så hålla detta öfver elden — — —

Elden, ja! Det var nu det allra bekymmersammaste!

Å, han visste råd! Han hade ju läst, att vildarne skaffa sig eld genom att gnida två trästycken mot hvarandra, tills de fatta eld. Det kunde väl han också göra.

Två torra trästycken fann han snart. Och så gned han, så svetten lackade från pannan på honom. Men inte fick han någon eld, inte. När trästyckena började ryka och lukta svedda, var Robinson alldeles maktlös i händerna och måste hvila ett ögonblick. Men under tiden svalnade trästyckena, och så var det att börja på nytt. För hvar gång han försökte, gick det sämre och sämre.

Nej, på det sättet skulle det nog aldrig lyckas! Vildarne måtte känna till något särskildt konstgrepp med den där gnidningen. Hvad skulle han nu göra med det präktiga köttstycket?

Hade han icke hört, att tatarer eller något annat ryskt folkslag brukade lägga köttet under sadeln på sina hästar och rida det mört? Om han skulle försöka något liknande! Han sökte upp två stora flata stenar, lade köttskifvorna mellan dem och bultade med klubban på den öfversta stenen. Om några minuter var stenen het. Han fortsatte i sitt anletes svett en half timmes tid. Nu, tyckte han, borde väl köttet kunna vara lika ätbart — som om man hade ridit på det!

Nå, inte var det som steken därhemma förr i tiden. Men det var mört och färskt och saftigt, och det smakade bra som en omväxling med de evinnerliga kokosnötterna. Och så pressade han en citron, så att den syrliga saften droppade ned på köttskifvorna, och den gjorde köttet betydligt smakligare.

NIONDE KAPITLET.

Åskvädret.

Hur okunnig Robinson än var, visste han dock, att hans ö låg i det heta bältet. Men vinter skulle det väl bli här också, om än aldrig så kort, och det gjorde honom bekymrad, dels därför att han ej kunde göra upp eld, dels också på grund af det jämmerliga skick, hvari hans kläder befunno sig. För att kunna göra sig nya sådana beslöt

han att gå på jakt och söka skaffa sig så många lamaskinn som möjligt.

Då han en dag stack ut hufvudet ur grottan, såg han, att himlen var svartblå af mörka skyar, och luften kändes tryckande het. Allt mörkare blef det, och inne i grottan kunde han icke se handen framför sig. Med ens skar en skarp blixt genom mörkret, och åskan dånade majestätiskt. Regnet stod som spön i backen. Robinson vågade icke sticka ut hufvudet.

Ovädret blef allt värre och värre. Blixtarna följde tätt på hvarandra, så att grottan syntes liksom full af eld, och hela berget tycktes darra, när åskan mullrade. Emellanåt blef det en stunds uppehåll, men så började det åter blixtra och dundra på nytt. Slutligen blefvo dock blixtarna svagare, åskvädret drog bort, och himlen klarnade upp. Robinson trädde då ut ur grottan för att se sig om.

I samma ögonblick fräste en lågande, svafvelgul blixt genom luften, och en förfärlig åskknall bröt lös öfver hans hufvud. Det våldsamma lufttrycket kastade honom till marken, och ett ögonblick trodde han, att blixten träffat honom.

När han om en stund åter kom på benen och kände sig oskadd till lif och lemmar, såg han en väldig gren ligga splittrad vid grottans ingång, och då han höjde blicken, fann han, att trädet, hvari hans repstege var fäst, stod i ljus låga. Den skarpa ljungelden hade klufvit det nästan ända till roten.

Detta utbrott var emellertid det sista. Regnet slutade lika plötsligt som det börjat, och solen bröt åter fram.

Robinsons första känsla var sorg och misströs-

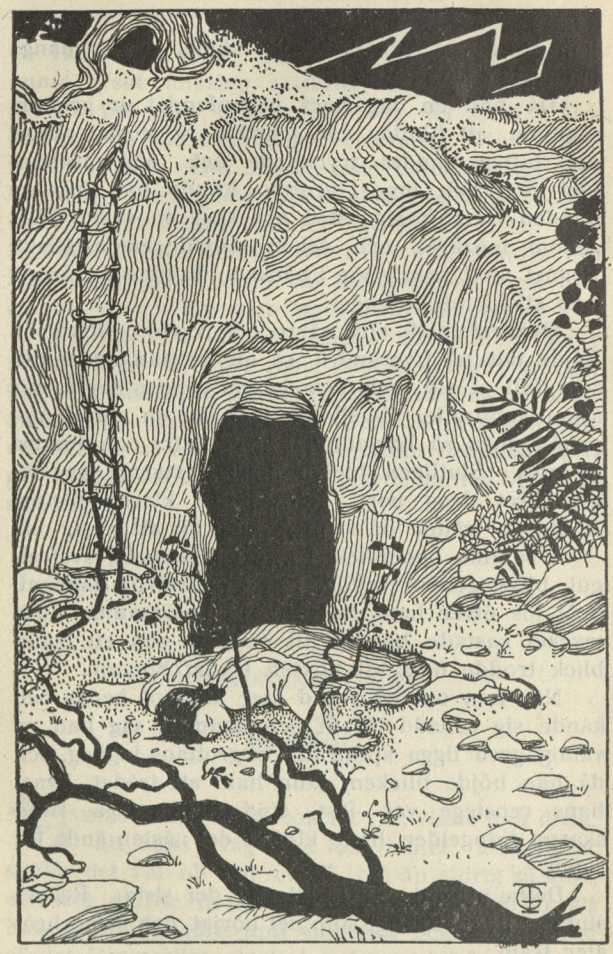

»Det våldsamma lufttrycket kastade honom till marken.»

tan. Huru skulle han rädda sin repstege, och hvar skulle han hädanefter fästa den, sedan trädet brunnit ned?

Men i nästa ögonblick blef han obeskrifligt glad: nu hade han ju, hvad han mest af allt behöfde och längtade efter! Han hade *eld!* Den tjocka trädstammen brann ju fortfarande.

Var icke detta ett tydligt och påtagligt vittnesbörd om försynens vård! Syntes det ej, att den himmelske Fadern vakade öfver sitt barn! Robinson knäppte sina händer samman och uppsände en varm bön till Gud. Därpå klättrade han raskt upp för stegen till det brinnande trädet. Här tog han en tjock gren, som brann friskt i ena ändan, steg med den ned på platsen utanför grottan, lade torra grenar ofvanpå och begaf sig sedan åter upp för att släcka det brinnande trädet på klippväggen. Det lyckades, och repstegen, som icke ännu hade blifvit skadad af elden, låg lika säkert som förr omkring trädstubben.

Den dagen gick Robinson ej på jakt. Först och främst måste han ju tänka på att taga vård om elden, och så skulle han steka köttet. Han lade nytt bränsle på lågan, och snart flammade ett präktigt bål på hans gårdsplan. Robinson skar ett stort stycke ur lamans kött, stack det på stekspettet och höll det öfver elden.

Hade han nu bara haft litet salt också, så hade allt varit riktigt bra. Bättre brödlös än rådlös! tänkte han. Han tog ett par kokosskal och sprang ned till stranden samt fyllde dem med det salta hafsvattnet. Af detta hällde han sedan allt emellanåt litet öfver steken.

Så kom han att tänka på de rotknölar, som han

en dag funnit; kanske de skulle bli smakliga, om han stekte dem på glöden. Han gjorde så — de smakade härligt, sedan de legat en stund i askmörjan. Robinson visste ej, att det var *bataterna*, en växt, som är besläktad med potatisen. Det var sannerligen en präktig måltid, han nu beredde sig af bataterna och det stekta köttet, och han njöt också obeskrifligt däraf.

TIONDE KAPITLET.

Robinson murar en spis.

Men huru skulle Robinson bära sig åt, för att elden icke skulle släckas? På den öppna platsen kunde ju när som helst en störtskur falla, och då vore det genast slut med elden. Detta var en svår knut att lösa. Men slutligen fann han en utväg: han skulle mura sig en spis!

Såsom redan är nämdt, bestod bergväggen öfverst af hård sten men nederst af lös skiffer, som på båda sidor om grottan vittrat och fallit ner, så att en kant af det hårda berget sköt ut ett stycke och skyddade för regnet. Icke ens under störtregnandet och åskvädret hade det kommit ett enda stänk dit in.

Här ville Robinson inrätta sitt kök samt förse det med spis och skorsten. Först gräfde han med spaden ett hål i jorden. Därefter gick han till en backe ett stycke från grottan. Här hade han sett en seg, fet lera, och den beslöt han att använda till murbruk i stället för kalk. Nu var den mjuk af regnet, så att han utan svårighet kunde med spaden lossa stora klumpar, som han sedan bar hem. Där hackade han sönder dem i småbitar och kastade dessa ner i hålet, som han hade gräft. Därpå hämtade han sand från stranden och vatten från bäcken samt rörde ihop allt detta till en tjock gröt. Den skulle han ha till murbruk. Från bäcken hämtade han nu en mängd stenar. Dem lade han i en rad på ena sidan om hålet, och öfver dem bredde han ett lager murbruk. Där ofvanpå lade han en ny rad med stenar, så ett nytt lager murbruk, och så fortsatte han uppåt med nya lager af sten och murbruk, tills muren nådde bergkanten ofvanför. Murslef hade han ej, i stället begagnade han händerna.

Den ena muren var nu färdig. Sällan har väl en byggmästare varit stoltare och gladare öfver sitt verk än Robinson var öfver denna mur.

Nu var det bara att bygga den andra muren i vinkel med den första. Då kom han att tänka på, hur bra det skulle vara, om han hade en tvär-

stång från den ena muren till den andra. På den skulle han kunna hänga upp kött till rökning. Han tog ut ett par stenar i den färdiga muren, stack in en tjock trädgren i hålet och fäste sedan grenens andra ända i den nya muren. Denna gick betydligt lättare att uppföra, ty öfning ger färdighet. Öfverst i hörnet mellan båda murarna lämnade han ett hål för rökens utgång. Nu fyllde han murbrukshålet med smärre stenar, och till sist lade han en stor flat sten ofvanpå alltsammans. Hans spis var nu färdig, och han bar dit de brinnande trästyckena.

Arbetet med spisen hade tagit ett par dagar. När han slutat, gick han ner till stranden för att söka efter ostron. Där fick han då se en stor hafssköldpadda, som kraflat sig upp på land. Han

»Han högg hufvudet af sköldpaddan.»

ställde sig mellan djuret och vattnet, så att det icke skulle kunna komma ut igen, satte yxskaftet under sköldpaddans buk och vände henne upp och ned, så att hon låg på ryggen. Nu kunde hon icke komma någon väg. Därpå krossade han bukskölden med ett par slag af yxan, högg hufvudet af sköldpaddan, band ett rep om henne och släpade henne hem. Där skar han strax ut ett stycke af köttet, stack det på spettet och stekte det.

Under tiden öfvertänkte han, hur han skulle kunna tillvarataga allt detta läckra kött. Då han på morgonen ämnat stärka sig med lamastek, hade köttet varit skämdt. Nu hade han sköldpaddkött, så att det räckte i minst fjorton dagar — om han blott kunde hålla det friskt. Ryggskölden passade ju utmärkt till tråg — om han nu bara haft salt! Han kunde kanske taga hafsvatten, det var nästan som saltlake. Detta påfund gjorde honom så förtjust, att han glömde bort att vända stekspettet, och steken sveddes. Men så mycket fortare svängde han det sedan.

Nu hade han kök, men han borde också hafva källare. En sådan gräfde han samma dag på andra sidan om grottan. Det behöfdes blott ett hål i jorden. Där nedsatte han ryggskölden med köttet, hällde hafsvatten öfver det och lade löfruskor öfver källarhålet för att utestänga insekter.

Bland den jord, som Robinson kastat undan vid källans gräfning, låg en stor klimp, som väckte hans uppmärksamhet. Han upplyfte den och förvånades öfver dess tyngd. Så granskade han den närmare och fann då, att den bestod af gediget guld. Säkerligen var den värd många, många tusen kronor. Han var med ens en rik man.

Han kunde bygga sig ett palats, hålla sig hästar och granna vagnar, kuskar och betjänter, skaffa sig fina kläder och ett helt bibliotek samt mycket, mycket annat!

Men så kom han ihåg, hvar han befann sig, och han kastade föraktligt bort guldklimpen. Den var ju alldeles värdelös på den öde ön. Hvarför hade han ej i stället hittat ett stycke järn? Däraf hade han kunnat göra sig en knif, en yxa, några spikar eller andra nyttiga verktyg. Nu förstod han det gamla ordspråket: »guld ej annat är än mull.»

Han kände sig mer än vanligt ensam och nedslagen. Om han ändå haft en vän, vore det också blott den uslaste tiggare! En *like* att tala med, hjälpa, vårda och hålla af! Eller endast ett husdjur, en hund, en katt! Han erinrade sig, hur ofta han varit elak mot sina kamrater och mot husdjuren i hemmet, och vid tanken därpå grät han ångerns bittra tårar.

Då han skulle gå in i grottan, såg han, att en spindel hade väft ett nät i dörröppningens ena hörn. Han blef så glad vid tanken på, att det dock fanns en annan lefvande varelse, som bodde un-

der samma tak som han, att han icke alls kände den motvilja för dessa djur, hvilken så många människor hysa. Tvärtom beslöt han att hvarje dag fånga flugor åt sin rumskamrat för att visa honom sin tillgifvenhet och om möjligt göra honom tam.

ELFTE KAPITLET.

Lamafångsten.

Lamajakten hade Robinson under dessa dagar alldeles försummat. Nu ämnade han fortsätta den, och han hoppades att vid middagstiden påträffa de täcka djuren på samma ställe som sist.

En ny tanke rann upp hos honom. Tänk, om han kunde fånga ett par af djuren lefvande, tämja dem och använda dem som husdjur! Denna tanke beredde honom innerlig glädje.

Vid första daggryningen var han på benen. Han flätade sig en lång lina af kokosbast och gjorde en rännsnara i dess ena ända. Han hade någon gång hört talas om, att indianer fånga vilda hästar med »lasso» på de vida slätterna. På samma sätt ville han nu fånga ett eller ett par lamadjur. Han öfvade sig en stund med att kasta rännsnaran för att kunna sikta rätt. Hans hjärta klappade af otålig längtan att få försöka sin lycka.

För att stärka sig efter dessa ansträngningar beslöt han att taga sig ett bad. Med detsamma

kunde han ju se, om möjligtvis något fartyg nalkades hans ö. Hur ofta han än hade spejat förgäfves efter ett segel eller en masttopp, återvände han dock dagligen till stranden för att spana på nytt. Hoppet är det sista, som dör hos människan. Äfven nu spejade han fåfängt. Det var alltid samma vida, ödsliga haf!

Han lade af sig sina kläder. Då han såg, i hvilket tillstånd hans skjorta befann sig, blef han förskräckt, så genompyrd af svett och smuts var den. Man kunde ej ens se, att den en gång varit hvit. Han tvättade den, så godt han förmådde, bredde ut den på en klippa i solskenet och sprang i hafvet.

Som liten pojke hade han lärt att simma. Ett stycke ut till hafs låg en flat sandbank, som under

ebbtiden höjde sig öfver vattnet. Han simmade dit ut, steg upp på den smala sandrefveln och upptäckte, att den utgjorde en hviloplats för massor af hafssköldpaddor, samt att här fanns en mängd ostron och andra musslor, som böljorna kastade upp under flodtiden. Fast han nu ej hade tid att medtaga något, och ehuru han ännu hade mycket kött kvar i källaren, blef han likväl riktigt glad öfver upptäckten af denna rika förrådskammare.

Solen hade torkat hans skjorta, då han kom tillbaka till stranden. Hvad det kändes behagligt att få rent linne på sig! Uppfriskad och glad i hågen stack han yxan i bältet, hängde väskan öfver axeln samt tog sin fångst-lina och sin solskärm.

Bland de många fåglar, som tumlade sig mellan träden, såg han också åtskilliga papegojor med de mest skimrande och präktiga färger. Han tänkte på hur trefligt det skulle vara, om han kunde fånga en af dem, tämja den och lära den tala. Men som de äldre voro skygga och han ingenstädes såg något bo med ungar, fick han slå den planen ur hågen så länge.

Men han gjorde en upptäckt, som var af vida större vikt. I en bergsklyfta nere vid stranden skimrade något hvitt, som på afstånd liknade snö. Han klättrade ned och fann, att det var — *salt*. Stormen hade kastat hafsvatten upp i klyftan; af solvärmen hade vattnet dunstat bort, och saltet låg nu kvar.

Detta fynd gjorde Robinson själa-glad. Han fyllde strax sina fickor med salt. Hafsvatten på steken var just ingenting att skryta med — det gaf köttet en obehaglig bismak. Han skulle gladt

sig än mera, om han vetat, att hafsvatten alls icke duger att salta i: stillastående hafsvatten ruttnar lika väl som sötvatten, och den däri nedlagda maten ruttnar också.

Strax före middag nådde han den plats, där lamaflocken brukade dricka. Robinson ställde sig bakom trädstammen och höll linan redo. Tre, fyra stycken kommo förbi men ej så nära, att han kunde vara säker om att träffa dem. Ett af djuren kom närmare, han kastade snaran om dess

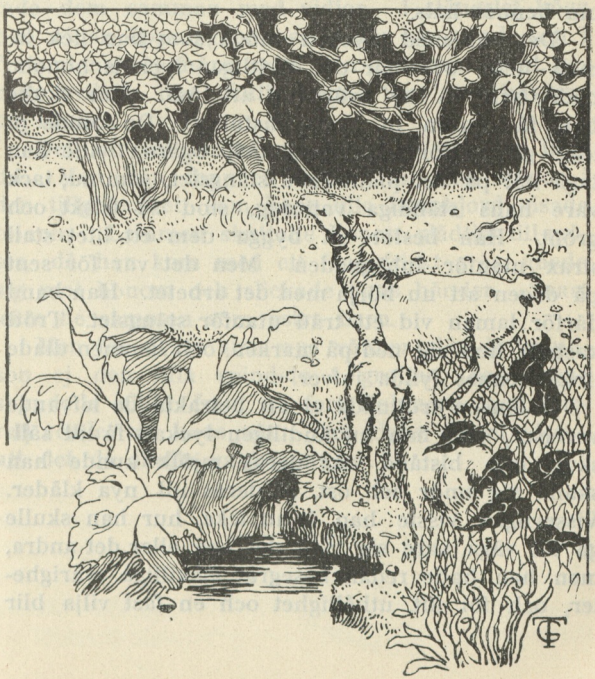

hals och drog till. Djuret sprang, men snaran tvang det att stanna och hindrade det att skrika. Robinson släpade det in i snåren utan att bry sig om den öfriga flocken.

Den fångade laman hade två lamm. Dessa följde modern utan att ana oråd eller visa någon fruktan för den främmande jägaren. Robinson klappade och smekte de små, täcka lammen, band en repstump mellan lamans ena fram- och bakben, så att hon ej skulle kunna springa för fort, och gjorde af fångst-linan ett tjuder, hvilket han lade om hennes hals.

Det var med mycken möda som han fick laman hem, och när det ändtligen lyckats honom, hade han en ny svårighet att lösa. Hur skulle han få djuren in i sin fästning? De kunde ju icke gå nedför repstegen, och ogärna ville han taga hål på det planterade stängslet, som nu, tack vare hans ständiga vattning, stod så friskt och grönt. Han beslöt att bygga dem ett litet stall strax utanför inhägnaden. Men det var för sent på dagen att nu börja med det arbetet. Han band därför laman vid ett träd utanför stängslet. Trött kastade hon sig ned på marken, och lammen diade ifrigt hennes fyllda jufver.

Robinson tröttnade ej att betrakta de lefvande varelser, som han nu ändtligen lyckats få till sällskap och bistånd. Af deras mjölk kunde han skaffa sig smör och ost, af deras ull nya kläder. Visserligen visste han ännu icke, hur han skulle gå till väga, vare sig med det ena eller det andra, men han hade redan besegrat åtskilliga svårigheter, och för flit, uthållighet och en fast vilja blir

hvarje nytt steg allt lättare. »Hjälp dig själf, så hjälper dig Gud!» heter det.

Robinsons första göra följande morgon var att se om sin lilla hjord. Den tycktes icke hafva rört sig på hela natten. Robinson grep sig genast an med stallet. Öster om hans trädhäck låg en skog, som öfvergick i ett tätt busksnår, hvilket kors och tvärs var genomväfdt med slingerväxter och törnbuskar. Här röjde Robinson undan träden, så att där blef en öppen fyrkant. Han begagnade stammarna af de fällda unga träden till gärdselstörar och flätade dem samman med vidjor. I stängslet högg han ut en öppning och satte där en grind, och i fyrkantens ena hörn satte han en annan grind, genom hvilken han skulle kunna föra sina husdjur till bäcken.

Det var ett ansträngande arbete och tog lång tid. Men han fann en rik lön för sina mödor i den tillgifvenhet, som hans lilla lamahjord visade honom. Lammen skuttade honom glädtigt till mötes, då han kom med ett fång friskt gräs, gnedo sig mot honom och slickade hans händer. Snart lekte de samman som ystra barn.

Men för dessa sina nya vänner glömde Robinson ej den lilla spindeln i grottan, och denne skyndade alltid fram, så fort Robinson med fingret rörde vid hans nät. Det kloka djuret visste, att det då skulle vankas flugor.

TOLFTE KAPITLET.

Öfning i handaslöjder.

Robinson vande snart lammen af, ty han ville själf ha lamans mjölk. Han mjölkade henne

hvar morgon och hvar kväll. Till en början bar han sig naturligtvis fumligt åt, men med tiden gick det bättre. Mjölken förvarade han i större och mindre fat. De förra gjorde han af sköldpaddornas ryggsköldar, de senare af kokosnöt-skal. Nu kunde han efter behag dricka söt mjölk eller äta filbunke.

Af fruktan för att kokosnötterna skulle taga slut, beslöt han att nu uppoffra några af dem i hopp om, att han i framtiden skulle få rik vinst däraf. Han planterade nämligen några af nötterna i närheten af sin bostad och hade den glädjen att inom kort se friska och frodiga plantor spira upp.

Redan hade Robinson förvärfvat sig ganska god öfning i flera slags flätning, både med bast och med vide. Han beslöt nu att skaffa sig åtskilliga korgar, som kunde vara honom till stort gagn, sedan han vant laman att bära bördor. Han högg en stor hög kvistar af pilträden, lade dem i vatten för att göra dem sega och böjliga och bar dem sedan hem. Därefter tog han ett par styfva pinnar, lade dem i kors, band dem fast med snören och flätade en flat skifva öfver dem. Nu hade han korgens botten färdig. Det gick däremot ej så lätt att komma till rätta med korgens väggar — de första försöken misslyckades alldeles. Korgarna blefvo alldeles vinda och skefva. Men trägen vinner, och snart hade han färdig en korg, som var ganska skaplig. De följande blef-

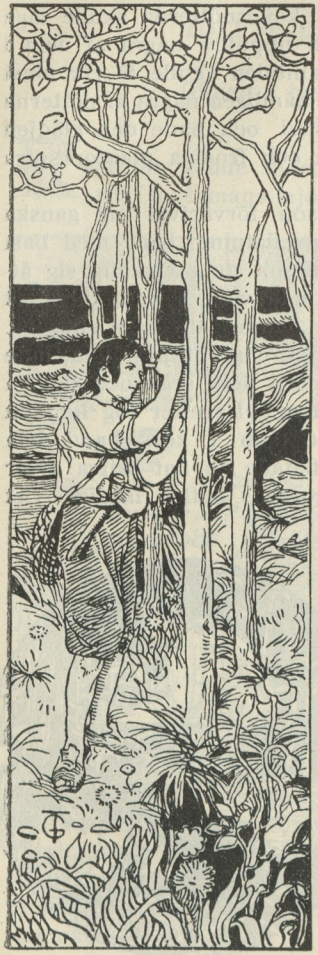

vo allt bättre, och med hvarje framgång växte Robinsons mod och hopp.

Vid sina turer inåt ön behöfde han nu icke längre gå ensam: hans tre djur följde honom troget som hundar. De fingo nu också göra nytta för sig. Robinson flätade en stark bastrem, liknande den han hade på sin väska, fäste dess ändar i två korgar och hängde så dessa öfver ryggen på den stora laman. Själf gick han lös och ledig i spetsen för den lilla karavanen, och efterst sprungo de lekfulla lammen med muntra hopp.

Efter den första af de utflykter, han sålunda företog, kände han sig så glad och tacksam mot försynen. Men med desto djupare saknad tänkte han på sina föräldrar, och i sitt hjärta frågade han sig oro-

ligt, om han någonsin skulle se dem åter. Han kände sig själf nästan som en far för de värnlösa varelser, som han slutligen lyckats finna och tämja. Och därför såg han tydligare än någonsin, huru illa han handlat mot sina föräldrar.

Med ögonen fyllda af tårar inristade han med sin flintknif sina föräldrars namn i ett af de unga trädens bark och skref därunder: »Gud signe Eder!»

TRETTONDE KAPITLET.

Jordbäfningen.

Det var natt. Robinson låg i grottan i sin ljufvaste sömn, och bredvid lågo hans trogna djur, hvilka han ej hade hjärta att låta ligga ensamma ute i stallet under nätterna.

Plötsligt vaknade han. Det prasslade i höet, och han hörde, huru djuren gång efter annan ängsligt gnällde och jämrade sig. Han sökte lugna dem, men förgäfves. Ute hördes nämligen ett doft mullrande dån, som Robinson antog vara ett häftigt åskväder. Han reste sig, viss att nästa ögonblick bli bländad af en blixt. Men ingen ljungeld syntes till, och han trodde nästan, att han drömt alltsammans, då en häftig stöt skakade jorden. Robinson störtade ögonblickligen ut ur grottan. I detsamma kom en ny stöt, ännu starkare än den första. Robinson kände marken gå i vågor under fötterna och hörde ett fruktansvärdt brakande. I detsamma störtade grottan samman

bakom honom. Han hade sluppit ut i sista minuten. Djuren följde honom hack i häl.

I dödsångest sprang han öfver gårdsplatsen ut i fyrkanten och vidare genom stängslet ut i det fria. Under tiden hade en rasande storm uppstått, och kolsvart mörker rådde rundtom Robinson. Han hörde väldiga klippblock rasa ned för berget och i fallet krossa trädens stammar med oemotståndlig kraft. Själf visste han knappast, hvar han befann sig, men instinktmässigt sökte han att komma upp på berget för att ej bli krossad af jätteblocken. Ute på stranden dånade bränningarna.

Då kände han ett tredje, ännu starkare jordskalf, och med ens blef det ljust omkring honom, som om hela skogen stått i brand. Med häpnad och förskräckelse såg han, huru ett stort svalg öppnade sig på ett berg längre in på ön.

Plötsligen syntes en väldig massa vattenånga skjuta upp ur svalget och stiga flera hundra meter öfver detsamma. Nedtill såg ångmassan ut som en glödande eldpelare, upptill utbredde den sig till ett brungult moln, som liknade en ofantlig jättesvamp. Ur molnet utgingo blixtar och störtskurar af smutsigt regn, som nedföll på bergets sluttningar och på hela trakten däromkring. Robinson kom nu ihåg, att han hört talas om s. k. eldsprutande berg eller *vulkaner*, och han förstod, att det var ett vulkaniskt utbrott, som han här hade framför sig.

Gripen af förskräckelse sprang Robinson liksom i yrsel ned mot stranden. Här väntade honom en ny fasansfull syn. En väldig orkan bröt lös med ett förfärligt slagregn, som nästan öfversvämmade hela ön. Det var ett skydrag af värsta

»Han hörde väldiga klippblock rasa.»

slag. Robinson måste rädda sig upp i ett träd för att ej bli dränkt, och hans stackars husdjur blefvo bortryckta af vattenströmmarna. Det skar honom i hjärtat att höra deras klagoskri. Han skulle med fara för eget lif hafva försökt rädda dem, om de ej blifvit bortförda så hastigt.

Däruppe på berget fortgick ännu det hemska men hänförande skådespelet.

Eldgapets kanter och molnets undersida lyste allt starkare med ett rödt sken, och ur djupet slungades glödande klumpar högt upp i luften. Slutligen remnade berget på flera ställen, och ur remnorna framvällde den glödande bergmassan (»lavan») samt flöt i slingrande strömmar sakta utför bergsluttningen, förstörande allt, som fanns i dess väg. Där en lavaström träffade på ett träd, delade den sig och smög sig rundt omkring stammen, och det dröjde ej länge, innan trädet med dån och knakande föll omkull. Dess grenar stänkte därvid tusentals gnistor högt upp i luften.

Jordbäfningen lade sig om en stund. Ur vulkanens svalg eller »krater» utkastades allt mindre ånga, stoft och stenar; lågorna aftogo, de flytande lavaströmmarna stelnade så småningom, och det vardt stilla i luften. Vattenströmmarna uppsögos af jorden eller runno ned i hafvet.

Robinson steg då ned från trädet. Han var förtviflad öfver den förödelse, som härjat hans ö. Så vidt han kunde förstå, var hans ställning nu värre än någonsin förut: hans grotta hade störtat samman, hans trogna djur hade ryckts bort af strömmen, alla hans arbeten voro förstörda, alla hans framtidsplaner tillintetgjorda. Ur berget uppsteg fortfarande en tjock, svart rök, och hvilket

ögonblick som helst kunde ett nytt utbrott äga rum.

Det var en sorglig natt, som Robinson tillbragte, stödd mot det träd, på hvars stam han sökt skydd mot vattenflödena under orkanen och skydraget. Han fick ej en blund i sina ögon.

I gryningen ställde han sina steg mot sin förstörda bostad. Men hvem kan skildra hans glädje, när hans trogna lama och hennes små lamm inne på fyrkanten iladе honom till mötes med glada språng och muntert bräkande! Han var då ej alldeles öfvergifven!

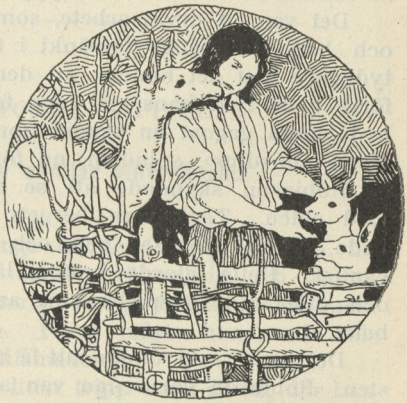

Snart stod han vid sin grotta.

Det såg ganska illa ut vid första anblicken. Stora klippblock lågo framför ingången; jord, grus och splittrade trädstammar bildade väldiga högar på gårdsplatsen, och källaren var alldeles begrafven. Ena väggen i grottan hade instörtat — just den, där Robinson haft sitt nattläger. Han insåg, att om jordbäfningen kommit plötsligt utan att vara förebådad af det dofva underjordiska dånet, så hade han blifvit utan räddning krossad af klippmassorna. Hur barmhärtig hade ej Gud ånyo varit mot honom!

Men bakom den nedstörtade väggen hade vid jordbäfningen bildats ett nytt rum, beläget djupare in i berget än den gamla grottan och ändå större än denna. Det såg ut, som om grunden där sjunkit och skifferberget följt efter. Den sjunkna väggen hade bestått af ett enda väldigt skifferblock, som vid nedglidningen krossats sönder i flera smärre. Kunde han få bort dessa, skulle hans grotta bli dubbelt så rymlig som förut, och innersta delen af densamma skulle bli en ypperlig källare.

Det var ett drygt arbete, som förestod honom, och han stod länge försänkt i tankar. Men allt tydligare blef det honom, att den tilldragelse, som först hade fyllt hans själ med fasa och förtviflan, hade mera gagnat än skadat honom, oaktadt hans första »husdjur», spindeln, nu försvunnit.

Robinson skyndade att se efter, hur det var med elden. Tack vare bergets utskjutande hörn hade spisen ej rasat ned, och elden brann som vanligt. Detta gjorde honom lättare om hjärtat, och oförfäradt grep han sig an med röjningsarbetet.

Det gick raskt undan att få bort grus och småsten. Robinson var redan van att ta i med friska tag, och af sin lama hade han stor nytta: hon bar ut en hel mängd sten i sina korgar. På ett par dagar var grottan ren från grus.

Men ännu lågo de stora skifferblocken kvar. De trotsade alla hans ansträngningar, och länge sökte han förgäfves utgrunda något sätt att få bort dem. Slutligen kom han att tänka på hamnarbetarne i Hamburg. Hade han inte sett dem använda handspakar eller häfstänger, som de stucko in under väldiga lårar och fat? Han beslöt att för-

söka samma medel. Och det lyckades öfver all förväntan: efter några timmars hårdt slit hade han förpassat ut på gårdsplanen flera stora skifferplattor, som ett par karlar ej skulle varit i stånd att med blotta händerna lyfta från marken. En af de slätaste lade han upp på fyra mindre stenar, och så hade han bord i sin lilla bostad. Den jordbäfningen hade då verkligen haft välsignelserika följder med sig!

FJORTONDE KAPITLET.

Robinson samlar vinterförråd.

Synnerligen länge kunde det väl ej dröja, innan vintern skulle infinna sig, och Robinson måste därför nu allvarligt tänka på att rusta sig för densamma. Först måste han samla tillräckligt förråd af lifsmedel.

Han gjorde en liten tripp ner i dalen, där han funnit bataterna, som han plägade steka i askmörjan, och som han kallade »jordpäron», enär han inte visste något namn på dem. Han fruktade, att lavaströmmen från det eldsprutande berget hade begraft dem under sina heta vågor och förstört dem, men lyckligtvis hade den stelnat, innan den nådde så långt. Robinson fyllde korgarna med bataterna och laman bar dem hem. Härmed fortsatte han flera dagar.

Så gällde det att få kött. Han tog sin lasso

och gick på lamajakt vid bäcken. Efter hand fångade han åtta djur. En bock lät han lefva som sällskap åt den tama lamaflocken hemma, men sju slaktade han. En del af köttet saltade han ned i riktigt salt. En annan del hängde han till rökning i sin lilla skorsten. Han mindes, hur hans mor gjort.

Gärna skulle han velat förskaffa sig ännu mer lamakött, men hans försök kröntes ej längre med framgång. Djuren hade tydligen blifvit rädda för Robinson och hans farliga lasso, så att de undveko att komma i kasthåll för honom. Han måste alltså uttänka något nytt sätt att fånga dem.

Under de sista misslyckade försöken hade han lagt märke till, att när lamadjuren fingo se honom vid vattningsplatsen, satte de i fyrsprång öfver en liten höjd och sedan vidare in i snåren. Baksidan af denna höjd bildades af en låg bergvägg, och ner för denna vägg skuttade flocken, innan den försvann i småskogen.

På dessa iakttagelser byggde Robinson sin plan. Strax nedanför den lilla bergssluttningen gräfde han en djup graf med branta väggar, och när den var färdig, öfvertäckte han den med afhuggna grenar, kvistar och löf. Sedan ställde han sig på sin vanliga plats och afvaktade djurens ankomst.

Listen lyckades. Två af de största djuren sprungo ned i fallgropen. Robinson slaktade dem och fick därigenom en ny tillökning af sitt köttförråd.

Sedan han plockat en hel korg citroner och lagt in dem i sin källare, hade han egentligen blott två saker kvar att uträtta före vinterns ankomst: han skulle skaffa ved till sitt kök och hö till sina husdjur. I skogen var det godt om träd,

som fallit omkull, dels vid stark storm, dels af ålderdom. Utan svårighet kunde han alltså forsla hem en del stammar och grenar.

Sedan ryckte han upp en mängd gräs af alla slag, där det växte som frodigast, och lade det att torka i solskenet. Han bar det därefter in på gårdsplatsen och satte det i stack. Hvar gång han lade på ett nytt lag hö, trampade han det fast samman, dels på det att höet ej skulle upptaga mer plats än nödvändigt var, dels ock för att regnet ej så lätt skulle tränga igenom.

Men det höll på att gå galet.

En morgon, då han trädde ut ur sin grotta, såg han till sin häpnad, att höstacken rök som en skorsten, och då han stack handen in i höet, fann han, att det var kokhett. Han kunde icke fatta detta.

Och dock var det helt naturligt. Han hade ej vädrat och luftat höet tillräckligt, innan han satte det i stack. Det var därför ännu saftigt och fuktigt. Då det pressades samman, kom det i jäsning och därvid utvecklades stark värme. Robinson måste skyndsamt sprida ut sitt hö, men det nedersta var redan förstördt och liknade en svart, unken kaka.

Några dagar senare kunde Robinson emellertid resa en ny höstack på sin gård. Och denna gång lyckades det bra för honom. För att skydda den nya stacken för regn, byggde han öfver densamma ett stort, spetsigt tak af grenar och blad.

Och nu kunde vintern komma, när den ville.

FEMTONDE KAPITLET.

Regntiden.

Det var nu långt fram i september månad enligt Robinsons almanacka. Men vintern tycktes ännu vilja låta vänta på sig. Solen steg tvärtom allt högre upp på himmelen. Om middagen stod den nu midt på himlahvalfvet, rakt öfver hjässan. Robinson höll sig vid den tiden på dagen i skuggan, och var han tvungen att gå ut, så höll han alltid solskärmen öfver hufvudet för att ej få solsting. Det blef allt hetare, och mestadels rådde sådan vindstilla, att icke ett blad rörde sig.

Men så täcktes himlen en dag småningom med allt tätare moln, fram på middagen bröt det löst med åska och regn, och sedan regnade det hvarenda dag. Robinson hade aldrig kunnat föreställa sig, att det kunde komma så mycket regn på en gång. Ett åskregn i hans hembygd var ingenting att tala om mot dessa fruktansvärda skyfall, hvilka störtade ned med en sådan styrka, att de kunde slå en vuxen karl till marken. Vecka efter vecka satt han inne i sin grotta med lamadjuren och tordes icke sticka ut hufvudet. Nätterna voro som vanligt beckmörka. Endast på morgnarna, då det var uppehållsväder, kunde Robinson springa ut och hämta foder och vatten åt djuren samt nödigt bränsle för eldens underhållande. Ofta hade han hört sjömännen tala om de varma ländernas *regntid*. Nu fick han erfara, hvad det ordet betydde.

Hvad dessa mörka, kusliga regnvädersveckor skredo långsamt fram! September och oktober ville aldrig taga slut. Om han ändå haft böcker! Eller bläck, papper och pennor! Han tänkte på sin skoltid. Då hade han varit så utledsen på läsning och skrifning och räkning. Skoltimmarna hade förefallit honom så långa och enformiga, och han jublade, när han fick springa ut och leka. Om han nu haft en enda af sina skolböcker, om det så hade varit den tråkigaste af dem alla! Eller ett ark papper — han mindes med blygsel, huru många han hade kastat bort. För en blyerts, en griffeltafla eller en flaska bläck skulle han med glädje gifvit hela den stora guldklimpen, som låg där och spolades af regnet, så dyrbar men ändå så onyttig för honom.

Då han ingenting kunde taga sig före i det

fria, försökte han sysselsätta sig inne i grottan. Två saker hade han länge önskat sig: en lampa och en stor kruka. Han beslöt nu att förfärdiga sig sådana af lera. Lyckades hans försök, skulle han minsann skaffa sig skålar, stekpannor och burkar af alla slag. Det skulle bli så bra och bekvämt.

Redan innan regnet riktigt brutit lösT, hade han en morgon varit borta vid lerbacken och hämtat en korg lera. Denna lade han nu i ett sköldpaddskal, hackade den fint, rensade bort småsten och kvistar, öste vatten öfver och knådade den till en lagom tjock deg. Därefter började han forma pannor och krukor. Lampan skulle blott vara en liten skål, i hvilken han kunde slå fett öfver en veke — alldeles sådan, som våra fäders enkla tranlampor hade varit beskaffade.

De första försöken slogo just icke särdeles väl ut: det blef några högst besynnerliga och klumpiga figurer, och fast Robinson nog visste, hvad han hade menat, var det honom ganska svårt att se, att dessa figurer skulle föreställa skålar och pannor. Men det gick bättre och bättre, och slutligen tyckte han, att de togo sig rätt bra ut. Som han icke kunde få dem torra i solen under regntiden, satte han dem till torkning på lämpligt afstånd från elden. Fort kunde det inte gå, och därför måste han lugna sig.

Hans nästa arbete var att försöka binda ett fisknät, hvarmed han under ebbtiden skulle kunna fiska ute på sandbanken. Liksom då han förfärdigade jaktväskan, måste han därför tvinna en hel mängd snören af kokosbast och knyta dem samman. Emedan han ville göra ett riktigt bastant

arbete, försökte han åtskilliga sätt att knyta snörena och fann slutligen det riktigaste. Hans nät var lika starkt och ändamålsenligt som mången riktig fiskares.

Ofta nog hade en djärf tanke föresväfvat honom: om han skulle kunna göra sig en *båge* med *pilar*. Då skulle han vara i stånd att skjuta fåglar och lamadjur. Och skulle han en gång råka ut för rofdjur eller vildar, kunde han tänka på att försvara sig. Han blef blossande röd om kinderna, och blodet flöt fortare i hans ådror, bara han tänkte på pilbågen.

En morgon, då uppehållsvädret varade något längre än vanligt, gick han ut i skogen och uppsökte en lång, något böjd gren af ett starkt trädslag, som på samma gång var segt och spänstigt. Sedan han kommit hem, började han tälja på den med sina flintknifvar. Dessa voro slöa, så att arbetet gick ytterst trögt. Hvad skulle han ej velat gifva för en riktig knif! Han behöfde all sin ihärdighet och flit för att ej släppa taget. Men så var han också glad, då han efter nio dagars möda ändtligen hade själfva bågen färdig. Nu återstod endast att skaffa en bågsträng. Men hvarifrån skulle han få den?

Hade han tänkt på den saken, då han höll på med att slakta, så hade det varit en lätt sak. Han visste ju, att fiolsträngar göras af fårtarmar, och alltså kunde han af lamadjurens tarmar hafva snott sig en bågsträng. Nu var det för sent för denna gång, och han måste låta sig nöja med en bastsnodd.

Pilarna vållade honom också hufvudbry till en början, men slutligen hittade han på att göra pilskaft af korta, lätta rörstjälkar, och till spetsar

använde han skarpa, trekantiga fiskben. I skaftets andra ända fäste han fågelfjädrar, som skulle styra pilens fart genom luften.

Robinson hade vidare sökt ut en lång, stark och rak gren, och af denna gjorde han sig en lans. I dess smalaste ända satte han en hvass flintsten. Åt detta vapen gladde han sig ännu mer än åt pilbågen.

SEXTONDE KAPITLET.

Misslyckade försök.

En dag tyckte Robinson, att hans krukmakerivaror borde hafva torkat tillräckligt, och han tänkte försöka sin lampa. Som han icke hade någon olja, beslöt han att smälta lamatalg och använda den i stället. Han tog lampan, satte den öfver elden och lade en talgklump i dess skålformiga öfverdel.

Men nu hände någonting, som han alls icke förutsett. Allt efter som talgen smälte, trängde den genom leran, sipprade ned och föll fräsande i elden. Robinson begrep, att alla hans lerkärl voro obrukbara, då de ej höllo tätt. Och han, som så gladt sig åt att kunna tända ljus i sin mörka boning och att än en gång få vederkvicka sig med en skål varm soppa! Nu hade den förhoppningen gått om intet liksom så många andra.

Nedslagen gick han och satte sig i sin »tänkevrå» — den innersta och mörkaste delen af grot-

tan. Dit brukade han taga sin tillflykt, när han riktigt ostördt ville grubbla öfver någonting.

— Hur kan det komma sig, tänkte han, att mina lerkärl icke duga? De, som vi hade hemma, voro hårda, och ingenting rann ur dem, hvarken fett eller vått. Och de voro ju också af lera.

Men de voro *glaserade* — där ha vi det! Glaserade! Hvad vill det säga?

Han tog sig en lång funderare. Och därvid kom han ihåg, att han vid ett tegelbruk sett en mängd kasserade tegelstenar, som på ytan voro som glas. De hade blifvit för starkt upphettade i tegelugnen, hade någon sagt. Om han alltså satte sina lerkärl i en ugn och upphettade dem starkt, så skulle de smälta på ytan och bli som glas, och se'n kunde ingenting rinna igenom.

Det måste han försöka.

På sin spis tände han ett väldigt bål, och midt in i elden, där hettan var som störst, satte han en af sina lerburkar. Nog skulle den få varmt, alltid! Men om några ögonblick sade det: »kratsch!» Robinson krafsade ut burken. Den hade spruckit, och icke ett spår af

glasyr på den stod att upptäcka. Den glädjen var alltså kort.

Under sin ensamhet, där ingen kunde hjälpa Robinson med råd eller dåd, hade han lärt sig en viktig sak: han försökte alltid att utgrunda, *hvarför* en sak icke lyckades honom. Hade han blott fått reda på orsaken till felet, gick det nog i sinom tid att afhjälpa det.

Robinson funderade snart ut, att lerkärlet sprungit sönder på grund däraf, att det alltför hastigt blifvit utsatt för den starka hettan. Han hade själf sett, att om man slår kokande vatten i ett glas, springer det lätt sönder, men att, om man sakta uppvärmer glaset, så håller det. Man får gå försiktigt till väga här i världen, tänkte han.

Han började på nytt. Det lyckades bättre, och burken höll, men glaserad blef den icke. Robinson tänkte, att bränningen möjligen skulle försiggå i sluten ugn, och han beslöt att bygga sig en sådan vid lämpligt tillfälle. Vid denna årstid kunde han emellertid ej tänka därpå, och därför fick han låta lerkärls-tillverkningen hvila så länge.

SJUTTONDE KAPITLET.

»Våren» kommer.

I början af november upphörde vindstillan och störtregnandet, en stadig sydöstvind började blåsa, och himlen blef klarare. Robinson trodde, att vintern nu på allvar närmade sig.

Men han misstog sig. Ingen vinter kom. Tvärtom begynte träden skjuta friska skott och sätta nya knoppar, gräset spirade upp ur jorden, och det gamla, vissna, bruna löfvet täcktes snart af frisk grönska. Med hvarje dag slogo tusentals blommor ut i skiftande fägring. Robinson ville ej tro sina ögon: det var ju våren, som stundade i stället för vintern!

Hade han lärt sig litet mer geografi i skolan, så skulle detta icke förvånat honom. Han skulle då vetat, att man i det heta eller »tropiska» jordbältet, där han nu var, icke har vår, sommar, höst och vinter utan blott två årstider: en regntid med vindstilla, störtskurar och hvirfvelstormar samt en torrtid med klar himmel och stadigt blåsande vindar, de s. k. passaderna. Men detta hade han aldrig haft klart för sig, och den nu ånyo begynnande torrtiden kallade han därför »våren».

Af fullaste hjärta tackade Robinson Gud för denna vår, som kom så oväntadt med blommor och värme. Men i hans glädje blandade sig en outsäglig längtan efter hemmet, efter hans föräldrar, efter att få se andra människor. Ensamheten var outhärdlig. Aldrig hade han känt den så tung, så tryckande, så bitter som nu, då himlen log så klar och blå, alla blommor doftade, alla fåglar sjöngo och drillade under munter lek med sina likar. Endast han stod ensam i lifvet!

Och då hela naturen klädde sig i en vårdräkt, som strålade i rika, ljusa och växlande färger, skulle han själf gå i gamla, slitna paltor, som knappast ville hänga samman. Vid åsynen af naturens skönhet blygdes han öfver sitt eget elände — han skulle velat gömma sig i sin mörka grotta.

Och om han än i vårens ljumma dagar ej för väderlekens skull behöfde kläder, så voro de nödvändiga som skydd mot solens brännande strålar, mot törnbuskarnas taggar och mot de skarpa stenarna. Men allra mest mot moskiterna*, ett slags stora myggor, som i de heta landen äro ett verkligt plågoris för de stackars inbyggarne. Deras giftiga styng åstadkomma nästan lika smärtsamma svullnader som ett bi- eller getingstyng hos oss. När de sista trasorna föllo af honom, skulle han väl bli lefvande uppäten af dessa förskräckliga insekter.

Dagligen vandrade han upp till bergstoppen ofvanför grottan, och där stod han och stirrade ut öfver oceanen. Stundom tyckte han sig se ett segel dyka upp vid synranden, och då slog hans hjärta af glädje, så det hotade att spränga hans bröst. Men så visade det sig, att seglet blott var en liten hvit sky, och Robinson återföll i sin dystra sinnesstämning. Och dock tröttnade han ej att dagligen bedja Gud om befrielse ur sin enslighet; ja, han kunde, då han mindes de många välgärningar, han fått röna, sluta sin bön med de barnsligt ödmjuka orden: »Ske icke min vilja utan din!»

Då han emellertid omöjligt kunde stå på utkik dagen i ända, kunde det ju lätt nog hända, att ett skepp komme i närheten af ön, utan att han finge syn på det. Det skulle till och med kunna segla längs stranden, ja, kasta ankar där, utan att han visste om det.

Han beslöt därför att hissa en sorts nödflagg

* Uttal: måss-kiter, med hårdt k-ljud.

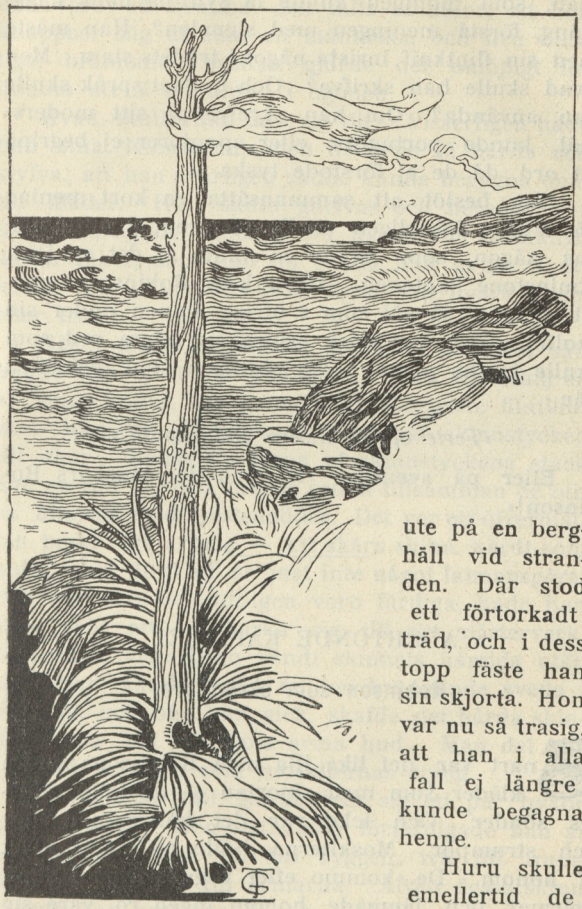

Robinson.

ute på en berghäll vid stranden. Där stod ett förtorkadt träd, och i dess topp fäste han sin skjorta. Hon var nu så trasig, att han i alla fall ej längre kunde begagna henne.

Huru skulle emellertid de främmande sjö-

män, som möjligen kunde få syn på hans flaggstång, förstå meningen med signalen? Han måste med sin flintknif inrista något i trädets stam. Men hvad skulle han skrifva? Och hvilket språk skulle han använda? Om han skrefve på sitt modersmål, kunde portugiser eller spanjorer ej begripa ett ord, då de ej förstode tyska.

Han beslöt att sammansätta en kort mening på latin. Säkerligen skulle på skeppet alltid finnas någon, som kunde en smula af det språket, åtminstone kaptenen. Huru klen Robinson än varit i latin så väl som i öfriga ämnen under sin skoltid, sökte han dock erinra sig några ord, som skulle kunna passa. Och slutligen stod inskriften där:

»*Ferte opem misero Robinsonio!*»

Eller på svenska: »Hjälpen den stackars Robinson!»

ADERTONDE KAPITLET.

Robinson som skräddare.

Snart var det lika illa med Robinsons andra kläder som med skjortan — de föllo alldeles sönder. Och icke var det bättre med skor och strumpor. Moskiterna höllo på att ta lifvet af honom. De kommo efter regnet fram i stora svärmar och lämnade honom ingen ro, vare sig dag eller natt. Hans ben, hans ansikte och hän-

der voro så svullna och fulla af bulor, att han knappast såg ut som en människa, och den olidliga, brännande svedan gjorde det omöjligt för honom att få en blund i ögonen.

Hvad skulle han taga sig till? Visserligen hade han sina lamaskinn, men de voro så hårda och styfva, att han svårligen skulle kunna begagna dem till kläder. Hur skinn garfvas och beredas, var han naturligtvis okunnig om, liksom om en mängd andra saker, som han nu skulle haft nytta af att känna till. Och dessutom ägde han hvarken nål eller tråd.

Något måste emellertid göras, ty på detta sätt kunde han ej stå ut i längden. Han tog fram en af sina hudar, och med sin skarpaste flintknif skar han ur densamma ut ett par skinnstycken till skor. Längs kanterna af skinnstyckena stack han en rad hål och snörde sedan tillsamman de olika bitarna med bastsnodder. Det var ett öfvermåttan besvärligt arbete — att skära skinn, hårdt som horn, med flintknif är just inte något latmansgöra. Och när skorna ändtligen voro färdiga, hade han intet skäl att lyckönska sig till sitt mästerverk. Han hade visserligen vändt skinnets hårsida utåt, men han kände i alla fall en brännande sveda i fötterna, och när han gick, skafde det hårda skinnet stora hål på hans arma hud. Men det var ändå ej så svårt som moskiternas styng.

På samma sätt gjorde han sig ett par byxor och en jacka. Den sistnämda förfärdigade han af fem skinnstycken: ett till ryggen, två till framstyckena och två till ärmarna. Äfven dessa skinn snörde han samman liksom skorna.

Af ett buktigt stycke hud gjorde han sig ett

»Det var sannerligen en härlig kostym.»

slags skydd för ansiktet, en s. k. *mask* med tre hål: ett för hvartdera ögat och ett för munnen, så att han skulle kunna draga andan. Sist gjorde han sig en sockertoppformig hatt.

Det var sannerligen en härlig kostym, som envåldshärskaren på den öde ön sålunda hade åstadkommit! När Robinson speglade sig i bäcken, måste han skratta åt sig själf, fast det gjorde så ondt i hans myggstuckna ansikte. Från topp till tå var han instoppad i ludna skinn, på hufvudet hade han en spetsig korg, öfverklädd med lamahud, i bältet bar han en stenyxa i stället för sabel, öfver skuldran sin jaktväska, sin båge och en korg med pilar, i högra handen hade han sin lans, som var nästan dubbelt så lång som han själf, och i vänstra handen höll han sin solskärm. Tänk, om någon af hans lekkamrater i Hamburg finge se honom utstyrd på detta sätt! Han måste skratta en gång till, när han tänkte härpå.

Sina gamla kläder lade han sorgfälligt samman, sedan han varsamt tvättat dem: han skulle hädanefter endast begagna dem på sina föräldrars födelsedagar eller vid andra stora högtider. I hoppets såväl som i misströstans stunder tänkte han alltid på sina föräldrar. Lefde de månne ännu?

NITTONDE KAPITLET.

Robinson som krukmakare.

Den tillverkning af grytor, pannor, burkar och andra lerkärl, som Robinson efter de första misslyckade försöken måst uppskjuta på grund af

regnet, beslöt han att nu börja på med igen. Först byggde han af lera och stenar en ugn, eftersom han förut fått erfara, att hettan ej kunde bli stark nog på den öppna härden. Då ugnen var färdig, satte han in sina lerkärl i den, tände sedan upp eld i ugnen och fyrade på, tills ugnen var glödhet. Ända till aftonen höll han ugnen lika varm, och han var mycket nyfiken att få se, hur det nu skulle gå.

Men då han trodde, att hastig afkylning skulle vara lika farlig för lerkärlen som hastig upphettning, beslöt han att ge sig till tåls öfver natten, hur svårt han än hade för att vänta. Flera gånger vaknade han, drömde om lerkärl, både glaserade och spräckta, och vid första daggryningen stod han vid sin brännugn, darrande af otålig väntan.

Det första lerkärl, som han tog ut, hade ej minsta tillstymmelse till sprickor, men fast det var vackert tegelrödt allt igenom och tog sig rätt skapligt ut, fanns på detsamma ej ett spår af glasyr. Så var äfven förhållandet med alla de andra utom *ett*, det största af dem alla: det var öfverdraget med en jämn glasskorpa på innersidan. Huru kunde detta komma sig? Vid närmare eftersinnande fann Robinson, att detta måste bero däraf, att han just i den pannan händelsevis hade kastat några nypor *salt* dagen förut.

Robinson hade sålunda af en tillfällighet gjort den upptäckten, att man blott behöfver bestryka de formade lerkärlen med salt, för att de sedan vid bränningen skola blifva glaserade. Denna konst kände de gamla egypterna till redan långt före vår tideräkning.

Förtjust öfver detta nya rön beslöt Robinson att genast följande dag göra ett nytt försök. Några af lerkärlen beströdde han med salt utan och innan, andra öfvergöt han med hafsvatten för att se, hvilket förfaringssätt som lyckades bäst. Därpå sköt han dem in i ugnen och fyrade friskt på. Otåligt afvaktade han utgången af detta nya försök.

Men då inträffade någonting, som han visserligen många gånger med ångest tänkt på, men som han dock hoppats undslippa: han kände sig sjuk.

TJUGONDE KAPITLET.

I dödsångest.

Det svartnade för ögonen på honom, så att han måste stödja sig mot klippväggen för att ej falla omkull. Han skakade af frossbrytningar, och samtidigt kände han kväljningar, hufvudvärk och mattighet i alla lemmar.

— O Gud! mumlade han hufvudyr och strök sig öfver sin värkande panna. Hvad skall det blifva af mig, om jag ej mer förmår resa mig från mitt läger? Ingen medlidsam hand skall vårda mig, ingen vän aftorka svetten från min panna eller räcka mig en dryck vatten! Jag måste alltså långsamt försmäkta i min hjälplöshet och dö som ett djur i sin håla. Fader i himlen, haf barmhärtighet med mig! Öfvergif mig icke i min dödsnöd!

Öfvervältigad af ångest och plågor brast han i häftig gråt, gick med darrande knän, hopknäppta händer och skallrande tänder in i grottan, kastade sig på sitt läger och bredde ett par lamafällar öfver sig. Han förmådde hvarken tänka eller tala — han kunde endast sucka: Herre, förbarma dig!

Men snart jagade fruktan för döden honom åter upp. Han måste försöka att få fast i det allra nödvändigaste, medan han ännu förmådde röra sig — i annat fall skulle han omkomma af hunger. Med uppbjudande af sina sista krafter stapplade han ut ur grottan, hämtade vatten i ett par sköldpaddskal och satte dem vid sitt läger samt bar dit några stekta batater och några citroner, som han ännu hade kvar. Vanmäktig efter dessa ansträngningar sjönk han ned på sin bädd, och i detta ögonblick trodde han ej, att han mera skulle resa sig från densamma.

Hans enda önskan var, att den barmhärtige

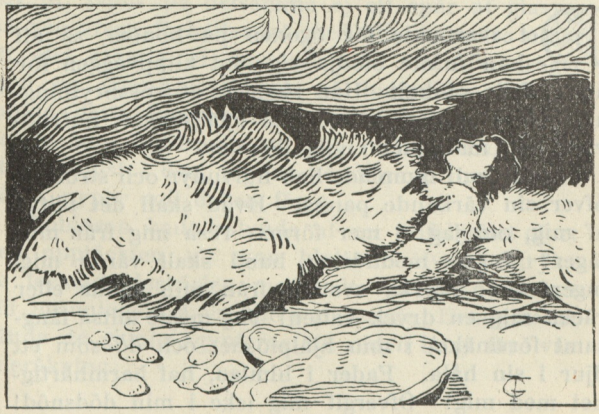

Guden skulle låta honom få en lätt och snar död. Gärna ville han gå till en bättre värld, där han hoppades, att Herren i sin nåd ville upptaga honom, den förlorade men ångrande sonen. Ja, i denna stund af svaghet och dödsfruktan bad han Gud att snart få skiljas hädan, men han fann också strax, att denna bön hade sin grund i misströstan och otålighet.

— Är jag icke ett Guds barn? tänkte han. Och har icke min allgode och allsmäktige Fader på tusen sätt visat, att han vakar öfver mig och styr allt till det bästa för mig, som ingen annan har att lita till än honom? Han vill förvisso, att jag af hvarje ny pröfning skall stärkas i min tro och förtröstan på honom. Han vill visa mig dödens afgrund för att desto härligare uppenbara sin makt och sin öfversvinneliga godhet!

Febern tilltog, och Robinsons tankar förvirrades. I två långa timmar skakades han af frossa, därpå följde en häftig feber. Hans blod glödde i ådrorna, pulsen bultade så hårdt, att han hörde sitt eget hjärtas slag, och bröstet flämtade, som om han sprungit för lifvet. Han förmådde med knapp nöd att emellanåt föra vattenskålen till sina läppar för att svalka sin törstande tunga.

Slutligen började svetten sippra fram i stora droppar, och då lindrades Robinsons kval. Efter en timmes tid återfick han förmågan att tänka, och hans första omsorg gällde elden på hans spis. Om han ej lade nytt bränsle på, skulle ju elden snart släckas. Så svag han än var, släpade sig Robinson därför ut och lade några torra grenar på brasan. Då höll solen på att gå ned.

Följande natt var den svåraste, han upplefvat.

Ena stunden dröp hans kropp af svett, den andra skakades han af frossa; hufvudet värkte, så att det bultade i hans tinningar, och han fick inte en blund i ögonen. Allt emellanåt såg han som i en syn sina föräldrars sorgsna men blida ansikten: det var, som om de ville försäkra honom om förlåtelse, ifall han skulle skiljas hädan.

På morgonen var det endast med stor möda, som han kunde krypa ut och få mer bränsle på spisen. Fram på dagen kände han sig en smula bättre, men på kvällen kom febern tillbaka, och han försökte förgäfves att stiga upp. Han bar det nästan med lugn — hvad gagnade honom elden och allt annat nu mera? Han kände sig så klen, att han med hvart ögonblick väntade slutet.

Nästa natt var den förra lik. Elden på spisen slocknade, vattnet i sköldpaddskalen smakade skämdt, och själf orkade han ej ens vända sig. Han var öfvertygad, att hans dödsstund var inne, och denna tanke uppfyllde honom med en stilla glädje och ödmjuk undergifvenhet för Guds behag. Med en innerlig bön förberedde han sig till den sista färden, befallde sin själ i Herrens händer, hviskade sina föräldrars namn, och så väntade han döden.

Denna tycktes också närma sig med stora steg. Robinson kände sin ångest tilltaga, andedräkten blef tung, och det rosslade i halsen. Plötsligen tycktes en kall hand gripa om hans hjärta, hans puls mattades, och hans kropp skakades af krampaktiga ryckningar. Han förlorade sansen.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Frälst från döden.

Så låg han länge. Men slutligen återfick han medvetandet. Han slog upp ögonen och såg sig omkring, liksom undrande om han ännu var på jorden. Då han öfvertygat sig, att han ännu lefde, kände han snarare sorg däröfver än glädje: enslingens glädjelösa, enformiga tillvaro syntes honom svårare än döden.

Några egentliga smärtor kände han just icke, men han var outsägligt matt. Feberhettan var förbi, och i stället svettades han öfver hela kroppen. Det föreföll honom, som om svettningen gjorde honom godt, hvarför han sorgfälligt insvepte sig i lamafällarna. Efter en stunds förlopp kände han sig bättre.

Törsten pinade honom förfärligt. Det vatten, som var kvar, hade en afskyvärd lukt, och han förmådde ej smaka det. Till all lycka kom han ihåg citronerna, som han hade vid sin sida. Med tänderna slet han sönder skalet på en af dem, och den syrliga saften lindrade hans törst. Han föll i sömn och slumrade lugnt, tills det var ljusan dag.

När han vaknade, kände han sig lättare om hjärtat. Febern hade rasat ut, och det återstod endast känslan af matthet, törst och hunger. Det enda, han hade att äta, var de stekta bataterna, dem han fuktade med citronsaft för att få dem mera smakliga och läskande.

De föregående dagarna hade Robinson ej ens

varit i stånd att tänka på sina kära lamadjur. Han blef rörd till tårar, då han såg sig omkring och fann dem liggande vid sina fötter, seende på honom med stora ögon, liksom om de velat fråga, hur han mådde, och hvarför han inte tagit vård om dem på så länge. Lyckligtvis kunna lamadjuren liksom kamelerna undvara vatten flera dagar å rad, och därför ströko de inte med, fast de nu i två dagar måst vara utan vatten och Robinson ännu ej var i stånd att gå och hämta sådant åt dem.

Då den äldsta laman kom i hans närhet, uppbjöd han alla sina krafter för att få henne fatt och

mjölka henne. Det lyckades, och den varma mjölken lifvade och stärkte honom betydligt. Därefter somnade han på nytt och vaknade först fram på kvällen. Han kände sig hungrig och åt ånyo af sina batater. Efter ännu ett dygns sömn gjorde han ett försök att gå ut ur grottan. Visserligen hade han svårt att hålla jämvikten, och knäna darrade, men det lyckades.

Nu stod han där ute i solskenet och lyddes på fåglarnas kvitter, under det han begärligt inandades doften från blommor och blad. En ny kraft genomströmmade honom, och han fick nytt lefnadsmod samt kände sig frisk, glad och tacksam mot försynen, som ånyo så underbart frälst honom från döden.

Han hämtade friskt vatten och blandade det med mjölk. Denna dryck jämte den rena, klara luften och vindens friska fläktar gjorde honom så godt. Med hvarje dag blef han bättre, och snart kunde han återvända till sina afbrutna arbeten och sköta sina djur, som gladt och lekfullt hoppade kring honom ute i skogen och följde honom på de korta utflykter, som han gjorde i närheten af sin bostad.

TJUGOANDRA KAPITLET.

Nya rön.

Hvad Robinson nu längtade efter att få se, hur det gått med hans lerkärl! Han plockade ut dem, det ena efter det andra, och fann

till sin stora glädje, att de voro vackert glaserade. Nu skulle han koka soppa, nu — — —

Men han hade alldeles glömt bort, att han ej längre hade någon eld, och när han såg de falnade kolen, blef han illa till mods. Men han trösstade sig åter. Hade icke Gud redan en gång skänkt honom eldens dyrbara gåfva? Hvarför skulle han icke kunna göra det en gång till, om han ansåge det nödigt för enslingen? I alla fall visste Robinson nu, att han icke hade någon vinter att vänta, och äfven om han skulle bli nödsakad att reda sig utan köttmat, kunde han ju lefva af mjölk och frukt. Och lerkärlen voro utmärkta att förvara mjölken i.

Då han formade sin största kruka, hade han ämnat använda den som smörkärna. För den skull samlade han grädde, tills han fyllt henne till hälften. Därpå fäste han ihop kvistar till en visp, band ett stort palmblad öfver krukan och skar ett hål i bladets midt. Genom detta hål förde han ned vispen i grädden och började arbeta denna. Det lyckades utmärkt: ur krukan fiskade han med vispen upp en hel mängd smörklimpar, ältade tillsamman dem i ett sköldpaddskal och saltade sedan sitt smör, så godt han kunde.

Men när han skulle smaka denna så efterlängtade läckerhet, hade han ingenting att äta därtill, ty de stekta bataterna voro slut, och han hade ingen eld. Hvaraf skulle han lefva? Han hade numera blott ostron, kokosnötter, mjölk och rått kött, och kanske skulle det bli brist äfven på dessa födoämnen.

Hvarmed skulle han sysselsätta sig? Allt, hvad han kunde uträtta med blotta händerna, hade han

redan gjort. Den grymmaste lott, som kunde hända honom, syntes honom nu vara den att tillbringa sin tid endast med att äta, sofva och lata sig. Arbetet hade blifvit en kär vana, en förströelse, en glädje. Arbetet hade räddat honom från förtviflan och gjort honom till en bättre människa. Arbetet är trefnadens moder, men fåfäng gå lärer mycket ondt.

Han föresatte sig, att, om han komme åter till sitt land och där en gång finge ett eget hem, skulle han redan från de allra tidigaste åren vänja sina barn vid arbete och därigenom skärpa deras förstånd, stålsätta deras vilja och sätta dem i stånd att reda sig i brydsamma förhållanden.

En dag gick han ut på en ny upptäcktsresa till en del af ön, där han förut ej varit. Under färden fann han en del *majsstrån* med fullmogna ax eller kolf-

var. I dessa räknade han ända till två hundra stora, gullgula korn, som sutto i täta rader som pärlor på en snodd. Han såg genast, att han af dessa korn skulle kunna laga bröd och hvarjehanda mjölmat. Men hur skulle han få kornet malet? Hur få mjölet siktadt? Då han ej hade eld, kunde han ju för öfrigt hvarken baka bröd eller koka gröt. Emellertid medtog han några kolfvar för att så ut kornen i närheten af sin grotta — kanske han kunde få gagn däraf i framtiden.

Han upptäckte nu också två slags fruktträd, som han aldrig förut sett. Det ena liknade något ett körsbärsträd men hade stora gula frukter, hvilka sågo ut nästan som gurkor. Frukterna hade ett mjukt skal, och innanför detta fanns ett ljust kött. Innerst sutto bortåt tjugo nötter, som liknade stora blekröda bönor. Han smakade på dem, men de voro bäska. Detta oaktadt tog han några med sig hem. Det var *kakao-bönor,* af hvilka man bereder den smakliga och närande chokladen. Men Robinson visste ej, hvilket utmärkt födoämne han funnit, och icke heller hade han reda på, att dessa bönor måste brännas och blandas med socker och vanilj, om de skola bli njutbara.

Det andra trädet var mycket högt, och dess frukter voro nästan lika stora som kokosnötterna. Men de hade intet skal och smakade förträffligt — nästan som hvetebröd. Själfva trädets stam var heller icke utan grenar och blad såsom hos kokospalmen: det var ett *brödfruktträd,* hvars frukter vildarne på många trakter äta antingen råa eller krossade till en slags deg.

På hemvägen fann han, hvad han så länge önskat sig: ett papegojbo med flygfärdiga ungar. Han

fick brådt att försöka fånga dem, men de flaxade sin väg med undantag af en enda. Denna tog han, och så fort som möjligt skyndade han sig hem med den. Af vidjor och slingerrankor flätade han strax en bur till sin fågel, där denne skulle sitta, tills han blifvit tam.

Af detta nya sällskap väntade han sig mycken trefnad. Papegojorna kunna ju lätt lära sig att upprepa ord, som de ofta höra, och fast de bara säga efter utan att uttrycka några egna tankar, gladdes Robinson redan i hoppet att få höra något, som liknade en människoröst, att få höra ett eller annat ord af sitt kära modersmål. Huru länge hade han ej trängtat efter detta! Han skulle minsann vara en nitisk och outtröttlig lärare.

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Längtan till hafvet.

En tanke återkom ständigt, hur ofta Robinson än förjagade honom och sökte foga sig uti sitt öde. Kunde han ej förfärdiga en båt och söka uppnå Amerikas fastland, som ej kunde ligga så långt borta? Kunde han ej än en gång komma i beröring med människor? Inga mödor, inga faror skulle synas honom för stora, om han kunde förverkliga denna plan.

Det stora brödfruktträdets stam var murken

och på ena sidan alldeles urhålkad. Tänk, om Robinson kunde fälla den och sedan fullständigt hugga bort dess inre! På det viset skulle han få en ganska bra båt. Men vid närmare eftersinnande tvekade han att fördärfva ett så nyttigt träd på vinst och förlust. Om han ej lyckades urhålka det, så hade han ju gjort en stor förlust. Han tänkte på sagan om hunden, som tappade det köttstycke, han hade i munnen, när han ville sluka dess bild i vattnet, och sålunda blef grundligt lurad. Själf hade han dyrt fått plikta för sin första obetänksamhet att ge sig ut på de falska vågorna. Men hoppet, att han en gång skulle få återse hembygd och föräldrar, blef med hvar dag lifligare, och ändtligen var hans beslut fattadt. Trädet skulle fällas, och han skulle än en gång pröfva sin lycka på sjön. Han fattade stenyxan och ilade till trädet.

Men om han någonsin företagit sig ett besvärligt arbete, så var det nu. De flesta skulle efter första hugget hafva kastat yxan ifrån sig och öfvergifvit arbetet. Det såg alldeles omöjligt ut att fälla detta jätteträd. Robinson hade dock redan lärt, att uthållighet öfvervinner alla svårigheter. Urhålkar ej den ständigt fallande vattendroppen själfva klippan!

Han fortsatte därför sitt arbete. Men när kvällen kom, hade han, fastän han sträfvat hela dagen, endast åstadkommit ett hål så stort, att hans hand rymdes däri. Han insåg, att detta arbete skulle kräfva många år. För att ej förtröttas beslöt han att uppgöra en bestämd arbetsordning, som han skulle följa för hvarje dag. Ingenting gör arbetet så lätt som en förståndig och bestämd omväxling med göromålen.

På följande sätt indelade han därför sin dag.

»Han fortsatte därför sitt arbete.»

Sedan han i gryningen stigit upp, gick han ner till bäcken och tvättade grundligt hufvud, händer och fötter. Därefter steg han upp på berget ofvanför grottan, bad sin morgonbön och skådade ut öfver hafvets yta för att möjligen upptäcka något fartyg. Så skötte han sina lamadjur och mjölkade dem samt åt frukost. Detta tog ungefär en timme, ty hans hjord hade vuxit betydligt.

Så begaf han sig till trädet och högg därpå. Under tiden betade hans hjord rundt omkring i gräset. Vid tiotiden måste han vanligen sluta med huggningen, emedan solen då stigit så högt och brände så hett, att han ej kunde uthärda den. Han vandrade då ner till sjön och sökte efter ostron, och på samma gång tog han sig ett bad. Efter en timmes förlopp var han åter hemma.

Nu mjölkade han för andra gången sina lamadjur, såg om sitt mjölkförråd och spisade middag, hvarefter han lade sig en stund i grottan eller i skuggan af den planterade häcken. Då voro papegojan och hans andra husdjur hos honom, och han lekte med dem som ett barn med sina dockor, skrattade och pratade med dem utan att tänka på, att de ej förstodo hans tal.

Papegojan kallade han Pål och kände sig så lycklig och glad, när hon ibland tillfälligtvis kunde eftersäga ett par ord, som det var någon mening i. Ett ögonblick kunde han då glömma allt omkring sig och inbilla sig, att han var i sitt hemland och hörde sitt modersmål. Men snart var drömmen slut, och han suckade vemodigt: »Stackars Robinson!»

Vid tvåtiden grep han åter sin yxa och vandrade till det stora trädet, där han oförtrutet ar-

betade ett par timmars tid. Han gjorde sedan en ny tur ned till sjön för att bada, söka ostron eller fånga sköldpaddor. Återstoden af dagen ägnade han åt trädgårdsodling. Han sådde majs och planterade batater, i hopp att ännu en gång få eld. Han gjorde små försök att inympa kvistar af det gamla brödfruktträdet på unga stammar af samma trädslag. Han beskar sin stängselhäck, och han planterade en ny sådan omkring sin kökträdgård.

Sedan han en stund öfvat sig med bågskjutning och lanskastning, hvari han nu var mycket skicklig, mjölkade han till kvällen, ordnade och städade i grottan och åt kvällsvard. Hans matordning var visserligen enformig, och stundom greps han af en

obetvinglig längtan efter kött. Han tog då till det första tillagningssättet, som han användt, och bultade köttet mellan stenar.

Fastän Robinson ej hade någon klocka, kunde han dock något så när af skuggan från träden och af solens ställning beräkna, hvad tiden led. Solen sken ju dagligen från morgon till kväll. Hans dag var ungefär tolf timmar och klockan sex på kvällen var det redan alldeles mörkt, om ej månen var uppe.

Då gick han till hvila, sof godt och lugnt, såsom man gör efter en arbetsam dag, och kände sig vid uppvaknandet styrkt och vederkvickt.

TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

Fotspår i sanden.

Ensligens tid gick sakta, men den gick dock framåt.

Tre långa år arbetade Robinson på sin tilltänkta båt, men oaktadt all hans flit och ihärdighet var efter denna tid ej ens halfva stammen urhålkad. Han insåg, att det ännu skulle åtgå lång tid, innan han kunde få den färdig, men han fällde ej modet för det. Den, som går sakta, kommer också fram, tänkte Robinson.

För vinterkylan hyste han ej mera några farhå-

gor. Under den tid, då det i hans hemland rådde höst och vinter, hade han här *regntid* eller rättare sagt *två regntider*, skilda genom en uppehållstid. Under den öfriga delen af året åter rådde klar och varm *torrtid*, och då blåste nästan ständigt en jämn frisk sjövind, den så kallade sydostpassaden. Snö och is såg Robinson aldrig till.

Robinson hade också byggt sig ett »sommarnöje». Visserligen var det ganska enkelt, men det uppfyllde sitt ändamål. Det bestod af två, tätt intill hvarandra växande träd med låga, breda kronor och långt nedhängande, täta grenar, som bildade ett litet lusthus. Rundt om dessa träd frodades ett saftigt gräs, och där hade Robinson inhägnat en stor fyrkant medels kaktus — ett slags taggiga växter. Här tillbragte han många nätter, när moskiterna efter regntidens slut blefvo för besvärliga i grottan. Han hade nämligen lagt märke till, att dessa blodgiriga insekter icke trifdes i närheten af kaktusväxterna. Här lät han också ofta sin lamahjord beta, under det han arbetade på sin båt.

En dag lät han modlös yxan sjunka till marken: han kunde visst aldrig få slut på detta arbete — det var som att hugga i sten.

Skulle det icke finnas något lättare sätt att få en båt? Kunde icke någon gång i tiden ett fartyg hafva strandat på ön? Kunde ej verktyg eller andra saker hafva drifvit i land? Väl hade han gjort en och annan utflykt på ön, men hittills blott i närheten af grottan. Måhända kunde han göra stora och viktiga upptäckter, om han gjorde en tur rundt omkring hela ön. Var han envåldshärskare på ön, så borde han åtminstone känna sitt konungarike.

Han beslöt att hvila några dagar från det ansträngande arbetet och under tiden företaga en riktig rundresa. Redan samma afton gjorde han allt i ordning, och innan solen gått upp följande morgon, gaf han sig i väg. Sin hjord hade han stängt inne och medtog blott en stor lama, som i två korgar bar matsäck för fyra dagar. Själf var han

väpnad med båge, yxa och lans, och i ena handen bar han solskärmen.

Ön kunde vara bortåt tre mil lång och ett par mil bred, efter hvad han trott sig kunna beräkna, då han skådat ut öfver den från bergens eller trä-

dens toppar. Omkretsen borde då utgöra sex eller åtta mil.

Robinson höll sig i strandens närhet. Endast där kunde han vänta att finna rester af vrak eller andra fynd af betydelse. Och för de täta skogarna i det inre af ön hyste han fortfarande en djup förskräckelse: säkerligen vimlade de af glupande rofdjur eller giftiga ormar.

Första dagen hände honom ingenting särdeles märkvärdigt. Han tillryggalade säkerligen en sträcka af tre mil, och ju längre han kom, desto mera vardt han öfvertygad, att det var just på den mest ofruktbara delen af ön, som han slagit sig ned. Han fann flera träd och växter, som han ej förut sett, bland andra »pappers-mullbärsträdet», samma växt, af hvars bark japaneserna förfärdiga papper och Söderhafsöarnas befolkning gör sig sina sommarkläder. Men härom visste Robinson intet, och således var trädet honom till ingen nytta.

Om natten sof han i ett träd, af rädsla för vilda djur, och vid dagens inbrott fortsatte han sin vandring. På yttersta spetsen af ön bestod stranden af fin sand. Plötsligen stannade han som träffad af blixten. Likblek i ansiktet stirrade han på marken.

Ty tätt framför sig såg han i sanden tydliga aftryck af nakna människofötter. Alltså voro människor i närheten! Eller de *hade* åtminstone varit där.

Men kunde han väl hoppas, att det var vänliga likar, af hvilka han kunde erhålla hjälp? Nej, snarare måste han frukta, att det var blodtörstiga vildar — kanske *människoätare*, som skulle långsamt pina honom, steka och äta upp honom, om

de lyckades fånga honom! Han kände håret resa sig på hufvudet vid denna förskräckliga tanke. Full af ångest såg han till höger och vänster. Hvart skulle han fly? Han var till mods som råttan, när hon spejar efter ett gömställe, dit hon kan fly undan kattens klor. Men han var som förlamad af skräck: böljornas plaskande mot stenarna i vattenbrynet, det minsta prassel i trädens löf eller

i buskarnas snår skrämde honom, och hvarje ögonblick väntade han, att vildarne skulle rusa fram.

Längre bort på stranden var det något, som han tyckte såg märkvärdigt ut. Långsamt och med bäfvande hjärta smög han närmare. Det var ett utbrunnet *bål* med svarta bränder och aska. Men i en krets där omkring lågo hufvudskålar, händer, fötter och afgnagda människoben.

Robinson blef först så slagen af fasa och vämjelse, att han darrade som ett asplöf och fick kväljningar. Han förmådde knappast stå på benen. Först efter en lång stund sansade han sig så pass, att han kunde taga till flykten, följd af laman, som lunkade efter med sina korgar och troligen undrade, hvad denna brådstörtade fart skulle betyda.

Då han på morgonen föregående dag lämnat sin grotta, hade hans afsikt varit att göra upptäckter. Och nog hade han nu gjort en upptäckt, men den var sannerligen allt annat än treflig.

Det fanns således människor på ön! De gräsliga kvarlefvorna kring bålet visade tillräckligt, hvad slags människor de voro, och hvad han af dem kunde vänta. Måhända var det en ren tillfällighet, att de icke redan fått korn på honom och hans tillhåll. Nu kunde han aldrig mera sofva lugnt någon natt. Så fort som möjligt måste han tillintetgöra alla spår af sin verksamhet på ön, rifva ned stängslen, förstöra kaktushäcken och jaga sina husdjur ut i vilda skogen. Sedan hade han själf ingen annan utväg än att som en fredlös stackare smyga omkring ibland buskar och klippor, tills han blefve ett byte för vildarne, eller hungersdöden gjorde ett slut på hans lidanden. Han kände

sig lika eländig och hjälplös som första dagen, då han kom till ön.

I sin rådvillhet och förvirring kastade han bort alla sina vapen för att kunna springa fortare. Men som han rusade åstad alldeles på måfå utan en klar tanke i sitt hufvud och utan att se sig för, kom han efter en stund tillbaka till lämningarna efter vildarnes måltid. Först trodde han sig då hafva påträffat ännu ett af deras hemska lägerställen, men snart igenkände han platsen. Och då han en stund efteråt återfann sina vapen, såg han däri en försynens vink och lugnade sig något.

Nej, det kunde icke bero på en tillfällighet, att han funnit vildarnes spår men undgått deras uppmärksamhet. Just därför att han blifvit vräkt på stranden å den minst fruktbara delen af ön, hade han gått fri från upptäckt, ty där lade de säkerligen aldrig i land. Och utan tvifvel hade Gud äfven någon afsikt med det fynd, som han låtit den stackars enslingen göra i dag. Hade han ej låtit honom lyckligen undslippa blixten och jordbäfningen och den svåra febern? Säkert skulle han då också beskärma honom mot människoätarne. Denna tanke stärkte Robinson och ingaf honom nytt mod.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

En ropande röst.

Men det var med tunga och trötta fjät, som Robinson mot aftonen nalkades sin väl bekanta hemtrakt Under dagens lopp hade han ing-

enting ätit, och endast ett par gånger hade han druckit litet vatten. Redan detta gjorde, att han var matt och svag; rädslan och den hastiga flykten hade ännu mer uttömt hans krafter.

Han förmådde ej gå ända fram till sin fästning utan nödgades stanna vid »sommarnöjet». Visserligen var han här ej så tryggad mot vilda varelsers anfall, men å andra sidan fick han mera fred för moskiterna än i grottan. Han lade skyndsamt ifrån sig sin utrustning, lyfte korgarna af sin trogna, flåsande lama och dignade sedan ned. Det värkte i hans tinningar, och han var nästan yr i hufvudet.

Men plötsligt rörde sig något i trädet öfver hans hufvud, och han hörde en röst, som tydligt sade:

— Stackars Robinson!

Bullret och rösten skrämde Robinson, så att han oaktadt sin trötthet genast rusade upp och tänkte fly, ehuru hans knän sviktade och hans pulsar stannade. På nytt hördes stämman:

— Stackars Robinson! Kom hit, kom, kom! Stackars Robinson!

Och ned till

hans axel flög hans papegoja, den muntre Pål, lade sin krokiga näbb intill hans kind och fortfor med sitt pladder:

— Stackars Robinson! Hvar har du varit? Kom hit!

— Pål, pojken min! Kom, kom! Stackars Pål! Hvar har papegojpojken varit? ropade Robinson förtjust och smekte den kloka, lekfulla fågeln, som tydligen känt sig ensam och haft tråkigt i grottan och därför sökt sin herre i »sommarnöjet».

Och fast lille Pål endast var ett oskäligt djur, lika svag och värnlös som Robinson själf, kände sig denne ej så ensam, när papegojan jollrade och upprepade de ord, hon lärt sig. Den tillgifvenhet, som lamadjuren och papegojan visat honom, hade ofta tröstat honom i mörka stunder, men aldrig hade han känt sig så glad däröfver som i dag, då han sett så fasaväckande bevis på hur blodtörstiga hans egna likar kunde vara.

Han befallde sig och allt sitt i den Högstes beskydd och somnade slutligen. Men oroliga drömmar förföljde honom hela natten, och han vaknade flera gånger med kallsvett på pannan.

TJUGOSJETTE KAPITLET.

Friska tag!

Nästan som en dröm föreföllo honom också dagen därpå de skräckfulla minnena af båtet på hafssanden och det människooffer, som där

ägt rum. Det beslut, som han fattat under de första minuternas rädsla, nämligen att han skulle förstöra allt, hvad han arbetat och planterat, föreföll honom i den fridfulla, härliga, sollysta morgonstunden barnsligt och öfveriladt. En annan gång skulle han sofva på saken, innan han fattade något så viktigt beslut: första förskräckelsen är alltid en dålig rådgifvare.

Bofasta på ön kunde vildarne ej gärna vara — då skulle Robinson nog för länge sedan hafva påträffat dem eller åtminstone funnit något spår af deras vilda framfart. Den kustrand, som han kunde skönja från toppen af sitt berg, och som han alltid ansett tillhöra fastlandet, hörde troligen till någon ö, liknande hans egen, eftersom han aldrig sett någon båt eller något skepp nalkas densamma. Troligen kommo de därstädes bosatta människoätarne endast någon gång öfver till den strand, där han sett de gräsliga lämningarna af deras fest, och efteråt brukade de väl segla hem igen.

I stället för att ödelägga, hvad han med så mycken möda bragt till stånd, beslöt Robinson därför att så mycket som möjligt värna och befästa den lilla vrå, där han nedslagit sina bopålar. De följande dagarna planterade han därför ett tätt snår af kaktus utanför sitt pilträdsstängsel: de hvassa taggknippena skulle nog hålla både människor och djur på afstånd, ja, hindra dem att ens kasta en blick in på hans lugna område. Men han planterade med flit ej dessa kaktusväxter i rader utan huller om buller, på det att detta skyddsvärn skulle se fullkomligt naturligt ut och ej, som om det vore tillkommet genom människohand.

Vidare beslöt han att från den innersta, mörka

delen af sin grotta åstadkomma en underjordisk gång till andra sidan af berget. I nödfall skulle han genom denna gång kunna rädda sig, ifall hans fästning blefve eröfrad af fiender. Bergsryggen var ganska smal, och dess nedre lager bestodo af lös skiffersten. Men det var i alla fall ett mödosamt arbete för Robinson att gräfva sig därigenom. Grus och skifferflisor förde han ut på planen framför grottan och lade upp alltsamman på inhägnadens innersida till en vall, två meter tjock och bortåt fyra meter hög. Här och där anlade han skottgluggar i vallen med trappsteg nedanför på insidan, så att han med lätthet skulle kunna komma upp och ned och från vallens öfverkant försvara sin fästning, om det blefve nödigt.

Vid arbetet på själfva den underjordiska gången måste Robinson gå försiktigt till väga, så att den ej skulle instörta och bli obrukbar eller rent af krossa och begrafva honom själf. Han urhålkade källarlika hvalf eller kamrar, som utgrenade sig åt sidorna. Härigenom blefvo åtskilliga stenpelare kvarstående, som uppburo gångens tak, hvilket han dessutom stöttade med trädstammar här och där. Han arbetade alltså i sitt berg ungefär på samma sätt som ännu sker i våra grufvor.

Nu trodde sig Robinson någorlunda säker, om ett plötsligt öfverfall skulle göras mot hans hem. Men om en fiende skulle formligen belägra honom? Hvad vore då att göra? Han måste samla förråd för att ej af hunger eller törst bli tvungen att uppgifva sin fästning. Alltså beslöt han att alltid ställa det så, att en af hans lamatackor skulle vara till hands att mjölka inne på själfva gårdsplatsen, och för hennes utfodring skulle han hafva en hö-

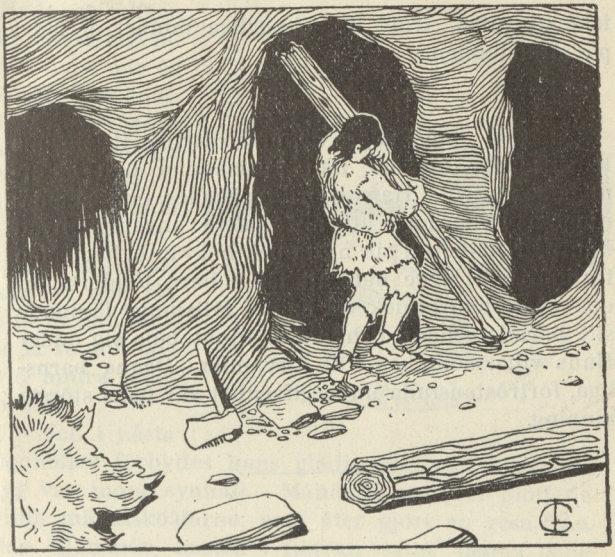

stack stående där för att i nödfall kunna användas. Därjämte skulle han samla så stort förråd som möjligt af nötter och andra ätbara frukter.

Värre var det med vattnet. En tid grubblade han mycket öfver något sätt att från källan, som sprang fram ur berget ett stycke ofvanför hans grotta, leda en rännil ned genom gårdsplanen. Men för detta arbete skulle han behöfva genomgräfva en ganska lång stenig sträcka, och han beslöt därför att tills vidare lämna denna plan åsido. I stället återgick han till sitt »skeppsbyggeri», som han kallade det. Ty hoppet att än en gång komma i beröring med sina likar ville han

icke uppgifva, trots det ohyggliga minnet af bålet på strandudden.

* * *

Och så gingo några år, under hvilka Robinsons lefnadsdagar förflöto lika långsamma och enformiga som förut. Hans hjord förökades, och så småningom lärde han att allt bättre använda, hvad han påträffade, till sin nytta och bekvämlighet. Men framför allt lärde han att tåligt bära följderna af den synd, han begick, då han så lättsinnigt lämnade sitt barndomshem, och att ödmjukt böja sig under Hans vilja, som kan allt förvandla. Denna barnsliga, förtröstansfulla undergifvenhet var hans största vinning.

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Vildarne.

En solig sommarmorgon hade Robinson som vanligt gått ned för att fortsätta sitt arbete med urhålkandet af brödfruktträdets stam, som aldrig tycktes vilja bli färdig att använda till båt. Af gammal vana gledo hans blickar ut öfver hafvet, och till sin stora öfverraskning såg han en stark rök, som på andra sidan om en liten vik steg upp i luften från stranden.

Vid denna syn klappade hans hjärta fortare, och en rysning af glädje genomfor hela hans kropp.

Hade verkligen ett fartyg lagt till vid hans öde ö? Hade Gud ändtligen hört hans varma böner? Var den efterlängtade stund kommen, då hans ensamhet skulle nå sitt slut, då han skulle få se och tala vid andra människor?

Men i nästa ögonblick förbyttes hans glädje i skräck. Intet fartyg var inom synhåll. Måhända var det blott de vilda människoätarne, som åter gjort en resa från den blånande kusten i fjärran samt denna gång landstigit längre norrut och således närmare hans bostad. Det var säkert de, som tändt upp ett bål. Robinson satte masken för ansiktet, grep sina vapen och skyndade hem, så fort han förmådde. Från berget öfver grottan skulle han bättre kunna se, hvad som tilldroge sig på andra sidan den lilla viken.

Då han hunnit ett stycke upp på bergsluttningen, lade han sig ned och kröp på alla fyra upp till högsta punkten. Däruppe kunde han se, allt hvad som försiggick nere på stranden, under det han själf var dold af buskarna.

I viken lågo fem indianska båtar s. k. *kanoter*. På stranden var tändt ett väldigt bål, och rundt

om detta dansade en hop nakna indianer. Det såg ut att vara bortåt trettio stycken. Med vilda åtbörder lyfte och svängde de sina klubbor och spjut, och emellanåt kunde Robinson höra deras djuriska tjut och skärande skrål. Plötsligt upp-

hörde de med sin ringdans. Några af dem gingo till båtarna och hämtade därifrån två fångar. En jättelik man trädde fram ur hopen, och med ett enda slag af sin väldiga klubba fällde han den ene fången till marken. Därpå upphäfde vildarne ett gräsligt tjut och störtade sig öfver den fallne:

synbarligen ämnade de slakta honom och steka det blodiga köttet.

Robinson knöt handen kring skaftet på sin yxa, och hans bröst häfdes af harm och afsky. Hur gärna skulle han ej velat ila till de stackars fångarnes hjälp! Om han skulle rusa ned midt i flocken och befria dem! Men det var ju rena vanvettet, så många som vildarne voro. Om han ändå haft en kanon och fått sända en kula midt in i denna skock af odjur, hvilka nu som bäst voro i farten med att stycka sitt offer!

Men just som han låg och tänkte detta, såg han, huru den andra fången med en blixtsnabb rörelse kastade två af sina vaktare åt sidan och sprang ner mot viken. Under vilda tjut rusade två af hans fiender efter honom. De andra voro så upptagna af hans fallne olycksbroder, att de ej syntes märka hans flykt. Flyktingen kastade sig i vattnet och sam af alla krafter öfver viken — likaså hans förföljare. Robinson såg de tre simmarnes hufvuden som tre svarta punkter i rak linje, och kring dem brusade vågorna som kölvattnet efter en båt. En af vildarne vann på flyktingen, men den andre blef allt mer och mer efter. Robinson följde jakten med en sådan spänning, att han reste sig upp och glömde att gömma sig bland buskarna.

Så fick flyktingen fast mark under fötterna, han sprang upp på stranden och satte i väg rakt mot fästningen. Men hans ene förföljare var honom tätt inpå lifvet.

Nu kunde Robinson icke längre vara en overksam åskådare. Med lansen i hand skyndade han ned för berget, och hans barm svällde af mod och

dödsförakt. Han ville bli den förföljdes bundsförvant och hjälpare. Han sprang honom till mötes och sökte genom rop göra honom klart, att han kom som vän till hans bistånd. Men det var ej lätt för den arme vilden att tro detta, när han fick se en varelse störta fram ur skogens snår, klädd i ludna skinn från hjässan till fotabjället och med en skinnmask för ansiktet. Också kastade sig flyktingen med ett ångestrop ögonblickligen till jorden, i tanke att Robinson var ett skogstroll eller något andeväsen, som härskade på ön, och som nu ville hämna sig på de objudna gästerna.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

Fredag.

Här var emellertid ingen tid för Robinson att gifva några förklaringar. Det hade också varit fullkomligt gagnlöst, eftersom Robinson och hans skyddsling ej kände hvarandras språk. Robinson lät flyktingen ligga. Brinnande af stridslust störtade han i stället mot den främste af förföljarne och stötte sin lans i bröstet på honom, innan han fick tid att sansa sig. Ty han hade naturligtvis också blifvit handfallen vid åsynen af detta märkvärdiga ludna skogsvidunder.

Under tiden hade den andre förföljaren hunnit fram, och Robinson måste nu vända sig

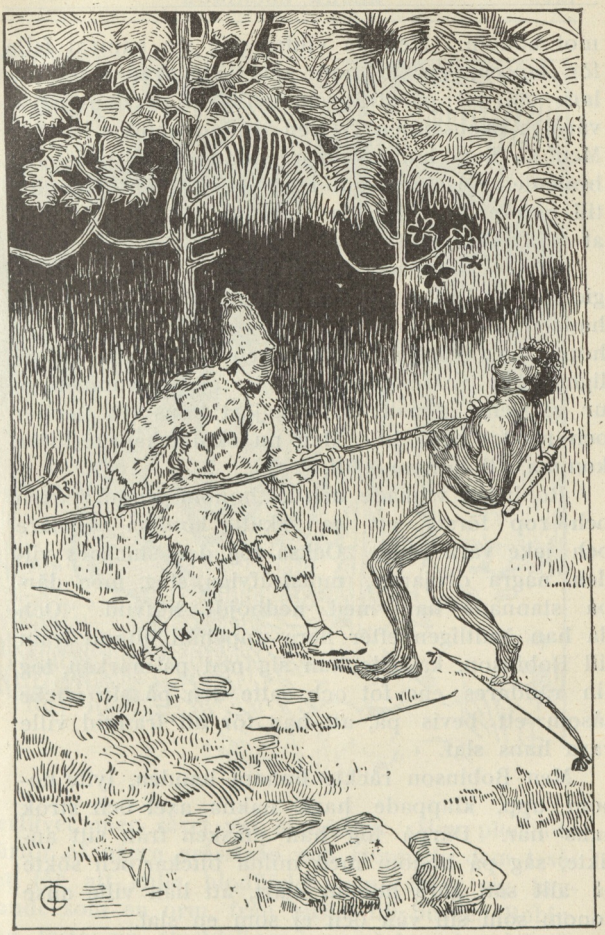

»Stötte sin lans i bröstet på honom.»

mot honom. Men då vilden såg sin kamrat falla för lansen, ryckte han sin båge från skuldran, lade en pil på strängen och sköt på den märkvärdiga skogsanden. Pilen träffade midt i bröstet. Men nu kom lamans torra skinn väl till pass. Det brakade i jackan som i en sköld, men pilen föll till marken, och i nästa ögonblick låg vilden träffad af Robinsons lans.

Sedan Robinson dragit några djupa andetag, gick han tillbaka till den räddade indianen. Denne hade rest sig och sväfvade synbarligen mellan hopp och fruktan. Visserligen hade denna hemlighetsfulla varelse, som likt en ande kommit fram ur skogens gömsle, tillintetgjort hans två fiender och räddat hans lif. Men nu skulle kanske turen komma till honom själf.

Robinson vinkade och lät honom genom tecken och rop förstå, att han skulle komma närmare och icke vara rädd. Också tog den stackars vilden några dröjande, motsträfviga steg, men därpå stannade han med nedböjdt hufvud. Och då han ändtligen efter flera uppehåll hunnit fram till Robinson, kastade han sig ned på marken, tog sin räddares ena fot och satte den på sin nacke såsom ett bevis på, att han för all framtid ville vara hans slaf.

Men Robinson räckte honom handen, lyfte honom upp, klappade hans nakna axel och strök hans hår. Därpå tog han masken från sitt ansikte, såg på honom med milda blickar och sökte på allt sätt göra honom klart, att han ville anse honom som sin vän och ej som en slaf.

Men under tiden hade den först fallne vilden kryat på sig igen. Lansstöten hade träffat i un-

derlifvet, men såret var ej dödligt. Han plockade därför af några grässtrån och stoppade dem i såret för att stilla blodflödet samt smög sig, krypande som en orm, från buske till buske. Robinson fäste sin skyddslings uppmärksamhet härpå, och denne svarade några ord. Men som Robinson ej kunde tyda dessa för honom okända ljud, pe-

kade flyktingen på Robinsons stenyxa och lät medels tecken förstå, att han med yxan ämnade gifva sin förföljare dödsstöten. Visserligen ryste Robinson vid tanken på att utgjuta människoblod, men han insåg också klarligen, att nöden här ej ägde någon lag, och att det nu endast gällde ett val mellan att döda eller att själf bli dödad. Han lämnade yxan och vände bort hufvudet för att slippa se den sårade dö. Flyktingen grep yxan och uppgaf ett härskri; med ett par kattlika språng var han öfver sin fiende, och fast denne sökte gripa honom om benen och kasta honom omkull, satt stenyxans egg snart i förföljarens hufvudskål, som klöfs alltigenom med ett enda hugg. Segerstolt och leende vände sig vilden nu till Robinson och nedlade för hans fötter den blodiga yxan, sedan han dessförinnan på sitt eget språk hållit ett tal, som beledsagades med ifriga åtbörder. Robinson var visserligen ej i stånd att tyda orden, men meningen var honom dock klar: indianen sjöng en segersång vid sin fallna fiendes lik. Och i hvarje fall klingade detta språk ljufvare än musik i örat på enslingen, som i åratal så innerligt men förgäfves trångtat efter att få höra en mänsklig stämma.

Robinson tecknade åt vilden, att denne skulle taga de dräptes bågar och pilar samt följa med. Men indianen lät genom många ifriga åtbörder förstå, att det var nödvändigt för deras egen skull att först gräfva ned de döda kropparna i sanden, på det ej de andra människoätarne måtte upptäcka dem, ifall de skulle sakna dem och söka efter dem. Robinson insåg, huru klokt detta råd var, och gaf sitt bifall. Med tillhjälp af yxan hade vilden inom en kort stund redt de fallne en så djup graf i

sanden, att intet mänskligt öga skulle varit i stånd att upptäcka dem.

För första gången hade Robinson en mänsklig följeslagare, då han efter en händelserik dag återvände till sin grotta. Också klappade hans hjärta af sällhet och tacksamhet mot den Högste. Ett namn måste han ju gifva sin nya kamrat, och eftersom det just var på en fredag, som han funnit denne like, beslöt han kalla honom *Fredag*.

TJUGONIONDE KAPITLET.

Frälsta från faran.

Fastän Robinsons första sammanträffande med vildarne fått en lycklig utgång samt till och med förskaffat honom en kamrat, insåg han väl, att hans ställning var mycket farlig. När människoätarne slutat sin afskyvärda måltid, skulle de säkerligen leta efter sina två försvunna kamrater och den bortlupne fången. De hade sett, i hvilken riktning de försvunnit, och spåren skulle lätt leda dem till Robinsons grotta. Blefve han och Fredag anfallna af alla vildarne, skulle båda två säkerligen i trots af alla försiktighetsmått bli öfvermannade och tagna till fånga. Han ryste vid tanken på det öde, som i så fall väntade dem.

De hade nått bergets topp. I skydd af småskogen och de höga buskar, som täckte sluttningen,

kunde de se ned på platsen, där den gräsliga festen ännu pågick. Båtarna lågo kvar vid stranden, och mörka gestalter myllrade omkring bålet. Hvad skulle Robinson göra? Skulle han begifva sig ner i fästningen och där afbida deras angrepp? Eller skulle han draga sig undan till »sommarnöjet» för att möjligen på det sättet undgå deras efterspaningar? Det sistnämda sättet vore kanske det klokaste. Men det tilltalade honom icke riktigt: hade han gett sig i lek, finge han leken tåla — det passade en man bäst. Början hade varit god, och lycka ger mod. I förtröstan på sin goda sak och i tillit till Guds beskydd beslöt han att bli kvar i fästningen, vinkade åt Fredag att följa efter och klättrade ned för repstegen.

Vilden gjorde stora ögon vid åsynen af gårdsplatsen, grottan, skiffervallen, planteringarna och alla de många redskap, som Robinson under årens lopp förfärdigat. Den indianstam, som Fredag tillhörde, stod så lågt, att allt hvad denne såg föreföll honom som riktiga underverk, fast ju en del var af ganska tarflig beskaffenhet. En gammal, fattig torpare, som aldrig i hela sitt lif varit utanför gränserna af sina undangömda åkerlappar och så med ens blifvit förflyttad till ett kungligt slott, skulle ej hafva stått mera häpen, än Fredag nu stod här.

Robinson förklarade för honom med tecken, att han väntade ett anfall af vildarne, och att han ämnade modigt försvara sig. Fredag förstod honom, drog samman ögonbrynen, rullade ögonen och knöt händerna mot det håll, där de vilda voro, för att visa sin räddare, att han inte vore rädd utan skulle manligen kämpa vid sin befriares sida. Robinson

nickade förnöjd, gaf honom en lans, en båge och en bunt pilar samt pekade på berget. I första ögonblicket fattade Fredag ej hans mening, men så gick det upp ett ljus för honom, och han skyndade upp för repstegen för att gifva noga akt på fiendens alla åtgöranden. Han kände sig stolt, då han ställde sig som skiltvakt där uppe.

Själf stannade Robinson kvar nere i fästningen. Först synade han noga alla sina vapen — han hade under årens lopp skaffat sig en hel mängd sådana. Ty hvar gång han på sina ströftåg kring ön hade funnit en skarp sten, en rak trädstam, ett segt och böjligt bågträ, tog han dem med sig hem och ökade så på lediga stunder sin rustkammare.

Från väster eller söder kunde han vänta anfallet. Åt dessa sidor lade han därför uppe på skiffervallen en del pilar och lansar, så att de skulle vara till hands, i händelse fienden skulle rycka an. Därpå begynte han i köket ställa i ordning kvällsvard åt sig och sin gäst.

Ett par gånger hörde han i fjärran rop och skri, och han trodde då, att fienden var i annalkande. Men när han med ängsliga miner nere från gårdsplatsen sporde sin utpost, skakade denne endast på hufvudet och log samt tecknade med handen, att ingen fara vore å färde.

Slutligen började Fredag hoppa och dansa, vinkade åt Robinson och utstötte dämpade jubelrop. Robinson skyndade upp för repstegen och såg till sin stora glädje, att alla båtarna rodde sin väg. För så vidt han kunde förstå af Fredags tecken och miner, hade vildarne först en ganska lång stund väntat på sina kamrater; därefter hade några simmat öfver viken och ropat efter de försvunna,

men förgäfves. Det var dessa rop, som Robinson hört allt emellanåt. När emellertid deras sökande var fruktlöst och deras rop ej funno gensvar samt solen alltmer närmade sig sin nedergång, tordes de synbarligen ej vänta längre för att ej bli öfverraskade af mörkret.

Faran var således öfver för denna gång, och glada i sinnet stego Robinson och Fredag ned för sin repstege.

Hvad en dag kan bära mycket i sitt sköte! tänkte Robinson.

TRETTIONDE KAPITLET.

Samlifvet ordnas.

Vid aftonvarden fick Robinson tillfälle att taga sin skyddsling i närmare skärskådande.

Det var en välvuxen, rask yngling om tjugo års ålder. Hans hud var kopparröd och blank som brons; håret var kolsvart, långt, glatt och stridt, näsan böjd och kort, läpparna smala och mörkröda, tänderna hvita som elfenben. I båda öronen bar han prydnader af musslor, fjädrar och koraller samt på hufvudet en vippa brokiga fjädrar, men för öfrigt var han enligt sin stams sedvänjor naken från topp till tå.

Robinsons europeiska uppfattning af det passande kunde naturligtvis ej finna sig häruti. Han

gjorde Fredag ett slags kjortel af lamaskinn och fäste den kring hans höfter med en bastsnodd. Naturligtvis kunde Fredag till en början ej fatta, hvartill den dräkten skulle tjäna, men slutligen gissade han, att den skulle beteckna hans egenskap af slaf under den, som räddat honom från en grym död. Han knäböjde för Robinson, lade sitt anlete mot jorden och satte ånyo Robinsons fot på sin nacke. Därpå rusade han upp, hoppade, dansade och gaf till det ena jubelropet efter det andra, klappade i händerna och visade på tusen andra sätt, hur glad han var att få tjäna den, som frälst hans lif.

Gärna hade Robinson kastat sig i famnen på den, som hädanefter skulle med honom dela glädje och sorg. Men han kände ju ännu alldeles icke sin nya kamrats sinnelag och ansåg det därför vara klokast att tills vidare hålla honom en smula på afstånd och mottaga hans hyllning med en konungs värdighet. Han lät därför Fredag medels tecken

förstå, att han frälst dennes lif och tagit honom i beskydd, men att han därför också af sin undersåte fordrade obetingad lydnad.

Han hade ett dunkelt minne af att indianerna pläga kalla en höfding *kazika* och beslöt att se, hvad intryck detta ord skulle göra på den unge mannen. Det hade en förunderlig verkan. Mer än alla tecken gjorde det klart för Fredag, hvad ställning han för framtiden hade att intaga gent emot sin räddare. Han upprepade ordet flera gånger med allvarlig stämma, kastade sig vördnadsfullt till marken framför Robinson, grep dennes lans och satte flintspetsen på sitt bröst för att därmed gifva tillkänna, att Robinson var hans herre i allt och ägde att taga hans lif, därest han så ville.

Med mild värdighet räckte Robinson honom handen och befallde honom att gå in i grottan. Här var kvällsvards-bordet dukadt med mjölk, ostron och kokosnötter. Robinson satte sig på sin stenbänk, som var öfvertäckt med en lamafäll, och på golfvet vid hans fötter lade sig Fredag. Och så spisade de samman, kung Robinson samt hans förste och ende undersåte.

Ty den stackars enslige skeppsbrutne europeen var i detta ögonblick på sätt och vis en konung. Genom sin öfverlägsenhet i afseende på mod, rådighet, klokhet och vetande var han vildens herre. Visserligen hade Robinson blott denne ende undersåte — utom lamahjorden och papegojan. Men hans makt var så mycket mera oinskränkt.

Och fast Fredag nu var både hans statsminister, general, riksmarskalk och öfverståthållare, vågade hans konung icke låta honom bli öfverkammarherre. Robinson fann det nämligen betänkligt att låta ho-

nom sofva i grottan, detta af fruktan att Fredag skulle komma underfund med den hemliga utgången: han hade ju ännu ej haft tillfälle att sätta vildens trofasthet på prof.

Därför lät han honom bära ett fång hö ned i källaren och däraf ordna ett nattläger åt sig. Och för säkerhets skull lade han sina vapen bredvid sin egen bädd.

Men därpå företog sig envåldshärskaren att i egen hög person uträtta en syssla, som sällan faller på konungars lott: han iklädde sig en tjänarinnas

skepelse och mjölkade med egen hand sina lamadjur inne på gårdsplatsen. Fredag vardt mycket förvånad: han hade aldrig haft en aning om att mjölk är en sund och närande dryck, enär hans landsmän ej använde mjölk till födoämne. Men när han fick smaka den, blef han förtjust i dess smak, och han var mycket belåten, när Robinson genom tecken lät honom veta, att det hädanefter skulle bli *hans* göra att sköta mjölkningen. Han fick strax försöka sig på det, och det gick bättre, än både Robinson och han själf väntat.

Trötta af denna dags ansträngningar och själsspänning längtade båda till hvila och sömn. Men innan Robinson slöt sina ögon, tackade han Gud för allt godt, men först och främst därför, att han nu fått en like till hjälp och glädje. »Delad sorg är half sorg — delad glädje är dubbel glädje», säger med rätta det gamla ordspråket. Robinson kände och erkände med tacksamhet dess sanning.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Eld, eld!

Inga yttre händelser störde nattens frid. Robinson vaknade emellertid flera gånger. Dels förföljde honom minnena från föregående dag, då han sett sig nödsakad att döda en människa, ehuru han visserligen gjort det för att rädda både sitt eget och en annans lif. Det oroade i alla fall hans samvete. Dels var han så öfverlycklig öfver att

ändtligen under sitt tak hysa en medmänniska, om det ock var blott en okunnig indian, med hvilken han ej ens ännu kunde tala. Och när han hörde Fredags lugna andedrag nere från det öppna källarrummet, kände han sig förvissad, att vilden var en ärlig och trofast själ, i hvilken intet svek var, och som aldrig skulle löna godt med ondt.

Så snart dagen grydde, gingo Robinson och Fredag ned till stranden, där människoätarne dagen förut firat sin blodiga fest. Under vägen gingo de förbi den plats, där Fredag dagen förut hade begraft de fallna fienderna. Här stannade den unge vilden, kastade sig ned och började gräfva med händerna i sanden, såg bedjande på Robinson, smackade med läpparna och skar tänder, som om han mellan dem krossat något hårdt föremål. Med fasa och skräck fattade Robinson hans mening: Fredag, som han räddat från att bli uppäten, ville nu själf gräfva upp ett af liken och förtära dess kött. Men Robinson grep honom hårdt i armen, skakade på hufvudet och såg bister ut samt ryckte honom bort från platsen, och lydigt följde Fredag sin herre, ehuru han synbarligen ej var i stånd att fatta, hvarför han ej kunde få göra sig ett godt mål af sina fallna fienders kvarlefvor, något som han var van att anse både som en triumf och en njutning.

Så nådde de den plats, där vildarne under gårdagen förrättat sina människooffer. Det var en förfärlig syn. I en stor krets kring bålet var sanden uppsparkad af den vilda dansen; här och där syntes rödbruna, fuktiga fläckar, där människoblod hade sipprat ned i sanden, och till höger och vänster lågo afgnagda ben samt bitar af hufvudskålar. Med

fasa vände Robinson sig bort och befallde Fredag jorda dessa hemska kvarlefvor, medan han själf gick bort till eldstaden för att se, om ej en gnista ännu skulle glöda under askan. Förgäfves! Missmodig stirrade han på de svarta bränderna — nu skulle det bli ändå värre än förr att nödgas vara utan eld, då där voro två munnar att mätta. Kunde han icke på något sätt få eld, så vore många näringsmedel obrukbara.

Fredag såg, att hans herre var nedslagen, och sökte gissa sig till orsaken. Plötsligt sprang han bort och ryckte yxan från hans bälte samt ilade i full fart öfver strandsanden upp i skogen. Innan Robinson ännu sansat sig och hunnit fatta meningen med detta hans besynnerliga tillvägagående, var han försvunnen.

»Hvad är meningen?» tänkte Robinson och ropade med barsk stämma på Fredag, att han strax skulle komma tillbaka. Han fruktade genast förräderi från vildens sida. Kanske skulle denne bemäktiga sig fästningen, stänga Robinson ute, taga hans ägodelar, lägga sig i försåt för honom och mörda honom med hans egen yxa? Kunde han verkligen vänta trohet eller tack af en varelse, som var så rå, att han icke drog i betänkande att äta jordade människors lik?

Robinson kände sig verkligen illa till mods. Denne broder, som han önskat sig ur djupet af sin själ, denne vilde, som han frälst från en kvalfull död — — —

Men där kom ju Fredag åter i fyrsprång fram ur skogen. Och i handen hade han en knippa torrt gräs, ur hvilken det rök — ja, verkligen! I samma ögonblick gräset flammade upp i klar låga,

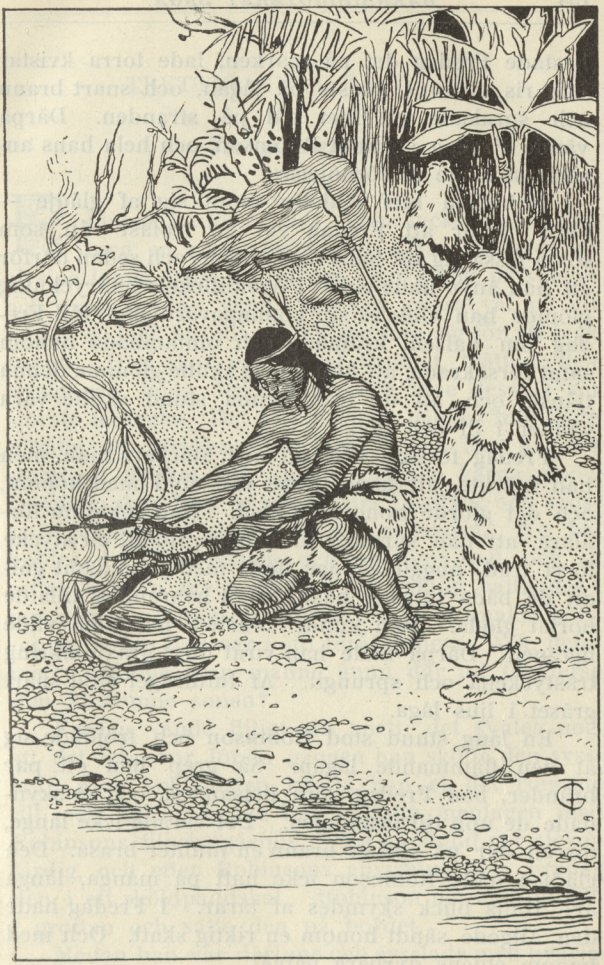

»Snart brann och sprakade ett litet bål på stranden.»

kastade Fredag det på marken, lade torra kvistar och ris ofvanpå, blåste på lågan, och snart brann och sprakade ett litet bål på stranden. Därpå vände Fredag sig mot Robinson, och hela hans ansikte strålade af förnöjelse.

Robinson blef alldeles utom sig af glädje — först därför att Fredag var en trofast vän, som sökte gissa sig till hans önskningar, och sedan därför att han ånyo hade eld. I ögonblickets hänryckning glömde han alldeles sin konungavärdighet, föll Fredag om halsen, kramade och omfamnade honom samt försäkrade, att han aldrig skulle glömma denna tjänst, och att de från denna stund skulle vara vänner i lif och död.

Fredag förstod icke ett ord, stackars man, men han märkte, att hans herre var nöjd med honom, och det gjorde honom så glad. Han sökte nu förklara, att han sprungit till skogen, funnit ett stycke torrt träd, huggit sönder detta med yxan samt gnidit de båda bitarna hastigt mot hvarandra, tills de börjat glöda. Han kunde konsten, han, den vilde mannen! Därpå hade han virat torrt gräs omkring trästyckena och sprungit. Af luftdraget stod snart gräset i ljus låga.

En lång stund stod Robinson och fröjdade sig åt den flammande lågan. Så grep han ett par bränder, bad Fredag göra detsamma, och så skyndade de upp till fästningen. Det varade icke länge, förrän där på spisen brann en munter brasa. Den glädjen hade Robinson icke haft på många, långa år! Hans blick skymdes af tårar. I Fredag hade den Allgode sändt honom en riktig skatt. Och med honom eldens dyrbara gåfva!

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Trollet i grytan.

Robinson beslöt att fira denna lyckosamma dag med en riktig festmåltid. Han slaktade ett af sina lamm, satte ett duktigt stycke kött på spettet och bad Fredag vända det och passa väl på att köttet ej blef brändt. Själf tog han sig för att laga soppa. Han skar en bog af lammet, tvättade den riktigt ren, högg den i bitar och lade dessa i sin största lerkruka. Det var ju första gången han hade tillfälle att försöka sina lerkärl, och han tog det största, i hvilket han annars plägade kärna smör. Därefter skar han några batater i skifvor och krossade mellan två stenar en del majskorn. Nu behöfdes det blott vatten och en nypa salt, och så sattes krukan öfver elden. Det riktigt vattnades i munnen på Robinson — han hade ej smakat köttsoppa, sedan han var i sitt föräldrahem. Ack, hemmet! Väntade man månne ännu där att få återse den försvunne sonen?

Fredag vände flitigt sitt spett: det syntes nog, att det icke var första gången han skötte den sysslan. Men kokkonsten kände han ej det ringaste till, och därför kunde han ej fatta meningen med Robinsons tillvägagående. Om en stund var steken färdig, och efter Robinsons anvisning lade Fredag den i ett sköldpaddskal. Robinson bar själf in den i grottan och satte den på bordet.

Medan han var därinne och sysslade med hvarjehanda, började vattnet i soppgrytan koka. När

Fredag såg bubblorna på ytan, blef han högeligen förvånad. Hvad kom åt batatskifvorna? De voro ju alldeles som lefvande och dansade upp och ner. Det var lustigt! Men när de svängde om i allt lifligare takt, liksom om de lekt kurragömma, och vattnet flöt öfver alla bräddar med ett fräsande och puttrande buller, blef han rädd. Det måtte vara ett djur i krukan, tänkte han, ett troll, som ville vräka ut allt, hvad hans herre lagt dit. Förbittrad på det lömska vidundret, stack Fredag handen ned i grytan för att fånga det, men i detsamma utstötte han ett genomträngande skrik, så att Robinson förskräckt rusade ut ur grottan, i den tro att människoätarne smugit sig in i fästningen och höllo på att slakta hans nyvunne vän.

Denne sprang rundt på gårdsplatsen och viftade i luften med ena handen; han skrek oafbrutet och gjorde de förfärligaste grimaser. När han fick syn på Robinson, sprang han bort till denne, pekade på krukan, som stod helt lugnt och puttrade, visade sin skållade hand och jämrade sig, så det var ynkligt att höra.

Robinson förstod genast, att vilden hade stuckit handen i grytan, ehuru han omöjligt kunde begripa, hvarför han fallit på en sådan idé. Men fast han hade svårt att hålla sig från skratt vid Fredags ömkliga min, skyndade han sig ner till bäcken, ryckte af några saftiga blad, som växte där, rusade tillbaka, klöf bladen och lade den mjuka, kylande bladväfnaden om handen samt virade några basttrådar om det hela. Smärtan lindrades strax, men Fredag måste flera timmar gå med bindan om handen.

När Robinson hällde upp soppan, visade han

»*Fredag skrek oajbrutet.*»

Fredag, att det ej fanns något lefvande djur på hennes botten. Men först lång tid efteråt, när Fredag lärt sig sin herres språk, fick denne förklaring på den förskräckelse, som länge grep Fredag vid åsynen af kokande vatten. Då han ej kunnat upptäcka något lefvande djur i grytan, trodde han fullt och fast, att det varit någon ond ande, som tillfogat honom den gräsliga smärtan. Och i denna tro styrktes han däraf, att Robinson ej var lik någon af de människor, Fredag förut sett, utan hade hvit ansiktsfärg samt långt skägg på kinderna och kring munnen och således ovillkorligen måste vara en stor trollkarl, hvilken hade en hel här af andar i sin tjänst.

Det var sålunda förspilld möda, när Robinson försökte öfvertala Fredag att smaka på soppan — han skulle ej vågat röra vid en slik trolldryck, om det så gällt hans lif. Så mycket bättre smakade den Robinson, oaktadt han i brist på sked måste dricka den ur en liten lerskål. Men när steken kom fram, ville Fredag också vara med: *den* var intet trolltyg utan någonting, som han förstod sig på. Okunniga människor se alltid något öfvernaturligt i det, som de ej hafva någon erfarenhet om.

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Framtidsdrömmar och framtidsplaner.

Efter slutad måltid satte sig Robinson i sin »tänkevrå» för att öfverväga, hvad han för framtiden skulle göra, sedan hans lif ej längre be-

höfde vara så enformigt och glädjelöst, som det hittills varit. Han var ej mera som en pelikan i öknen — för att begagna skriftens ord. Han hade fått en kamrat, och om han och Fredag ej ännu kunde fullt förstå hvarandra, var det dock en hugnad att ej vara alldeles utesluten från umgänge med likar. Han hade ånyo den glädjen att se eld brinna på den härd, som han med så mycken möda hade murat under de första tunga dagarna på ön. På hans ö fanns det godt om lifsmedel af alla slag, och erfarenheten hade lärt honom att draga nytta af dem genom att så och plantera, skörda och laga mat. Det hade kräft strängt arbete, förstås. Men nu behöfde han ju ej längre arbeta och möda sig själf — hade han icke en slaf, den han räddat från en smärtfull död? Skulle det ej vara Fredags oafvisliga plikt att nu arbeta för sin räddare? Själf kunde Robinson göra sig goda dagar, äta, dricka och vara glad. En lång, lugn och sorgfri framtid kunde han nu få i stället för den första tidens hårda försakelser. — Var han icke oinskränkt härskare på sin ö? Var han ej väl värnad mot anfall, och hade han ej gått segrande ur striden med vildarne?

Så satt han en stund och byggde luftslott.

Men snart fingo hans tankar en annan riktning — han hade ej förgäfves gått i lifvets hårda skola.

Kunde ej Fredag dö? Kunde ej elden sedan ånyo slockna? Om så skedde, skulle hans lugna lif med ens taga ett brådt slut. Hade han under någon tid vant sig vid ett lättjefullt och makligt lif, kommit ur arbetstagen och fått sina muskler förslappade, då skulle han stå där vackert. I sin barndom hade han slagit dank, och därför fick

han lida än i dag. Endast ett ihärdigt arbete hade han näst Guds bistånd att tacka för sin nuvarande förbättring, i det han aflagt sina dåliga vanor och gjort den erfarenheten, att ett lugnt samvete är den bästa hufvudkudden. Icke skulle han nu med berådt mod och fri vilja bli lika tanklös och viljevek som i forna dagar! Bort det!

Och han sprang upp och gick med raska steg fram och tillbaka på gårdsplatsen, under det Fredag bar kvarlefvorna af måltiden ned i källaren och på en vink af Robinson började mjölka lamatackorna.

Nej, aldrig skulle Robinson börja en tillvaro af vällefnad och sysslolöshet! Då skulle det ej dröja länge, innan han glömde Gud, hvilken otaliga gånger frälst honom ur nöd och fara och vändt till godo så mycket, som såg så hotande ut. En dylik otacksamhet skulle föra honom till slöhet och likgiltighet eller måhända till trots och öfvermod!

Nej, med djup och innerlig tacksamhet skulle han mottaga de välgärningar, hans himmelske Fader sändt honom i allt ymnigare mått, mottaga dem med ödmjukhet och bruka dem med måtta. Men som hittills skulle han också träget arbeta, äfven om han ej *behöfde* det lika mycket som förr. Endast så skulle han med tålamod och undergifvenhet åter kunna bära de tunga dagar, som Gud kanhända i sin vishet kunde finna för godt att skicka honom. Hvar vecka skulle han om lördagen lefva af frukt och af hvad stranden eller skogen gaf, och sista dygnet i hvar månad ville han vara allena med sig själf för att pröfva sitt hjärtas tankar. Då skulle Fredag vistas å »sommarnöjet».

Dessa föresatser skänkte honom den rena glädje,

som alltid följer hvarje ärligt menadt beslut i spåren och är dess skönaste lön. Men som han kände sitt hjärtas vankelmod och viljesvaghet, beslöt han att nu, medan hans håg ännu var varm under det friska intrycket, åstadkomma något, som kunde vara honom till daglig erinran.

Han tog en flintmejsel och inristade i skifferväggen öfver ingången till sin grotta orden:

Gudsfruktan! Arbete! Måttlighet!

TRETTIOFJÄRDE KAPITLET.

Befästningsarbeten och språkundervisning.

Fast Robinson aldrig, sedan han kom till sin ö, känt sig så lätt om hjärtat som nu, hyste han dock i sitt sinne ett djupt bekymmer för fram-

tiden. Han fruktade, att vildarne kunde vända tillbaka för att söka sina förlorade kamrater och då uppspåra honom och Fredag. De skulle i så fall säkerligen utkräfva en grym hämd på dem båda.

Därför upptog han ånyo sin gamla föresats att förvandla sin bostad till en riktigt stark fästning. Så länge han varit ensam, hade han måst uppgifva denna plan och endast ofullkomligt kunnat värna sin bostad. Nu hade fästningen två mans besättning, och nu skulle planen nog kunna genomföras.

Robinson steg därför upp för sin repstege och tog från bergets topp en öfversikt af sin bostad och dess omgifningar. Skiffervallen, som han med så stort arbete hade uppfört, och som omgaf tre sidor af hans gårdsplats, skulle förblifva orubbad. Men utanför den skulle han taga bort både skogen och kaktushäckarna samt det gamla pilträds-stängslet, så att det rundt om bostaden eller skiffervallen skulle bli en öppen gata på 15 meters bredd. Då skulle en fiende icke kunna smyga sig inpå honom utan att bli bemärkt.

Sedan ämnade han gräfva en bred och djup graf utanför skiffervallen, och längs dennas yttre rand skulle han sätta en lång rad spetsiga stormpålar eller palissader, som det heter på befästningsspråket. Och slutligen skulle den vattenledning, som han förut påtänkt, nu komma till stånd. Vattnet skulle ledas från bäcken till fästningsgrafven och sedan genom en sidoränna genom själfva gårdsplatsen, på det man, i händelse af en verklig, allvarsam belägring, ej skulle lida brist på vatten.

Ja, nog var detta stora planer, helst om man tager hänsyn till huru ofullkomliga verktyg, som Robinson hade. Fästningsgrafven skulle vara minst

två meter djup och fyra meter bred, om den skulle göra någon nytta. Men för arbetet med densamma hade Robinson inga andra redskap än spadar af musselskal, icke en hacka, icke en skofvel. Minst fyra hundra pålar behöfde han till palissader, och alla dessa skulle göras af trädstammar, dem han först måste fälla i skogen och sedan tillspetsa med slöa stenyxor. Att leda vattnet från bäcken kräfde också ett långsamt och svårt arbete, då en jordrygg måste genomgräfvas.

Men under årens lopp hade Robinson vant sig vid uthållighet i arbetet och mäst åtnöjas med ofullkomliga verktyg, så att dylika svårigheter afskräckte honom icke. Han hade tagit till valspråk:

Med Guds hjälp och friskt mod!

Naturligtvis var det icke lätt att få Fredag att förstå, hvad han skulle göra. Allting måste ju förklaras för honom genom tecken. Men med hvar dag gick det lättare. Till en början fick Fredag i uppdrag att gå ned till stranden för att uppsöka musselskal och flata, hvassa stenar, som kunde användas till gräfning och pålhygge.

Följande dag togo de i tu med arbetet, och nu fortgick detta med lif och lust från tidiga morgonen till sena kvällen. Någon påhälsning af människoätarne hade de ej att frukta vid denna tid, då passadvinden ständigt blåste. Den hade nämligen sådan riktning, att vildarne ej kunde lägga till vid ön under de månader, då den härskade.

När Robinson och Fredag höllo rast och intogo sina måltider, sökte den förre lära den sistnämde litet af sitt modersmål, på det de ej skulle vara uteslutande beroende af teckenspråket, som

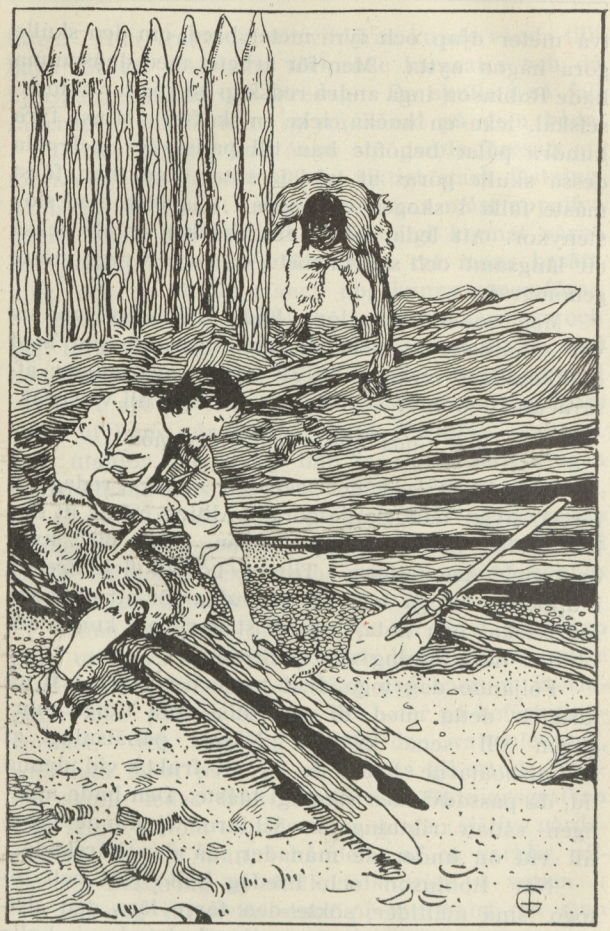

Befästningsarbeten.

ofta vållade dem stora svårigheter. Först fick då Fredag lära sig namnen på de föremål, som voro i och utanför grottan, kroppens olika delar, klädesplaggen, hafvet, bäcken, skogen, luften, deras redskap, djurens namn o. s. v. Därpå fick han börja foga två, tre och flera ord samman till enklare meningar.

Fredag hade lätt för att fatta och gjorde sitt bästa, helst han fann undervisningen särdeles angenäm och lärorik. Också dröjde det icke stort mer än ett halft år, förrän han kunde tala med sin lärare om deras gemensamma arbeten, väderleken, vildarne, husdjuren och annat sådant. Icke var det just någon välklingande, ännu mindre felfri tyska, som Fredag talade, och aldrig blef den det heller. Men det var dock något helt annat, än när Robinson måste låta sig nöja med Påls papegojpladder. Och ändå hade detta en gång gjort honom så glad. Nu kunde han knappt fatta, hur det kunnat roa honom.

Med hvar dag visade sig också Fredag allt mer som en stark och outtröttlig arbetare och — hvad mera var — som en god och trofast vän, den där höll af sin herre af allt hjärta. Robinson kunde ej annat än mer och mer tycka om honom, helst sedan de börjat kunna tala med hvarandra. Och hur ifrigt mottog ej vilden den undervisning, som Robinson under deras sammanvaro sökte meddela honom!

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Fredags hemlängtan.

Den kortare regntiden vållade ett uppehåll i arbetet, men sedan grepo sig Robinson och Fredag an på nytt, och efter bortåt ett halft års förlopp var allting i ordning. Nu kunde de med godt mod afvakta ett möjligt anfall af vildarne, ty, innan någon af dessa hunnit komma öfver grafven och bestiga pålverket, skulle han bli upptäckt och antingen nedskjuten af en pil eller spetsad på en lans.

Robinson och Fredag hade en dag bestigit en höjd vid norra kusten af ön. Här kunde de skåda långt ut öfver hafvet. Fredag såg sig uppmärksamt omkring åt alla sidor.

Med ens höll han handen öfver ögonen, uppgaf ett jubelrop samt började hoppa och dansa och göra de sällsammaste åtbörder. Robinson började tro, att hans vän fått solstyng eller förlorat förståndet.

— Hvad går åt dig, Fredag? sporde han förskräckt.

— Juk huu! Juk huuu! skrek Fredag. Se land, se välsignadt land, *se mitt eget land!*

Hans kinder glödde, och ögonen tindrade.

— Hvar då? Jag kan inte se annat än haf! förklarade Robinson.

— Fredag stora ögon, långa ögon! Se mitt eget land, min fars land. Juk hu, juk huuu!

— Ligger ditt fädernesland där? Är det dig så kärt?

— Fredag mycket glad! Juk hu! Fars land!

— Ville du gärna komma hem till ditt eget land igen?

— Gärna hem. Mycket glad!

Och Fredag hoppade och dansade, så att svetten lackade af honom. Men så rätt och naturligt det var, att indianen skattade sitt fosterland och sin fader så högt, blef Robinson nedslagen vid tanken på, att Fredag längtade dit och kanske en dag skulle lämna honom lika ensam, som han förut varit. Han beslöt därför att pröfva Fredag.

— Längtar du efter att åter komma hem och äta människokött? sporde han.

— Nej, nej! Fredag skola lära sitt folk att icke äta människor utan äta lamakött och dricka mjölk och icke vara grymma.

— Men om de nu åte upp dig?

— Nej, nej — vänner icke äta vänner, bara dödade fiender. Icke äta upp Fredag.

— Utan båt kan du inte komma hem till de dina.

— Fredag göra kanot — Fredag gjort en, två, tre kanoter förr i fars land.

— Då är det bäst, att du gör dig en båt och seglar hem till ditt folk, sade Robinson allvarligt. Det är klart, att du längtar dit, och jag vill inte förbjuda dig att fara.

Fredag skakade upprepade gånger på hufvudet.

— Nej, kazika följa med, Fredag ro, ro stora hafvet hem till fars land, fars folk. Fredag ro kazika.

— Du får allt fara ensam — jag har ingen lust att bli uppäten af dina fränder.

— Fredags folk inte äta Fredags kazika.

— Det törs jag inte lita på. Men res du!

— Fredag alltid vara hos kazika — gå här, äta här, sofva här. Men kazika ond på Fredag och skicka Fredag bort.

— Nej, du själf längtar ju hem.

— Om inte kazika resa, inte heller Fredag resa.

Robinson blef rörd vid detta bevis på tillgifvenhet.

— Skulle du för min skull vilja afstå från att se ditt land? Och dock blef du så glad, när du såg det skymta långt i fjärran! Jag förstår dig så väl: om det landet, där jag har min far och gamla vänner, låge så nära, som ditt ligger, skulle jag icke vara sen att ge mig af dit. Och därför skola vi hjälpas åt att få en båt färdig, och se'n skall du fara hem.

Då räckte Fredag sitt spjut fram till Robinson, pekade på sitt nakna bröst och sade:

— Kazika taga Fredags lif. *Fredag bli hos kazika död eller lefvande.*

Robinson var öfvervunnen. Han grep indianens hand och tryckte den hjärtligt.

— Tack för din vänskap! sade han. Icke skall jag taga ditt lif. Vi skola fastmera hålla trofast samman, och i morgon skall du få se en båt, som jag hållit på med länge. Kanske få vi den snart färdig, då vi äro två.

Fredags anlete strålade af glädje, då han hörde, att kazika satte värde på hans vänskap, och han kände sig stolt och lycklig.

TRETTIOSJETTE KAPITLET.

Fredag som läromästare.

Följande morgon gingo de till det stora bröd-fruktträdet, som kostat Robinson så många mödor och svettdroppar. Robinson var icke litet stolt öfver det storverk, han här påbörjat, om det också icke blifvit fullbordadt.

Men Fredag fann det tydligtvis icke alls beundransvärdt: han slog med båda händerna och skakade på hufvudet, liksom om han velat säga, att det där dugde inte.

— Tycker du, att det är dåligt gjordt? sade Robinson litet stött. Jag skulle just vilja se dig göra det bättre!

— Fredag inte göra båt med yxa — Fredag göra båt med eld.

Robinson blef mycket förvånad.

— Eld bita större stycke än yxa, fortsatte Fredag. Eld bränna här, bränna där. Fredag passa på, släcka elden på rätt ställe. Fredag göra kanot, när nästa regntid varit.

Robinson förstod med ens Fredags mening, men äfven om han själf fallit på den tanken, hade det ju tjänat till ingenting, då han inte haft någon eld, sedan han låg sjuk. Fredag hade skaffat elden och visade nu ett nytt sätt att begagna den: det var minsann en duktig kamrat, som Robinson hade fått på sin ö.

Det var också med helt andra känslor än förut, som den forne enstöringen motsåg regntiden denna

gång. Han hade mänskligt umgänge och kunde tända sin lampa, när det blef skymning. Förr hade han suttit dyster hela de långa mörka dagarna i sin grotta och lyssnat på störtskurarnas oaflåtliga plaskande. Fredag kände till många växter och sättet att använda dem, liksom han äfven kunde utföra en hel del arbeten, som voro Robinson obekanta. Och många företag kunde de nu lätt gå i land med, då de voro två och hjälpte hvarandra — Robinson ensam hade ej orkat med dem. På så sätt hjälptes de troget åt och lefde mer för hvarandra än för egen fördel.

Fredag förstod sig till exempel synnerligen väl på att af bast förfärdiga mattor så fina, mjuka och tunna, att de kunde begagnas till kläder. Snart nog hade Robinson också lärt sig den konsten, och inom ej så lång tid hade de så mycket mattväf, att det räckte till en dräkt åt dem hvar. Det var en lycklig dag, då Robinson kunde få lägga af sig sin styfva, oformliga kostym af lamans ogarfvade hud och kläda på sig den nya: han kände sig som en ny människa.

Fredag förstod också att såväl af kokosnötens bast som af åtskilliga med linet och hampan besläktade växter tillverka tåg och snören, som voro vida starkare och finare än de, som Robinson åstadkommit. Han kände också ett förträffligt sätt att knyta fisknät, och det dröjde ej länge, förrän hans kazika också hade lärt sig detta.

Under dessa sysselsättningar fortfor Robinson att öka Fredags språkkunskaper, och genom förklaringar öfver många ting i naturen sökte han också öka hans förstånd och vetande.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Fredags begrepp om Gud.

En dag sutto de i grottan och knöto fisknät vid skenet från den lilla lampan. Fredag hade berättat sina barndomsminnen och skildrat ett och annat af de krigståg, i hvilka han med sina stamförvanter deltagit. Då blef Robinson nyfiken att få veta, hvilka begrepp Fredag kunde hafva om Gud.

— Säg mig, Fredag, sade han, vet du, hvem som skapat himmel, jord och haf?

— Skapat? Hvad betyder det ordet, kazika?

— Jag menar: hvem har gjort det?

— Det har *Tupan*, svarade Fredag.

— Hvem är Tupan?

— Det är han, som dundrar. Dundrar högt oppe. Bom! Bom!

Och Fredag sökte härma åskan.

— Hvad vet du om honom?

— Han är en gammal, gammal man — mer gammal än solen och månen och stjärnorna. Alla ting säga »O» till honom.

Fredag kastade sig på knä för att beteckna, att alla ting tillbedja honom.

— Är han ditt folks gud?

— Han öfver alla, lefver alltid. Har många hustrur och många barn, de¦ också lefva länge. Men Tupan är deras kazika.

— Hvar bor han?

— På de höga bergen i öster, i de guldskinande skyarna, som segla öfver de hvita bergstopparna.

— Har du sett honom, Fredag?

— Nej, aldrig. Det är bara Ovakakierna, som se Tupan, när de bära fram offer till honom. De säga »O» till honom och tala sedan om, hvad han har sagt.

Robinson fann efter en stunds begrundande, att Fredag med »ovakakierna» menade stammens präster.

— Nå, sade han, hvart komma människorna, när de dö?

— Somliga komma till Tupan. De bli hans slafvar och göra allt arbetet i hans skyslott, och de modiga bli gifta med hans döttrar och lefva länge. Men då skola de ha dräpt och ätit upp riktigt många fiender.

Robinson kunde nu förstå, hvarför vildarne firade glädjefester, när de tagit några fångar, som de kunde slakta och förtära. Hvarje sådan fest bragte dem närmare saligheten i ett annat lif och gjorde dem värdiga att bli gudar. Det var då där-

för, som Fredag velat gräfva upp liken af sina förföljare. Men det smärtade Robinson, att hans vän skulle vara så okunnig. Och från den dagen började han, så godt han kunde, att tala med Fredag om den sanne Guden, skaparen och uppehållaren, om Jesus Kristus, hans födelse, lidande och död på korset, uppståndelse och himmelsfärd samt hans återkomst vid tidens slut för att döma alla jordens släkter. Det gick mycket långsamt att berätta allt detta, ty Fredag kunde till en början ej förstå en hel mängd ord och uttryck, som Robinson begagnade, och denne måste ofta på mångahanda sätt förklara, hvad han menade. Men så småningom började Fredag förstå en del, och då fattade han en varm kärlek till denne Gud, som var så mäktig och så högt älskade sina barn, och isynnerhet till Jesus, som vandrade omkring bland de fattiga och eländiga, botade de sjuka, bespisade de hungriga och slutligen offrade sitt lif för människosläktets frälsning. Det lät som en underbart vacker saga.

Snart lärde sig Fredag de tio Guds bud och bönen Fader vår, och från den dagen läste han och Robinson gemensamt sin aftonbön som två fromma barn. Fredag sade själf, att kazikas Gud hade af kärlek låtit honom falla i fiendernas händer. Icke hade han annars blifvit bekant med kazika, som lärt honom så mycket, och aldrig hade han väl heller fått höra så mycket härligt och trösterikt om den gode Guden.

Och så blef den annars så långsamma, mörka och tunga regntiden en välsignad vår för Fredags själ, en vår, som kom med ljus, hopp och förtröstan på världarnas upphof och styresman.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

Båten sättes i sjön.

Störtskurarna och hvirfvelstormarna upphörde, och himlen log blå och klar. Och med gladt mod tog Robinson ånyo ihop med sin båt.

Nu var det Fredag, som öfvertog ledningen af arbetet. Väl hade Robinson under årens lopp huggit bort en dryg del af den väldiga stammen, men både botten och sidor voro ännu alltför tjocka.

Först gällde det att fälla trädet — stammen blefve nämligen lättare att komma åt, om den låge på marken. Fredag tände eld rundt om stammen, så att den började brinna, men passade noga på, att elden ej fick utbreda sig längre än lämpligt var. Småningom förtärde elden den allra nedersta delen af stammen, och slutligen återstod här endast en smal, svartbränd pelare. Då kastade Fredag ett tåg om en af de stora grenarna i toppen, och med förenade krafter halade Robinson och Fredag i tåget för att draga trädet omkull.

Ett starkt brakande visade, att de icke drogo förgäfves. Robinson räknade takten, och så halade de ånyo; åter brakade det, och långsamt segnade den väldiga kronan ned mot marken. De släppte hastigt tåget och sprungo åt sidan för att ej träffas af trädet, och i nästa ögonblick låg skogens jätte på marken, som darrade efter stöten. Genljudet af dånet hördes från bergen på ön.

Fredag hade låtit trädet falla så, att den af

Robinson uthuggna urhålkningen låg uppåt. Nu gällde det att skilja af toppen, och äfven detta gjorde de snabbt och lätt med tillhjälp af elden. Därpå skulle de göra urhålkningen större, så att botten och sidor blefvo tunnare. Fredag tände eld inuti urhålkningen och skötte den med sådan skicklighet, att alldeles lagom trä brändes bort, så att skrofvet hvarken blef för tjockt eller för tunt. Efter ett par månader hade Fredag verket färdigt.

Under tiden gjorde Robinson en mast och ett par åror; som segel ämnade han använda en af de stora bastmattor, som de båda förfärdigat under regntiden.

Men huru skulle de få båten i vattnet? Olyckligtvis var det en dryg bit till stranden, ehuru marken sluttade hela vägen, och ingen skog hind-

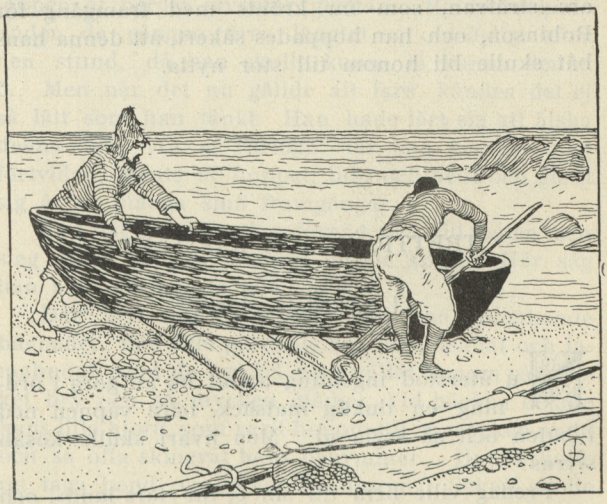

rade. Men de voro inte rådlösa. De använde samma utväg, som våra skeppsbyggare, när ett fartyg skall »gå af stapeln», som det heter. Först skaffade de sig ett par runda trädstammar och några duktiga häfstänger. Sedan lyfte de båtens främsta del — stäfven — med en af häfstängerna och lade en rund trädstam under; därpå makade de båten ett stycke längre fram på rullen samt stucko en ny rulle under stäfven, och nu gick det ganska lätt att skjuta fram båten på de två rullarna. När den ena rullen blef fri bakom båtens akter, flyttades samma rulle åter fram och lades under stäfven. På detta sätt fingo de snart ned båten till stranden, och det är lätt att tänka sig, huru förtjusta Robinson och Fredag blefvo, när de sågo, huru lätt och stolt båten flöt på vattnet. Det var långa års sträfvan, som nu krönts med framgång för Robinson, och han hoppades säkert, att denna hans båt skulle bli honom till stor nytta.

TRETTIONIONDE KAPITLET.

I afskedets stund.

Nu återstod ingenting annat än att göra i ordning en duktig matsäck, bära vapnen ned i båten och så segla ut. Men hvart skulle kosan styras?

Fredag ville hem till sin ö, till »fars land», och

farvattnet dit kände han till punkt och pricka, eftersom han flera gånger farit den vägen. Robinson å sin sida ville helst styra färden mot fastlandet, där han hoppades finna europeer, som kunde hjälpa honom att återvända hem. Men han visste ej vägen dit, och måhända låg detta fastland hundratals mil borta, under det Fredags ö låg inom synhåll för indianens skarpa öga. Robinsons längtan att komma i beröring med bildade människor segrade slutligen öfver Fredags invändningar, helst denne på inga villkor kunde förmå sig att skiljas från kazika. Och så beslöto de, att de nästa dag skulle göra allt i ordning och, så fort vinden blefve gynnsam, styra åt det håll, där fastlandet enligt Fredags åsikt var beläget.

En morgon i gryningen stodo de resfärdiga på toppen af berget ofvanför grottan. Robinson hade under de gångna åren längtat så outsägligt efter den stund, då han skulle kunna få lämna denna ö. Men när det nu gällde att fara, kändes det ej så lätt som han tänkt. Han hade lärt sig att älska denna lilla vrå af världen, där han kämpat med förtviflan, eldats af hoppet, lidit och bedt och gladt sig åt så många små framgångar.

Han lät Fredag gå i förväg ned till båten och steg själf upp på bergets högsta spets. Här såg han sig omkring åt alla sidor.

Där nere låg fästningen med sina grönskande hägnader, den lilla gårdsplatsen med fisknät och lamahudar samt de lerkärl, som vållat honom så mycket bry och så mycken glädje. Vid bäcken betade hans lilla hjord, som varit honom till så mycken nytta och så ofta skingrat hans bekymmer. Hvem skulle nu taga hand om de vänliga djuren? Säkert skulle

de sakna och sörja sin herre. Och där borta låg hans lilla »sommarnöje». Allt detta hade han lärt sig älska, från och med träden, vid hvilkas fot han sökt skugga mot middagssolens glöd, till klipporna, i hvilkas remnor han funnit saltets härliga krydda. Han utsträckte armarna, han skulle velat sluta allt i sin famn, och han tackade Gud för alla de välgärningar, han här fått röna samt bad honom att med faderlig hand styra hans färd, då han nu ånyo gaf sig ut på det vida hafvet, och att en gång återföra honom till föräldrar och hemland.

När han steg ned från berget, var hans blick skymd af tårar. Till all lycka skingrades snart hans dystra stämning: Pål, hans lifliga papegoja, kom flygande mellan träden och pladdrade efter honom sitt vanliga: »Stackars Robinson!» Robinson sträckte ut handen, och strax kom Pål och satte sig på hans skuldra under muntert pjoller. Robinson hade ej hjärta att lämna kvar sin bevingade vän utan beslöt att taga den med på färden. Med raska steg bar det af mot stranden och vid åttatiden på morgonen lade båten ut. Det var på nionde året efter Robinsons ankomst till ön.

FYRTIONDE KAPITLET.

På seglats.

Det blåste en frisk kuling, och vackrare väder hade de aldrig kunnat önska sig för sin färd. Robinson satt akterut och styrde med en åra, Fre-

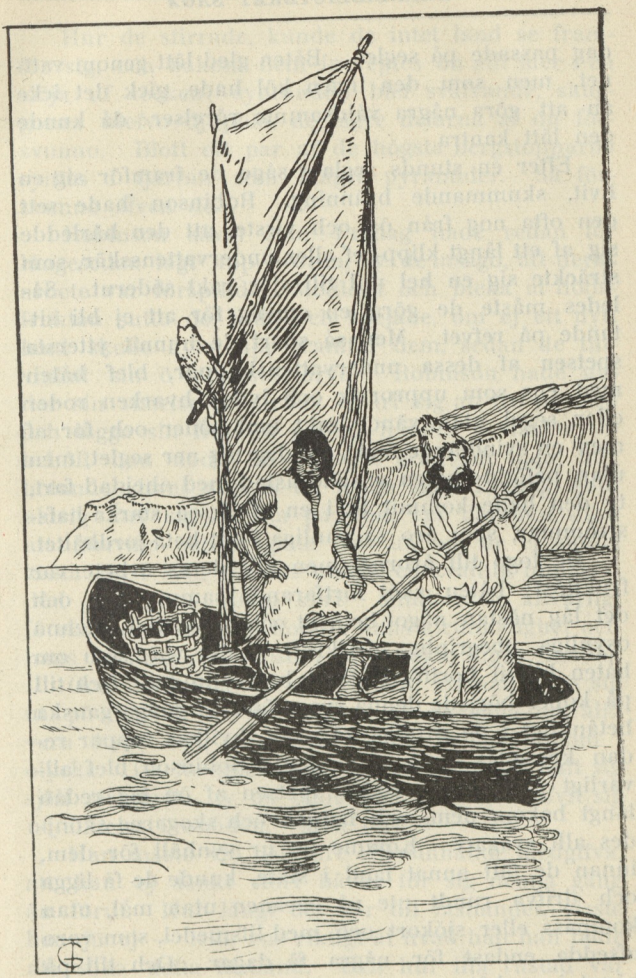

»Vid åtta-tiden på morgonen lade båten ut.»

dag passade på seglet. Båten gled lätt genom vattnet, men som den ingen köl hade, gick det icke an att göra några våldsamma rörelser: då kunde den lätt kantra.

Efter en stunds seglats sågo de framför sig en hvit, skummande bränning. Robinson hade sett den ofta nog från ön och visste, att den härledde sig af ett långt klipp-ref eller undervattensskär, som sträckte sig en hel mil till sjös rakt söderut. Således måste de göra en omväg för att ej bli sittande på refvet. Men så snart de hunnit yttersta spetsen af dessa undervattensklippor, blef båten med ens som upprorisk och lydde hvarken roder eller segel utan vände rakt mot söder och for af med en svindlande fart. Fredag tog ner seglet, men utan påföljd: båten rusade åstad med ohejdad fart, ty den hade kommit in i en af dessa starka hafsströmmar, som äro så vanliga i det heta jordbältet.

De togo till årorna, men allt deras arbete var fruktlöst; båten sköt fortfarande samma fart, och det låg nästan något hemskt och onaturligt i denna osynliga, obegripliga drifkraft — det var, som om båten blifvit bortförd af ett hafsvidunder. Och till på köpet började denna svaga farkost gunga ganska betänkligt i de oroliga vågorna, hvilkas toppar redan krusades hvita af vinden. Robinson blef allvarligt bekymrad: södra spetsen af ön låg redan långt bakom dem, och bergen och skogarna skönjdes allt svagare. Komme ön ur synhåll för dem, innan de fått annat land i sikte, kunde de få ligga och drifva rundt ute på oceanen utan mål, utan kompass eller sjökort och med lifsmedel, som voro afsedda endast för några få dagar. Och till på köpet i en båt, som saknade köl!

Hur de stirrade, kunde de intet land se framför sig, och bakom dem insveptes ön allt mer i en slöja af töcken; synranden blef sväfvande, skuggorna blefvo djupblå, de lägre delarna af ön försvunno. Blott ett par af de högsta bergstopparna syntes i fjärran som blågrå pyramider. Så försvunno äfven de.

Robinson såväl som Fredag hade redan för längesedan lagt upp årorna, ty de insågo, att deras arbete var förspilldt. Modlösa och bleka af dödsfruktan sutto de båda och spejade, om ej ett nytt land skulle dyka upp framför dem, sedan de tillvinkat sin ö ett sista farväl. Robinson hade under sin vistelse på denna ö lärt sig att tro på Gud och lägga sin framtid i hans händer — därför bibehöll han dock till en viss grad sitt lugn, hur hotande deras seglats än tedde sig. Fredag, som aldrig lärt sig att lita på Gud, var däremot nära att förtvifla och frågade rent ut, om de ej skulle kasta sig i sjön för att undgå en kvalfull hungersdöd och göra pinan kort. Mildt men allvarligt förebrådde Robinson honom hans klenmodighet och hans bristande förtröstan samt sökte lugna honom.

Och dock ångrade äfven han, att han gifvit sig ut på hafvet — det syntes nu en gång för alla vara hans lott, att resor skulle bringa honom i olycka. De föregående gångerna hade han haft sig själf att skylla, ty då hade han verkligen gifvit sig ut alldeles i onödan. Men nu?

Han måste vid närmare eftersinnande medgifva, att han ej tänkt stort bättre för sig denna gång än förut. Hur långt det var till fastlandet, visste han ju ej — icke ens riktigt åt hvad håll han hade att söka detta fastland. Och hur illa rustad var

han ej! Båten var som ett baktråg och skulle vända bottnen i vädret vid första storm. Kanske kunde de bli väderdrifna till en eller annan kust och måhända träffa på människor också. Men om det nu vore människoätare, som stode tillreds att mottaga dem, så vore det just inga ljusa utsikter — hvad hade han haft på den galejan att göra?

Men sedan han tänkt sig in i, hvilka faror de kunde möta, fattade han åter mod.

— Jag skulle önska, sade han till Fredag, att vi aldrig gifvit oss af utan i lugn och ro stannat på vår fridfulla ö. Eller också styrt kursen mot ditt land. Men här duger det ej att hänga läpp — jag har ofta erfarit, att hvad som såg mest hotande ut, tog en lyckosam utgång. Jag är också fullt förvissad, att den, som sätter sin fasta lit till Herren, kommer icke på skam. Tag du fram matsäcken, Fredag, och låt oss få ett bastant mål, medan vi ha godt om tid. Kanske det sedan kan bli frågan om att ta i med bägge näfvarna, och då är det godt att inte vara slak i senorna.

Förslaget piggade upp Fredag en smula, och båda läto sig maten väl smaka. Men sitt lilla vattenförråd beslöto de spara — de visste ju icke, huru lång deras resa kunde bli. Ty nu hade den sista bergstoppen på ön försvunnit ur deras synkrets, och de kunde ej urskilja annat än haf på alla sidor.

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET.

Slutet på sjöresan.

»När nöden är som störst, är hjälpen som närmast», heter det. Så också här. Robinson satt likgiltig och trött och hade redan uppgifvit allt hopp om räddning, då Fredag försiktigt reste sig upp i båten: han hade märkt, att farten så småningom saktat af. Därför stödde han sig mot masten och såg sig omkring en stund, vände sig om och satte sig, grep åran och ropade till Robinson:

— Kazika! tag åran! Bägge åror vid en sida,

ro med fyra armars kraft! Strömmen delar sig, in i vänstra strömmen och tillbaka till kazikas ö!

Nu blef det lif i Robinson, han grep åran, och af alla krafter rodde de för att få båten in i vänstra strömdraget. Det var lätt att se, hurusom strömmen verkligen delade sig, ty på den bleka, matta hafsspegeln kunde man tydligt urskilja den som ett stålblått, krusigt bälte. Båda roddarne grepo sig an, så att det knakade i årorna, och armarnas muskler spändes som stålfjädrar. Kampen var afgjord på några minuter: den starkare strömmen dref båten åt höger men de fyra armarnas gemensamma rodd åt vänster; båten vickade hit och dit med sin tvära stäf och rullade, så att de hvarje ögonblick voro i fara att kantra. Slutligen segrade dock roddarne, understödda af den svagare strömmen, och båten vände först mot öster och sedan mot norr. De sågo nu åter en möjlighet till räddning.

Utmattade och flämtande af trötthet hvilade de på årorna och samtidigt ropade Robinson: »Hurra!» och Fredag: »Juk huu!» Nu skulle de föras upp till östra sidan af sin ö, och om än strömmen ånyo ändrade riktning, skulle det nog gå att ro ut ur den. Sedan skulle de väl reda sig i land med årorna.

Snart steg också deras ö upp ur hafvet för deras förtjusta blickar. Hur hade ej Robinson längtat att få vända ön ryggen! Hur varmt hade han ej bedt Gud att få komma därifrån! Aldrig hade han väl tänkt sig, att han någonsin skulle af hela sin själ önska sig dit tillbaka och med jublande glädje hälsa åsynen af dess bergstoppar! Så kortsynt är människan.

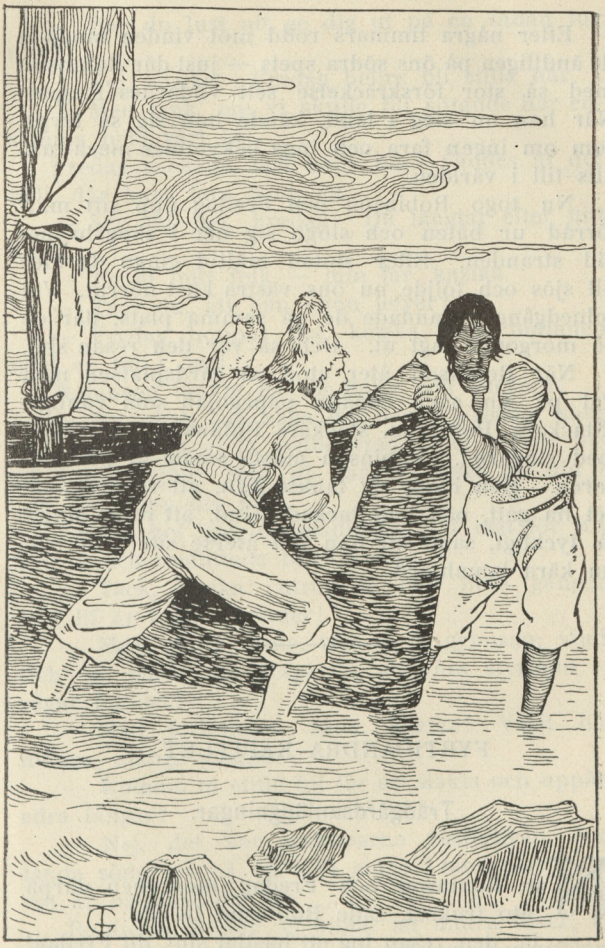

»De landade på öns södra spets.»

Efter några timmars rodd mot vinden landade de ändtligen på öns södra spets — just där Robinson med så stor förskräckelse sett vildarnes fotspår. När han nu steg i land, kände han sig så trygg, som om ingen fara och inga bekymmer mera funnits till i världen.

Nu togo Robinson och Fredag upp sitt matförråd ur båten och slogo sig ner i skogsbrynet vid stranden. Efter slutad måltid gingo de åter till sjös och följde nu öns västra kust norrut. Vid solnedgången landade de på samma plats, där de på morgonen lagt ut. Och så var den resan slut.

När Robinson åter stod på gårdsplatsen med Pål på sin axel, ropade papegojan som vanligt: »Stackars Robinson, stackars Robinson!» och slog med vingarna. Robinson måste småle åt pratmakaren. Men inom sig tänkte han, att värre kunde det ha gått, och han tackade Gud, att resan slutat så lyckligt, samt att han fått återse sitt hem och sin kära lamahjord.

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Trädgårdsanläggningar.

När Robinson och Fredag morgonen därpå åto frukost, sade Robinson leende:

— Ja, den resan tog ett hastigt slut, du Fredag!

— Godt slut, kazika!

— Har du lust att ge dig ut på en sådan tur till?

— Nej, kazika. Fredag hellre bli stilla här.

— Men tänk, om vi skulle bli sittande här ensamma hela vårt lif!

Fredag suckade, och hans blick vändes åt det håll, där hans fars land låg.

— Ser du det, Fredag! Du längtar efter ditt folk.

— *En* af mitt folk — min far, kazika.

— Tror du, att han ännu lefver?

— Fredag hoppas det, kazika, sade indianen med en tår i ögat.

Robinson tänkte på *sin* fader och suckade.

— Nu skall jag säga dig något, Fredag! sade han. Så snart vi få sydlig vind, sätta vi vår båt på nytt i sjön! Men då fara vi öfver till din ö och söka upp din far.

Fredag hof upp ett glädjerop, föll ned för Robinson och omfattade hans knän.

— Tack, kazika! utropade han flera gånger. Mitt lif är i dina händer!

— Men vi få vänta, tills vi få gynnsam vind. Och så måste du åtaga dig att vara styrman — vågar du det?

— Med förbundna ögon, kazika! Varit här många, många gånger.

— Kommo ni alltid hit för att slakta och uppäta edra fångar?

— Nej, det var stammarna västerifrån, som landa söder ut på ön. Vi gingo i land norr på — det är närmast för oss.

Robinson kunde ej annat än undra öfver, att vildar landat både norr och söder om hans bostad

och hållit sina förskräckliga fester, utan att han ens anat faran. Hur underbart hade icke Herren hållit sin hand öfver honom!

— Kom du också hit för att äta människokött?

— Ja, kazika! Fredag inte visste bättre då — ingen god kazika talat om käre Guden och Jesus. Ingen af fars folk hört talas om dem.

Nu var det emellertid just den lämpligaste årstiden för att taga itu med trädgårdsarbeten, och därför fick deras resplan tills vidare hvila. Omkring sjuhundra meter öster om fästningen hade Robinson anlagt sin trädgårdstäppa på en sluttning tätt invid bäcken. Rundt om stod skogen som naturligt skydd mot stormarna.

Här arbetade nu Robinson och Fredag några timmar dagligen under de månader, som följde på deras minnesvärda segeltur, och på mellanstunderna sökte de att förbättra sina tarfliga redskap eller uppfinna nya, mera ändamålsenliga. På ön växte ett slags träd, som hade ytterst hård ved, hvarför man också kallar dem *järnträd*. Af deras virke förfärdigade Fredag två spadar, som gjorde nästan samma nytta, som om de varit af järn. Robinson lyckades också förfärdiga en räfsa, fast det kostade både tid och möda, då han måste borra pinnhålen med en spetsig flintsten.

Förut hade Robinson måst använda all sin flit och all sin tankekraft på medel att rädda lif och hälsa. Nu var han icke nöjd med så litet — han ville också hafva det prydligt omkring sig. Sådan är ock lifvets vanliga gång: så länge människan måste slita och släpa för en knapp föda för dagen och icke känner sig trygg för öfverfall, har hon icke tid att söka tillfredsställa skönhetssinnet. Men

detta är i alla fall människan medfödt och vaknar alltid, så snart hon ej helt upptages af brödbekymmer. Då vill hon förena det nödiga och nyttiga med det sköna och angenäma, och så uppspirar konsten i olika former, först byggnadskonsten, så målare- och bildhuggarekonsten och sedan tonkonsten och dikten.

Först hade Robinsons trädgårdsodling inskränkt sig till det nödvändigaste: han sådde majs på ett jordland, satte batater på ett annat, planterade frukträd på ett tredje — utan någon egentlig plan och alldeles som det föll sig. Nu indelade han

sin trädgård i regelbundna kvarter, skilde dessa genom raka gångar, planterade häckar och alléer samt anlade löfsalar. En afdelning använde han till kökträdgård, en annan till fruktträdgård, och i den senare planterade han alla de unga citron- och brödfruktträd, han kunde uppspåra på ön, hvarjämte han fortsatte med att ympa brödfruktstelningar på andra stammar, sedan han ändtligen kommit underfund med den konsten. En tredje afdelning använde han till plantskola, där skotten af frön och späda sticklingar fingo växa upp, tills de kunde flyttas ut i fruktträdgården.

Det var en ypperlig och tacksam jord att odla. Allt ifrån världens skapelse hade hon »legat i träde», och klimatet var gynnsamt. Hvarje kvist, som stacks ned, slog rot och sköt i höjden med förundransvärd hastighet, och allt bar frukt hundrafaldt. Robinson fick allt större kärlek till detta fredliga odlingsarbete, som så rikt lönades af en gifmild natur.

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Jakt, fiske och hushållsbestyr.

Ibland gingo Robinson och hans vän ut på jakt. Fredag var en mästare i konsten att laga i ordning pilar och bågar. Båda voro de säkra skyttar, så att den fågel eller den lama, som de utsågo till sitt byte, sällan eller aldrig undgick

dem. Men de följde troget den grundsatsen att aldrig beröfva oskadliga djur lifvet, om de ej behöfde dem för sitt lifsuppehälle. Så gjorde de äfven, om de på sina fisketurer fingo flera fiskar i noten än de kunde använda — de släppte de andra tillbaka i sjön.

Under dessa fisketurer öfvade de sig äfven i simning. Också här tog Fredag segerpriset: hans skicklighet i att dyka och simma gränsade till det otroliga. Det var hans förnöjelse att uppsöka ett ställe på stranden, där bränningen brusade och skummade nedanför en hög, brant klippa. Här

kastade han sig med ett jubelrop midt i det dånande djupet, blef ibland ett par minuter under vattnet, så att Robinson på allvar blef ängslig och trodde, att han aldrig mer skulle få se honom. Men så dök hans bruna skuldra upp långt från den plats, där han hoppat i, och så kunde han lägga sig på ryggen och lugnt låta vagga sig af vågorna samt göra alla slags konster i den klarblå böljan. Och när han så kommit i land, log han förnöjd öfver kazikas beundran.

Fredag lärde också Robinson att af brödfrukterna laga ett slags deg. Indianerna äta denna deg rå, men Robinson formade den till bröd och grädde dessa på flata stenar. Brödet smakade synnerligen läckert, nästan som hvetebröd.

Äfvenså fick Robinson af Fredag lära sig att svagt bränna eller rosta kakaobönerna. Redan genom rostningen blefvo de ganska njutbara. Men Robinson, som gärna ville göra nya rön, krossade de rostade bönorna mellan två stenar och kokade pulvret i lamamjölk. Han blef angenämt öfverraskad, då han fann, att denna soppa smakade alldeles som choklad — utan socker och kryddor, förstås.

Fredag var också mycket händig och förstod förträffligt att af ben, sten, musselskal och dylikt göra hvarjehanda redskap och prydnader. Så förfärdigade han en mejsel af en mans armpipa, som han fann på stranden vid en af vildarnes festplatser; af ett stycke korall gjorde han en fil och af ett fiskskinn en rasp.

Ofta företogo nu Robinson och Fredag långa utflykter på ön, isynnerhet de dagar, då vinden hindrade vildarne från att landstiga, och de såle-

des kunde vara trygga för ett möte med dessa. Under dessa vandringar lärde de allt bättre känna sin ö och dess naturliga rikedomar.

Slutligen voro alla trädgårdsarbetena fullbordade, vinden hade slagit öfver till sydlig, och nu började de båda vännerna på allvar öfverlägga om resan till Fredags fäderneö. Robinson kände alltid en viss fruktan, då han tänkte på, huru de där skulle bli mottagna. Tänk om vildarne, trots Fredags alla bedyranden, ändock betraktade honom som en fiende! Då skulle han bli ett offer för deras lystnad efter människokött, hvilken ju för öfrigt blott var en följd af deras religion. Fredag försäkrade emellertid vid allt hvad han hade kärast, att kazika kunde vara alldeles lugn: icke ett hår skulle krökas på hans hufvud. Robinson litade på sin vän, och så bestämdes dagen för resan.

FYRTIOFJÄRDE KAPITLET.

Tillrustningar för resan.

Båten, som de efter sin första sjöresa dragit upp på land, blef ånyo satt i sjön och bunden vid en stubbe på stranden. Därpå stekte de batater, bakade »bröd», rostade kakaobönor och lagade i ordning hvarjehanda andra födoämnen, så att de voro försedda med proviant för bortåt åtta dagar.

Vid detta tillfälle visade Fredag, att han också hade litet hum om matlagning, och han lärde Robinson ett alldeles nytt sätt att steka en lama hel och hållen, så att köttet blef mycket mörare och läckrare, än om det stektes på spett, liksom stekningen också tog kortare tid. Detta gjorde han på följande sätt.

Först gräfde han ett hål i jorden, ungefär sju, åtta decimeter djupt. Så fyllde han hålet med torr ved och flata stenar i omväxlande lager och antände sedan veden i de skilda lagren. Därpå höll han den nyslaktade laman öfver elden, tills allt håret å dess hud var afsvedt, samt skrapade sedan skinnet med ett musselskal, tills det var rent och glatt, som om djuret blifvit skålladt i hett vatten. Därefter skar han upp lamans mage med en flintknif och tog ut alla inälfvorna. Under tiden hade veden brunnit upp, och stenarna voro glödheta. Så skyndsamt som möjligt kastade nu Fredag kol och stenar upp ur hålet samt lade några af de heta stenarna tillbaka på dess botten och betäckte dem med gröna kokosblad. På dessa lade han laman och öfver-

höljde henne sedan sorgfälligt med samma slags blad, lade de öfriga varma stenarna därofvanpå samt kastade den lösa jorden öfver det hela.

Några timmar senare gräfde han åter undan jorden och tog upp steken. När Robinson smakat den, förklarade han ögonblickligen, att han hädanefter alltid skulle steka kött på det sättet. Man kan lätt tänka sig, hur glad Fredag var, när han såg, att han kunnat lära kazika något, som denne gillade. Han kunde alltså vara sin älskade husbonde till nytta!

Så var allt i ordning till resan, och det återstod blott att förse lamahjorden med hö och gräs, så att den ej under deras bortovaro skulle lida hunger, samt att fylla en mängd sköldpaddskal och lerkrus med vatten, så att de snälla djuren kunde släcka sin törst.

Och så gingo de båda öborna till hvila, sedan de anbefallt sig i Guds beskydd och utbedt sig Hans välsignelse till en lycklig utgång af den nya färd, som de nu stodo i begrepp att företaga.

Föga anade Robinson denna afton, att en viktig vändpunkt i hans lif var nära förestående, och att han ej skulle komma att företaga den tilltänkta färden till Fredags ö.

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Fredag tror sig höra Tupan.

Knappast en timme hade förflutit, sedan Robinson och Fredag gått till ro, förrän de väcktes af ett häftigt oväder, som drog fram öfver

ön. Blixtarna lyste, så att hela grottan genomskimrades af en blekblå glans, åskan mullrade doft, stormen tjöt i skogen och i klippornas branter, regnet öste ned, och bränningens brus dånade ihåligt från stranden.

Fredag lyfte hufvudet och hviskade:

— Sofver du, kazika?

Han var alltid rädd i åskväder, ty i sitt hufvud hade han ännu kvar sina från barndomen inplantade föreställningar om Tupan, den store, gamle dundraren.

Robinson var glad, att detta oväder ej brutit löst, sedan de lagt ut på sin båtfärd, och sökte lugna Fredag.

Då hördes en skarp knall och strax därpå ett kort dån på långt afstånd.

— Hvad var det? ropade Robinson och rusade upp i orolig spänning.

— Åska var det, kazika. Men den kommer från den gode Guden, säger ju kazika? Inte vara rädda, hvad? Tupan är ju ingenting. Men är kazika riktigt säker?

— Tyst, Fredag! Alldeles tyst! sade Robinson halfhögt och spejade lyssnande ut genom grottans ingång.

Fredag blef allt oroligare. Han smög sig närmare sin herre. Om en stund bröt han tystnaden och sade darrande:

— Tror du inte, kazika, att det ändå är Tupan? Inte kan väl den gode Guden ha en så förskräcklig stämma?

— Tyst och hör efter! svarade Robinson otåligt. Här är inte alls fråga om tordön utan om kanonskott — jag tror alldeles säkert, att det var kanonskott.

— Hvad är det för något? Är det rysligt stora djur? sporde Fredag skälfvande.

— Jag har inte tid att förklara den saken för dig nu, afbröt Robinson, sprang ut till spiseln, grep ett brinnande trästycke, skyndade raskt uppför repstegen och befallde Fredag att följa med, sedan han samlat torrt ris och grenar. Indianen lydde, fast han ej kunde begripa, hvad hans herre ämnade göra.

När Robinson kommit upp på berget öfver grottan, kastade han branden på marken, och nu hjälptes han och Fredag åt att samla bränsle och löf för att åstadkomma ett bål, så stort, att dess låga kunde skönjas från hafvet. Ty om det verkligen varit kanonskott, som han hört, kunde det ju knappast betyda annat, än att ett skepp låg i närheten, och att dess manskap var i sjönöd. I så fall skulle de af skenet från bålet förstå, att de kunde finna tillflykt och hjälp hos vänner på stranden.

Men knappt hade lågan blossat upp, förr än den släcktes af det strömmande regnet, och efter flera fåfänga försök att ånyo tända den, måste Robinson och Fredag, våta som kråkor, åter söka upp sin grotta. Ännu ett par gånger tyckte sig Robinson höra kanonskott under nattens lopp, då han förgäfves sökte somna in. Men bruset af bränningen och åskans dån samt regnskurarna, hvilka smattrade som trumpinnar mot trädens stora blad, gjorde, att han ej var säker på sin sak. Hela natten låg han vaken. Föreställningen om, att ett europeiskt skepp ändtligen nått till hans ö, väckte tusen tankar i hans sinne. Och flera gånger, när han tyckte, att ovädret saktat af, steg han upp och gick ut för att tända upp bålet, men hans ansträngningar hade

ingen framgång. Om en liten stund öste regnet ned värre än förut och släckte elden. Han kunde ingenting göra för de nödställda, men han bad varmt till Herren för deras räddning.

Först i gryningen lade sig ovädret. Brinnande af längtan att få se, hvad nytt dagen skulle bära i sitt sköte, ilade Robinson tidigt till stranden, och Fredag följde honom. Oroligt spejade de utåt synkretsen. Västerut var icke ett spår att se af skepp, mast eller segel; det dunkla hafvet gick öfver uti den fjärran rymden, utan att gräns kunde skönjas mellan sky och vatten. Öfver ön i norr, där Fredags folk hade sitt hemvist, stod ännu kvar en mörk molnstod, ur hvilken emellanåt en matt blixt blänkte fram.

Robinson såg åter sina drömmar och förhoppningar gäckade.

FYRTIOSJETTE KAPITLET.

Fredag blir förtviflad.

Hvar var nu detta skepp, om det på natten verkligen varit i öns närhet? Hade det gått i kvaf? Eller hade det undsluppit stormen? Så frågade Robinson sig själf oupphörligt.

Han rycktes ur dessa grubblerier och blef högeligen förskräckt, då Fredag upphäfde ett förtvifladt klagoskri.

— Hvad står på? Hvarför skriker du? sporde Robinson.

— Båten, båten, kazika! Hela båten borta! Uhuhu!

Robinson hade icke ägnat båten en tanke under natten, då han uteslutande lyssnat till kanonskotten. Det hade aldrig ett ögonblick fallit honom in, att deras farkost ej skulle ligga trygg i sin lilla vik, som skyddades af sandrefveln och bildade en naturlig hamn. Men olyckligtvis hade Fredag rätt — båten var borta. Den starka sjögången under nattens storm hade troligen ryckt den lös och fört den till hafs. Robinson sökte den med tårfylld blick bland böljorna. På den båten hade han ju i många och långa år arbetat, och vid den hade han fäst så många glada förhoppningar. Nu var allt förbi.

Men Fredag tog förlusten ännu hårdare. I dag skulle han hafva seglat hem till sin faders ö, sitt folks ö, och hans käre kazika skulle fått se, att

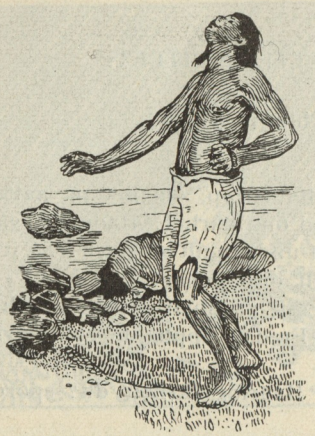

Fredags fränder icke ville göra hans herre något ondt. Han kunde icke lägga band på sig: han grät, ropade och snyftade, ref håret af sig och stampade i jorden. Robinson hyste medlidande med denna djupa sorg och försökte trösta sin vän.

— Hvem vet, om ej denna storm, som har ryckt bort vår båt, kan hafva gjort oss vida större nytta, än vi kunna drömma om? sade han till Fredag.

— Ser inte stor nytta alls, ser bara båten borta, ser inte båten här! Huhuhu! väsnades vilden.

— Men om också hvarken du eller jag i denna stund kunna inse det, så kan ändå Gud i sin vishet hafva haft någon särskild mening med denna storm, Fredag! Vi förmå ingalunda alltid att fatta Guds rådslag.

— Jag bara fatta, att allt är förgäfves, resematen förgäfves, arbetet förgäfves, all glädjen förgäfves! Inte komma till far!

Och så började han åter gråta, tjuta och stampa.

— Du skall vara förnuftig, Fredag! sade Robinson allvarligt. Tänk om vi seglat ut och fått detta oväder öfver oss — då hade vi haft verklig orsak att jämra oss, ty då hade vi varit dödens säkra byte.

— Jag tror, Tupan ville hämnas — han vara vred, tror jag! sade Fredag nästan en smula trotsigt.

— Men jag tror, att det var Gud, som velat frälsa och hjälpa oss ur en fara. Kanske få vi snart nog se det, kanske innan solen gått ned. Jag litar fullt och fast på min Gud, och gärna ville jag, att du skulle göra likaså.

Fredag slutade upp med att skrika och stampa, men han såg butter och vresig ut och kastade emellanåt en bister blick på hafvet, som tagit hans båt. De återvände till grottan och åto frukost. Ingen sade ett ord. Robinson tänkte alltjämt på skeppet, ty han var säker, att han hört nödskott. Och sedan han spisat sin dagvard och skött om sin lamahjord, gick han åter upp på berget, och snart stod han på dess högsta spets. Än en gång spejade han utåt synranden. Förgäfves! Ödsligt som alltid!

FYRTIOSJUNDE KAPITLET.

Skeppet.

Men just som han skulle gå ned, kom han att se mot den allra östligaste punkten af ön. Och där — *där* låg ett skepp, ett riktigt europeiskt skepp med master och rår och tågverk, ett väldigt skepp! Robinson vardt så glad, att han knappast kunde andas — han måste lägga handen på bröstet, ty det ville sprängas af glädje. Nu var då ändtligen timmen kommen, då han skulle få återse fosterland, hembygd och föräldrar!

Lika litet som Fredag på morgonen kunnat behärska sin sorg och sin förtviflan, lika litet var Robinson nu herre öfver sin glädje. Han hoppade och dansade, skrek *hej* och *hurra* och sjöng och trallade och for ned för berget med sådan fart, att han höll på att bryta halsen af sig. Repstegen tog han i ett par skutt, rusade in i fästningen, grep sina vapen och skrek:

— Fredag! De äro komna! Skynda dig och följ med! Nu ha vi dem här!

Och därmed kilade han som en ekorre upp för repstegen och lade i väg österut i fyrsprång.

Fredag kunde inte begripa, hvad som gick åt kazika. Hade vildarne lagt i land igen? Men hvarför sprang han då åt östra stranden? Och hvarför blef han ej hemma i fästningen, där han tryggt kunde afvakta deras anfall? Fredag skakade på hufvudet. Men som en trofast vän och tjänare kunde han ej lämna sin herre i sticket. Han grep skyndsamt sina vapen och gaf sig af i språngmarsch.

Det var en dryg mil till udden, där skeppet låg, och Robinson sprang i början så häftigt, att han höll på att tappa andan. Om en stund måste han stanna och pusta. Fredag hann då fram, och hans herre försökte göra klart för honom, hvad som var på färde. Men han var så uppskakad, att Fredag just inte blef klok på hans osammanhängande tal. Och därför beslöto de att icke spilla tiden med prat utan raska på af alla krafter.

Slutligen nådde de udden. Uti en bred öppen bukt låg skeppet ett par tusen meter från stranden, med sitt mörka, väldiga skrof, sina smäckra master, sin fina rigg, som skarpt aftecknade sig mot

den blåa himlen. Fredag, som aldrig förr sett ett europeiskt fartyg, stirrade mållös på detta vidunder.

— Kunde sluka alla mitt folks kanoter, hela mitt folk! mumlade han slutligen.

Robinson var rent vild af glädje: han omfamnade Fredag, svängde honom rundt, tiggde och bad honom, att han skulle vara lika glad som Robinson själf. Nu skulle de följas åt till Hamburg, och det skulle bli annan seglats än i det där eländiga baktråget, som de hållit på att urhålka i flera år. Nu skulle det bli härligt att lefva.

— Kan du nu inse, Fredag, sade han, att stormen var oss till gagn? Att Herren vet att vända sorg i glädje? Tänk, när du får se de stora europeiska städerna, får segla upp för den stolta Elbe, se alla landtställena och villorna inne på kusten och hamnen med dess skog af master och inne i staden de smärta kyrkspirorna, som stiga högt upp mot skyn! Då skall du göra stora ögon, Fredag, du!

Indianen log ett bredt leende. Nog skulle det bli trefligt att följa med kazika, förstås.

— Men nu måste vi ha fatt i folket. Vi måste ropa till dem, att de komma hit med en båt. På en gång, Fredag!

— Det tjänar ingenting till, kazika! Mycket för långt!

Fredag såg bekymrad ut. Noga räknadt, kunde han inte finna annat, än att det var en sorgedag — han hade alls ingen lust att dansa. I går hade han varit så glad i hoppet att komma hem till fader och fränder, ty dit stod hans håg och hans längtan. Hvad brydde han sig egentligen om Hamburg, om villor och kyrkspiror — helst han mycket oklart fattat meningen med kazikas skildringar! Bara inte rent af det där svarta odjuret, som låg

där ute på sjön, kunde vara ett troll, som förhäxat hans kazika, som annars alltid varit så lugn och sansad! Fredag blef riktigt hemsk till mods vid den tanken.

— Nu skall jag säga dig, hur vi skola bära oss åt, sade slutligen Robinson. Du skall gnida eld och jag samlar ved. Så göra vi upp ett stort bål, som de se ute på skeppet, och så komma de i land och hämta oss, skall du se.

Fredag fick brådt att göra upp eld, och snart flammade ett lustigt bål. Det brann en timme, och det brann två, men inte kom någon båt, och inte syntes där något tecken till lif om bord på det väldiga fartyget; ingen flagga hissades, intet skott affyrades. Allt var dödt och stilla, och den svarta kolossen låg som en ofantlig flytande likkista.

Slutligen föll bålet i aska, gnistorna släcktes, och det var icke fritt, att Robinsons förhoppningar också föllo samman.

FYRTIOÅTTONDE KAPITLET.

Trollet och dess träl.

Robinson visste ej, hvad han nu skulle finna på, och han blef mörk till sinnes, rådlös och handfallen. Fredag tyckte, att det var synd om honom och erbjöd sig att simma ut till skeppet och be folket komma i land. Han tog af sig sina kläder, bröt en grön gren af ett träd för att enligt vildarnes sed visa, att han kom i fredliga afsikter, stack den i munnen och hoppade i sjön. Robinson stod kvar på stranden och följde hans färd med otålig längtan och varma välönskningar.

Slutligen hann den raske simmaren fram till skeppet. Han sam rundt omkring det ett par gånger och uppgaf några riktiga indiantjut för att ådraga sig uppmärksamhet. Men ingen svarade, ingen var att se, intet ljud hördes från det stora träberget, som Fredag kallade det för sig själf. Så fick han syn på fallrepstrappan, som hängde ned åt fartygets sida, alldeles som kazikas hemma vid grottan. Han klef upp med den gröna grenen i munnen och steg in på däcket.

Men han fick hjärtat i halsgropen, när där kom emot honom ett djur, som han aldrig sett maken till. Det var svart öfver hela kroppen och ludet. Det såg alls icke vänligt ut; det visade tänder, som om det velat bitas, det morrade och skrek: vov-vov! Fredag tänkte först ta till benen, men då tystnade djuret, viftade med svansen, kröp helt öd-

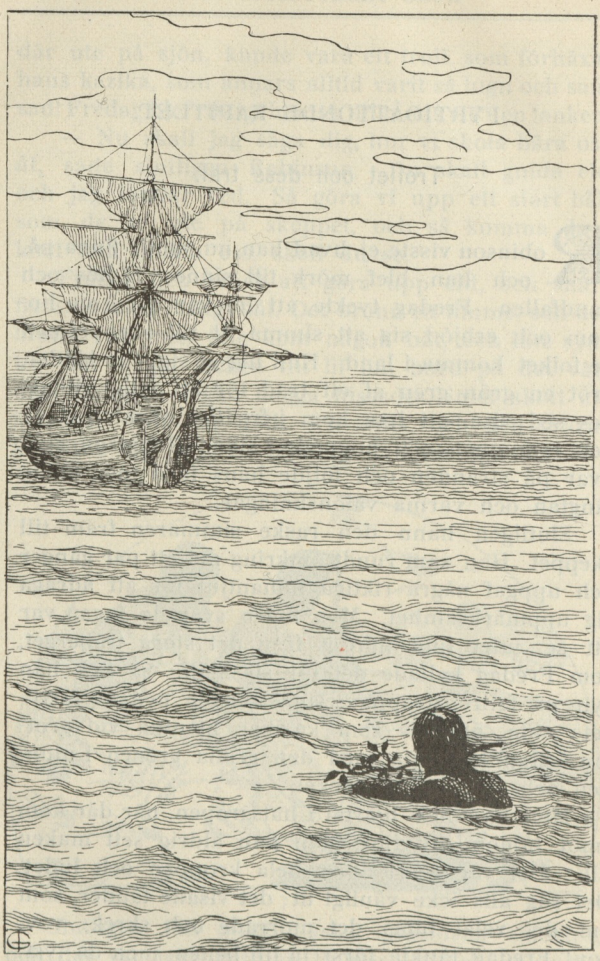

»Den raske simmaren.»

mjukt fram till Fredags fötter och jämrade sig och gnällde, liksom det velat be om hjälp. Och när indianen böjde sig ned och klappade dess hufvud, fast han gjorde det med bäfvande hjärta och darrande hand, räckte det ut sin mjuka, varma, ljusröda tunga och slickade handen. Så brukar gärna en *pudel* göra. Men det visste icke indianen.

Fredag fattade mod och gick rundt omkring på däcket. Hvar han såg en öppning eller en lucka, skrek han i den, men han fick intet svar. Helt förvånad öfver denna tystnad och öfver de många märkliga ting, som han såg på däcket, stod han en lång stund i stilla undran.

Med ens fick han en knuff bakifrån, så att han föll hufvudstupa på däcket. Detta lömska angrepp förargade honom — han hade ju kommit med grön gren i munnen. Och han sprang upp, fast besluten att hämnas och kämpa för lifvet. Men blodet ville stelna i ådrorna, då han stod ansikte mot ansikte med ett fruktansvärdt fyrbent troll af skräck-injagande utseende. Det hade ett långt hufvud, lång ragg öfver hela kroppen, långt stridt skägg och två långa krokiga horn i pannan. Han stod ett ögonblick som förstenad, men när djuret i detsamma tog ett par steg baklänges och sänkte hufvudet, synbarligen för att ge honom en ny stöt, blef Fredag så rädd, att han sprang upp på relingen, gaf till ett skrik, hoppade i sjön och simmade mot stranden utan att ens våga se sig tillbaka.

Pudeln skuttade efter i sjön, och när Fredag hörde plaskandet bakom sig, trodde han naturligtvis, att det var det behornade trollet, som satte efter honom. Först blef han så förskräckt, att han

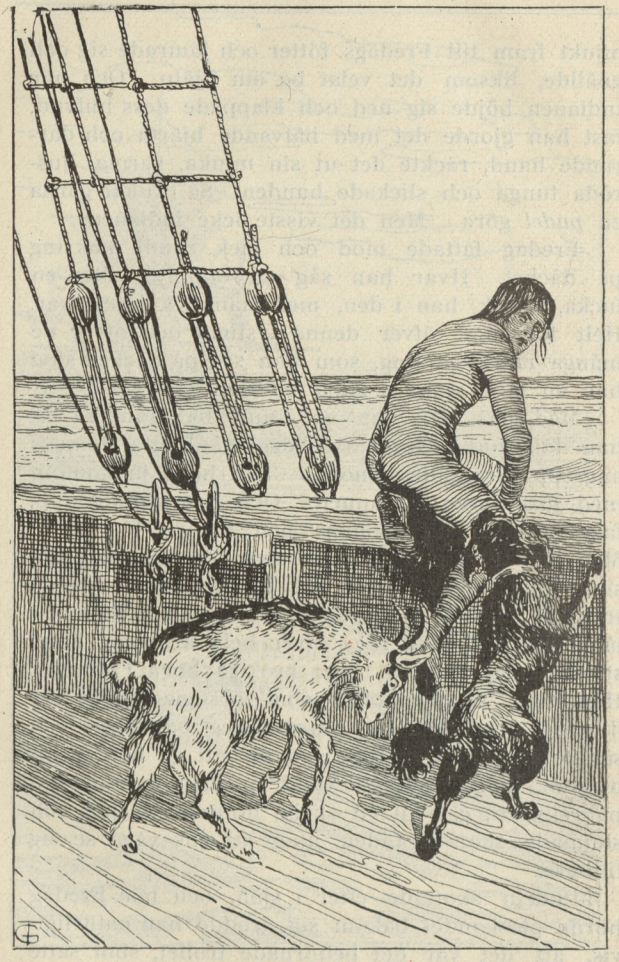

»*Han sprang upp på relingen.*»

knappt förmådde röra armar och ben, men så tog han i af alla krafter och sam, som om han haft döden i hälarna efter sig. Hade han bara vändt sig om, hade han fått se, att det blott var den snälla voven, som sam af alla krafter för att kunna hinna med och som visst inte hade ondt i sinnet.

Slutligen hann den stackars Fredag fram till stranden, där Robinson länge med ängslan stått och sett på hans våldsamma simning. Mer död än lefvande var han, när hans herre sprang ut och halade honom i land, och sanslös sjönk han ned

på sanden ett par ögonblick, innan pudeln med flåsande andedräkt och hängande tunga nådde land och lade sig raklång strax vid vattenbrynet. Han orkade ej längre, den stackars voven, ty han hade också simmat för lifvet.

Robinson hade stor möda att få lif i sin vän Fredag: han rullade honom, skakade honom och gned honom under fotsulorna, så att han själf dröp

af svett. Långt om länge slog indianen upp ögonen och kom till sans. Och nu berättade han för kazika om allt det märkvärdiga, som händt honom ute på skeppet. Detta var ett stort, väldigt berg af svart trä, och ur dess topp hade vuxit upp tre höga träd, som räckte ända upp i skyarna. Några människor funnos inte, men härskare på skeppet var ett styggt troll med horn och skägg och fyra ben. Detta troll rök på folk, äfven om de hade fredskvisten i munnen, och det var skamligt gjordt. Och det trollet hade en träl, svart och lurfvig, och den trälen talte ett förskräckligt språk. Vov-vov! sade den bara om allting.

Med detsamma fick han syn på pudeln, som låg och flåsade.

— Se, där är den! Kazika, kazika! Låt oss springa, fort, här väntar olycka! Uhuhu!

Robinson sökte lugna sin vän. Han förstod strax, att trollet med hornen måste vara en *get*, samt att skeppet blifvit öfvergifvet af sin besättning. Det hade sålunda under den svåra stormen blifvit vrak, och manskapet hade måst söka sin räddning i båtarna. Men hvar kunde de nu vara? Hade de gått i land på Robinsons ö, så måste de ha gjort det just här i bukten — hade de gått under med båtar och allt, borde lämningar af vraket hafva drifvit i land.

Men så drog han sig till minnes, att vinden vändt sig just under ovädret. Först var den nordost, och det var väl då, som skeppet hade grundstött, men fram på natten hade den sprungit öfver till sydlig och hade säkerligen då drifvit båtarna norrut åt öppna hafvet eller möjligen till någon ö. Han hade lagt märke till denna vindens förändrade

riktning, när han gjorde de misslyckade försöken att i den regniga natten tända upp bålen för att väcka skeppsbesättningens uppmärksamhet.

FYRTIONIONDE KAPITLET.

Flotten.

Vare sig nu dessa människor ännu vore i lifvet eller funnit sin graf i böljorna, kunde Robinson ej finna annat, än att han gjorde rättast i att rädda så mycket som möjligt af hvad de lämnat kvar på skeppet. Och detta borde han göra i tid, innan en ny storm komme och förstörde fartyget. Det svåraste för honom var att kunna komma ombord, då han ej längre ägde någon båt. Nu saknade Robinson det »eländiga baktråget», lika mycket som Fredag hade gjort på morgonen. Inte tjänade det någonting till att simma dit, ty om han också kunde stå ut med den långa simturen, så kunde han ju bara få litet eller intet med sig i land. Robinson lade sig att fundera.

Jo, de finge bygga sig en *flotte* och med den staka sig ut till vraket, så godt de kunde i den grunda sjön. Detta var icke gjordt i en handvändning, och därför sändes Fredag hem efter mat: han var raskast i benen. Och så skulle han taga med allt, hvad de hade i verktygsväg, snören, tåg och annat sådant. Under tiden ämnade Robinson hugga träd till flotten.

Fredag skyndade hem, och Robinson tog till yxan. Pudeln gick rundt omkring honom. Robinson tyckte nästan, att hunden var en landsman, eftersom han också härstammade från Europa, och det såg ut, som om djuret haft en liknande känsla. Det fattade stor tillgifvenhet för Robinson och gjorde självmant alla de konster, det hade lärt: räckte vacker tass, satt, gick på två ben o. s. v.

Först sent på eftermiddagen kom Fredag tillbaka med proviant. Robinson hade icke smakat en bit mat sedan tidigt på morgonen, och icke

hade han gifvit sig mycken tid att äta då heller. Men fast han var hungrig som en varg, gaf han först pudeln mat, innan han försåg sig själf.

Efter måltiden tog Fredag också ihop med arbetet på flotten, och som det var klart månsken, höllo de i ända till midnatt. Då slogo de sig ner under buskarna och sofvo godt i det gröna, mjuka

gräset. Vid deras sida satt pudeln som en trogen väktare.

Så fort solen steg upp i öster, var Robinson åter på benen, väckte Fredag och grep sig åter an med arbetet. Efter träget slit dagen i ända stod flotten färdig. Den var 12—15 meter på hvar sida och sammansatt af unga trädstammar, lagda i tvänne lag och fast hopbundna med vidjekvistar samt rankor af slingerväxter och bastsnodder. Det öfre lagets stockar lågo på tvären öfver det undres.

Robinson hade varit så försiktig, att han byggt flotten nere på själfva strandbrädden och från början lagt den på rullar. Den kunde således utan

synnerligt besvär skjutas ut i vattnet. Han ämnade begagna sig af ebbtiden, på det flotten måtte föras utåt sjön af hafsvattnet, när detta drog sig tillbaka, hvarigenom han och Fredag skulle bespara sig mödan att ro och staka den onödigtvis.

Redan följande morgon i gryningen inträdde ebbtiden, och den nya farkosten sattes i vattnet. Den låg jämnt och bra, och det dröjde icke länge, förrän Robinson och Fredag hade förtöjt den vid sidan af det ståtliga fartyget, som genom den förfärliga stormen blifvit ett redlöst vrak. Men för Robinson var det ej värdelöst — tvärtom.

FEMTIONDE KAPITLET.

Fredag vågar trotsa trollet.

Inga ord kunna uttrycka, hvad Robinson kände, när han steg uppåt fallrepstrappan. Ingen blomsterdoft i världen hade förefallit honom så obeskrifligt ljuf som tjärlukten från den solstekta sidan af skeppet, ty den erinrade honom om hamnen i Hamburg, om barndomsvänner, hem och föräldrar.

Nu stod han på däcket. Med hvilken glädje återsåg han ej alla dessa välbekanta ting, som han i forna dagar gått likgiltigt förbi! Rep, tåg, segelgarn, spannar, kittlar, järnvaror, säckar, verktyg, segelduk, lärft och många andra saker, som man i hvardags-

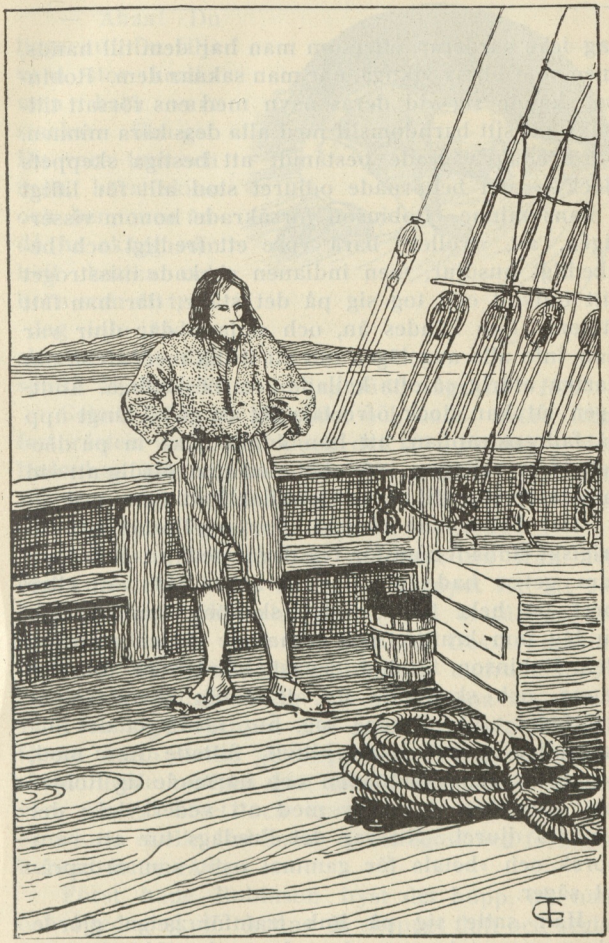

»Nu stod han på däcket.»

lag icke värderar, eftersom man har dem till hands, men som bli så viktiga, när man saknar dem. Robinson kände sig vid deras åsyn med ens försatt tillbaka till sitt barndomslif med alla dess kära minnen.

Fredag vägrade bestämdt att bestiga skeppets däck — det behornade odjuret stod allt för lifligt i hans minne. Robinson försäkrade honom visserligen, att »trollet» bara vore ett fredligt och beskedligt husdjur, men indianen skakade misstroget sitt hufvud och tog sig på det ställe, där han fått stöten. Den kändes än, och sådana där djur var han inte alls angelägen om att träffa mer, äfven om kazika aldrig så ofta kallade dem beskedliga. Ändtligen lät han dock öfvertala sig att gå så långt upp på fallrepstrappan, att han kunde kika in på däcket öfver relingen, och där stod han, färdig att vid minsta tecken till fara ögonblickligen rusa ned.

Det behornade »trollet» var emellertid icke så krigiskt sinnadt som för två dagar sedan. Den stackars geten hade nämligen hvarken fått vått eller torrt på hela tiden, sedan skeppet strandat, och nu låg hon kraftlös och utmattad vid ankarspelet. Men Robinson förstod genast, hvad som fattades henne, och skyndade sig att skaffa henne vatten och foder. När Fredag såg, hur medtaget det förskräckliga trollet hade blifvit, fattade han mod, steg öfver skansklädnaden och närmade sig Robinson, som just sysslade med att vederkvicka det stackars djuret. Nu var det Fredags tur att vara morsk och »betala för gammal ost», som ordspråket säger.

Han satte sig på huk framför geten, gjorde grimaser mot henne och sade med ett bredt grin till henne:

— Ahaa! Du ligga nu! Du vilja vara stor kazika men bara vara stackars fåra-get. Du vara tom och tunn, bara skinn och ben, men ändå ha skägg som hvit kazika och horn som ett troll. Jag inte rädd, skratta åt dig, spotta åt dig. Tror du jag rädd säga *bä? Bää!*

Geten lyfte på hufvudet och sade: *mää!* Och fast rösten var matt, klack det till i Fredag — det hade han inte väntat. Men då »trollet» inte reste sig upp, vågade han bli kvar på däcket, fast han ständigt hade ögonen på djuret.

Robinson och Fredag vandrade nu från det ena rummet till det andra på skeppet för att se, hvad det innehöll, och för att söka ut sådana saker, som kunde vara dem nyttiga. Dessa ämnade de föra till fästningen. Robinson undrade först, om han verkligen hade rätt att tillägna sig, hvad som fanns på skeppet. En inre röst sade *ja.* Vid första storm skulle ju skeppet slås i spillror. Manskapet hade troligen gått under, men skulle någon vara kvar i lifvet och komma och kräfva ut sin egendom, skulle Robinson ej ett ögonblick förhålla honom hans rätt.

Först hade Robinson hyst det hopp, att han och Fredag skulle kunna få skeppet flott och segla åstad med detsamma — om också inte till Europa

så åtminstone till någon hamn på Amerikas fastland. Ett sådant företag var farligt, det insåg han nog, ty två man vore ju en alltför liten besättning till ett så stort fartyg, och till på köpet var ingen af dem kunnig sjöman — Fredag hade ju ej ens förut sett ett europeiskt skepp. Men när Robinson undersökte lasten, fann han, att skeppet redan var till hälften fylldt af vatten. Det måste följaktligen hafva erhållit en läcka, så svår, att den gjorde all seglats omöjlig. Och då han sedan på sin flotte halade sig rundt omkring tremastaren, såg han, att den icke fastnat på en sandbank utan blifvit inklämd mellan två undervattensskär. Det var således ej tänkbart att få skeppet flott, utan det var oåterkalleligen dömdt till undergång. Med tungt hjärta gjorde Robinson denna upptäckt, som tillintetgjorde alla hans glada förhoppningar om att nu få resa åter till hem och anhöriga.

FEMTIOFÖRSTA KAPITLET.

Dyrbara skatter.

Men han kände sig lättare till sinnes, när han såg, hvilka massor af nyttiga saker, skeppet innehöll, saker, som han under sina ensamma år förgäfves önskat sig och aldrig hoppats få i sin hand.

Där funnos hela tunnor fulla med skeppsskorpor, mjöl, ris, korn, kulor och krut; där voro bössor, pistoler, sablar, dolkar, jaktknifvar, ja, till och med kanoner; där funnos yxor, sågar, borr,

mejslar, hyflar, hammare, järnstänger, spik, saxar, nålar, filar och raspar; alla slags kärl af koppar, järn, tenn och trä, fat, tallrikar, skedar, knifvar och gafflar, eldtänger och en liten blåsbälg; hela kistor med kläder, linne, skor och strumpor — utom tusen andra ting, så värdefulla, att Robinson gärna för ett enda af dem skulle gifvit bort sin stora guldklimp, som han längesedan bortkastat såsom onyttig och värdelös.

Fredag stannade vid hvart steg och stod stum af förvåning öfver alla dessa märkvärdiga ting: han hade aldrig tänkt sig och ännu mindre sett något sådant. Hvartill allt detta skulle användas, var honom naturligtvis en fullständig gåta. Det var icke utan, att det mesta föreföll honom som trolltyg.

Men Robinson var nästan hufvudvyr af förtjusning; han hade tårar i ögonen, och som ett barn rörde han vid allt, hvad han såg, och lade bort, hvad han redan tagit, för att gripa något nytt. Hvart han vände sig, mötte honom nya öfverraskningar; oupphörligen bröt han ut i jubelrop, antingen på grund af de glada minnen, som hvarje ny sak väckte, eller vid tanken på den nytta, som han skulle kunna draga däraf i framtiden.

Allt kunde han icke taga med, och det var svårt att välja: dels var han så upprörd, och dels fanns så mycket att välja på. Fredag kunde han ej fråga till råds, då den stackars indianen ingen aning hade om de olika sakernas värde och betydelse. Han beslöt därför att göra ett urval af det viktigaste, isynnerhet som han fruktade, att vattnet i skeppets inre skulle stiga med starkare fart och fartyget i grund förstöras, därest en stark storm skulle uppstå. Hans val föll på följande saker:

ett elddon med stål och flinta (på Robinsons tid funnos inga tändstickor),

en tunna skeppsskorpor,

några böcker, papper, pennor och bläck,

två yxor, två sågar, två hyflar, ett par järnstänger, en hammare, spik och åtskilligt annat i verktygsväg,

två fullständiga kostymer,

två dussin skjortor,

två bössor, två sablar, två jaktknifvar och ett par pistoler,

en liten kagge krut och en fjärding hagel,

en kikare samt

en rulle segelduk.

Visserligen var icke geten af något synnerligt värde för honom, men han var för öm om alla lefvande varelser för att kunna lämna henne ensam ombord, där ett hastigt oväder kunde vålla hennes död, innan han kommit tillbaka till skeppet. Och därför tog han henne också med.

Däremot lämnade han kvar något, som en person i Europa allraförst skulle hafva tagit med sig, nämligen en liten kutting med guldstoft och en ask med diamanter till många tusen kronors värde. Hvad gagn hade väl han af dessa ting, som han fann i kaptenens hytt? Dylika dyrbarheter äga ju intet värde i och för sig själfva utan endast som bytesmedel, och Robinson hade ingen att byta eller handla med. Hvad voro alla världens diamanter mot ett elddon! Hvad var allt guldstoft mot en kagge krut och en bössa eller mot papper, penna och bläck!

FEMTIOANDRA KAPITLET.

Festmiddag ombord.

Det tog en rundlig tid att se sig om, välja ut och få allting ned från skeppet. Men då allt var klappadt och klart och sakerna sorgfälligt fastbundna på flotten, så att de ej under öfverfarten skulle spolas bort af böljorna eller vid flottens gungning rulla i sjön, återstod ännu en timmes tid, tills hafs-floden kom. Denna måste de afvakta för att kunna få flotten i land.

Robinson beslöt att under denna mellantid än en gång hålla måltid på europeiskt sätt. Han dukade ett bord i kaptenens hytt och satte fram tallrikar, knifvar, gafflar och glas. Därpå hämtade han in bröd, smör, ost, rökt oxkött, korf, sill och en flaska vin. Och så slog han sig ned i den lilla soffan vid ena ändan af bordet, och Fredag satte sig på en stol vid hans sida.

Robinson njöt obeskrifligt — han var glad som ett barn vid en julfest. Att än en gång få sitta vid ett dukadt bord och äta ordentligt med knif och gaffel på en fin, hvit tallrik, att åter få smaka riktigt bröd, som han måst vara utan i så många år, få moja sig med sill och korf, såsom han gjort det i föräldrahemmet — å, det var en härlig känsla! Endast de, som länge rest eller vistats i öde trakter, kunna göra sig en svag föreställning därom.

Den stackars Fredag kände sig däremot ganska förlägen. Han hade icke den ringaste aning om,

hur han skulle handtera knif och gaffel, och Robinson måste oupphörligen hjälpa honom till rätta och visa honom, hur han skulle bära sig åt. Fredag hade ju ej som hans herre lärt sig bordskick från barndomen, och därför höll han på att peta ut ögonen på sig med gaffeln, då han skulle föra maten till munnen, och ett ögonblick senare rullade tallriken ner från bordet och gick i kras. Robinson slog i ett glas vin åt honom, och han smakade på det men spottade strax ut det.

— Uhuhu! Mjölk och vatten mycket mjukare! Uhuhu! Rifver i munnen, biter skarpt! sade han.

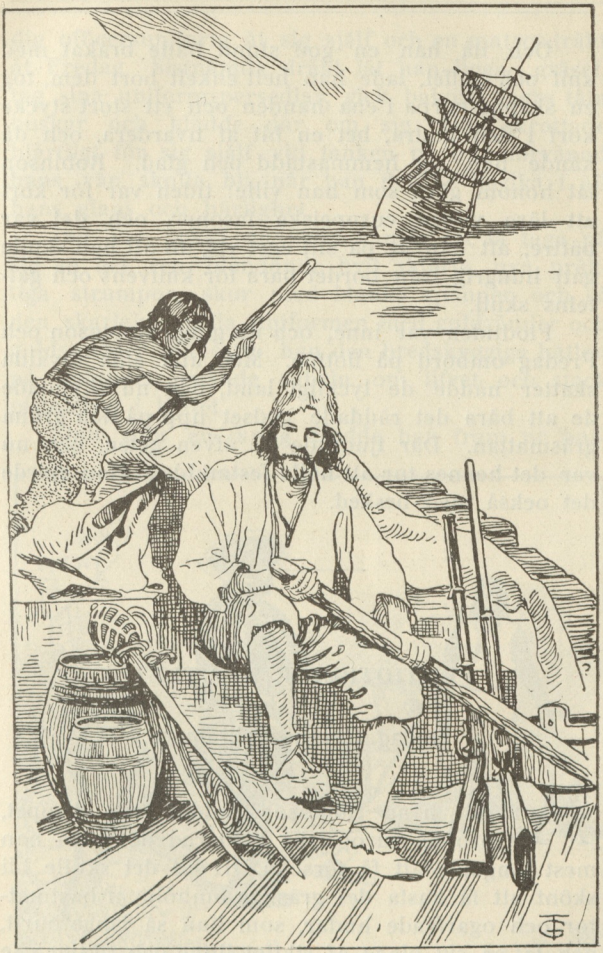

»Ombord på flotten.»

Och då han en god stund hade bråkat med knif och gaffel, lade han helt enkelt bort dem, tog en skeppsskorpa i ena handen och ett stort stycke korf i den andra, bet en bit af hvardera, och då kände han sig hemmastadd och glad. Robinson lät honom göra som han ville: tiden var för kort att lära vilden europeiska fasoner, och det var bättre, att han åt på sitt eget vis, än att han skulle gått hungrig från bordet bara för knifvens och gaffelns skull.

Flodtiden var inne, och nu gingo Robinson och Fredag ombord på flotten. Med alla sina utvalda skatter nådde de lyckligt land, och nu skyndade de att bära det räddade godset upp på den gröna gräsmattan. Där tjudrade de äfven geten, och nu var det hennes tur att hålla festmiddag. Hon gjorde det också med besked.

FEMTIOTREDJE KAPITLET.

Fredag förvånas allt mera.

Af allt hvad Robinson räddat från skeppet, voro de europeiska kläderna det, som han mest längtade att få försöka. Hvad det skulle bli skönt att få kasta det gräsliga omhölje af bastmattor och ogarfvade hudar, som han så länge burit, och få på sig plagg af riktigt linne och riktigt ylle med riktiga knappar! Han hade tagit en fullstän-

dig officersuniform åt sig själf och en matrosdräkt åt Fredag. Sistnämda dräkt lät han ligga i gräset, tog sina uniformspersedlar, gick bakom några täta buskar och klädde där om sig. Han skrattade hjärtligt för sig själf vid tanken på hur förvånad hans vän skulle bli, när han fick se kazika i all hans glans och härlighet.

Det var också en skön känsla att få taga på sig en hel, ren, bländande hvit skjorta, nya, präktiga strumpor, skor med blanka spännen och så den skarlakansröda uniformen med guldränder och guldsnodder. Så satte han den bredskyggiga hatten på hufvudet, spände sabeln om lifvet och stack pistolerna i bältet.

Stolt som en kung trädde han fram ur bus-

karna och styrde med värdighet sina steg rakt emot Fredag. Denne tog förfärad ett par steg tillbaka — kunde detta verkligen vara kazika? Det var väl snarare någon af änglarne, som hans herre hade talat om ibland! Han sken ju som guld, när solen lyste på honom! Den välkända rösten lugnade emellertid genast Fredag, och han var färdig att falla till sin herres fötter, när han såg, huru präktig denne stod där.

Nu skulle Fredag ikläda sig sin nya dräkt. Men det gick hvarken fort eller lätt, och Robinson kunde ej hålla sig från skratt. Visserligen var Fredag enligt vildars vanliga sed högst förtjust öfver att få pryda sig med vackra kläder, men det var honom alldeles omöjligt att begripa, hur han skulle få dem på sig. Han försökte att sticka benen i ärmarna, och byxorna trädde han på armarna, tröjkragen satt på magen, och han gjorde sig allt möjligt besvär med att knäppa jackan på ryggen. Så måste han plocka af sig bit för bit igen, och först när Robinson liksom en kammartjänare hjälpt honom på med kläderna, började vilden se ut som en civiliserad människa.

Men när han så slutligen var färdig, hoppade han och skrek i högan sky af glädje. Han fann nämligen strax, hur mjuk och ändamålsenlig denna dräkt var, och hur väl den skulle skydda mot moskiternas styng. Men skorna ville han rakt inte veta af; de föreföllo honom tunga som bojor och styfva som järn. Han bad så innerligt att få slippa dem, att Robinson slutligen måste låta honom få sin vilja fram. Och då strålade hans ansikte af glädje.

Det bärgade godset blef nu grundligt undersökt,

»Han försökte att sticka benen i ärmarna.»

och Robinson underrättade Fredag om hur verktygen skulle användas. Indianen blef både glad och förvånad — kazikaś folk kunde då finna på allt möjligt! Robinson började genast hugga en liten mast och en rå, så att de skulle kunna sätta segel på flotten och ej behöfva vara beroende af tidvattnet. Det mesta af arbetet gjorde Robinson själf, ty Fredag måste hem till fästningen för att skaffa mat och sköta lamadjuren.

Under denna vännens bortovaro laddade Robinson en af bössorna, ty han hade för afsikt att fyra af den i Fredags närvaro, på det denne skulle förvånas öfver krutets märkvärdiga verkningar. Då nu Fredag återkommit, blef han helt förvånad öfver allt det arbete, Robinson medhunnit, och beundrade de verktyg: såg, yxa och hyfvel, som därvid användts. Han var också särdeles ifrig att få lära sig att själf sköta dessa verktyg, och Robinson var outtröttlig i att visa och underrätta honom.

Midt under denna deras sysselsättning slog en hafsörn ned i sjön och höjde sig med en fisk i näbbet. Hastigt grep Robinson den laddade bössan och ropade till Fredag:

— Se på hafsörnen!

Med detsamma fyrade han af, och hafsörnen störtade ögonblickligen död ner i vågorna.

Detta var ändå märkvärdigare än alla andra otroliga ting, som Fredag fått se och upplefva. Med ett skri föll han till jorden och ropade:

— Tupans staf! Uhuhu! Nåd, nåd, väldige Tupan!

Därpå reste han sig på knä och släpade sig med hopknäppta händer bort till Robinson, ty han trodde, att denne var dunderguden själf. Han var ej i stånd att få fram ett ord.

Robinson hade således till fullo nått sin afsikt att bereda Fredag en öfverraskning, men det hade inte varit hans mening att skrämma lifvet af sin mörkhyade vän. Han ångrade nu, att han ej förberedt honom och på förhand visat honom, hur bössan var inrättad. Han skyndade därför att lugna honom, beskref för honom krutets beståndsdelar och hvarför det har så stor kraft, laddade geväret på nytt och bad Fredag själf aflossa det. Men denne vågade ej ens röra vid »*dunderstocken*»,

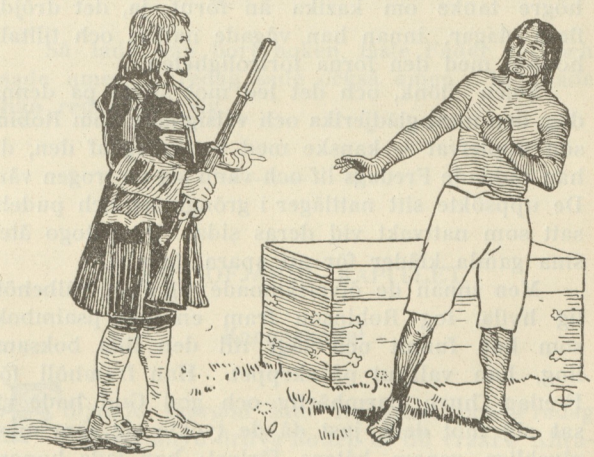

som han kallade geväret — han darrade bara vid tanken på en sådan djärfhet. Däremot lät han sin herre förstå, att han alls inte skulle ha någonting emot att få se underverket upprepas, om denne själf ville utföra det.

Härtill var Robinson strax villig. Han tog sin gamla basthatt och hängde den upp på en torr gren, räknade ett hundra steg från trädet och ställde sig där. Fredag stod vid hans sida.

Robinson siktade, tryckte af, och den gamla hatten damp till marken, under det trasorna röko åt alla håll. Fredag hade nästan fallit till jorden, han också, ty han fann allt detta obegripligt och öfvernaturligt. Men Robinson förklarade utförligt, hvilken nytta de vid ett anfall af vildar kunde hafva af denna åska och blixt, som de själfva kunde framkalla, när de ville. Och Fredag fick en ännu högre tanke om kazika än förut; ja, det dröjde flera dagar, innan han vågade nalkas och tilltala honom med den forna förtroligheten.

Solen sjönk, och det led mot slutet på denna dag, den mest glädjerika och välsignade, som Robinson upplefvat — kanske med undantag af den, då han räddade Fredags lif och vann sig en trogen vän. De uppsökte sitt nattläger i gröngräset, och pudeln satt som nattvakt vid deras sida. De påtogo åter sina gamla kläder för att spara de nya.

Men innan de öfverlämnade sig åt en välbehöflig hvila, tog Robinson fram en tysk psalmbok, som han funnit och lagt till den lilla boksamling, han valt ut på skeppet. Han framhöll för Fredag, huru barmhärtig och god Gud hade visat sig mot dem, just då de tyckte sig som mest olyckliga genom båtens förlust; han lade honom på hjärtat, hur otacksamt det skulle vara, om de glömde hembära Herren sitt lof för alla välgärningar, och under det Fredag andäktigt lyssnade med sammanknäppta händer, läste Robinson i boken:

Uti din nåd, o Fader blid,
befaller jag i allan tid
min kropp och själ och hvad jag har:
anamma allt i ditt förvar!

Mitt lif, min kropp och ande är
din egendom, o Herre kär!
Bevara själf hvad dig tillhör,
att intet ondt mig skada gör!

I dig är jag så hjärtligt nöjd,
du är min enda tröst och fröjd.
Uti min nöd och stora brist
är du min hjälp och sköld förvisst.

Så lade han bort boken, läste Fader vår och sade amen. Fredag sade också amen. Det hade han redan lärt sig.

FEMTIOFJÄRDE KAPITLET.

Kanonskottet.

Följande morgon läto Robinson och Fredag ebben ånyo drifva flotten ut till vraket. Allraförst plockade de ur lastrummet upp ett par tolfter bräder, af hvilka de lade ett golf på flotten. Hvarje särskild bräda fästes med ett par spikar i underlaget; härigenom blef flotten fastare och stadigare, och de saker, som skulle föras i land, blefvo ej så lätt våta.

Nu gjordes ett nytt urval, och Robinson nedfirade på flotten:

en säck hvete, en säck korn och en säck ärter,
en kista med spik och skrufvar,
ett dussin yxor,
ett segel och ett par säckar sängkläder,
en slipsten och en handkvarn,
en kagge med krut, en kagge med kulor och en kagge med hagel samt
en kanon.

Den sistnämda tog han isynnerhet med tanke på ett anfall af vildarne. Visserligen kunde han vara rätt lugn, sedan han fått gevär och pistoler, men den plats, där han landsatt de räddade sakerna, var fullkomligt obefäst och låg just på den sida af ön, där vildarne gemenligen gingo i land. Hade han en kanon, skulle han möjligen genom ett enda skott kunna afskräcka dem från att landstiga, äfven om de nalkades med sina båtar. Om han aflossade en kula öfver deras hufvuden, skulle de troligen strax vända om, och han skulle då hafva besparat sig den sorgliga nödvändigheten att taga deras lif.

Innan Robinson och Fredag lämnade skeppet, undersökte de närmare vattnets höjd i lasten och funno, att vattnet stigit högst betydligt under natten. Det gällde således att snarast möjligt bärga så mycket ske kunde. De styrde därför genast mot land, och seglet visade sig nu vara af stor nytta.

Men under denna seglats blef Robinson ångerköpt öfver en sak. Borde han icke hafva tagit guldstoftet och diamanterna, som han dagen förut funnit i kaptenens hytt? Det kunde ju vara möj-

ligt, att kaptenen ännu vore bland de lefvandes antal och kunde komma tillbaka för att rädda något af sitt gods. Hur skulle då Robinson kunna försvara, att han räddat endast sådant, som han *själf* kunde använda, men gifvit andra saker till spillo, som dock måhända för kaptenen och hans fränder vore af stort värde, ja, kanske utgjorde deras hela egendom? Han insåg, att han aldrig skulle kunna försvara eller förlåta sig själf ett dylikt handlingssätt.

Han hade heller ingen ro, förr än han åter stod ombord på fartyget och hade den lilla kuttingen med guldstoft samt diamant-asken i sina händer. Denna gång medtog han äfvenledes kläder och linne, verktyg af olika slag, en lykta, alla skrifna papper, som funnos i kaptenens hytt samt ett par skottkärror, som han upptäckte i en vrå ombord.

I samma mån, som de räddade sakerna hopade sig på stranden, blef Robinson allt mer öfvertygad om nödvändigheten af att på något sätt trygga dem mot ett häftigt oväder, då ett dylikt skulle kunna vålla obotlig skada. Lättaste sättet att afvärja en sådan fara var naturligtvis att slå upp ett tält, så att alltsamman kunde komma under tak, och redan samma eftermiddag blef denna plan en verklighet. På en höjd af två meter öfver marken spikade han en stång fast vid ett par träd, som stodo sex meter från hvarandra. Öfver denna stång spände han segelduk ned åt båda sidor, och därpå lade han stora stenar ofvanpå dukens nedersta kanter, så att de fasthöllos vid jorden. Tältet bestod således af två takytor, och stången bildade takåsen. Det var visserligen öppet vid båda ändarna, men det motsvarade i alla fall

sitt ändamål, och Robinson ville ej onödigtvis spilla den dyrbara tiden på att göra det alldeles tätt. Ännu innan solen gick ned, var allt godset under tak.

Nu beslöt Robinson att visa Fredag, hur man fyrar af en kanon. Han laddade den med en kula och riktade mynningen så, att kulan skulle stryka längs vattenytan, på det att indianen riktigt skulle få se, med hvilken fart kulan skulle gå fram. När allt var i ordning, grep han den brinnande luntan och ropade:

— Pass på, Fredag! Nu smäller det!

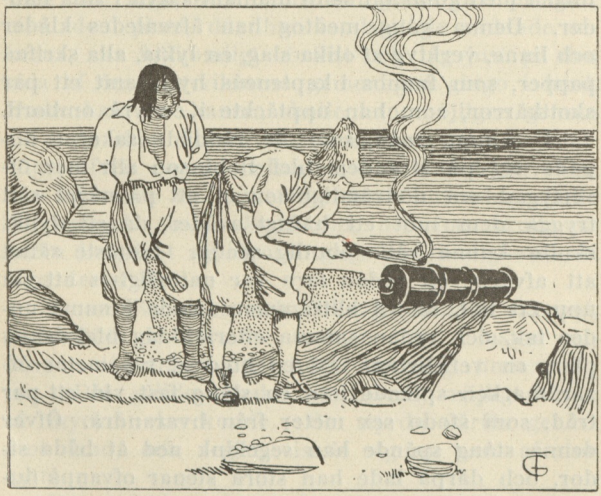

Och det small ordentligt. Fredag var beredd på något märkvärdigt, men detta var för storartadt. Han föll på knä, hans lemmar darrade, och

tänderna skallrade i munnen på honom. Men ögonen höll han på hafsytan, såsom Robinson sagt honom, och genom den skingrade krutröken såg han kulan dansa hän öfver vattenytan och förlora sig långt i fjärran. Så fort han åter fick mål i munnen, försäkrade han Robinson, att ett enda sådant skott skulle vara nog att skrämma på flykten alla hans landsmän eller andra vildar, om de så komme i tusental. Ty de skulle ej ett ögonblick kunna tro, att någon annan än Tupan kunde åstadkomma ett sådant åskväder.

Robinson staplade upp godset inne i tältet, så att en af de öppna trekanterna delvis stängdes genom trälådor och tunnor, och innanför ställde han de saker, som voro mera ömtåliga för väta. Midt i tältet utbredde han sängkläderna och fick sålunda i stånd två präktiga sängar, en åt sig själf och en åt Fredag. Icke voro dessa dynor och täcken just af nöden för köldens skull. Men Robinson gladde sig innerligt om kvällen att få lägga sig på europeiskt sätt och på något mjukare än gräset eller bara sanden; han svettades gärna en smula för det nöjet.

Så snart det började mörkna, hängde Robinson upp sin lykta inne i tältet, tände den och framtog de papper, han funnit i kaptenens hytt, för att af dem kunna taga reda på, hvem som var skeppets ägare, och hvart det hade varit på väg. Värst var emellertid, att då Robinson skulle förbluffa Fredag med sin lärdom, visade det sig, att så väl papperen som de flesta böcker, de bärgat, voro skrifna på ett främmande språk, som han ej förstod. Och det var ju ganska förargligt.

FEMTIOFEMTE KAPITLET.

Robinson i lifsfara.

Ett ord fäste emellertid Robinsons uppmärksamhet: i utanskriften på ett par bref stod ordet *Barbados*. Han visste, att detta var namnet

på en af de västindiska öarna, och en berest kapten hemma i Hamburg hade omtalat för honom, att där på den tiden drefs liflig handel med ne-

gerslafvar, hvilka såldes och köptes som andra varor af snikna köpmän. Fartyget hade kanske varit ett slafskepp. Af en räkning eller lista, som han efter en stund fann, framgick det verkligen, att där varit omkring hundra svarta slafvar ombord, troligen afsedda att säljas i Barbados.

Han omtalade för Fredag sin gissning och tillade:

— Måhända hafva dessa olycksoffer just blifvit räddade genom den häftiga stormen? Kanske de bemäktigat sig båtarna och nått land någonstädes, där deras förtryckare icke längre kunna pina och plåga dem.

Fredags hjärta ömmade för slafvarnes öde, och han uttryckte lifligt sin förhoppning, att de kommit undan på ett eller annat sätt.

— Men då får du väl också medgifva, tillade Robinson, att denna storm varit till gagn? Har den ej varit ett medel i Guds hand att sprida glädje och välsignelse på flera håll? Vi miste vår båt och därmed också vårt hopp att kunna komma bort från vår ö, åtminstone för närvarande; men huru mycket har ej stormen gifvit i ersättning för båten, som den tog ifrån oss! Tänk på dessa stora förråd, som nu ligga i vårt tält — äro de icke alla en skänk af stormen?

Fredag måste erkänna sanningen häraf.

— Visserligen är det sorgligt att tänka sig, att vår vinst skall hafva kostat andra människors välfärd. Men hvad veta vi därom? Icke rå vi därför? Och måhända har Gud, som styr allt till det bästa, låtit stormen på annat sätt bli till välsignelse för de skeppsbrutna, ja måhända äfven för kaptenen och skeppets ägare. Detta bör lära oss

att ej genast gråta och jämra oss, när våra planer och råd understundom gå om intet.

Fredag insåg, hur kortsynt han varit, och blygdes. Hädanefter skulle han hafva en fastare förtröstan till kazikas Gud.

Robinson gömde sorgfälligt alla bref och handlingar, liksom äfven guldstoftet och ädelstenarna, för att en gång kunna lämna dem tillbaka till ägaren eller dennes arfvingar, om han kanske en gång i lifvet skulle komma tillbaka till Europa.

En hel vecka fortsatte han och Fredag sina resor ut till vraket med uppehåll endast på söndagen. Allt hvad de ansågo sig kunna komma att använda, togo de med sig i land. En stor del af lasten bestod af *elfenben* eller de stora betarna af elefanten. Dessa äro af stort värde men voro obrukbara för Robinson, och därför fingo de bli kvar ombord. På samma sätt var det med några säckar *kaffe* — Robinson hade nu mást umbära detta så länge och ville ej på nytt vänja sig därvid.

Däremot bröto han och Fredag löst allt hvad de kunde af trävirket och förde det i land. Likaså togo de alla klädespersedlar, alla slags låsar, gångjärn och verktyg. Äfven de öfriga kanonerna flyttade de nu öfver till ön.

Då de en dag voro ombord på vraket, som alltmer fylldes med vatten, märkte de, att det var oro i luften, och att ett oväder var i annalkande. Då det var förbundet med ögonskenlig lifsfara att råka ut för ett sådant ombord på vraket eller på timmerflotten, skyndade de sig af alla krafter att få sakerna ner på flotten och begåfvo sig så i väg hem.

Men de hade knappast hunnit halfvägs, förrän

ovädret bröt löst. Det blef beckmörkt, regnet öste ned, stormen tjöt, blixtarna blänkte, och åskan dånade. Vattnet krusades, gick i böljor, skummade och reste sig slutligen till långa, skyhöga vattenberg. Flotten darrade under deras fötter, en böljekam sköljde öfver dess aktersida, och nästa sekund dök fören djupt ned under vattnet. Ett par tunnor rullade öfver bord.

Stormen var nu öfver den lilla flotten, som kastades i vågornas hvirflar som ett hjälplöst flarn. Robinson och Fredag kastade sig ned på densamma och hängde sig krampaktigt fast för att ej slungas i sjön. Det knakade i alla flottens fogar, stockarna knarrade och böjde sig som vass-strån; regnet ofvanifrån och skummet från böljorna öfversköljde dem med förfärlig styrka, och stundom visste de hvarken upp eller ned. Ljungeldarna korsades i mörkret, åskknallarna skrällde, så att de förlorade både hörsel och tankeförmåga. Rent omedvetet höllo de sig dock fast.

Men länge kunde ej den skröpliga flotten hålla samman, repen och tågen brusto, spikarna flögo ur, stockarna vräktes åt alla håll. Nu voro Robinson och Fredag prisgifna åt de skummande böljorna, och utsikterna till seger i kampen för lifvet voro i sanning små.

Robinson sökte att simmande hålla sig uppe, men vattenmassorna kastade honom omkring som en boll. Efter några ögonblick förlorade han sansen, gaf till ett högt skrik och lät armarna sjunka. Men Fredag tumlade sig i böljorna som en säl: än var han under, än öfver, men hur han rullades rundt, klarade han sig ändå. Då han hörde sin herres rop, var han med ett par tag hos honom och grep

»Som ett hjälplöst flarn.»

fast i hans kläder. Med ena handen höll han honom öfver vattenytan, med den andra handen och med benen fäktade och stretade han af alla krafter för att få fatt i ett par timmerstockar, som ännu hängde samman. Han lyckades också få fast i dem, lade sig med bröst och armar öfver dem och halade äfven Robinson upp på dem. Så skrek han i hans öra:

— Mod, kazika! Hugg fatt, kazika!

Och det såg ut, som om den nästan medvetslösa kroppen lydde mekaniskt. Robinson lyfte armarna och tog tag i stocken. Fredag tordes dock icke släppa honom ett ögonblick.

Så kommo de in midt i bränningen.

— Kazika! Alla fingrar håll fast! ropade Fredag.

Själf höll han ock fast med besked. När den väldiga brottsjön slungade honom upp på stranden, borrade han sig med händer och fötter ned

i sanden och hade fotfäste, innan nästa bölja hunnit fram. Men så lycklig var icke Robinson. Samma bölja, som vräkte honom i land, tog honom med sig ut igen. Fredag såg kazika försvinna i de fräsande vattenmassorna; han stod stum och stel, och de svarta ögonen stirrade i ängslig väntan. Han stod med spända muskler som en katt, färdig till språng. Då syntes i skummet en arm och ett hufvud; de lyftes högre, och ännu en gång kastades Robinson af en våg upp på kusten. Det hade Fredag väntat. Han gaf upp ett äkta indiantjut, flög ned som en tiger och grep sin herre, innan den fallande böljan åter kunde suga honom till sig. Ännu ett karlatag — och båda voro utanför bränningens räckvidd.

Länge sysslade Fredag med kazikas till utseendet liflösa kropp, gned och rullade honom, innan han fick lif i honom. Men det gick till slut, och Fredag pysslade om honom med moderlig ömhet. Om natten sof han lugnt och godt vid Fredags sida, och när morgonen rann upp, var han åter frisk och sund som vanligt. Nu hade Fredag i sin tur räddat hans lif. Och nu kunde intet slita deras vänskapsband: det var knutet för lifvet.

FEMTIOSJETTE KAPITLET.

Flyttningsbestyr och byggnadsarbeten.

Under nattens lopp lade sig stormen. När Robinson och Fredag på morgonen kommo ned till stranden, hade vraket emellertid försvunnit,

och endast en mängd plankor och bjälkar skvalpade och gungade i bränningen. Stormen hade sprängt det stolta skeppet i spillror.

Robinson var försynen tacksam, för det han hunnit rädda så mycket från fartyget, innan det gick under, och nu var han särskildt glad öfver att han räddat guldet och ädelstenarna. Huru bittert skulle det ej hafva varit, om han lämnat dessa dyrbarheter kvar på vraket, och så en gång längre fram lärt känna deras ägare men nödgats erkänna, att han tanklöst och likgiltigt låtit dem gå förlorade!

Nu släpade Robinson och Fredag upp på land hvar planka och bjälke, hvart läkte och allt annat trävirke, som dref in mot stranden. Ty af dylikt kunde de aldrig få för mycket. Men det bärgade godset måste också flyttas hem till fästningen, och det var ett svårt företag, isynnerhet därför att de ej kunde hjälpas åt att flytta, utan en måste vakta vid tältet, så att ej vildarne obemärkt skulle kunna smyga sig i land, tillägna sig allt och kanske uppspåra själfva fästningen. De höllo därför vakt hvar sin halfva dag, och under tiden ombesörjde den andre flyttningen. Den vakthafvande var ingalunda vapenlös: alla sex kanonerna laddades, och deras mynningar riktades mot hafvet, och ett stycke därifrån uppgjordes ett bål, så att luntan vid behof kunde tändas på ett ögonblick.

Fredag öfvertog första vakten, och Robinson gaf sig af till fästningen med första flyttlasset. Visserligen hade han ingen vagn, men i nödfall kör man med skottkärra. Helst om man ingen häst har. Till pudeln hade han ställt i ordning ett seldon af segelduk och rep. Därmed spändes

»Den lurfvige kamraten framför skottkärran.»

den lurfvige kamraten framför skottkärran, och han drog med all flit, under det Robinson eller Fredag gingo efter och höllo i skaklarna. Pudlarna äro läraktiga djur, och snart var skeppshunden en präktig dragare, som med förtjusning trippade åstad i selen och dessutom bar ett paket i munnen.

Naturligtvis hade Robinson strax lagt af sin vackra officersuniform, som ej var lämplig att bära, när det gällde arbete, och i stället iklädt sig en matrosdräkt. På första lasset tog han krutet och åtskilliga andra saker, som voro ömtåliga för väta. Då han återvände från fästningen, tog han med sig alla de lamadjur, som voro vana att bära bördor. Som de voro ett halft tjog och hvarje lama var i stånd att bära bortåt 60 till 80 kilo, voro de Robinson till stort gagn vid flyttningen. Också dröjde det ej mer än en vecka, förrän allt godset lyckligt och väl var under tak hemma i fästningen, så när som några plankor och bräder, hvilka gömdes i busksnåren tills vidare.

Geten togs också med, förstås, och sattes in i lamahjordens stall. Att börja med var det si och så med endräkten: geten stångades, och lamadjuren spottade, såsom deras sed är, när de äro vid dåligt lynne. Men de vande sig snart vid hvarandra och drogo sedan ganska jämt. Fredag hade fortfarande en viss respekt för getens horn, men den putslustiga pudeln och han blefvo riktigt goda vänner.

Det var naturligtvis omöjligt att i grottan inrymma alla de ting, som behöfde komma under tak, och det blef därför nödvändigt att snarast möjligt slå upp ett tält inne på gårdsplatsen och där tills vidare instufva godset, allt efter som det flyt-

tades hem. Men tältet föreföll ej Robinson tillräckligt säkert mot regnet och stormarna: han beslöt därför att uppbygga ett större träskjul. Virke hade han godt om och verktyg likaså — det gällde nu bara att begagna dem rätt. Men han hade naturligtvis icke sysslat med timmermansarbete, och Fredag hade aldrig ens sett ett trähus.

Robinson hade dock år efter år i ensamheten på egen hand lärt sig att med de enklaste redskap utföra hvarjehanda ting, och han hade också lärt sig att *tänka* och att *hugga i*, när det gällde. Nu hade han verktyg och medhjälpare: nu skulle det gå som en dans. Träd fälldes, bjälkar tillyxades, det borrades, sågades, hamrades och höggs, och snart stod det lilla huset där med väggar af bastanta plankor och ler smetadt mellan springorna, tak af bräder och öfverst ett tjockt lager af kokosblad. Och till på köpet blef där ljust i den lilla ladan, ty Robinson hade äfven tagit hem kajutfönstren från vraket och satt dem in i väggarna. *Glaset* var isynnerhet föremål för Fredags lifliga beundran: han hade aldrig förr sett någon sten, som var hård som metall och klar som luften, så att man kunde se tvärt igenom den. Han tröttnade aldrig att kika genom rutorna och stryka med fingrarna längs deras yta — de voro så fina, tyckte han.

När huset var färdigt och allt flyttgodset under tak, beslöt Robinson att bygga en ordentlig ingång till sin fästning. Han tänkte därför genombryta muren och uti öppningen insätta en träport. Öfver grafven utanför skulle läggas en vindbrygga, alldeles sådan som i forna dagar fanns utanför de gamla riddareborgarna. Först timrade han porten och sedan vindbryggan. Han hade ju allt hvad han behöfde därtill: hängslen, haspar, gångjärn, låsar, krokar, stolpar, spik. Sedan blef muren genombruten, och porten fogades in. Det var just ej så lätt, men det gick. Med starka gångjärn fäste han därefter bryggans ena ände i tröskeln på portens yttersida, och i dess andra ände, som sträckte sig bort öfver vallgrafven, fastgjordes en kätting, som gick öfver ett blockhjul ofvanpå vallen och hängde ned på insidan af gårdsplatsen. Ställde man sig nu innanför porten och drog i kedjan, så lyfte sig den yttre änden af bryggan, och den inre vände sig kring gångjärnen, tills bryggan stod lodrätt upp och ned och stängde till porten, så att ingen den vägen kunde komma in i fästningen.

Det var ganska svårt att få vindbryggan att lätt och obehindradt vända sig kring gångjärnen, men äfven denna svårighet öfvervanns lyckligt.

Sedan detta var gjordt, lade Robinson kanonerna upp på vallarna, två på den södra sidan, två på den östra och två på den västra. Nu kunde han och Fredag vara fullkomligt trygga för anfall från vildarnes sida.

FEMTIOSJUNDE KAPITLET.

Husliga bestyr.

Skördetiden var kommen, och majsen stod mogen. I år gick det lätt att skörda. Någon lie hade icke Robinson och Fredag att tillgå, men i stället hade de sablarna, och de önskade af hjärtat, att de aldrig skulle behöfva använda dem annorlunda än till sådant fredligt arbete. Riktiga hackor hade de, när tiden var inne att taga upp bataterna. Arbetet gick med lif och lust. Majsen tröskades och gaf två säckar korn. Ännu hade Robinson visserligen kvar några skeppsskorpor, men de skulle snart nog vara slut. Och därför beslöt han att *baka bröd.*

På en liten handkvarn, som han fört i land från vraket, malde han hvete och majs. Sikt hade han icke, men ett stycke nättelduk fick ersätta den. Så gällde det bara att bygga en bakugn, och det var ju en smal sak för Robinson, som så mycket sysslat med mureri-arbete. Han bakade några bröd af hvetemjöl och några af majsmjöl, och som hvetebrödet blef vida smakligare än majsbrödet, beslöt han att beså större delen af sin åkerjord med hvete, så att han alltid kunde hafva godt förråd af detta sädesslag. Jordbruket roade Robinson mycket: marken var bördig och kunde sås och skördas två gånger om året.

Ett verktyg saknade de ännu — en järnspade. Någon sådan hade de ej kunnat finna på vraket,

och de spadar, som Fredag förfärdigat af det hårda järnträet, blefvo fort utslitna, ty jorden var full af trädrötter och stenar. Robinson tänkte därför på fullt allvar att anlägga en smedja, i hvilken han kunde tillverka hvarjehanda redskap, som han i framtiden kunde behöfva. Planen var icke så djärf, som den vid första påseendet kunde synas, ty bland vrakgodset funnos ju alla möjliga ting, som äro af nöden till en smedja: blåsbälg, ett litet städ, tänger, hammare, mejslar, filar. Järn fanns i öfverflöd af alla slag, nytt och gammalt, järnplåt och järnstänger.

Planen sattes oförd röjligen i verket. Köket utvidgades betydligt och förvandlades till smedja, och hela spisen ombyggdes. Nu kunde två personer arbeta där utan olägen-

het af regnväder. Såväl smedjan som varumagasinet inkräktade på gårdsplatsen, så att denna blef allt mindre, men det kunde ju icke hjälpas.

Under den följande regntiden stodo Robinson och Fredag dagligen vid ässjan, städet och fil-

bänken. Många försök misslyckades, mången järnbit blef förstörd, och många gånger brände Fredag fingrarna, så att han skrek och hoppade af smärta. Men trägen tar sig fram, och en dag hade de den glädjen att få gräfva med en riktig spade af egen tillverkning. Sedan gick det betydligt lättare att smida dess make.

Men när Robinson nu beslutat slå sig på jordbruket som hufvudnäring, måste han ju också hafva sig en *plog*. Som storstadsbarn hade han just inte mycket reda på hur en plog såg ut, och Fredag hade naturligtvis aldrig sett ett slikt verktyg. Den fick ju ej vara större, än att en person kunde draga den.

Icke skulle Robinsons plog hafva vunnit priset på något af våra landtbruksmöten. Den liknade ungefär den plog, som de gamla grekerna använde. Egentligen bestod den blott af en tjock, seg trädgren, vid hvars krökta ända var fäst ett trekantigt järn som plogbill. Från det ställe på den tjocka grenen, där järnet var fästadt, utgick en mindre trädgren åt motsatt håll: den tjänade som styrstång.

Så snart regntiden var öfver, började Robinson plöja. Men det var ett verkligt slafgöra både att vara häst och att styra — därom voro Robinson och Fredag fullkomligt öfverens. Därför inöfvades två af lamadjuren att draga plogen, och det gick också efter lång tid och ihärdig öfning, sedan Robinson åt dem förfärdigat lämpligt seltyg och draglinor. Han riktigt njöt af det lugna arbetet i det fria.

Men man skall harfva, hvad man har plöjt, säger ordspråket, och klart är, att Robinson efter

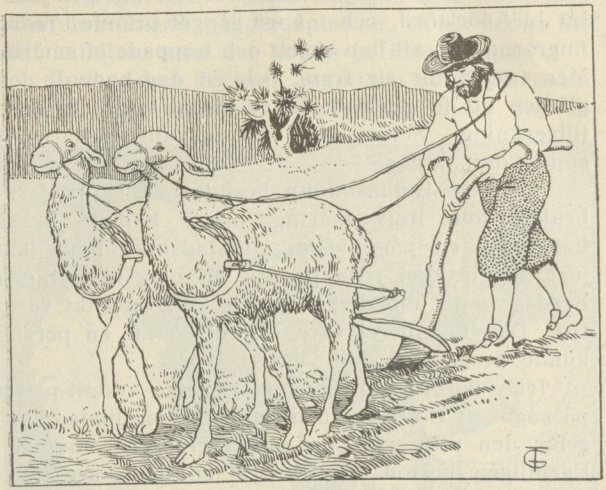

plogens förfärdigande genast tänkte på att göra en *harf,* med hvilken han skulle kunna rycka upp ogräset, luckra jorden och mylla ned utsädet. Han smidde först ett tillräckligt antal järntänder, satte därefter ihop en fyrkantig ram af trä och slog in harftänderna i ramen. Harfven var nu färdig att begagna och befanns utmärkt.

Därpå sådde Robinson hvete, korn och ärter. Fem månader senare skördade han tolf till tjugu gånger så mycket, som han sått. Han kunde nu se framtiden an, utan att behöfva frukta för att han själf eller Fredag eller husdjuren skulle lida brist på föda. Bland husdjuren befunno sig redan två killingar. De voro Fredags förtjusning, och lika mycket som han en gång bäfvade för »trollet»,

lika roligt hade han nu åt »trollungarna», som han kallade getens småttingar. Deras lustiga språng och djärfva hopp lockade honom alltid att skratta, och stundom hoppade han i kapp med dem, så att deras moder stod helt förbluffad. Men bara hon gjorde min af att vilja ta till hornen, så tog Fredag till benen.

Äfven de andra djuren beredde Robinson och hans vän icke blott nytta utan äfven nöje. Pudeln höll trogen vakt och spelade emellanåt »pajas», ty Robinson lärde honom en mängd lustiga konster. »Pål» var en outtröttlig pratmakare, som pudeln tydligen såg på med undran och misstroende. Antagligen fann han det mindre passande, att en fågel blandade sig i samtalet, när gammalt folk språkade. Lamadjuren hade dubbelt värde, sedan de nu icke blott lämnade mjölk och smör utan äfven tjänstgjorde som dragare, vänliga, nöjda, tåliga och tacksamma för Robinsons omsorger och vård om dem.

Så småningom lärde sig Robinson och Fredag alla möjliga handtverk. De voro sina egna skräddare, skomakare, smeder, bagare, snickare, timmermän, krukmakare, murare och sotare utom det att de själfva skötte sin jord och sin trädgård, sin jakt och sitt fiske. Härigenom skärptes deras sinnen, deras handlag och omdömesförmåga utvecklades, och allt fastare blef deras förtröstan till den allgoda och allvisa försynen. Arbetets välsignelse tillföll dem i ständigt rikare mått: de njöto af hälsa, samvetsfrid och sällhet.

FEMTIOÅTTONDE KAPITLET.

Vildarne återvända.

Det hände emellertid mer än en gång, att Robinson trycktes af tunga tankar. Väl kände han sig oändligt mycket rikare, gladare och lyckligare nu än före Fredags ankomst till ön, då han blott hade lamadjuren och Pål. Men den tanken trängde sig också på honom, att förr eller senare den dag dock skulle komma, då antingen han eller Fredag skulle gå hädan och den kvarlefvande skulle bli lika ensam som han själf en gång varit. Och fast han ej lät sorgen för morgondagen förbittra stundens glädje, önskade han ändå många gånger, att de skulle varit flera än två människor på ön.

Öfver ett halft år hade förgått, sedan stormen röfvade deras båt men till ersättning gaf dem så många verktyg och förråd. Den då påtänkta resan hem till Fredags ö hade icke en enda gång varit på tal mellan honom och Robinson. Fredag bar sin sorg och saknad inom sig, och hans herre låtsade ej märka, att indianen tidt och ofta, då han trodde sig obemärkt, smög sig upp på bergsspetsen, hvarifrån hans skarpa blick kunde skymta kusten af »fars land». Först måste de arbeten utföras, med hvilka de nu tagit i tu, innan de kunde tänka på att bygga båt igen. Därför teg Robinson länge, men en dag bragte han själf saken på tal. Fredag blef hjärteglad, och en ny båt påbörjades ofördröjligen. Dock — Herrens tankar äro

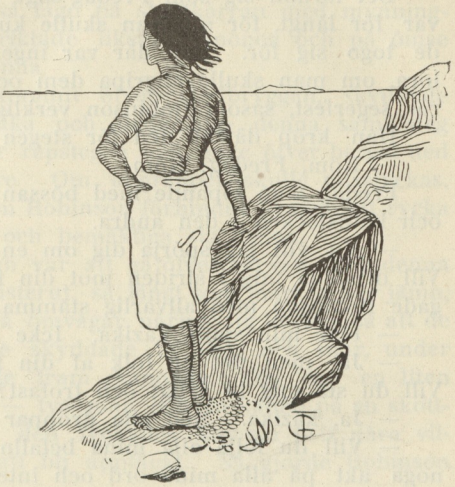

icke våra tankar, och hans vägar äro icke våra vägar.

Då Robinson en morgon var sysselsatt i smedjan, skickade han Fredag ner till stranden för att fånga en sköldpadda; det var länge sedan de haft denna välsmakande rätt på sitt bord. Men en kvart hade ej förflutit, förrän Fredag kom tillbaka, flåsande, blek och upprörd och ropade med förfärad uppsyn:

— Nu komma de! Nu komma de!

— Vildarne? ropade Robinson lika ifrigt. Hvar äro de?

— De landstiga på samma ställe som sist, något längre söder ut. De äro en, två, tre, fyra, fem, sex båtar.

Han måste räkna från början för att hitta det rätta talet, så uppskrämd var han.

Robinson bad honom taga fram vapen och ladda bössorna. Själf skyndade han uppför repstegen, ty han brann af längtan att se, huru många vildarne voro, och hvar de gått i land.

Det förhöll sig som Fredag sagt, men afståndet var för långt, för att man skulle kunna se, hvad de togo sig för. Men där var ingen tid att förlora, om man skulle angripa dem och afbryta deras segerfest, såsom Robinson verkligen ämnade.

Han kröp därför ned för stegen och ropade:

— Kom, Fredag! Kom!

Fredag kom löpande med bössan i ena handen och laddstocken i den andra.

— Nu vill jag spörja dig om en sak, Fredag. Vill du följa mig i striden mot din folkstam? frågade Robinson med allvarlig stämma.

— Icke min stam, kazika. Icke fars folk.

— Ja, men det är folk af din färg, din ras. Vill du stå mig bi ärligt och trofast?

— Ja, kazika. Med alla droppar blod jag har.

— Vill du följa alla mina befallningar och ge noga akt på alla mina ord och inte springa din väg, fast de äro många? Inte bli rädd, när de tjuta och springa mot oss?

— Fredag inte springa, om inte kazika springer — följa kazika i hälarna.

— Det är bra. Under vägen skall jag säga dig, hvad jag ämnar göra. Men nu skola vi först ta ner en af kanonerna och lägga den på den skottkärra, som vi ändrade om till kanonvagn.

När det var gjordt, fortsatte Fredag att ladda bössor och pistoler. Robinson stoppade sin frukost i fickan och befallde Fredag att göra detsamma. Själf tog han med sig sin kikare samt en flaska vin och litet linne (att ha om de skulle bli sårade i striden) samt tände en lunta, och så voro de färdiga att rycka ut. Utom två pistoler och en jaktknif i bältet hade de nu hvardera tre laddade

bössor. Dessa lågo på skottkärran med mynningarna framåtriktade liksom kanonen och på ömse sidor om denna.

Då de kommit öfver vindbryggan, skyndade Fredag tillbaka och drog upp denna samt steg sedan uppför repstegen och ilade öfver berget ned till sin herre. Om angreppet skulle misslyckas, ville nämligen Robinson förhindra fienden att rycka in i borgen och bemäktiga sig denna.

Hans plan var att gå öfver bäcken, följa denna ett stycke västerut, så långt som marken var jämn, och sedan på omvägar närma sig kusten, så att de alltjämt vore skyddade af skog och snår, under det de förde fram kanonen. Det var en liten truppstyrka — två man och en kanon på en skottkärra. Men den lyckades komma helt nära vildarne utan att bli upptäckt. Så gjorde Robinson

halt och skickade Fredag fram till de yttersta träden för att speja.

Han återvände strax och berättade, att måltiden var i full gång. Vildarne sutto i krets kring bålet; en af fångarne var redan slaktad, stekt och nära uppäten. Men i närheten låg en annan fånge på jorden med händerna bundna på ryggen. Och denne var en *hvit*, skäggig man.

Då Robinson hörde detta, blef han ännu ifrigare att angripa vildarne, smög sig bort och riktade sin kikare på gruppen kring bålet. Fredag hade sagt sant. Robinson ville dock om möjligt slippa att utgjuta människoblod, och han hoppades, att människoätarne skulle taga till flykten, när de hörde smällen af kanonskottet. Han riktade därför kanonen så högt, att kulan skulle gå öfver hufvudet på hela skaran, och fyrade af. Skottet brann af med väldigt dån, vildarne hoppade högt i luften, gåfvo till ett förfärligt ångestskri, kastade sig raklånga på marken, rusade åter upp och flyktade till båten hvarendaste en.

— De tro vara Tupan själf. Inte känna till kazikas kanon. Aldrig luktat »åskepulver», inte känna krut. Se hur de springa! Ho ho ho!

Och Fredag skrattade förnöjd och slog sig med händerna på knäna. Han glömde alldeles bort, att han själf för icke så länge sedan varit lika rädd för »åskepulvret», och gladde sig åt, att segern redan var vunnen. Robinson tänkte detsamma. Men de misstogo sig.

Bland vildarne var en hög, smärt, starkt byggd gestalt med en stor fjäderbuske på hufvudet och ett gult skärp kring lifvet. Det var synbarligen höfdingen. Han stannade, såg sig lugnt omkring, skrek

några kommandoord, som Robinson ej förmådde uppfatta, och svängde sin klubba vildt öfver hufvudet.

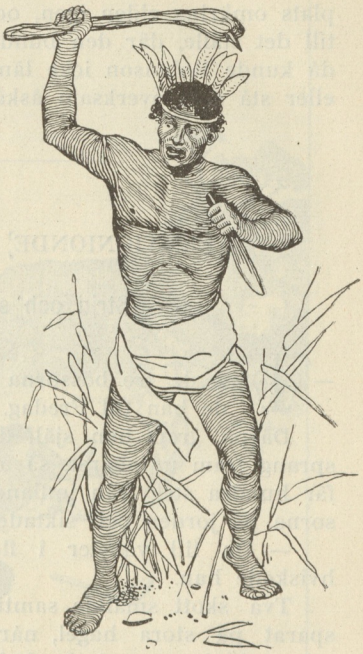

Vildarne stannade med ens. Några af de modigaste samlade sig kring höfdingen, svängde klubborna och uppgåfvo ett skärande härskri. De hade blott hört knallen och sett en hvit rök stiga upp bland träden; kulan hade de ej sett, inga fiender syntes till, röken skingrades, och deras förskräckelse var med ens öfver. Utbrott af underjordisk eld äro ej så sällsynta i dessa trakter, där många eldsprutande berg finnas, och säkerligen trodde vildarne, att knallen och röken härrörde från ett vulkaniskt utbrott af samma slag, som Robinson själf bevittnat på ön för flera år sedan. De utstötte därför ett nytt rop, men denna gång af jubel, vände tillbaka till bålet och började åter sin vilda dans.

Robinson stod rådvill.

Att öppna strid syntes honom betänkligt — de voro två mot en skara på 40—50 vildar. Då krigsdansen var slutad, togo människoätarne helt lugnt

plats omkring elden igen, och några störtade bort till det ställe, där den bundne europeen låg. Men då kunde Robinson icke längre lägga band på sig eller stå som overksam åskådare.

FEMTIONIONDE KAPITLET.

Strid och seger.

— Tag de tre bössorna och gör som jag! sade han till Fredag.

Därpå grep han själf de andra tre bössorna, sprang fram ur snåret, så att han blott var ungefär hundra steg från indianerna, lade de två bössorna på jorden och siktade med den tredje.

— Du till vänster i flocken, jag till höger! hviskade han.

Två skott smällde samtidigt. Fredag hade ej sparat på stora hagel, när han laddade, och de många blykornen sände död och undergång i vildarnes täta klunga. Till höger föllo tre, till vänster fem; ett förfärligt tjut hördes, och vildarne sprungo hufvudyra om hvarandra, slagna af vanvettig förfäran. Men innan de hunnit sansa sig, hade Robinson och Fredag tagit nytt sikte, och åter knallade två skott med nästan lika förödande verkan som de två första.

— Framåt! hviskade Robinson, grep det tredje geväret och sprang ned på stranden. Fredag höll jämna steg med sin kazika. Alla indianerna hade

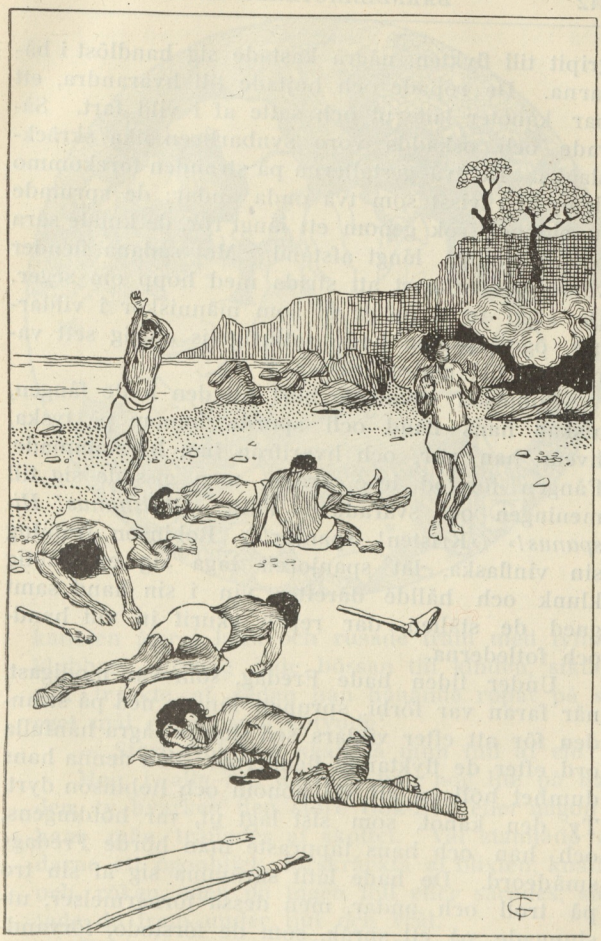

»Död och undergång i vildarnes klunga.»

gripit till flykten, några kastade sig handlöst i båtarna. De ropade och hojtade till hvarandra, ett par kanoter lade ut och satte af i vild fart. Sårade och oskadda voro synbarligen lika skräckslagna. De två gestalterna på stranden förekommo dem helt visst som två onda andar: de sprutade ju eld och rök genom ett långt rör, de kunde såra och döda på långt afstånd. Mot sådana fiender var det otänkbart att strida med hopp om seger. De sågo ju ej heller ut som människor i vildarnes ögon: dessa hade naturligtvis aldrig sett varelser i blå matrosdräkter.

Robinson skyndade bort till den hvite fången, afskar hans band och sporde honom på tyska, hvem han var, och hvarifrån han härstammade. Fången förstod icke orden, men gissade sig till meningen och svarade på latin: »*Christianus! Hispanus!*» (»Kristen! Spanjor!») Robinson framtog sin vinflaska, lät spanjoren taga sig en duktig klunk och hällde därefter vin i sin hand samt gned de ställen, där repen skurit in vid hand- och fotlederna.

Under tiden hade Fredag, som var modigast, när faran var förbi, sprungit längre ned på stranden för att efter vildars sed slunga några hånfulla ord efter de flyktande fienderna. Men denna hans dumhet höll på att stå honom och Robinson dyrt. Ty den kanot, som sist lagt ut, var höfdingens, och han och hans tappraste män hörde Fredags smädeord. De hade låtit skrämma sig af sin tro på troll och andar, men dessa förnärmelser, utslungade på ett språk, som de förstodo, förvandlade deras fruktan i raseri.

Med en mun uppstämde de ett krigstjut, vände

kanoten åter i land och rusade fram med lyftade klubbor. Fredag lade bössan till kinden, siktade och tryckte af, sedan han hånande ropat på sitt eget mål något, som betydde:

— Store Gok-Rok skall få mun full af eld!

Men i alla fall darrade han nog lite på handen, ty hvarken den store Gok-Rok eller någon af hans män träffades af skottet. Väl stannade vildarne ett ögonblick, förskräckta af blixten, knallen och röken, men då ingen föll eller sårades, störtade de fram under tjut och vrål.

Robinson, som sysslat med spanjorens sår, såg

upp vid bösskottet och uppfattade med ens faran. Fredag sprang med förskräckelsen målad i sitt anlete, och sex, åtta vildar voro honom tätt i hälarna.

— Din pistol! ropade Robinson till Fredag. Och hastigt grep han en af pistolerna i sitt eget bälte och lade an på höfdingen, som var alldeles in på Fredag. En sekund tvekade han — det var honom motbjudande att taga ännu ett människolif. Men faran var öfverhängande, och då höfdingen höjde klubban öfver Fredags hufvud till ett dråpslag, sköt han. Höfdingen föll liflös tillbaka i sina framstormande mäns armar. Spanjoren rusade upp och ropade på vapen — Robinson kastade sin jaktknif bort till honom och grep sin andra pistol. Fredag fick nytt mod, då han hörde sin herres pistolskott, vände sig mot förföljarne, och två nya skott sträckte två indianer till marken. Men de voro ännu fem mot tre, och Robinson var vapenlös.

— Håll ut, fly inte! ropade han och laddade hastigt två af de andra gevären.

Fredag fällde med ett skott från sin andra pistol ännu en indian, och nu stodo han och spanjoren med hvar sin jaktknif mot fyra indianer, som brunno af hämdbegär och foro fram i blindt raseri. De två störtade på Fredag, de andra på spanjoren.

Med sin jaktknif lyckades Fredag såra en af sina motståndare i armen, så att han tjutande tappade sin klubba, men spanjoren, som var svag i följd af de kval och den rädsla, han utstått, kunde ej värja sig mot sina fiender. Han föll, och en af vildarne vred jaktknifven ur hans hand.

»Höfdingen föll liflös tillbaka.»

Robinson hade just fått gevären laddade. I yttersta minuten, då indianen redan höll knifven i högsta hugg, jagade Robinson honom en laddning hagel rakt i bröstet. Han föll, och hans stallbroder tog till benen. I samma ögonblick lyckades Fredag stöta sin knif i bröstet på sin andre fiende. Vild och upphetsad af striden stod han ej att hejda, sedan han nu »blodat tand», som man säger. Vildens natur tog ut sin rätt hos honom: han utstötte ett förskräckligt stridstjut, svängde den blodiga knifven högt öfver sitt hufvud, flög snabb som en hjort öfver sanden, upphann med några långa språng sitt rof och kastade knifven, så att den träffade flyktingen midt emellan skulderbladen. Med ett stönande sjönk den sårade till marken.

Kampen var slut. Ingen af de åtta indianerna undslapp med lifvet. Fredag och spanjoren hade fått några obetydliga blodviten af klubbslagen, Robinson var alldeles oskadd. Han gick nu rundt om slagfältet för att se, om han ej kunde hjälpa

en eller annan af dem, som möjligen ännu vore i lifvet, men skotten tycktes hafva varit ögonblickligen dödande, och lika litet hade Fredags jaktknif skonat sina offer. Två lågo i dödskampen. Robinson göt vin i deras mun, tvättade deras sår och sökte lindra deras smärtor, så godt han kunde, men de dogo båda under hans behandling. Robinsons seger skänkte honom ingen oblandad glädje: tjugu vildar lågo döda på stranden.

Spanjoren hade åter segnat ner på sanden: han var så matt, att han ej förmådde hålla sig på benen.

SEXTIONDE KAPITLET.

Ett återseende.

Fredag kastade hotfulla blickar på de bortilande kanoterna och ville, att Robinson skulle med kanonen skjuta dem alla i sank. Denne vägrade bestämdt.

— Hvarför skulle vi onödigtvis taga likars lif? sade han.

— Kunna komma tillbaka, kazika, många, många, hela sanden full! Mycket många båtar!

Robinson klappade honom på axeln och skrattade, när han pekade på spanjoren.

— Men så äro vi också hälften fler än i morse, sade han. Vi kunna nu våga en dust med en

stor, stor skara af de stackars vildarne, isynnerhet om vi möta deras anfall i vår fästning. Frukta ingenting — Gud skall beskydda oss.

På sin herres befallning släpade nu Fredag de fallnes lik samman i en hög. Han gjorde detta med stor förnöjelse och underlät icke att då och då med en hånfull åtbörd uttrycka sitt hat mot de vanmäktiga fienderna. Kristendomens bud, att vi skola älska äfven våra ovänner, hade ännu icke trängt längre än till hans öra; i själ och hjärta var han fortfarande en vilde.

Robinson gick ner till stranden. En af kanoterna hade blifvit kvarglömd och var nu att betrakta som segrarens byte. Han ville taga detta byte i närmare skärskådande.

Hur förvånad blef han icke, då han steg ut i båten och på dess botten upptäckte en människa! Denna var bunden till händer och fötter och liknade mera en död än en lefvande. Det var en indian. Af anletsdragen att döma var han ganska gammal, och hans kropp bar många märken af misshandel och sår. Robinson skyndade att skära sönder de band, som sammansnörde hans lemmar, reste honom till hälften upp och talade till honom med vänlig stämma.

Men indianen tycktes hvarken kunna eller vilja stå på benen; han gjorde ett svagt motstånd, stötte undan Robinson och lät höra ett bönligt kvidande. Han trodde säkerligen, att hans sista stund var kommen. Robinson förstod strax, att det var en af de fångar, som vildarne haft med sig, och som de vid sin brådskande flykt glömt bort. Då han ej visste, hur han skulle göra klart för den gamle mannen, att han befann sig bland vänner, ropade

han på Fredag. Denne lät den indian ligga, som han just höll på att släpa bort, samt sprang genast ned till båten.

— Hvad vilja kazika? sporde han.

Men knappast hade han frågat, förrän han blef stående som förstenad. Därpå började han fäkta med händer och fötter, upphäfde vilda jubelskrän och dansade, alldeles som den gången, då han från bergets topp fick se sitt folks ö. Robinson kunde ej begripa, hvad som gick åt honom.

— Min far! Kazika, kazika! Far, far! ropade han därefter, och ögonen strålade af glädje. Därpå sprang han ut i båten med sådan fart, att den smala farkosten nästan vändt botten i vädret, kastade sig ned vid gubbens sida, tog honom i famnen och pladdrade med otrolig fart en lång ramsa, af hvilken Robinson helt naturligt ej begrep ett grand. Men han begrep, att de två, som funnit hvarandra så oförmodadt, voro utom sig af glädje och sällhet. Han förstod, att en vilde kan känna kärlek, sorg och saknad lika djupt som en europé, och att han visar sina känslor mera fritt och öppet än denne.

Fredag erinrade om en kärleksfull moder, när han lyfte fadern, som om denne varit ett älskadt, sjukt, förloradt och återfunnet barn. Han baddade faderns svullna fötter och händer med linnelappar, som han doppade i sjön, kysste hans panna och händer, lade hans trötta hufvud in till sitt bröst — allt under det han grät, log och talade om hvartannat. Spanjoren, som förstod, att något ovanligt var på färde, reste sig med stor ansträngning och stapplade ner till båten. Han såväl som Robin-

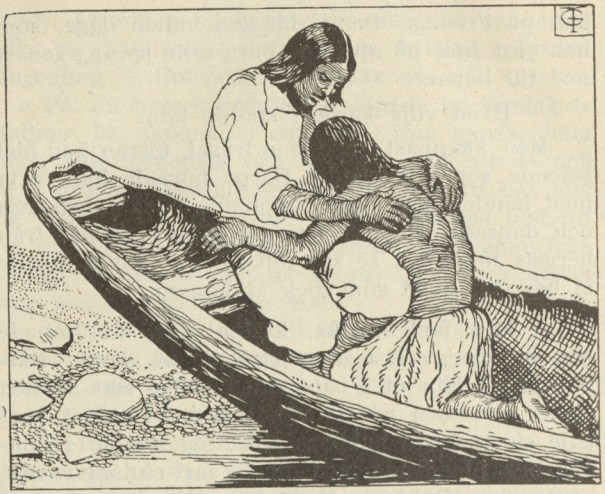

son fingo tårar i ögonen vid anblicken af de två indianernas glädjeutbrott.

Robinson gick att samla upp vapnen, som lågo strödda på marken, där striden stått, och bar dem tillbaka till kanonen. Därpå återvände han till båten.

— Nå, Fredag! sade han. Din fader kom således till oss, i stället för att vi skulle farit till honom. Nu är du väl nöjd?

— O ho, kazika! Glad ha honom här, ha far lefvande! Väldigt glad — gladare än första två i Edens lustgård — paradiset — Adam och Eva.

Han visste ej, hvad han skulle hitta på i sin glädje.

— Men nu få vi verkligen lof att tänka på hemfärden: din fader och spanjoren behöfva kom-

ma i ro, få mat och hvila. Har du gifvit din fader något att äta?

Fredag slog på sin tomma ficka.

— Mig stor slyngel — spisa alltsammans själf, innan jag draga samman liken. Vill inte vara hungrig, när ser döda mäns kött. Nej!

Han funderade litet och utbrast sedan afgörande:

— Nej, inte ge fader döda mäns kött — inte snällt till Gud. Men hvad ge fader? Mig stor slyngel — äta allt.

Robinson hade varit så upptagen med striden, att han alldeles glömt bort den mat, han bar i fickan. Nu tog han fram den, räckte den åt Fredag och sade leende:

— Du var inte snäll, som inte tänkte på din far, Fredag! Du förtjänar inte någon far, nästan!

Men Fredag log förnöjd åt kazikas skämt och började ånyo smeka och kela med den gamle. Därpå smulade han brödet i små bitar och stack dem i sin fars mun, och när han öfvertygat sig om, att gubben kunde både tugga och svälja, nickade han åt honom och sprang upp till fästningen, under det han upphäfde sådana tjut, att fåglarna i trädtopparna blefvo skrämda på långa vägar.

Robinson begrep ej meningen med denna Fredags rymning och tyckte inte heller särdeles om påfundet. Han kunde ju hvarken göra sig förstådd af den gamle indianen eller af den dystre spanjoren, och han längtade att komma hem så snart som möjligt. Det dröjde emellertid ej särdeles länge, förrän Fredag var tillbaka med en stor kruka vatten från bäcken, hvilket kom spanjoren och den gamle väl till pass, eftersom törsten

plågade dem svårligen. Till sin herre medförde han ett stycke bröd och kött som ersättning för den mat, som denne lämnat hans fader. Och hela Fredags ansikte sken af glädje trots hans trötthet.

SEXTIOFÖRSTA KAPITLET.

Hemma igen.

Nu manade Robinson till uppbrott. Vapnen lades ner i kanoten. Likaså spanjoren, som var så medtagen, att Fredag måste taga honom på ryggen och bära honom ombord. Fredag åtog sig att ro båten längs kusten till den lilla viken vid fästningen; Robinson föredrog att gå landvägen, som var kortare. Därför kom han också först hem.

När han gjort en liten rund omkring i fästningen och funnit allt vara i vederbörligt skick, gick han upp på höjden, satte kikaren för ögonen och lät blicken glida synkretsen rundt för att möjligen kunna upptäcka några fiender i farvattnet. Men vattenöknen låg lika enformig som vanligt, blank som en blå stålsköld. Lätta krusningar af mörkare färg drogo hän öfver dess yta som smala strimmor; då och då strök en sjöfågel på hvita vingar hän längs kusten, och långt, långt ute kunde man skymta några mörka prickar. Det var säkerligen de flyktande indianerna.

Längs stranden af ön såg han kanoten glida fram, drifven af Fredags starka årslag. Spanjoren och den gamle indianen lågo på båtens botten. Fredag hade tagit af sig tröjan och lagt den under faderns hufvud; själf satt han i skjortärmarna och rodde af alla krafter. Robinson gick utför repstegen, firade ned vindbryggan, tog en bår på ryggen och gick till stranden. Just i detsamma lade båten i land.

— Här alla två, kazika! ropade Fredag redan på långt afstånd. God man, spanjor, men inte begripa kazika något alls.

— Ja, det är svårt nog, Fredag, men det kan inte hjälpas. Nu få vi först försöka att få dem i land.

— Jag hjälpa! Spanjor förstå röd mans språk. Fredag förstå honom, han förstå Fredag.

Under detta samtal drogo de båten upp på stranden och fäste den ordentligt vid en trädstam. Först buro de upp spanjoren och lade honom i skuggan af några stora träd; därpå lade de Fredags fader på båren och buro honom till fästningen och sedan forslade de spanjoren efter samma

väg. Fredag ställde strax i ordning bäddar åt de uttröttade främlingarna, och Robinson värmde vin för att därmed badda deras svullna lemmar. För öfrigt var sömn och hvila hvad de nu mest behöfde. Också somnade de strax som goda barn.

Nu fingo Robinson och Fredag brådt att laga

aftonvard, och de voro ögonblickligen öfverens om, att det skulle vara stor festmåltid.

— Vi hafva räddat två människor ur vildarnas klor, och du, Fredag, har återfunnit din fader, sade Robinson. I dag måste vi bulla upp det bästa vi hafva.

Fredag visste icke, på hvilken fot han skulle stå: han sjöng och dansade och skrattade för sig själf. Men sina göromål ombesörjde han det oaktadt raskare än vanligt. Han slaktade en ung lama, och Robinson satte vatten öfver elden för att koka batater. De två nykomlingarne sofvo både länge och väl, och när de vaknade, funno de sig i hög grad vederkvickta af sömnen. Väl voro de ömma i lederna och hade svårt att röra sig, men de befunno sig ändå så pass väl, att de med Robinsons och Fredags tillhjälp kunde sätta sig till bords och med god matlust och gladt sinne hålla till godo med hvad huset förmådde. Fredags fader var lika så förvånad öfver allt hvad han såg, som Fredag en gång hade varit, och sonen visade sin fader allt med samma stolthet, som om han själf hade uppfunnit och tillverkat hvar enda sak.

Robinson hade längtat så mycket efter den dag, då han åter skulle få se och tala med en europé. Nu hade en sådan kommit till hans ö, och så kunde de icke samtala eller ens förstå hvarandras språk! Emellertid inträffade det märkliga, att Fredag blef tolk dem emellan, ty spanjoren hade någon tid uppehållit sig bland vildarne och lärt att till husbehof göra sig förstådd på deras tungomål. Allt emellanåt kom han med ett och annat geografiskt namn, som Robinson stundom först efter stor ansträngning lyckades tyda, enär uttalet var olikt hans eget.

Den gamle indianen hade naturligtvis också ett namn, men detta lät för Robinsons öron högst besynnerligt och var lika omöjligt att minnas som att uttala. Då han kallat sonen Fredag, tyckte han, att fadren lämpligen borde få ett tidigare namn och kallas *Torsdag*, och hvarken far eller son hade någonting emot detta förslag.

Då festmåltiden var slut, förde Robinson och Fredag sina gäster öfver fästningsgrafvens vindbrygga och slogo sig ned i färgträdens skugga på en plats, där de hade fri utsikt öfver hafvet, och där den friska sjöbrisen spred en angenäm svalka.

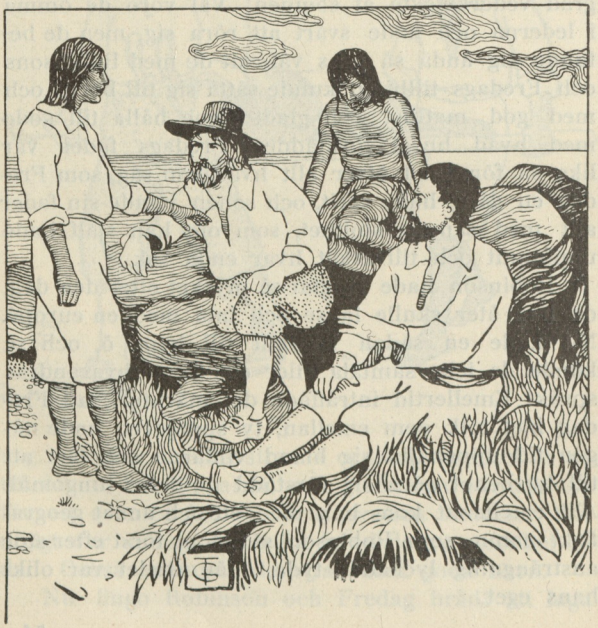

Nu bad Robinson spanjoren berätta om sin härkomst, sin resa, om skeppsbrottet och sina däreftter genomgångna öden. Spanjoren sade mening efter mening på de vildas språk, så godt han kunde, och Fredag öfversatte det till tyska. Det gick långsamt, men Robinson fick dock innehållet klart för sig. Hans berättelse lydde som följer.

SEXTIOANDRA KAPITLET.

Matrosens äfventyr.

Kaptenen på vårt fartyg var en beryktad slafhandlare. Vi kommo från Afrikas kust. Där hade vi bytt oss till guldstoft, elfenben och slafvar för bomullstyg, vapen, verktyg och värdelösa smycken af glas och mässing. Vi hade omkring hundra negerslafvar om bord, hvilka skulle föras till Barbados för att säljas, men innan vi nådde öfver Atlanten, hade redan ett tjog af dem dött. Ty de voro instufvade på skeppets botten som packade sillar och hade hvarken tillräcklig tillgång på frisk luft eller föda.

En tid gick det rätt bra för resten. Passaden förde oss fram med god och jämn fart. Men så öfverföllos vi af en storm, som dref oss ur rätta kursen in emot norra kusten af Brasilien. Under stormen sprang skeppet läck, och vi måste därför med yttersta ansträngning vid pumparna söka hålla

skeppet flytande, till dess vi kunde uppnå en eller annan hamn. Men innan detta lyckades, uppstod en ny storm, som med vild fart kastade oss åter ut på vida hafvet. Vi förmådde snart icke längre hålla ut med arbetet samt blefvo därför tvungna att lösa några af de svarta ur deras bojor och låta dem emellanåt aflösa manskapet vid pumparna.

Natten föll på med beckmörker, storm, åska och blixtar. Kaptenen rycktes öfver bord af en störtsjö, och det var omöjligt att komma honom till hjälp. Plötsligt stötte skeppet emot ett ref och fastnade. Vi hade sett, att vi voro nära ett land och hoppades erhålla hjälp därifrån. Därför aflossade vi flera nödskott under natten och beslöto stanna kvar på skeppet åtminstone till dager, i hopp att stormen då skulle bedarra. Men för att hålla pumparna i gång måste vi lösa ännu flera af negrerna. Dessa märkte då, att de voro flera än vi hvita, släppte alla sina kamrater lösa, togo kommandot ombord och bemäktigade sig båtarna. Vi voro ju endast femton man, och de voro åttio. Efter kaptenens död hade vi heller ingen anförare.

Vi måste då börja underhandla med dem, ty att utan båtar stanna kvar på det strandade skeppet var ju den vissa döden. Vi matroser hade behandlat negrerna så mildt och vänligt vi kunnat, så att deras lott verkligen hade varit bättre än de flesta andra slafvars. Dessutom ägde vi vapen, och använde vi dem, skulle vi kunna nedskjuta en stor del af negrerna, innan dessa hunnit öfvermanna oss. Detta gjorde, att de slutligen afstodo en af båtarna åt oss på det villkor, att vi icke finge medtaga några vapen. Med gemensamma krafter lyckades vi slutligen få alla fyra båtarna i

sjön och stötte ut från vraket. Det såg mörkt ut med vår räddning, ty båtarna voro tungt lastade, och sjön gick hög; natten var svart, och vi visste hvarken höger eller vänster, öster eller väster.

Vår afsikt var att hinna den närbelägna kusten, hvars bergstoppar vi hade sett på kvällen, innan mörkret föll på. Men vinden vände sig ännu en gång, och nu visste vi icke alls, hvar vi voro. Så småningom saktade sig stormen. Till vår förvåning och glädje lyckades båtarna hålla sig uppe i sjön, och i gryningen kommo vi utan förlust af en enda man lyckligt i land på en obekant kust. Där bodde vilda indianer. De mottogo oss vänligt, slöto fred och förbund med oss, både hvita och svarta. Där borta hafva vi nu lefvat allt sedan dess och haft det rätt drägligt. Vi hafva inrättat oss på samma sätt som infödingarna och mest lefvat på fisk och kokosnötter. Bäst hafva negrerna trifts: de voro icke vana vid bättre och hade nu återvunnit friheten. »Frihet är kostlig krydda på fattigmans mat.»

Men så blef ön för några dagar sedan hemsökt af en indianstam, som bor på en annan ö längre bort. Alla man rustade sig till motvärn, och vi främmande, både hvita och svarta, tyckte, att vi borde efter bästa förmåga bistå våra vänner, som visat oss gästfrihet. Fienderna blefvo också drifna på flykten, sedan de förlorat många tappra krigare. Men den gamle mannen här och mig togo de flyende med sig som fångar.

Då vi suttit fängslade i två dagar och två nätter, blefvo vi släpade ned i båtarna och förda hit. Under hela tiden fingo vi ingenting annat att äta än rutten fisk, som våra hjärtlösa plågoandar kas-

tade ned till oss. Men vi förmådde ej smaka den. Och en olidlig törst pinade oss. Vi önskade oss döden af allt hjärta.

Hvad som sedan skett här, ha ni själfva sett. Jag behöfver därför endast af allt hjärta säga er mitt tack för vår räddning. Vackra ord äro inte min sak — jag är en simpel, obildad matros. Men vid första tillfälle vill jag visa, att min tacksamhet icke är ett tomt ord.

Med dessa ord tryckte han handen på Robinson och Fredag, nickade, såg upp till himlen och gjorde korstecknet, liksom han inom sig gjort ett

heligt löfte och ville kalla Gud till vittne på sin uppriktighet.

Robinson bad Fredag fråga, hvem som ägt skeppet.

Spanjoren berättade då, att två köpmän i spanska staden Cadiz hade befraktat det för resan. Den ene lät inköpa slafvar från Guineakusten; den andre, som var en motståndare till den grymma slafhandeln, bytte blott till sig guldstoft för sina varor. Alla ombord visste också, att kaptenen någonstädes under lås och bom i kajutan hade en kagge guldstoft af stort värde. Men då han spolats öfver bord och alla haft full sysselsättning med att rädda lifvet, så gick guldet samma väg som det öfriga godset på skeppet och hamnade på hafvets botten.

Under denna berättelse hade Robinson och Fredag utbytt många blickar med hvarandra, och Fredag hade riktigt svårt att kunna hålla sig tyst och lugn, såsom kazika med tecken befallde honom vara. Solen var nära sin nedgång, då berättelsen var slutad, och nu föreslog Robinson, att de alla skulle gå in och söka sömnens ro efter denna märkliga dag.

Men då de kommit in på fästningens gård, visade han spanjoren sitt förrådshus och alla dess skatter. Hvem kan skildra matrosens förvåning, när han här fick se en hel mängd saker, som varit ombord på det strandade skeppet! Och skeppspapperen, ja, till och med den lilla kaggen med guldstoftet! Och sannerligen var där den gamle pudeln också! Robinson hade stängt honom inne, när han gick ut att möta vildarne, men nu blef den lurfvige besten utsläppt och hoppade och sprang, tjöt

och skällde af förtjusning, när han fick se sin gamle vän matrosen. Denne å sin sida blef nästan lika tokig af glädje. Aldrig hade han trott, att han någonsin mera skulle återse *Fido*.

Asken med diamanterna blef också framtagen, och Robinson fick veta, att den tillhört en engelsk officer, som från Indien skulle resa hem till England men blifvit sjuk och måst låta landsätta sig på Guineakusten. Där hade han aflidit, och den spanske kaptenen hade åtagit sig att föra hans kvarlåtenskap till Barbados, hvarifrån den sedan skulle sändas vidare till England. Samme officer hade också ägt den uniform, som Robinson tagit med sig från fartyget.

Den kvällen hade Robinson mycket att tänka på — han hade svårt att få en blund i ögonen.

SEXTIOTREDJE KAPITLET.

Robinson skrifver en grundlag.

Dagen därpå befallde Robinson samtliga inbyggarne i sitt rike att samlas, ty det gällde att med förenade krafter så snart som möjligt få ur vägen de fallna vildarnas lik, på det ej dessa skulle förpesta luften och framkalla sjukdomar.

Alla fyra tågade de därför med yxor och sågar ut till skogen närmast valplatsen. Här fällde de hela förmiddagen trädstammar, sågade och höggo

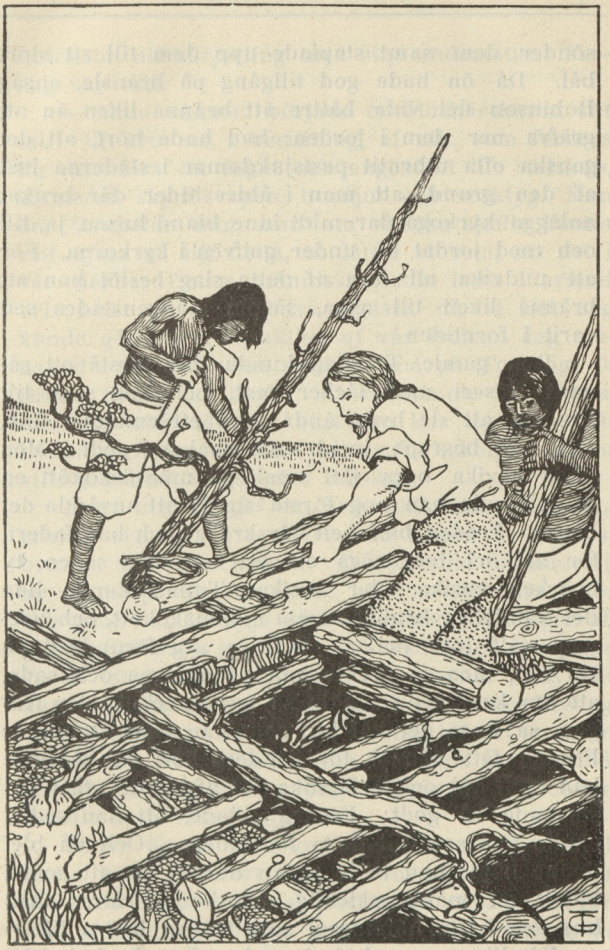

»Här fällde de trädstammar, sågade och höggo.»

sönder dem samt staplade upp dem till ett stort bål. Då ön hade god tillgång på bränsle, ansåg Robinson det vida bättre att bränna liken än att gräfva ner dem i jorden: han hade hört, att det ganska ofta utbrutit pestsjukdomar i städerna just af den grund, att man i äldre tider där brukat anlägga kyrkogårdar midt inne bland husen, ja, till och med jordat lik under golfven i kyrkorna. För att undvika all fara af detta slag beslöt han att bränna liken till aska, såsom mångenstädes sed varit i forntiden.

Den gamle Torsdag kunde inte förstå ett sådant slöseri med läcker mat, och han sade till Fredag, att de hvita ändå voro ett enfaldigt folk, som inte begrepo, hvad som smakade godt. Men hade kazika bara fått smak på människokött en gång, skulle han nog förstå sig på att använda det bättre. Fredag blef helt förskräckt och bad fadern för all del inte säga ett ord om den saken, ty hvarken kazika eller kazikas Tupan kunde lida det vämjeliga bruket att äta människokött, och Fredag själf inte heller. Gubben såg förundrad på sin son, men så ryckte han på axlarna och sade, att om kazika nu tänkte så besynnerligt i den frågan, så finge det väl bli, som han ville. Och hade Fredag fått afsmak för fienders kött, ja, så finge han själf väl också försöka att afsky det, fast det smakade så godt. Fredag tillade, att han sedan skulle förklara allt detta för fadern. Och då blef denne nöjd: han hade redan hunnit se, att sonen blifvit en mäkta skicklig och konstförfaren man hos den hvite höfdingen, som frälsat bådas lif.

Då liken voro brända och askan jordad, höll

Robinson allshärjarting med sina undersåtar. Fredag var tolk.

— Mina vänner! började envåldshärskaren sitt tal. Vi äro nu i besittning af allt, som fordras för att föra ett lugnt och angenämt lif: sällskap, lifsmedel, skyddsvapen, husdjur och verktyg. Men det förefaller mig, som om vi icke skulle kunna rätt njuta af allt detta, så länge vi veta, att det i vår närhet finnes människor, som lefva i armod och brist på det nödvändigaste, då vi lätt nog kunde göra dem delaktiga af vår lycka. Jag menar de skeppsbrutna spanjorerna på Torsdags ö. Gärna skulle jag önska, att de komme hit till oss, men på hvad sätt det bäst kan låta sig göra, och hvilka åtgärder vi böra vidtaga för saken — därom ville jag höra allas eder mening.

Hvar och en gaf sin åsikt tillkänna. Torsdag erbjöd sig att fara öfver och hämta de skeppsbrutna, spanjoren likaså. Fredag ville däremot ej, att hans gamle far skulle utsättas för flera faror och ville därför följa med spanjoren. Slutligen afgjorde Robinson saken så, att Torsdag och spanjoren skulle fara öfver och hämta européerna. Dels ville han ej gärna utsätta sig för faran att förlora Fredag, dels ansåg han Torsdag vara mer bekant med farvattnet än hvad Fredag var, och dels var det nödvändigt, att spanjoren finge i egen person underhandla med sina landsmän.

Innan denna resa kunde företagas, måste emellertid ännu ett stort stycke jord uppodlas och besås med hvete och majs, eftersom vida större förråd af lifsmedel blefve behöfliga för framtiden än förut varit fallet. Åtminstone borde utsädet vara lagdt i jorden, innan resan skedde, ty det skulle

vålla ett stort tomrum i Robinsons sädesförråd. Ju fortare det myllades ner, dess förr skulle det stå upp och bära frukt.

De närmaste dagarna hade därför alla man brådt med att röja, hacka, plöja och gräfva, till

dess en stor fyrkant låg färdig att besås. Spanjoren och Torsdag gjorde godt skäl för sig på arbetsfältet. Visserligen var gubben inte van vid sådant arbete och bar sig litet fumligt åt, men god vilja hade han, och Fredag var ständigt redo att råda och hjälpa honom. Under loppet af ett par veckor blef allt i ordning, och så skulle resan anträdas.

Men innan spanjoren och Torsdag begåfvo sig af, lämnade den förre ett vackert bevis på sin är-

lighet och tacksamhet mot Robinson, på samma gång han visade sig vara en klok och försiktig man. Han sade nämligen, att han väl gladde sig mycket att få återse sina kamrater, hjälpa dem och arbeta med dem. Men de vore endast råa och obildade matroser liksom han själf och ingalunda alla af godt sinnelag. Han fruktade därför, att de kunde vid sin ankomst till ön uppföra sig illa och med otack löna Robinsons välgärningar. Då han således icke vågade svara för dem alla, rådde han Robinson att såsom härskare på ön uppsätta vissa bestämmelser för dem, som ville bli mottagna. Ingen annan än den, som med hand och mun ville obetingadt antaga dessa villkor, skulle få medfölja honom och Torsdag.

Robinson fann rådet godt och behjärtansvärdt och uppsatte följande

Stadgar.

Hvar och en, som vill uppslå sina bopålar på min ö och varda delaktig af alla de förmåner, som den har att erbjuda, förbinder sig

1) *att* i alla afseenden efterkomma min vilja och villigt lyda de lagar och påbud, som jag kan finna gagneligt att för hela samhällets väl stifta och kungöra;

2) *att* föra ett arbetsamt och förnöjsamt lif, eftersom ingen lätting, dagdrifvare eller slösare tåles i samhället, ej heller någon, som med vett och vilja gör sina medbröder skada eller sorg;

3) *att* icke uppväcka kif och trätor och i händelse han skulle anse, att någon gjort honom orätt, icke vädja till våldet utan hänskjuta sin sak till mig

eller den person, som jag sätter att utöfva domarekallet på ön;

4) *att* utan knot utföra alla arbeten, som för samhällets gemensamma bästa honom åläggas samt i fall af behof värna ön äfvensom för dess och dess härskares försvar våga lif och blod; samt

5) *att* utan personliga hänsyn modigt stå den emot, som dristar sig att bryta öns lagar, söka bringa honom på bättre tankar eller förvisa honom från ön, därest han ej låter sig rätta.

Hvar och en, som ämnar flytta till min ö, må noga öfvertänka dessa bestämmelser, innan han fattar sitt beslut. Finner han sig kunna gå in på dem, så må han skrifva sitt namn under dem. Men denna underskrift är då för honom lika bindande som e d l i g f ö r p l i k t e l s e.!

Robinson Kruse.

Denna »grundlag» öfversatte nu Fredag sats för sats, och spanjoren omskref den sedan på sitt modersmål. Han fick därjämte bläck och penna med sig, så att hans landsmän skulle kunna skrifva under. Likaså fick han medföra nödiga verktyg för att afhjälpa möjliga skador på båtarna från det strandade skeppet, hvilka spanjorerna naturligtvis måste begagna för flyttningen. Båten lastades med lifsmedel i mängd och sattes i sjön.

Fredag hade svårt att skiljas från sin fader. Kvällen före afresan kunde han ej förmås att smaka en bit, och han fällde tårar allt emellanåt. I själfva afskedsstunden föll han fadern om halsen, och då gubben slitit sig lös och båten lagt ut, kastade sig

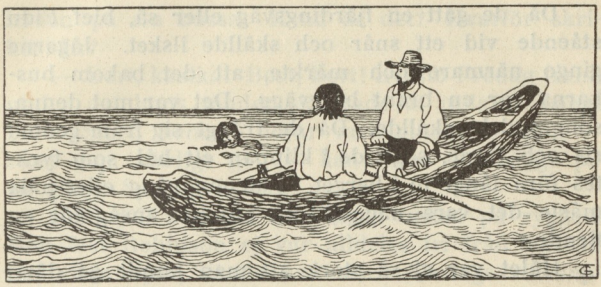

Fredag i sjön och simmade bredvid båten ett långt stycke. Ändtligen vände han om, och när han åter stod på land, tröstade han sig med att han snart skulle återse den gamle. Och under tiden hade han ju sin kära kazika och Fido och Pål och allting annat på ön.

SEXTIOFJÄRDE KAPITLET.

Fredag ser ett hemskt odjur.

Hans uppsyn ville emellertid inte riktigt ljusna denna morgon, och oupphörligen gingo hans blickar utåt hafvets blåa ban. För att muntra upp honom föreslog Robinson, att de skulle gå på jakt. Fredag var strax färdig, de togo sina bössor och styrde sina steg inåt ön. Fido fick följa med som vanligt: under middagsrasten var han en outtröttlig rolighetsminister.

Då de gått en fjärdingsväg eller så, blef Fido stående vid ett snår och skällde ilsket. Jägarne gingo närmare och märkte, att det bakom buskarna var en brant bergvägg. Det var mot denna, som pudeln skällde. Då de trängt sig fram genom ris och törne, sågo de i klippan ett hål, som tycktes föra långt in i berget. I denna gång eller håla måste det vara någon, som hunden ansåg för en fiende.

Hålet var ej så stort, att man kunde gå därigenom, men man borde kunna krypa in. Fredag fick befallning att göra detta, ty Robinson hade för sed att alltid närmare undersöka, hvad som såg hemlighetsfullt ut. Fredag lydde, lade sig

på alla fyra och kilade in genom öppningen.

Men i nästa ögonblick kom han ut med en hisklig fart, och han skrek, så att det gaf eko i skogen.

— Hvad står på? sporde Robinson och spände

hanen på sin bössa. Hvad är det? Hvarför skriker du?

— Bort, kazika! Bort, bort! hväste Fredag fram, under det hans tänder skallrade af rädsla. Långt bort! Stort, hemskt odjur med glödande ögon — stort gap, väldigt gap — kan sluka oss bägge på en gång! Spring, kazika!

Och själf ämnade han lägga benen på ryggen. Men fast Robinson ej var alldeles fri från fruktan för vilda djur, kände han dock Fredags vidskepliga rädsla för obekanta saker allt för väl, för att han skulle ta till flykten utan att veta, hvad han flydde för.

— Kom nu och håll undan grenarna — vi måste se närmare på det där rysliga odjuret, sade han.

— Aldrig, aldrig, kazika! Det har ögon som stora krukans mun. Gå inte in — då har Fredag ingen kazika mer! Uhuhu!

Och han föll ned på sina knän, vred sina händer och sträckte dem bönfallande mot sin herre.

— Det slukade ju inte dig! sade Robinson och skrattade. Du är en mes, Fredag! En liten pojke skulle peka finger åt dig, om han såge, hur rädd du är, stora, starka karlen! Det hörs ju inte ett ljud där inifrån. Nu skall jag slå eld. Och se det rysliga odjuret skall jag också, om du gnäller eller skriker aldrig så mycket, det kan du vara säker på.

Därmed slog han eld, tände på en knippa torrt gräs och kastade in den i hålet samt kröp försiktigt in. Vid den uppblossande lågan såg han i den rymliga hålan innanför den trånga öppningen, att någonting rörde sig. Han såg ett par stora, lysande ögon, och fast de inte alls voro så stora,

som Fredag påstått, kände han, hur en rysning ilade genom hans ryggmärg. Han höll nästan på att krypa ut igen, men i detsamma flammade gräsknippan upp, och han såg, hur barnslig hans rädsla var.

Det rysliga vilddjuret var nämligen — en gammal *lama,* halfdöd af hunger och sjukdom. Hon hade troligen krupit in i hålan för att få dö i fred och lugn. Ingenting annat syntes till. När lågan slocknat, kröp Robinson baklänges ut. Just i samma ögonblick stod Fredag i begrepp att krypa in, ty i trots af sin harhjärtenhet kunde han ej lämna kazika i sticket därinne hos vidundret.

Men han blef inte litet skamflat, när Robinson kom ut och berättade, hvad det var för ett odjur inne i hålan, och gjorde narr af honom, för det han varit så rädd.

— Du såg ju glödande ögon, Fredag? Stora som mynningen på vår största kruka, hvad? Och ett så stort gap, du Fredag? Jag kan aldrig begripa, hvar den gamla lamastackaren hade fått det ifrån. Såg du verkligen det gapet, Fredag?

— Det såg så ut för mig, mumlade den stackars indianen. Jag var så rädd, så rädd för din skull, kazika. Jag darrade i hela kroppen.

— Och därför blef odjuret så stort i dina ögon? Den där rädslan skall du vänja dig af med, Fredag; den spelar dig annars allt för många spratt. Minns du, hur geten höll på att skrämma lifvet af dig! Kom ihåg en sak! När någonting ser misstänkt eller hemlighetsfullt ut, så se nogare efter hvad det är och spring inte ögonblickligen! Du skall få se, att det nästan alltid är mindre farligt, än du tyckte i första förskräckelsen. Inbillning

är värre än pesten, och det är rädda harar, sådana som du, som ha satt ihop alla spökhistorier. Men stå nu inte längre och häng läpp, utan spring hem efter lyktan, så skola vi undersöka hålan ordentligt! Du skall få se, att vi skola draga nytta af den också.

Fredag lät inte säga sig detta två gånger, utan han sprang, glad att ha sluppit undan för så godt köp. Han var snart tillbaka med lyktan. Den tändes, och så kröpo de båda in i hålan, Robinson före och Fredag efter, visserligen darrande, men fast besluten att vara modig.

Hålan var mycket rymlig, sval och torr öfver-

allt. Den gamla lamans förfärliga ögon voro redan för alltid brustna, och Robinson lät Fredag släpa ut djuret och jorda det i närheten. Hålan beslöt han använda till förvaringsrum för sådana matvaror, som ej tålte värmen utan att surna eller ruttna. En sådan matkällare skulle bli af särdeles stor nytta för honom nu, då ön skulle få så många inbyggare, och slakt liksom allt annat måste tagas i större skala.

Af jakten blef det ingenting för tillfället, utan Robinson och Fredag satte sig ned och öfverlade, huru de lämpligast skulle vidga ingången till hålan och förse den med dörr och lås. Under de närmaste dagarna sökte de fram nödiga verktyg och satte källaren i förträffligt skick. Detta förkortade något deras längtan efter spanjorernas ankomst. Fredag gaf sig dock ej någon riktig ro, utan hvar eller hvarannan timme klättrade han upp till bergets topp, hvarifrån han kunde skönja sin fäderneö, eller också sprang han ner till stranden för att se, om de väntade ej ännu syntes till. Så förflöto åtta dagar.

SEXTIOFEMTE KAPITLET.

Objudna gäster.

Men en morgon kom Fredag med andan i halsen springande från stranden och ropade redan på långt håll:

— Nu komma de! De komma, kazika! Tag »tittröret» och kom strax! Jag kan nätt och jämt ögna dem — skynda på, kazika! Hohoho! De komma!

Robinson vardt också glad öfver detta budskap. Han grep ögonblickligen kikaren, och båda ilade upp på berget. Redan på halfva vägen låg ett stort område af hafvet inom synhåll, och Robinson upptäckte strax en båt långt ute. Han stannade och riktade kikaren mot farkosten.

— Hvad vill detta säga? utropade han. Det är inte alls den rätta båten, Fredag, Det är alls inte din fader och spanjorerna. Se själf!

Fredag tog kikaren, men han darrade så, att han knappt kunde hålla den. Ändtligen fick han den till ögat.

— Hvad säger kazika? jämrade han sig. O nej, nej! Inte de, inte fader! Nu ser jag — hvita män, men inte fader Torsdag. Men hvem dessa vara?

— Det ser ut, som det vore en engelsk *barkass?*

— Hvad är barkass, kazika?

— Så kallas storbåten på en örlogsman eller ett krigsskepp. Vi måste högre upp, Fredag! Ända upp till bergets topp!

De skyndade vidare. Däruppe hade de fri utsikt öfver hela nordliga synkretsen; och Robinson stod som förstenad af undran, glädje och oro. En half mil utanför kusten låg ett stort skepp för ankar.

Denna gång var det intet vrak, han såg. Var det ändtligen hans så länge väntade befriare? Skulle han dock till slut få återvända till Europa, till fosterland och föräldrar? Han vågade knappast tänka sig detta — han hade ju en gång blifvit grymt sviken i sina förhoppningar.

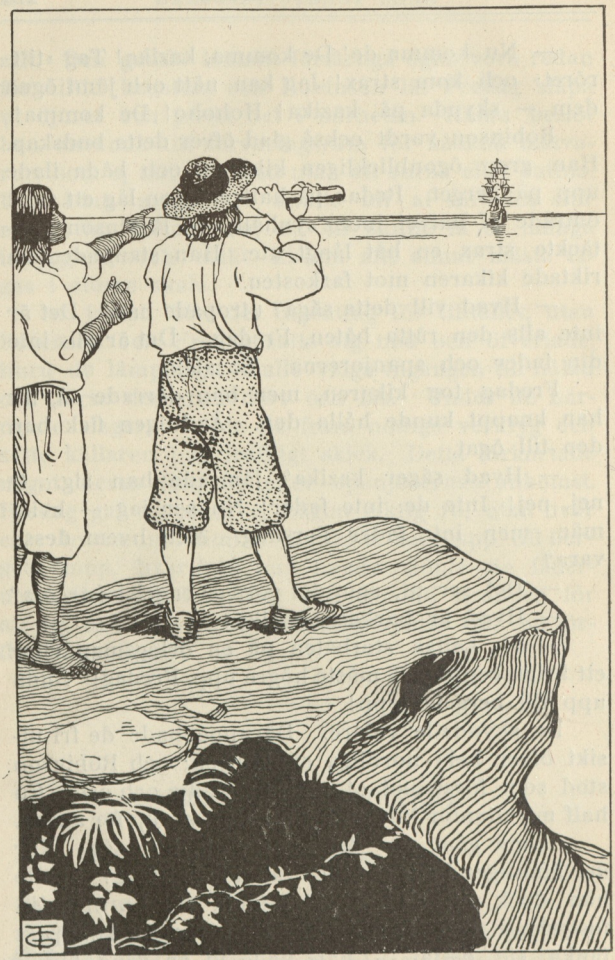

»Han riktade kikaren mot farkosten.»

Hur hade det kommit hit? Någon storm hade ej kastat det till dessa trakter — det hade länge varit lugnt och stilla. Icke heller torde det ha kommit i handelsärenden: för sådant ändamål styrde nog aldrig fartygen hit till dessa sund mellan vildarnes öar.

Länge stod han med kikaren för ögat och såg ut mot skeppet. Slutligen sköt han ihop den, såg på sin vän och sade:

— Jag är rädd, att det är en sjöröfvare, Fredag.

Hade det varit under hans första vistelse på ön, skulle Robinson i sin hjälplöshet hafva ansett det som en lycka till och med att bli upptagen på ett sjöröfvarefartyg. Han skulle i alla fall hafva kommit till människor. Men nu, när han hade vänner, jordegendom och mycket annat, som gaf glädje och omväxling åt hans lif, ryste han vid tanken på, att han kunde falla i händerna på dessa mänsklighetens afskum och kanske bli smidd i bojor som en slaf.

Han beslöt att uppsöka ett gömställe bakom träden närmare kusten och därifrån hålla öga på barkassen, när den lade i land. Skulle några af manskapet hafva för afsikt att göra ett ströftåg på ön, såsom sannolikt var, finge han och Fredag söka att obemärkta draga sig tillbaka till fästningen. Möjligen skulle de ej upptäckas af de objudna gästerna, men gjorde dessa ett försök att angripa dem, skulle de försvara sig till det yttersta.

De gingo ned för bergets sluttning, tills de funno en punkt, där de i ett tätt snår kunde med ögonen följa barkassens rodd. Elfva personer funnos i båten, de flesta klädda i sjömansdräkt. De

lade i land på flata stranden, förtöjde båten och stego ur.

Åtta voro beväpnade, de tre öfriga voro däremot tydligen fångar, efter som de fördes i land med bakbundna händer. Inne på stranden slöto de beväpnade en kreis omkring fångarne; dessa blefvo tydligen hotade, ty de knäföllo och tycktes bedja om något.

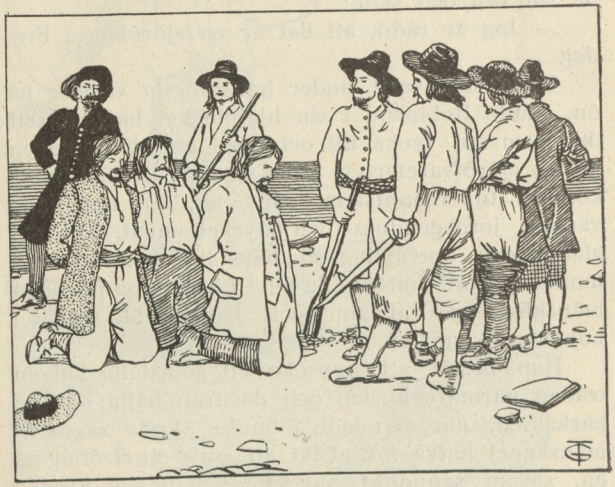

— Ser du, kazika, hvita män också äta upp fångar, hviskade Fredag.

— Prat! Det är alls inte fråga om sådant! sade Robinson.

De beväpnade tvistade en stund, men så enades de, lade sig i trädens skugga, togo upp buteljer ur båten, drucko, klingade, sjöngo och väsnades.

— Skynda dig hem! sade Robinson sakta. Spring

allt hvad du orkar! Hämta hit så många bössor och pistoler du kan bära samt krut och kulor. Vi måste försöka frälsa fångarne. Man ser ju, att de fallit i händerna på råa banditer. Skynda dig, men var försiktig!

Fredag smög åstad som en katt, men Robinson blef kvar på sin utsiktspost. De tre fångarne lågo fortfarande kvar i sanden midt i det stekande solskenet. En af dem försökte ett ögonblick att resa sig upp, men då upphäfde dryckesbröderna ett förfärligt vrål, och den arma fången sjönk åter ned på knä.

Hånfullt höjde de lustiga bröderna flaskorna mot fångarne som för att säga »skål!» samt klingade sinsemellan och blefvo allt mera bullersamma. Fångarne fingo inte ens en droppe vatten att läska sig med. Sång och skrål ljöd från lägerplatsen under träden. Ett par reste sig och gingo raglande arm i arm ett stycke uppåt den branta sluttningen samt lade sig under några buskar, där de fortsatte att dricka. Om en stund följde ett annat par deras exempel. De kvarliggande ropade efter dem men fingo endast skrän till svar. Så gingo flera.

Slutligen var det endast en kvar: han hade en flaska i ena handen och en pistol i den andra. Med båda pekade han på fångarne och hotade antagligen att skjuta ner den förste, som rörde sig. Sedan lade han sig ner: han hade troligen blifvit tung i hufvudet af solhettan och vinet. Sammalunda hade det gått med de andra — det blef tyst och stilla. Fångarne lågo alltjämt på knä.

SEXTIOSJETTE KAPITLET.

Fångarne frälsta.

Det dröjde ej länge, förrän Fredag var tillbaka med vapnen. Skyndsamt laddades dessa, Robinson stack två pistoler i bältet, tog en bössa i hvar hand och smög sig sakta ned mot stranden. Fredag följde efter med icke mindre än tre bössor. Båda spejade försiktigt mellan buskarna för att ej helt oförvarandes råka att snafva

öfver någon af banditerna, som lågo här och där i skuggan på sluttningen.

När fångarne fingo syn på de beväpnade männen, trodde de, att de kommit »ur askan i elden». En sådan massa eldvapen, och den ene var till och med en indian! Men Robinson lade ett finger på sin mun för att anbefalla dem tystnad samt ilade därpå med snabba steg fram och afskar i en handvändning repen, med hvilka de voro fängslade. Fredag stod med gevär i hand och fingret på hanen.

— Hvarifrån äro ni, och huru ha ni råkat i dessa bofvars våld? sporde Robinson.

— Engelsman — icke förstå tyska! sade den, som han först vändt sig till. Men genast tog en annan till orda på tyska.

— Först mitt hjärtliga tack för den oväntade hjälpen, sade han. Jag är kapten på skeppet där ute, och dessa äro min förste och min andre styrman. Folket har gjort myteri — det finnes flera oroliga och upproriska gastar bland dem. Skeppet har en gång varit sjöröfvare, och manskapet ämnar nu åter göra det till kapare. De smögo sig på oss bakifrån, bundo våra händer och ville kasta oss öfver bord, men vi bådo om lifvet, och slutligen hittade de på att landsätta oss på denna ö, som vi alla ansågo för obebodd. Då denna lott emellertid syntes oss värre än själfva döden, bönföllo vi, att de ville göra vår pina kort. Men förgäfves — vi skulle lefva, tills vi här dukade under för hungern. De drucko och skålade med hvarandra, medan vi voro nära döden af hunger, törst och dödsfruktan. Nu har vinet gjort sin verkan, och det ser ut, som de somnat allesammans.

— Då är här intet ögonblick att förlora, utbrast Robinson. Min trogne tjänare och jag skola hjälpa eder, men på två villkor.

— Jag går in på dem båda på förhand, sade kaptenen.

— Först skola ni lofva att i stort som smått rätta eder efter mina befallningar, så länge ni uppehålla eder på min ö; och för det andra, att ni skola föra mig och min vän till England, om vi lyckas skaffa eder tillbaka kommandot å edert fartyg.

— Därpå ingår jag af allt hjärta. Vi själfva, skeppet och allt hvad därpå är, står fullkomligt till edert förfogande! svarade kaptenen glad.

— Så börja vi leken! sade Robinson. Här finnes en laddad bössa och en pistol till er hvardera och sablar. Vi måste försöka att få upprorsstiftarne i vårt våld, innan de vakna, men jag fordrar uttryckligen, att ingen utom i allra yttersta nödfall utgjuter blod.

Fredag tog de rep, med hvilka fångarne varit bundna, och de närmade sig den längst nere liggande, ensamme upprorsmakaren. Han låg framstupa och sof så tungt, att han icke vaknade, förr än han redan var bunden till händer och fötter. Då ville han ropa på hjälp, men Robinson stoppade en näsduk i munnen på honom, och denna munkafle tystade honom. Han fick ligga, där han låg, och de fem smögo sig fram till nästa träd. Där lågo två i djup sömn midt bland tömda flaskor och bortkastade vapen.

Robinson och kaptenen togo den ene om hand, styrmännen den andre; Fredag samlade ihop deras vapen samt höll rep och munkaflar färdiga, tills

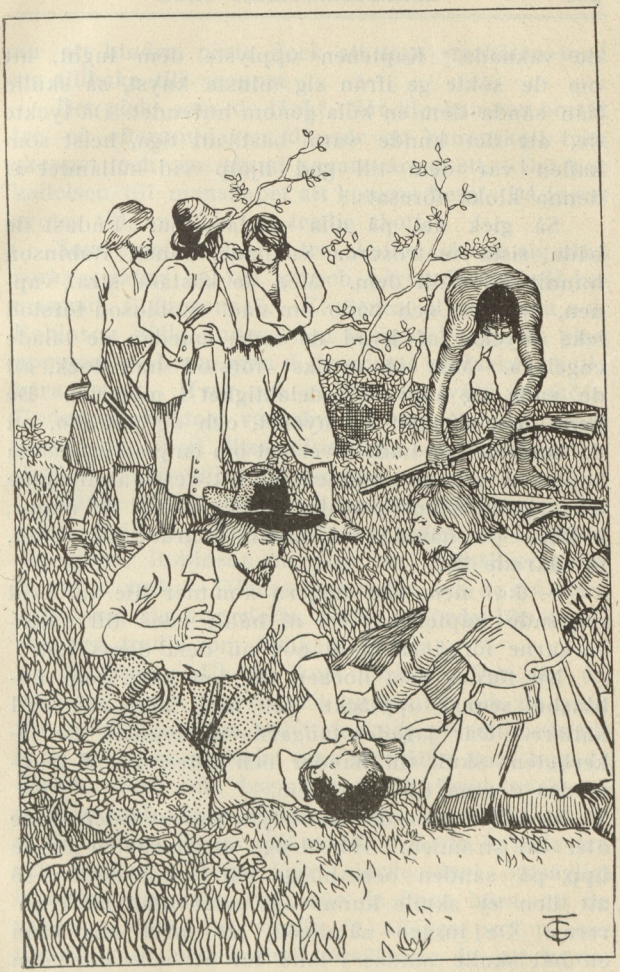

»Fredag samlade ihop deras vapen.»

de vaknade. Kaptenen upplyste dem lugnt, att om de sökte ge ifrån sig minsta knyst, så skulle han sända dem en kula genom hufvudet. Då tyckte de, att det kunde vara bäst att tiga, helst som kaflen var dem till god hjälp vid hållandet af denna kloka föresats.

Så gick det på alla sofplatserna. Endast de båda sista matroserna vaknade, innan Robinson hunnit fram till dem. Men de kastade strax vapnen, knäföllo och bådo om nåd. Robinson förstod icke mycket af hvad de sade, emedan de talade engelska. Men så mycket förstod han dock, att de sade sig ångra sin delaktighet i myteriet. De hade icke druckit så mycket, och de påstodo, att de sinsemellan hade öfverlagt om en plan att rädda kaptenen och styrmännen, så att dessa åtminstone icke skulle behöfva svälta ihjäl. En af de andra, hvilken de nämde vid namn, ångrade sig också, försäkrade de.

— Ja, men den ångern kommer lite väl sent nu, sade kaptenen. Ha ni hållit eder till våldsverkarne förut, så få ni ock nu dela deras lott.

Nu fördes hela flocken till den håla, som Robinson senast upptäckt, och som han afsett till källare. Där jagades fångarne in, bundos för säkerhetens skull till händer och fötter, och så bommades dörren till efter dem.

Men Robinson och hans fyra vapenbröder vände åter till stranden. Här drogo de storbåten längre upp på sanden och höggo hål i dess botten, så att den ej skulle kunna användas utan att repareras. De insågo nämligen, att snart nog ännu en båt skulle sändas i land för att söka efter den första, som ej kommit igen, och deras plan var

nu att hindra nästa flock att taga storbåten med sig tillbaka till skeppet.

Det gick, som de tänkt. När klockan var bortåt tre på eftermiddagen, dånade ett kanonskott från skeppet och en stund senare ännu ett. Det var kallelsen till manskapet att komma hem. Då ingen syntes till, smällde ett tredje skott.

Som emellertid alla tre skotten visade sig utan verkan, sattes en båt ut och närmade sig, väl bemannad, Robinsons ö. Kaptenen, styrmännen och Robinson höllo under tiden »krigsråd», och en plan uppgjordes, huru man i de minsta småsaker skulle bära sig åt. Hvar och en fick sitt värf att sköta. Under väntetiden vederkvickte sig Robinson och hans män med litet lifsmedel, som de funnit i storbåten och vid sofplatserna.

Båten nalkades småningom ön. Men som det måste dröja en god stund, innan den kunde hinna dit, gjorde Robinson en liten tur till källaren, där fångarne sutto. Dörren öppnades, och de två män, som visat sig ångerfulla, blefvo utförda liksom äfven den tredje, om hvilken de talat.

Kaptenen höll ett kort förhör. Det såg ut, som om deras ånger varit uppriktig, och de tycktes verkligen hafva blifvit lockade och tubbade att vara med om myteriet utan att själfva vara hugade därför. Som de dessutom alltid förut varit ordentliga och raska fyrar, lofvade kaptenen, att de skulle blifva tagna till nåder, om de lofvade tro och lydnad. Detta löfte gjorde dem outsägligt lyckliga och glada, och när de fingo höra, att de redan samma dag skulle få aflägga prof på sin uppriktighet och trohet, försäkrade de, att kaptenen aldrig skulle finna pålitligare tjänare än dem.

De återfingo sina vapen, blefvo underrättade om hvad de hade att göra, och deras poster anvisades dem. Fredag skulle ledsaga dem och vara deras vägvisare, när de sedan skulle deltaga i striden mot sina forna medsammansvurna.

SEXTIOSJUNDE KAPITLET.

En krigslist.

Robinson, kaptenen och de båda styrmännen begåfvo sig ner till stranden och gömde sig i samma snår, där Robinson och Fredag hade iakttagit de första matrosernas landstigning.

När de hunnit fram, hade båten alldeles nyss lagt i land. Manskapet stod i en flock på kusten. De spejade åt alla håll men kunde ej se en skymt af sina kamrater. Så beslöto de att ropa — alla på en gång. Där räknades ett, tu, tre, och så ljöd deras rop:

— Ohoj, ohoj, ohoj!

Intet svar. Så fyrade de af två pistolskott. Ekot från bergshöjderna upprepade dånet, men i öfrigt var allt tyst och stilla. De kände sig oroliga: en gissade tydligtvis hit, en annan dit. De sprungo om hvarandra, fäktade och talade alla på en gång. Detta stötte ju på trolleri! Inte kunde kamraterna ha sjunkit heller? Eller rott sin väg? Nej, båten låg kvar.

Två män skyndade bort och undersökte den. Hål i bottnen! Saken blef allt obegripligare. Hur kunde detta hänga samman? De sprungo fram och tillbaka på sanden, rådvilla och försagda. Allt emellanåt ropade de *ohoj!* och så sköto de. Men då de intet svar fingo och solen började sjunka i väster, vågade de inte dröja längre i land utan vände tillbaka till sin båt samt tycktes färdiga att åter ge sig ut till skeppet och lämna sina söliga kamrater åt deras öde.

Då small ett böss-skott långt inne i skogen. Nu blef det lif bland männen på stranden. De stämde upp ett väldigt »hallå!».

— Hallå, hallå-å! svarades från skogen inne på ön.

— Hvad vänta ni på? Vilja ni med, så raska på!

— Kom hit, så få ni se något! hördes rösterna från skogen.

— Vilja ni med, eller vilja ni bli kvar här? ropade männen på stranden otåligt.

— Här är guld! Guld! Mycket guld! Kom!

— Hvad säger ni!

Och på stranden blef det stor uppståndelse. Fyra, fem af matroserna rusade ögonblickligen upp för strandsluttningen. Hvad rörde det dem, att båten var borrad i sank, och att solen nalkades sin nedgång? »Guld» var ett ord, som gjorde dem yra i mössan.

— Här är guld i massor — hela tunnor! Gå inte där nere och drula utan skynda er hit!

— Vi komma, vi komma! ropade alla. Med knapp nöd kunde de förmå två man att bli kvar vid båten. De andra måste lofva, att dessa två skulle

få lika stora lotter vid guldets delning som alla öfriga.

Så bar det af i ilande fart.

— Hvar äro ni? ropade de uppklättrande.

— Här! Inne i skogen. Raska på!

De kände så väl rösterna, och dessa tillrop eggade dem till allt större skyndsamhet.

— Här är så mycket guld, att vi kunna köpa hela England!

— Vänta litet! Hvar äro ni? Är det guldsand eller klimpar?

Intet svar.

— Ropa hvar ni äro!

Nu hördes rösterna på afstånd uppifrån berget.

— Längre upp åt bäcken! Följ bäckranden!

Och därefter ljödo rop än här, än där, allt längre bort, så att Robinson snart endast hörde rösterna men ej kunde urskilja, hvad som sades.

Nu stormade Robinson, kaptenen och de båda styrmännen ned för bergssluttningen och rakt emot båten. De båda vakthafvande sprungo upp, väckta ur sina drömmar om »guld och gröna skogar».

— Icke ett ljud, om ert lif är er kärt! ropade kaptenen, och fyra bösspipor, som riktades mot dem, visade, att det var allvar.

— Kasta bort edra vapen och kom hit! ljöd åter kommandot.

Utan att våga knysta lydde de befallningen. Styrmännen bundo dem och förde dem med sig upp i skogssnåren. Efter dem kommo Robinson och kaptenen. Saken skulle afgöras uppe på ön.

Och just som solens blodröda skifva sjönk bak topparna, kommo Fredag och hans tre följeslagare i fullt språng ut ur skogen. Svetten pärlade på

pannan, men indianens mörka ögon gnistrade af glädje, och hans mun drog sig till ett bredt grin.

— Lurade dem bra, kazika! Riktigt bra — puh! flämtade han. Nu springa rundt i svarta skogen och leta guld. Nu vi alla rusa fram och fånga en och en efter hvarandra, fånga alla. Hjälpa dem bära stora guldklimparna! Hohoho! De alla bra lurade — puh! Hohoho!

Han höll på att skratta sig fördärfvad åt den lyckade krigslisten.

— Ja, ni ha skött er bra, medgaf Robinson. Men tyst, nu komma de tillbaka!

Mycket riktigt — i detsamma syntes två män vid skogsbrynet. De tycktes vara alldeles uppgifna af trötthet, och deras lynne var dåligt. De svuro öfver kamraterna, som haft dem att springa rundt i den oländiga marken, tills mörkret fallit på.

— De ha gjort narr af oss, de slynglarne! Det blir svårt för oss att finna fartyget. Vi gå i båten och vänta fem minuter: de, som komma dessförinnan, taga vi med — de andra få gå här och leta efter guld!

— Gif er! ropade med detsamma styrmännen och satte gevären för bröstet på skurkarne. Om några ögonblick voro de afväpnade, bundna och förda in i snåret till de två andra.

Tre nya kommo i stark fart ned för backen, och tätt i spåren följde dem två andra. Och så kom en, som ständigt ropade, att de andra skulle vänta på honom. Alla snubblade oupphörligen öfver stenar och trädrötter, ty det hade med ens blifvit så mörkt, att männens gestalter endast kunde skönjas, då de aftecknade sig mot himlen.

— Stanna — ett steg till kostar lifvet! ropade åter styrmännen.

Matroserna hejdade sig förfärade.

Förste styrmannens röst ljöd klar och hotande:

— Ståthållaren här på ön har en trupp af soldater uppställda i snåret, alla väpnade till tänderna. Den förste af er, som rör sig eller sätter sig till motvärn, får några stycken kulor i lifvet på sig.

Ett rasslande ljud af vapen hördes från buskarna och visade, att det ej var tomma hotelser. Hvad skulle de göra? Båten var tagen af fienden.

Nu ropade kaptenen ur skogens gömma:

— Du känner min röst, Tomas Smith! Om ni

genast på ögonblicket träda fram och öfverlämna edra vapen åt förste styrmannen, skola ni alla blifva benådade till lifvet utom *Atkins,* som anstiftat myteriet.

— Nåd, kapten! hördes en jämrande stämma. Alla hörde, att det var Atkins.

— Nej, svarade kaptenen strängt.

— Det var inte jag, som var hufvudman för upproret!

— Jo, det var Atkins, som lockade oss, hördes flera röster.

— Det är han, som kokat ihop den här soppan! sade en annan.

— Nåd, nåd för Guds skull! Var barmhärtig, kapten! tiggde Atkins. De andra ha inte varit bättre än jag. De ville själfva.

— Nå! Jag skall be ståthållaren skänka dig lifvet, men jag vågar ingalunda lofva dig, att han gör det! sade kaptenen slutligen. Men raska på nu och hit med vapnen! Alla de landstigna äro gripna.

Det dröjde inte länge, innan de lämnat vapnen ifrån sig. Kaptenen och Robinson stego fram, så att matroserna kunde se dem. Robinson togo de för en af ståthållarens officerare.

Vid det förhör, som kaptenen genast höll med de nya fångarne, fann han, att också ett par af dessa voro ganska hyggliga, så att han trodde sig kunna lita på dem för framtiden. De fingo stanna kvar, men de andra fängslades och fördes till källaren, där förut deras kamrater sutto inspärrade. Fredag gick i spetsen, och de båda styrmännen öfvervakade fångarne. De fem benådade fördes af kaptenen och Robinson till fästningen.

Då Fredag och styrmännen återvände, hade de med sig ännu två af den första flocken. Styrmännen gingo i borgen för dessas trohet, och de nyutsläppta lofvade högtidligt och dyrt att lyda blindt.

Kaptenen hade alltså nu en liten trupp på nio man, som han kunde lita på. Utsikterna började ljusna. Han skulle kanske kunna återeröfra sitt skepp.

SEXTIOÅTTONDE KAPITLET.

Bom! Bom! Bom!

Robinson motsåg naturligtvis med stor spänning utgången af kaptenens planer. Däraf berodde ju för honom själf så mycket. I fall dessa planer lyckades, skulle ändtligen befrielsens timme slå, och han skulle kunna styra kosan åter till hemmet. I motsatt fall finge han förbli fjättrad vid sin ö, kanske i många år, ja, måhända hela lifvet. Skulle hans mångåriga drömmar och förhoppningar nu bli verklighet? Eller skulle de än en gång blekna och svikas?

Kaptenens seger var ingalunda gifven: hans anhängare voro endast få, och så alldeles pålitliga voro de ej alla. Kunde han ej med ens få öfvertaget, så skulle kanske somliga af dem än en gång göra gemensam sak med upprorsmännen ombord.

Hela flocken höll till utanför fästningsgrafven,

där de två styrmännen talade med dem och föreställde dem, huru illa de handlat. Dit ut gingo nu också kaptenen och Robinson. Robinson höll på sitt modersmål ett tal till matroserna, och kaptenen öfversatte det på engelska. Talet innehöll, att ståthållaren vore villig att frigifva alla dem, som blif vit lockade eller tubbade att deltaga i resningen,

men endast på det uttryckliga villkor, att de nu ville lofva kaptenen sitt ärliga och kraftiga bistånd att återtaga skeppet. Lyckades detta, skulle ståthållaren äfven skänka de fångna upprorsmännen lifvet, men visade de sig falska, så skulle de allesamman bli hängda dagen därpå, och hvarken böner eller löften skulle kunna rädda dem.

En för alla och alla för en lofvade matroserna, att de skulle för kaptenen våga lif och blod samt kämpa till sista man. Både till ståthållaren och Robinson uttalade de sitt hjärtliga tack för löftet, att de på detta sätt skulle få försona sitt brott. Ty de erkände, att detta brott var så stort, att de förtjänat att därför mista lifvet. Alla gingo bort till källaren, där de fångna sutto och förkunnade för dessa ståthållarens dom. De inspärrade blefvo ängsliga till mods och uppmanade ifrigt sina kamrater att med all makt söka återvinna skeppet och därigenom rädda dem från repet.

Därpå gick den lilla skaran ner till båtarna. Andra styrmannen, som var skicklig timmerman, satte vid skenet af en lykta inom kort storbåten i sjödugligt skick igen. Manskapet fördelades sedan på båtarna; kaptenen tog befälet på den ena och förste styrmannen på den andra. Robinson försåg manskapet med vapen, kulor och krut, hvarefter han sade kaptenen farväl och önskade honom lycka.

Gärna hade Robinson själf följt med, och det var icke fruktan, som höll honom tillbaka. Men han fann det mindre klokt att lämna fästningen. Spanjorerna kunde komma hvilken dag som helst, och de visste ju ingenting om hvad som nyligen timat. Ännu betänkligare var det, att fångarne kunde bryta sig ut ur källaren och göra sig till herrar öfver själfva fästningen. Misslyckades så kaptenens planer, skulle det se mörkt ut för Robinson. Ja, om han än lyckades, så vore det i alla fall en olycka, om just dessa män, de vildaste och svekfullaste, blefve herrar öfver fästningen och därigenom öfver hela ön. Det kunde således ej

hjälpas: han och Fredag måste stanna hemma. Häruti instämde själfva kaptenen, huru gärna han än sett sin anfallsstyrka förstärkt med två så pålitliga vänner.

Men ändlösa syntes timmarna för Fredag och Robinson, i synnerhet för den senare. Det gällde ju för honom att antingen bli fri och få fara hem eller ock att foga sig i tanken på kanhända lifstidsvistelse på denna lilla fläck i världshafvet. Han hade ingen rast eller ro: han sprang in i grottan, upp på berget, ut och in, upp och ned.

Slutligen satte han sig på berget. Han stirrade ut i den kolmörka natten, han lyssnade fåfängt efter minsta ljud, han var orolig som ett barn, hvilket sitter ensamt i mörkret och väntar, att far eller mor skall komma hem och gifva det mat, ljus och värme. Han hade nästan ingenting förtärt dagen lång, men han kunde dock ej få ner en matbit.

Med hvarje timme ökades hans oro. Enligt öfverenskommelse skulle kaptenen, så snart han segrat, lossa tre kanonskott. Men snart var det midnatt, och det aftalade tecknet hördes ändå ej af. Robinson räknade gång på gång ut, hur lång tid det kunde taga att ro ut till skeppet — ack, de måste längesedan vara framme. Själfva striden kunde ej räcka så länge, om allt ginge efter beräkning. — —

Striden måste vara förlorad — något annat kunde ej tänkas! Då vore äfven för honom allt förloradt — då ville Försynen ej, att han skulle få återvända hem. Nå, i så fall funnes väl ännu något mera för honom att uträtta på den lilla ön. Han böjde sig i ödmjukhet för Guds rådslag, fast ögonen tårades därvid.

Men kanske allt hopp ej än vore ute! De hade kanske fått mycket att göra med de sårade; måhända kunde de ej genast fyra af kanonerna. Kaptenen kunde ha blifvit sårad. »Hoppas alltid det bästa och tro det värsta, så blir du aldrig sviken!» brukade han inprägla hos Fredag. Ja, det är lätt att *säga* sådant, men att *göra* det — —

— *Bommm!* dånade det doft från sjön.

Robinson rusade upp, pressade händerna mot bröstet och lyssnade, om det skulle komma något mera. Det dröjde. Han stod där som en dödsdömd: hvarje nerv var i ytterlig spänning. Bara *ett* skott! Då var det nog upprorsmännen, som segrat och nu tillkännagåfvo sin seger för de fängslade kamraterna på ön! Hur skall det nu gå? Hvad — — —

— *Bommm!*

Det rullar som åskan, och bergen gifva genljud. Å, om det ändå hade lyckats! Han står där stilla som en bild: hjärtat bultar, han kan ej tänka, han är idel öra. Kommer ej det tredje — —

— *Bommm!*

Då sträcker han båda händerna mot himlen och ropar af all sin själ:

— Tack, himmelske fader!

Och som en hvirfvelvind ilar han ned för repstegen, in i grottan, får den nickande och halfsofvande Fredag om halsen och ropar *hej* och kramar honom och hoppar och dansar.

Fredag vaknar förskräckt upp.

— Kazika vara sjuk? Stackars kazika!

— Å Fredag, Fredag!

Mer förmådde han ej säga.

— Kazika strax lägga sig! Kazika inte spisat

mat hela dagen, mycket att göra, lurat hvita män! Kazika äta och se'n sofva!

Och bekymrad lade den trogne vännen sina händer på Robinsons tinningar.

— Sofva, min vän! Tycker du, att det är tid att sofva? Har du inte hört kanonskotten?

— Nej, Fredag nickat lite.

— Jo du, nu är allt klappadt och klart — skutan är herre på kaptenen, nej, kaptenen är herre på skutan — kaptenen har sitt skepp igen, menade jag. Jag är så glad, så jag vet inte, hvad jag säger.

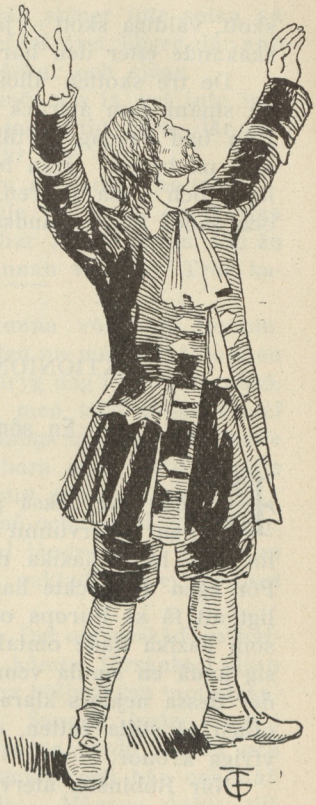

— Ingen farlig sjukdom, den glädjen! sade Fredag, lätt om hjärtat. Ohoho! Men kazika, vi också skjuta kanoner, så kaptenen hör vi lefva och önska lycka! Och slynglarne i källaren också höra det och bli glada att slippa hänga i morgon. Ledsamt sitta i mörker och skola hänga dagen efter, hvad, kazika?

— Inte ha de väl för trefligt, men »som man kokar, får man äta». Skjuta skola vi, Fredag, tre

skott, väldiga skott — jag behöfver riktigt nå'nting skakande efter den här öfvervåldigande glädjen.

De tre skotten aflossades tätt efter hvarandra. Så småningom återfick Robinson sitt vanliga lugn. Han bad Fredag gå till hvila, men själf gick han upp på berget. Han behöfde vara ensam för att lofva och prisa Herren, som hade hört hans böner och sändt honom undsättning.

SEXTIONIONDE KAPITLET.

En sömnlös natt.

Fredag var också glad, dels därför att kaptenen öfvervunnit sitt trolösa manskap, dels för det hans kazika nu skulle få återse de sina. För egen del tyckte han nog, att det skulle bli roligt att få se Europa och alla de märkvärdigheter, som kazika hade omtalat, men i glädjen blandade sig ändå en smula vemod. Han trifdes så väl under dessa nejders klara, varma sol och bland dessa oftast så stilla vatten, där palmerna speglade sina yfviga kronor.

När Robinson återvände, sade han till Fredag:

— Du har ofta sagt, att du aldrig vill skiljas från mig — står du fast vid det? Vill du följa med, när jag nu reser långt, långt bort till mitt fädernesland?

— Ja, Fredag alltid följa kazika, sade Fredag allvarligt.

— Men du vet, att där skiner inte solen så varmt som här: långa tider af året ligger där snö på marken och is öfver bäckar och sjöar.

— Fredag aldrig sett snö och is, vet inte hur det är, men det vet jag: jag alltid vara, där kazika är, om aldrig så mörkt där.

— Men din fader? Kan du lämna honom?

— Vi gärna taga gamle far med, om kazika ger lof. Han nog vill — har ingen annan son än mig. Bara han kommer, innan vi resa? Tror kazika han kommer snart?

— Det tror jag: vi kunna vänta på honom. Nå, då resa vi alla tre. Men nu måste vi ta oss en tupplur: det blir nog en dryg dag i morgon också.

Så gingo de till hvila, men med sömnen blef det klent för Robinson. Otaliga tankar bestormade honom, och han längtade bara efter att det skulle bli morgon. Fredag däremot somnade strax.

Robinson kastade sig af och an på sitt läger. Slutligen uthärdade han ej längre utan steg upp och gick ned till stranden, oaktadt det ej var ljust ännu.

Det var en härlig natt. Det oöfverskådliga hafvet låg där som en väldig kämpe försänkt i djup sömn; de lugna, regelbundna böljeslagen mot stranden ljödo som andedrag. Sanden lyste svagt i stjärnornas sken, bergstopparna stodo mörka och skarpa mot den stålblå himlen, och här och där skymtade kronan af en palm. Månens skifva, till formen som en skära, kastade en lång, buktad ljusstrimma öfver hafvets spegel. Det skulle ännu dröja tre timmar, innan solen höjde sig i öster, och Robinson återvände därför till fästningen. Han hade ingen ro.

Han fann Fredag i full verksamhet. Elden sprakade på spisen, och i grytan puttrade sköldpaddsoppa. Fredag tyckte, att när kazika inte kunde sofva, kunde han åtminstone äta; så gjorde han ändå någon nytta. Robinson började packa samman en del saker, som han skulle taga med sig till Europa — så gick den tiden.

Slutligen började dagen gry, och inom några minuter var det ljust, såsom fallet är i de varma luftstrecken.

— Vi gå upp på berget norrut! föreslog Robinson. Jag längtar att åter få se skeppet. Du tycker väl, att jag är barnslig, Fredag? Men du fattar nog min längtan och min oro, när du tänker på, hur du själf längtade efter din fader. Tänk hur många år jag nu varit skild från hem och anförvanter!

Fredag nickade. Han kunde godt förstå kazika.

Då de kommo ut, hade solen ännu ej hunnit upp öfver himlaranden. Där låg en lätt dimma som en silfverslöja öfver buskar och träd; bergstopparna glänste på afstånd i blått och violett och dalsänkorna lågo som dunkla skuggor. Inne från skogen hördes ett enstaka fågelskri, det knakade i en gren, ett fallande löf prasslade. Men i öfrigt låg en högtidlig tystnad öfver naturen.

Solen höjde sin blodröda skifva öfver hafvet. Tusen fågeltungor hälsade henne från trädens grenar med sin sång, allt låg i frisk glans, och aldrig hade ön och dess omgifningar förefallit så sköna.

De nådde toppen, och Robinson vände sig mot hafvet. Men i detsamma utstötte han ett förtviflans skri, blef likblek och föll baklänges. Fredag skyndade bort och tog honom i sina armar.

— Hvad är det, kazika? ropade han förskräckt.

Han fick intet svar. Då blickade han utåt hafvet och förstod.

Skeppet var försvunnet.

SJUTTIONDE KAPITLET.

Sorg och tröst.

Fredag visste ej, hvad han skulle taga sig till. Han satte sig och lade sin herres hufvud i sitt knä.

— Stackars kazika! sade han med vek stämma, strök sakta öfver Robinsons hår och hans svettiga panna och gungade honom som ett litet barn.

När han sedan åter tog till ordet, var rösten hård och darrade af harm.

— Dina vänner smugit sig bort, kazika! Din hjälp togo de mot i nöden, och då lofvade de allt vackert. Nu inte längre i nöd — nu fara bort i mörk natt. De lurat kazika skamligt. Fy! Så aldrig röd man göra! Han äta sina fiender men alltid stå vid sitt ord. Inte så styggt att äta fiender som vara förrädare. Stackars kazika!

Men kazika svarade honom icke — han bara såg på honom med halfsläckt blick. Först spänningen föregående dag och så nattens oro, den öfversvallande glädjen öfver kaptenens seger och nu detta förintande slag — det var för mycket för hans krafter. Det föreföll honom, som om han

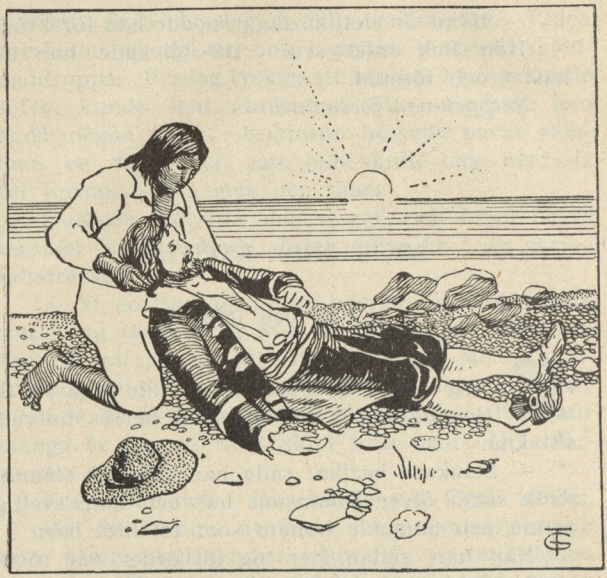

stupat ned i ett mörkt, hemskt afgrundsdjup, och som om jorden långsamt fölle igen öfver hans hufvud. Halft medvetslös reste han sig med armbågarna på knäna och händerna för ansiktet, och så satt han, rufvande och grubblande, utan tårar, utan ord. Då och då stönade han tungt eller utstötte ett kväfdt skrik.

Fredag pysslade om honom, pratade med honom och sökte muntra upp honom — alldeles som en syster jollrar med sin lille bror.

— Kära kazika! Inte sitta så — Fredag bli ledsen! Vara glad, kazika! Vi skola ha det bra här! Fredag göra allt, hvad du vill — aldrig vara

dum, aldrig vara rädd för odjur, aldrig förarga kazika. Kazika och Fredag gå på jakt, skjuta fåglar, skjuta lamadjur, gå ner och simma i hafvet, Fredag hjula i vattnet för kazika. Fredag lära sig alla psalmer! Vi sy de blanka stenarna i asken på kazikas kungadräkt, så de gnistra i solen.

— Kazika — fortsatte han — nu vet jag. Vi ta ut hvita männen ur trollgrottan. Där vara en, två, tre, fem, nio, fjorton män — plocka ut dem en och en, binda dem vid ett träd, sticka ut ögonen på dem, skära näsa och öron af dem, lägga glöd under fötterna på hvita män. De skrika och hoppa och vrida sig af smärta — kan bli nöjsamt många dagar, kazika. Så glömmer kazika skepp och kapten och svekfulla män från Europa. Och så kommer gamle far, och så skola vi arbeta för kazika, och Fido skall göra roliga konster. Men kazika hör inte!

Nej, Robinson hörde inte på sin trofaste vän; han satt som förut med händerna för ansiktet och vaggade med hufvudet. Fredag hade nu uppbjudit all sin förmåga för att trösta honom. Han hade nu endast ett att tillägga.

— Kazika! Om du dör, vill Fredag dö med dig! sade han trohjärtadt.

— Tyst, Fredag! sade Robinson matt. Låt mig vara i fred!

Men i detsamma sprang Fredag upp.

— Kazika! ropade han. Och hans stämma var hög och glad.

— Hvad är det nu?

— *Där kommer hvite kaptenen!* Hohoho! Kazika, kazika! Se, se! Hvite kaptenen!

— Kaptenen! utropade Robinson och stirrade omkring sig. Han trodde ej sina öron.

— Ja, res dig upp, kazika. Där borta vid fästningen kommer han. Han icke rymt i mörk natt.

Robinson var i ett ögonblick på benen. Jo, där kom kaptenen, svängande med hatten. Hans ansikte strålade af glädje.

— Detta förstår jag inte, mumlade Robinson.

Han såg utåt hafvet — där var fortfarande intet skepp.

— Skall kazika inte gå hvite kaptenen till mötes?

— Jo visst, Fredag! Du har rätt! stammade han, sprang ned för berget, föll kaptenen om halsen och brast i gråt.

— Så, så, så! sade kaptenen och klappade honom på axeln. Skeppet är vårt, utan att det kostade en droppe blod. Allt gick väl.

— Men — men — hvar är skeppet? sporde Robinson.

— Å så! sade kaptenen, som nu förstod sin räddares sinnesrörelse. Ni blef rädd, när Ni icke såg det på den gamla platsen. Kunde Ni verkligen tänka, att jag flytt bort och lämnat Er i sticket? Det var inte vackert att tro så illa om mig. Gå ner ett stycke, så ser Ni det vid udden där borta! Vi lodade oss fram och funno djupt vatten ända bort under klipporna, och med den vind, som nu blåser, löpa vi ingen fara. Därför lade jag mig så nära Er fästning som möjligt.

Robinson drog en suck af lättnad.

— Gud ske lof! utropade han. Jag tillstår, att jag trodde illa om Er, då jag icke såg skeppet. Förlåt mig, men jag var nära att förtvifla.

— Jag har ingenting att förlåta; jag är Er tack skyldig och det af allt mitt hjärta. Och jag upprepar nu, hvad jag lofvade i går: skeppet, jag och mitt folk stå i allo till Er tjänst. Befall öfver oss efter behag!

SJUTTIOFÖRSTA KAPITLET.

Förklaringar och öfverenskommelser.

Man kan föreställa sig, hur glad Robinson var. Kaptenen och han följdes åt till fästningen under förtroligt samspråk, och Fredag skyndade att ställa i ordning frukost. Sköldpaddsoppa och lamastek med nykokta batater och ett par dussin ostron. Robinson hade fått igen sin matlust, och när kaptenen tog fram en flaska vin och bad att få tömma ett glas för en lycklig resa hem till Europa, var den nyss så förtviflade mannen åter strålande glad och outsägligt lycklig. Fredag gaf sig däremot knappt tid att äta, så förtjust var han öfver att åter se kazika vid godt lynne. Men vatten och citronsaft drack han i glädjen.

Nu berättade kaptenen, hur det gått till på skeppet under natten. Alltsamman hade varit afgjordt raskt nog. De benådade upprorsmakarne hade fått gå ombord först, så att vakten ingenting misstänkte, helst det var kolmörkt. Så blef det

obeväpnade manskapet om bord öfvermannadt och bundet, man för man. Men det gällde att fara varsamt fram, och därför tog det ändå litet tid. När så signalskotten skulle fyras af, var den ena kanonen i olag, och däraf uppstod ett ganska långt dröjsmål.

Allt var sålunda förklaradt. Nu berättade Robinson i korthet sina äfventyr, redogjorde för huru han i åratal lefvat på ön, visade kaptenen sina anläggningar och skildrade, hur han gått till väga för att nästan utan verktyg få allt till stånd, samt omtalade slutligen, hur han gjort Fredags och dennes fars bekantskap.

Kaptenen gladdes nu än mer, att han kunde hjälpa sin räddare tillbaka till Europa. Det var blott en ringa ersättning, sade han, för all den hjälp Robinson hade lämnat honom i farans stund. Han insåg och erkände, att Försynen kan vända till och med ett myteri till gagn och välsignelse.

— Men nu, sade Robinson, har jag en tredubbel bön att framställa till Er, herr kapten. Först att Ni vill dröja några dagar, tills Fredags fader kommer tillbaka hit med de spanska sjömännen; för det andra att Ni utom mig, Fredag och hans fader vill taga äfven spanjorerna med och landsätta dem i Cadiz, och för det tredje, att Ni vill skänka de inspärrade upprorsstiftarne lifvet och låta dem bli kvar här på ön. Kanske kan det bli dugliga män af dem, och vilja de arbeta, kunna de lätt finna sin utkomst här.

Med glädje lofvade kaptenen uppfylla Robinsons begäran. Upprorsmännen fördes fram till honom. Fem af dem gaf han nåd och tillåtelse att återvända ombord; de öfriga nio fingo veta, att de skulle kvar-

stanna på ön. Och som dessa nio visste, att de förverkat sitt lif, mottogo de med glädje och tacksamhet denna underrättelse. Robinson underrättade dem, huru de på bästa sätt skulle kunna skaffa sig sitt uppehälle, och lofvade att vid sin afresa skänka dem husdjur, verktyg, trädgård och förråd.

— Varen eniga och fridsamma! Frukten Gud, arbeten träget och varen nöjda med eder lott, så skall det gå eder väl här! så slöt han sitt tal.

Tills vidare skulle de frigifna dock icke få slå sig ner i fästningen, enär Robinson ännu icke riktigt litade på dem. Om dagen skulle de syssla med jordbruksarbete under Fredags uppsikt; om natten fingo de sofva i den källare, som varit deras fängelse. Men de voro ej längre fjättrade, och det såg ut, som om de redan allvarligt beslutat att bli bättre människor.

SJUTTIOANDRA KAPITLET.

Ön får nya bebyggare.

Robinson och kaptenen höllo ännu på att bese anläggningarna, då Fredag kom springande och berättade med andan i halsen men skinnande af belåtenhet, att hans fader och spanjorerna hölle på att lägga i land. Alla begåfvo sig ned till stranden, äfven de fem helt och hållet benådade

matroserna. Fredag var långt före de andra, dansande af glädje.

Helt förvånad blef Robinson, då han såg, att två indiankvinnor voro med i spanjorernas skara, och han frågade Torsdag, som nu blifvit kringklappad af sin lycklige son, huru detta kunde komma sig. Den gamle indianen upplyste, att två af de spanska sjömännen tagit sig hustrur bland infödingarne på Fredags ö.

Då dessa båda fingo höra, att Robinson ämnade resa, och att spanjorerna, om de så önskade, kunde få vända tillbaka till sitt fosterland, bådo de om tillåtelse att få kvarstanna med sina hustrur på ön. De hade af Torsdag och sin spanske kamrat hört så mycket om denna plats, att de inte kunde önska sig bättre ställe för sin bosättning. Robinson uppfyllde gärna denna deras begäran. Han såg med nöje, att där på ön kvarstannade ett par män, hvilka af sina kamrater enstämmigt fått det vitsordet, att de voro kloka, arbetsamma och ihärdiga, samt att man i alla hänseenden kunde lita på dem. Han hyste nämligen den förhoppning, att de skulle utöfva ett godt inflytande på de öfriga och vänja dem vid ett fredligt och ordentligt lif. Därför beslöt han ock att göra dem till höfdingar på sin ö.

Han lät alltså alla, som skulle kvarstanna, ställa upp sig i ett led. Engelsmännen voro nio och spanjorerna två. Därefter höll han till dem ett tal, som Fredag tolkade för spanjorerna och kaptenen för engelsmännen. Det lydde sålunda:

— Ingen af eder vill väl förneka, att denna ö och allt hvad på den finnes är min egendom, då jag så länge varit dess enda inbyggare. Jag hop-

pas också, att ingen vill bestrida min rätt att bestämma om min egendom, hur jag för godt finner. Min önskan är, att det må gå eder alla väl. Men detta kan ej ske, om ni icke hafva en lag att rätta eder efter. Ingen annan kan hafva rätt att stifta lagar här än jag, och därför skola ni efterlefva följande stadgar.

De två spanjorerna skola här vara i mitt ställe. De hafva rätt att bjuda och befalla, och ni andra hafva att utan prut lyda deras befallningar. De ensamma hafva också rätt att bo i fästningen med sina hustrur; alla vapen, redskap och verktyg skola stå under deras vård. Men det åligger dem också att villigt låna, bistå och hjälpa eder andra i allt hvad de förmå, så länge ni uppföra eder väl. Hotar någon fara, skola ni alla hålla samman och stå som en man. Allt jordbruksarbete skola ni gemensamt utföra, och all afkastning af odling, husdjursskötsel, åker och äng skall delas lika emellan eder.

Jag hoppas, att jag skall få underrättelser från eder. Kanske kommer jag själf en gång tillbaka hit för att sluta mina dagar på denna ö, som blifvit mig så kär. Jag beklagar den, som under tiden söker bryta mot denna lag eller störa friden och endräkten på ön: han skall då utan barmhärtighet blifva satt i en båt och under en storm gifvas till pris åt oceanens vågor.

Nu må alla komma fram, man för man, och ärligt säga, huruvida de vilja ställa sig dessa mina bestämmelser till obrottslig efterrättelse!

En och en trädde de fram, lofvade att hålla denna lag i helgd och bekräftade detta löfte med

ett handslag. Robinson önskade dem hvar och en särskildt och alla tillsammans lycka och framgång.

Så samlade Robinson ihop alla de saker, som han beslutat taga med sig till Europa. De voro ej så få. Först och främst dräkten af lamaskinn, solskärmen och ansiktsmasken; bågen, lansen och stenyxan, som han förfärdigat; Pål, Fido och två lamadjur samt dessutom alla de redskap, som han själf gjort under den tid, då han var ensam på ön. Vidare guldstoftet och diamanterna, som han funnit på det strandade fartyget, och slutligen den stora guldklimpen.

Allt det andra fingo de nya höfdingarne behålla, och dessutom sände kaptenen i land en hel hop matvaror, kläder, järn, kulor och krut för deras framtida behof.

Nästa morgon skulle skeppet segla. Det var afgjordt, att Torsdag också skulle resa med. Åldringen gladde sig som ett barn åt allt det myckna, han skulle få se, ty Fredag hade berättat honom sådana vidunderliga ting om de hvites land.

För sista gången skulle Robinson sålunda sofva i den grotta, som i tolf års tid varit hans bostad. Det var så märkvärdigt att tänka, att han ej mer skulle återse den. Också låg han mesta tiden vaken och genomgick alla sina minnen under de förflutna åren.

Tidigt på morgonen gick han upp på bergets topp.

Ännu en gång ville han skåda ut öfver alla dessa välkända föremål: hafvet, skogen, bergen; ännu en gång erinra sig, hur ofta han här stått försänkt i bön, i längtan, i sorg och i glädje; ännu en gång tacka Gud för allt, pröfningar såväl som välgärningar, tuktan såväl som tröst.

Storbåten lade på förmiddagen i land för att hämta honom och hans sällskap. De nya öborna samlade sig nere vid stranden för att säga honom farväl. Ännu en gång förmanade han dem att vinnlägga sig om *gudsfruktan*, *enighet* och *flit* samt anbefallde dem till slut i Guds mäktiga hand.

De, som skulle resa, gingo i båten och voro snart ombord på skeppet.

SJUTTIOTREDJE KAPITLET.

På hemfärd.

Kort efter det Robinson, Fredag och hans fader bestigit fartyget, lättade detta ankar; seglen fylldes af en frisk bris, och ön försvann allt mer i fjärran. Föremålen på dess stränder blefvo allt otydligare och inhöljdes i en blåaktig dimma. Robinson hade sin blick fästad på ön, tills den sista bergstoppen dök ned under synranden. Då sade han sakta:

Hvart min bana går på jord,
jag mig litar till ditt ord,
du, som var min tröst och stöd
i min sorg och i min nöd.

Resan öfver Atlantiska hafvet gick lyckligt i alla afseenden. Efter ungefär en månads seglats nådde skeppet Cadiz, och där sattes spanjorerna i land. Här uppsökte Robinson ock den köpman, som var ägare af guldstoftet. Han fann honom i nöd och betryck, ty hans fordringsägare hade lagt beslag på allt, hvad han hade, och hans affär var nedlagd. Men den lilla fjärdingen med sitt dyrbara innehåll var mer än tillräcklig att betala hans skulder. Det är därför lätt att förstå, hur glad han blef öfver Robinsons ankomst. Också ville han dela sin skatt med den ärlige upphittaren, men denne vägrade att emottaga något däraf. Han var lycklig i medvetandet af, att han kunnat göra en medbroder glad och lättat hans börda. Större

»Ön försvann allt mer i fjärran.»

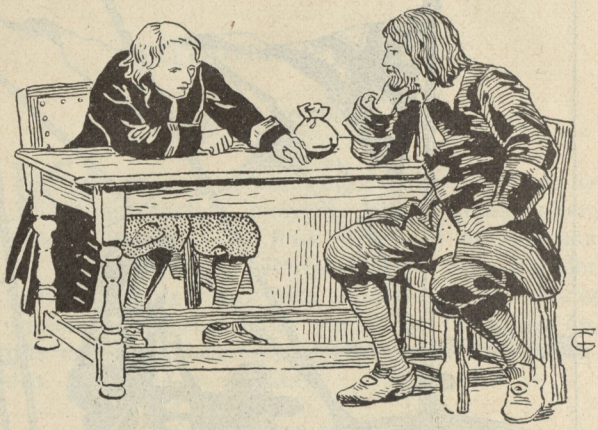

glädje har jorden ej heller att bjuda en rättskaffens människa.

Skeppet styrde nu norrut mot England. Men under resan blef det sorg ombord. Gamle Torsdag blef mycket svårt sjuk. Under sjukdomen vårdade Fredag sin fader på det ömmaste. Han var ständigt vid hans sjukbädd. När han såg, att det led mot slutet, sporde han en dag fadern:

— Vill du inte hellre komma till kazikas gode Gud än till Tupan, fader?

— Jo, det ville jag gärna. Efter allt hvad du berättat mig om honom, måtte där vara godt att lefva. Men jag känner honom icke, och han känner icke mig, så han vill väl inte taga mot mig?

— Jo, det tror jag nog han vill. Han är så god, och jag vill be honom om det.

Och så föll Fredag på knä vid bädden och bad.

— Käre, gode Gud! Tag gamle far till dig och låt honom inte komma till Tupan!

Robinson sporde kaptenen, om han icke trodde, att de kunde döpa den gamle indianen, efter hvad han sagt om sin önskan att få komma till Gud. Kaptenen fann det i sin ordning: den gamle var

ju som ett barn. Då tog Robinson vatten och döpte honom. Strax därpå dog han.

Sedan den gamles lik var sänkt i hafvet, såsom sed är ombord, sporde Fredag sin herre en dag:

— Tror du, kazika, att Gud tog emot honom?

— Ja, det tror jag fullt och visst! sade Robinson.

»Här uppsökte Robinson änkan.»

— Nå, då får jag se far igen. Jag hoppas också komma till kazikas Gud, när jag dör.

Detta hopp lindrade sonens sorg.

De båda lamadjuren dogo också under färden: de tålte ej den långa sjöresan. Men Fido och Pål höllo ut.

Skeppet lade i land i Portsmouth, den stora örlogshamnen på Englands sydkust. Här uppsökte Robinson änkan efter den officer, som ägt diamanterna. Äfven hon var i djupaste nöd. Hennes barn voro bleka och tärda af hunger och hade endast några usla trasor att skyla sig med. Men ädelstenarna gjorde, att familjens armod med ens förbyttes i välstånd. Robinson kvarstannade i staden en veckas tid, och han hade därunder tillfälle att se, huru barnens kinder med hvar dag blefvo allt rundare och rosigare, alldeles som halfvissna blommor kvickna till efter ett sommarregn. Huru glad kände han sig icke, att han varit omtänksam nog att rädda äfven diamanterna!

Robinson och Fredag sade nu farväl till kaptenen, sedan denne skaffat dem plats såsom passagerare på ett fartyg, som skulle afgå till Hamburg. Resan öfver Nordsjön gick lyckligt, och det dröjde ej länge, innan Robinson med glädje kunde skönja kusten af sitt fädernesland.

SJUTTIOFJÄRDE KAPITLET.

Hemkomsten.

Men ännu voro icke hans äfventyr slut. Ett oväder utbröt, innan de hunnit land, en förskräcklig storm med åska och slagregn, alldeles liknande den, som uppstått under hans första resa. Skeppet strandade på en sandrefvel — alldeles utanför hemmets tröskel, skulle man kunna säga.

Då han nu på nytt hotades af dödsfara, var han ett ögonblick nära att förtvifla. Voro alla hans pröfningar sålunda förgäfves? Skulle det ej förunnas honom att få återse de kära, som han burit i kärt minne så många år? Skulle han ej få mottaga deras förlåtelse för hvad han felat i ungdomlig obetänksamhet?

Men en röst inom honom manade till modig, manlig kamp för lifvet och hviskade tröstefulla ord om räddning. Gud hade så underligen fört honom oskadd genom tusentals faror till lands och vatten, skänkt honom en trofast vän och sändt ett fartyg till hans ö. Var icke allt detta ett tecken, att hans ungdomsförseelse var förlåten, och ett löfte om lycklig hemkomst? Förvisso. Och efter en barnslig bön till den himmelske fadern kände han sig hoppfull och stark.

Bergade blefvo också både han och Fredag, och likaså Fido och Pål. Men den stora guldklimpen försvann i hafvets djup, och där hvilar den väl än i dag. Samma väg gingo Robinsons öfriga till-

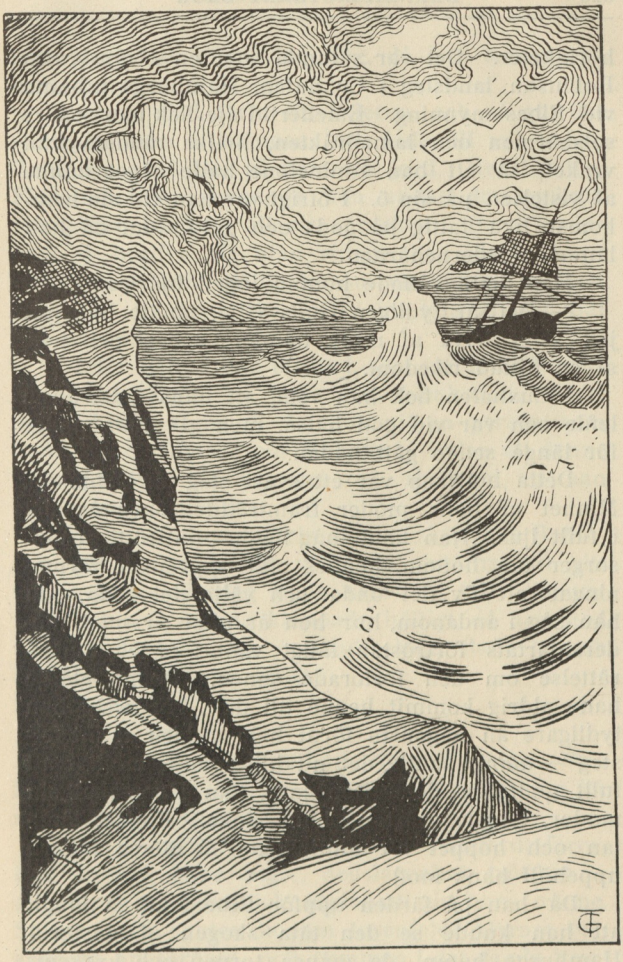

»Skeppet strandade på en sandrefvel.»

höligheter. Det var sålunda som en *skeppsbruten* Robinson landsteg i Cuxhafen, Hamburgs uthamn vid Elbes mynning. Emellertid återfick han senare solskärmen och lamadräkten, hvilka räddats från vraket, så att han åtminstone hade något minne af vistelsen på sin ö. I öfrigt var han vid sin hemkomst lika fattig på gods och guld, som då han lämnade fädernehärden.

Men detta vållade honom ingen hjärtesorg.

— Det är tydligen Guds vilja, tänkte han, att jag skall lefva af mina händers arbete och icke af en hittad rikedom.

I Cuxhafen fick han veta, att hans fader ännu lefde och var vid god hälsa, men att hans moder för länge sedan gått hädan.

Detta budskap var ett svårt slag för Robinson. Minnet af hans moder framträdde för hans själ i fullt ljus. Han kom ihåg hennes outtröttliga omsorger om honom, hennes ofta upprepade förmaningar att fly det onda och välja det goda, och han såg i andanom, hur hon år efter år med modershjärtats förtröstan tåligt väntat på en underrättelse om den förlorade sonen. Denna glädje hade aldrig kommit henne till del. Nu insåg han tydligare än någonsin förut hela vidden af sitt felsteg — *aldrig* skulle det nu bli honom möjligt att fullt godtgöra det. Den sorg, han förorsakat sin moder, tyngde svårt på hans sinne. Endast längtan och hoppet att åtminstone få återse fadern uppehöll hans mod.

Då han på färden uppför Elbe kom så långt, att han kunde se den täta skogen af master i Hamburgs hamn, de många tornen och kyrkspirorna, grät han af glädje. Hur mycket hade han

icke upplefvat efter den dag, då han senast såg dessa torn!

Skeppet gled förbi förstäderna, och så var det slutligen inne i hamnen och lade till vid kajen. Robinson stod åter på hemmets jord. Med Fredag, Fido och Pål skyndade han undan den nyfikna mängdens blickar till ett värdshus. Hem tordes han ej begifva sig utan vidare: han visste, huru farlig en plötslig glädje liksom en häftig sorg kan vara för en människa, helst om hon är gammal och skröplig.

Därför sände han ett bud, som skulle förbereda den gamle Kruse på hans sons hemkomst. Först skulle budet säga, att det kommit en person, som hade underrättelser om Robinson, sedan att denne vore på väg till hemmet och slutligen att han redan hade anländt.

En stund efter budets afgång skyndade Robinson genom de gamla välkända gatorna till sitt fädernehem. Fredag hade svårt att följa honom.

Robinsons hjärta klappade häftigt, då han stod utanför dörren. Så öppnade han, ilade in och hvilade vid faderns bröst.

— Min far!

— Min son!

Det var allt, hvad de båda förmådde säga. Men i deras famntag låg en rik tröst och ersättning för skilsmässans långa år.

Alla de mödor, som Robinson utstått, de faror, han trotsat, hans ånger, nedslagenhet, trötthet — allt var i ett ögonblick utplånadt ur hans minne. Solens sken syntes honom tusenfaldt klarare och skönare än fordom, och rummen i det gamla hemmet föreföllo fagra som gemaken i ett sagoslott.

»*Min far! Min son!*»

Tusentals barndomsminnen trängde sig på honom vid åsynen af hvarje möbel, hvarje småsak. Hans moder hade vidrört dem, då hon tåligt gick och ordnade allt, under varma böner till Gud för sin älskade son. Han hade velat knäfalla och föra alla dessa hemmets småting till sina läppar. Han tröttnade ej att se sig om, men gång efter annan slöt han i sin famn den åldrige fadern, hvars kinder fuktades af glädjetårar.

Fredag tyckte, att kazika dröjde nog länge. Han steg därför in. Väl hade han tänkt, att han skulle få se mycket märkvärdiga ting, men om en sådan glans och härlighet, som mötte hans öga öfverallt i det rika köpmanshuset, hade han ej kunnat drömma. Han måste knipa sig själf i armen för att förvissa sig, att han var vaken.

Robinsons oväntade återkomst spordes snart nog öfver hela staden, och icke blott fränder och närmare vänner utan alla dess invånare ville se den vidtbereste ynglingen och hans brune följeslagare samt höra honom berätta om sina underliga äfventyr. Gäster kommo och gingo oafbrutet i det gamla köpmanshemmet, och Robinson måste åter och åter förtälja sin historia.

Hans största nöje strax efter hemkomsten var att ströfva omkring på gatorna och vid hamnen samt återse de ställen, där han en gång bekymmerslöst lekt som barn. Forna lekkamrater skyndade att uppsöka honom, tryckte hans hand, lyckönskade honom och hälsade honom välkommen tillbaka till fosterbygden. Alla förvånades öfver hans många växlande öden. En och annan skulle gärna önskat, att han hade varit i hans ställe, ef-

tersom allt hade slutat så lyckligt. Men förlusten af guldklimpen — den föreföll många såsom den svåraste af de pröfningar, som drabbat Robinson.

SJUTTIOFEMTE KAPITLET.

Slutet.

Gamle Kruse hade helst önskat, att hans son skulle ägna sig åt handeln och en gång öfvertaga den välkända affären. Men Robinson hade nu vant sig vid strängt kroppsarbete, och det tyckte han bäst om. Han gaf sig därför med faderns bifall i snickarelära, och Fredag följde naturligtvis kazikas exempel. I början var det ju litet ovant, och de andra lärlingarne ville gärna drifva nojs med de stora, gamla karlarne. I synnerhet med Fredag, som talade så märkvärdigt och som de för hans hudfärgs skull brukade kalla herr *Kaffekittel*.

Men det gaf sig snart. Robinson och Fredag voro vänliga och hjälpsamma mot sina yngre kamrater, och snart blefvo de omtyckta af alla.

Arbetsdagen på verkstaden gick dubbelt så fort, och arbetet föreföll lättare än vanligt, när någon af de vidtberesta kamraterna skildrade sina minnen. Robinson berättade om sina färder och sin vistelse på ön, Fredag förtalde om sina stamförvanters seder och bruk och om sin älskade fader, som slöt sina dagar på resan och nu med en stor kanonkula fästad vid fötterna hvilade på hafvets botten. Det tycktes mest smärta Fredag, att fadern

aldrig fått se alla de märkvärdigheter, som kazikas födelsestad hade att erbjuda.

Inom kort voro de båda också mycket skickliga i sitt yrke, ty de hade arbetat förut och arbetade dessutom med lif och lust. Det dröjde ej heller länge, förrän de aflagt både gesäll- och mästerprof. Så slogo de sig samman, upprättade egen verkstad samt fingo gesäller och lärlingar i sitt bröd. Arbetarne trifdes väl hos dem, ty de gåfvo dem god lön samt behandlade dem vänligt och som likar. Men lättingar och svirare tålde de icke.

Fredag upptogs genom dopet i den kristna församlingen. Han vinnlade sig ock mycket om att inhämta kunskaper, ehuru han fick börja med ABC-boken.

Lustigt tog det sig ut, när den fullvuxne indianen skulle lära sig skilja på bokstäfverna, hvilkas många prickar, streck och »krumelurer» till en början gjorde honom alldeles yr i hufvudet. Men han arbetade ihärdigt, drifven af en outtröttlig vetgirighet, och hans glädje, när han kunde tyda en rad efter en annan, var rörande att se. Han hoppade och jublade, när han lärt sig en liten saga, och tröttnade ej att läsa upp den för kazika.

Robinson själf var icke mindre flitig: han sökte på lediga stunder på allt sätt öka sitt vetande. Han hade i barndomen varit lat — det gällde nu att söka ta igen hvad han försummat, så att han skulle kunna bli en duglig medborgare. Han ville ej i sina forna vänners ögon framstå som en »vilde».

Fredag vistades också hela sitt lif i Robinsons hem och var dennes bäste vän, ehuru det dröjde länge, innan han kunde vänja sig af med att säga

kazika. När Robinson längre fram gifte sig och fick små barn, var Fredag outtröttlig i att uppfinna nya lekar för dessa, vårda och hjälpa dem. Och alla värderade den gode indianen, som kunde förtälja så mycket om »fars land» och »kazikas ö».

Aktad och värderad af gammal och ung, rik och fattig, hann Robinson en hög ålder. Hälsa och välstånd kommo honom till del i rikt mått, men så hade han också i sina unga år fått genomgå en hård och hälsosam skola.

Det är i arbetets skola som verkliga män danas.

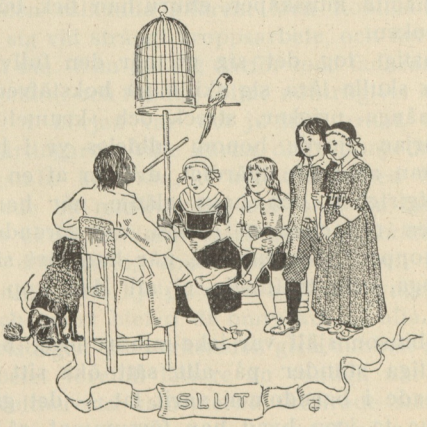

INNEHÅLL.

	Sid.
1. Robinsons barndom	3
2. Robinsons första sjöresa	6
3. Robinson ute på långresa	16
4. Ensam på en obebodd ö	20
5. Hålan i klippväggen	27
6. Nöden är uppfinningarnas moder	29
7. Solskärmen och väskan	37
8. Laman	39
9. Åskvädret	44
10. Robinson murar en spis	48
11. Lamafångsten	54
12. Öfning i handaslöjder	60
13. Jordbäfningen	63
14. Robinson samlar vinterförråd	69
15. Regntiden	72
16. Misslyckade försök	76
17. »Våren» kommer	78
18. Robinson som skräddare	82
19. Robinson som krukmakare	85
20. I dödsångest	87
21. Frälst från döden	91
22. Nya rön	93
23. Längtan till hafvet	97
24. Fotspår i sanden	102
25. En ropande röst	108
26. Friska tag!	110
27. Vildarne	114
28. Fredag	118
29. Frälsta från faran	123
30. Samlifvet ordnas	126
31. Eld, eld!	130
32. Trollet i grytan	135
33. Framtidsdrömmar och framtidsplaner	138
34. Befästningsarbeten och språkundervisning	141
35. Fredags hemlängtan	146
36. Fredag som läromästare	149
37. Fredags begrepp om Gud	151
38. Båten sättes i sjön	154

	Sid.
39. I afskedets stund	156
40. På seglats	158
41. Slutet på sjöresan	163
42. Trädgårdsanläggningar	166
43. Jakt, fiske och hushållsbestyr	170
44. Tillrustningar för resan	173
45. Fredag tror sig höra Tupan	175
46. Fredag blir förtviflad	179
47. Skeppet	181
48. Trollet och dess träl	185
49. Flotten	191
50. Fredag vågar trotsa trollet	194
51. Dyrbara skatter	198
52. Festmiddag ombord	201
53. Fredag förvånas allt mera	204
54. Kanonskottet	211
55. Robinson i lifsfara	216
56. Flyttningsbestyr och byggnadsarbeten	222
57. Husliga bestyr	228
58. Vildarne återvända	234
59. Strid och seger	240
60. Ett återseende	247
61. Hemma igen	252
62. Matrosens äfventyr	257
63. Robinson skrifver en grundlag	262
64. Fredag ser ett hemskt odjur	269
65. Objudna gäster	274
66. Fångarne frälsta	280
67. En krigslist	286
68. Bom! Bom! Bom!	292
69. En sömnlös natt	298
70. Sorg och tröst	301
71. Förklaringar och öfverenskommelser	305
72. Ön får nya bebyggare	307
73. På hemfärd	312
74. Hemkomsten	318
75. Slutet	324

Gåva SSB 1987

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK
u-Arkiv

Svenska
Barnboks-
Institutet
STOCKHOLM

2 3344 513 001

2

ROBINSON KRUSE

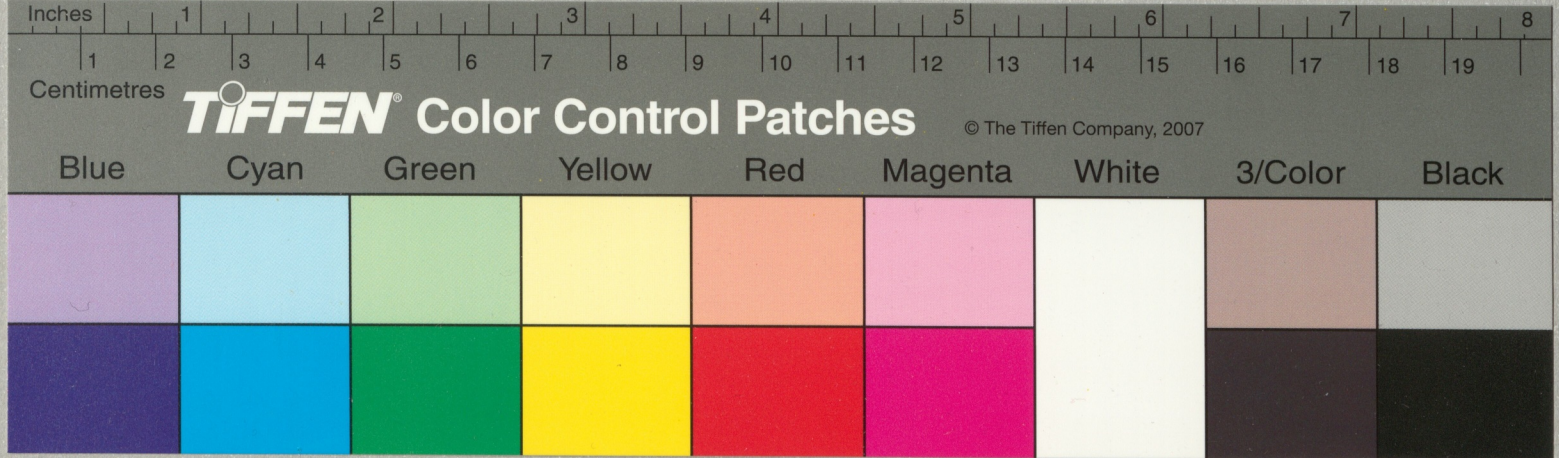
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black